

Treball de Fi de Grau

Títol

Regina Opisso i Lola Cos: de l'articulisme republicà i feminista a l'oblit

Autoria

Sara Rovira Romero

Professorat tutor

Gil Pau Toll Deniel

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	

Tipus de TFG

Projecte	
Recerca	X

Data

1 de juny de 2022	X
29 de juliol de 2022	

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Regina Opisso i Lola Cos: de l'articulisme republicà i feminista a l'oblit			
Castellà:	Regina Opisso y Lola Cos: del articulismo republicano y feminista al olvido			
Anglès:	Regina Opisso and Lola Cos: from republican and feminist articulism to oblivion			
Autoria:	Sara Rovira Romero			
Professorat tutor:	Gil Pau Toll Deniel			
Curs:	2021/22	Grau:	Comunicació Audiovisual	
			Periodisme	X
			Publicitat i Relacions Públiques	

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Regina Opisso, Lola Cos, dones periodistes, Segona República, <i>El Diluvio</i> , <i>D'ací d'allà</i>
Castellà:	Regina Opisso, Lola Cos, mujeres periodistas, Segunda República, <i>El Diluvio</i> , <i>D'ací d'allà</i>
Anglès:	Regina Opisso, Lola Cos, women journalists, Second Republic, <i>El Diluvio</i> , <i>D'ací d'allà</i>

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Aquest treball té la intenció de contribuir a la recuperació i anàlisi de l'obra de dues de les moltes dones oblidades de la història: Maria Dolors Cos Roget (1904–1992) i Regina Opisso i Sala (1876–1965). Ambdues van fer servir la premsa de l'època com altaveu per expressar la seva visió del món, basada en el feminisme, el republicanisme, la classe treballadora i la cultura.
Castellà:	Este trabajo tiene la intención de contribuir a la recuperación y análisis de la obra de dos de las muchas mujeres olvidadas de la historia: Maria Dolors Cos Roget (1904–1992) y Regina Opisso i Sala (1876–1965). Ambas utilizaron la prensa de la época como altavoz para expresar su visión del mundo, basada en el feminismo, el republicanismo, la clase trabajadora y la cultura.
Anglès:	This work intends to contribute to the recovery and analysis of the work of two of the many women forgotten in history: Maria Dolors Cos Roget (1904–1992) and Regina Opisso i Sala (1876–1965). Both used the press of that time as a platform to express their worldview, based on feminism, republicanism, the working class and culture.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	1
MARC TEÒRIC	3
EL PERIODISME HISTÒRIC COM A OBJECTE D'ESTUDI	4
EL PERIODISME CATALÀ DE FINALS DE SEGLE XIX I PRINCIPIS DEL XX.....	6
GUERRA CIVIL I EXILI	9
LA PREMSA COMARCAL	12
LA DONA CATALANA DEL SEGLE XX.....	14
LA PREMSA FEMENINA	16
HIPÒTESIS I PREGUNTES DE RECERCA	20
METODOLOGIA	21
REGINA OPISSO I SALA	24
BIOGRAFIA	24
OBRA	27
<i>Política</i>	31
<i>Social</i>	35
<i>Feminisme</i>	40
<i>Cultura</i>	48
DOLORS (LOLA) COS ROGET	53
BIOGRAFIA	53
OBRA	58
<i>Política</i>	61
<i>Social</i>	66
<i>Feminisme</i>	70
<i>Cultura</i>	74
COMPARACIÓ ENTRE REGINA OPISSO I LOLA COS	78
VIDA I ENTORN FAMILIAR	78
OBRA	79
CLASSIFICACIÓ PERIODÍSTICA.....	82
CONCLUSIONS	87
BIBLIOGRAFIA	90
ANNEX 1: ARTICLES DE REGINA OPISSO	97
ANNEX 2: ARTICLES DE LOLA COS	163

INTRODUCCIÓ

Científiques, pintores, mestres, escriptores, pensadores... A totes les branques de coneixement al llarg de la història hi ha hagut dones que han destacat. Des de Federica Montseny, primera ministra a la història d'Espanya, fins a Alice Guy, primera persona en dirigir una pel·lícula de ficció, totes tenen una cosa en comú: rarament s'estudien a les escoles. De fet, si no fos per les persones que es dediquen a la investigació acadèmica, potser les obres i contribucions d'aquestes dones haguessin continuat sense ser reconegudes.

El present Treball de Fi de Grau té la intenció de contribuir a la recuperació i valoració de dues de les moltes dones oblidades per la història. Els objectes d'estudi són, en primer lloc, la periodista Maria Dolors Cos Roget (Figueres, 1904 - París, 1992), qui signava freqüentment com Lola Cos. Va escriure articles de temàtica cultural i política als diaris barcelonins *D'Ací d'Allà*, *La Rambla* i *L'Opinió*, així com a les publicacions empordaneses *La Veu de l'Empordà*, *Empordà Federal* i *La Dansa Més Bella*. A més, va dur a terme conferències sobre el paper social i polític de la dona i va participar activament a les campanyes a favor del vot femení i de l'Estatut de Catalunya de 1932. També va formar part del Grup Femení d'Esquerra, vinculat a Esquerra Republicana de Catalunya.

L'altre objecte d'estudi és la periodista Regina Opisso i Sala (Tarragona, 1876 - Barcelona, 1965). Se la coneix com la filla del periodista, metge i historiador Alfred Opisso i la germana del dibuixant Ricard Opisso, però Regina Opisso també va tenir una vida i obra destacables. Va escriure novel·les amb els pseudònims Rosa de Nancy, Teresa Guzmán, Lisette, Rosa González i Diana Roldán. Alhora, va compaginar els seus interessos literaris amb l'articulisme periodístic de caràcter feminista als diaris *Mujer*, *Mujeres españolas* i *El Diluvio*; i va escriure articles culturals a *Catalans* i *Mundo Gráfico*, entre d'altres. A més, va destacar com a conferenciant arreu de Catalunya, tractant temàtiques centrades en la dona i la cultura.

En aquest treball es recull i s'analitza l'obra periodística de Lola Cos i Regina Opisso, així com la biografia de Cos recopilada pels historiadors Alfons Romero i Miquel Serrano que es conserva al Museu Memorial de l'Exili (MUME) i la trajectòria d'Opisso compilada per la periodista i investigadora Elvira Altés.

És cert que dins la història del periodisme –i la història de la humanitat en general– hi ha moltes persones que han estat oblidades, tant homes com dones. No obstant això, citant a la periodista i activista Letty Cottin (1991), “quan els homes són oprimits és una tragèdia, quan les dones són oprimides és una tradició”¹. Com a dona i com a periodista, considero important recuperar els testimonis i les contribucions fetes per les meves predecessores per tenir una idea més àmplia de com eren el periodisme i la societat del segle XX.

La motivació que m'ha dut a triar la vida i obra de Lola Cos i Regina Opisso com objecte d'estudi és el fet que ambdues van estar fortament vinculades a l'activisme polític d'esquerres, sent capdavanteres en qüestions feministes com la campanya per defensar el vot femení després de l'arribada de la República. Tot i que es conserva la seva documentació personal al Museu Memorial de l'Exili i hi ha indicis de la seva participació en accions polítiques, el nom de Lola Cos no s'acostuma a mencionar a les facultats de comunicació. Per aquest motiu he volgut agrair la sort de tenir material històric disponible i dedicar-li un treball de recerca a Lola Cos. Pel que fa a Regina Opisso, tot i que el seu nom es coneix una mica més que el de Dolors Cos, és comú que se l'associï al seu pare i al seu germà, o bé que es faci referència fonamentalment a les seves novel·les romàntiques. Vull aprofitar aquesta oportunitat per recopilar i analitzar la seva obra periodística i posar en relleu les idees que defensava.

¹ Cottin, L. (1991). *Deborah, Golda, and Me: Being Female and Jewish in America*. Crown Publishers. p. 73

MARC TEÒRIC

En primer lloc, es dedicarà un apartat a emmarcar què és la interpretació històrica de la premsa, com es duu a terme i quines implicacions té. En concret, es parlarà de l'estudi del periodisme tenint en compte la seva relació amb el context polític i social, així com les deduccions que es poden arribar a fer sobre els periodistes.

Per poder entendre de forma profunda l'obra de Lola Cos i Regina Opisso, així com les idees que defensaven, és necessari conèixer el context històric en què van viure, ja que no només es veu reflectit en els seus escrits, sinó que també va influir molt en les seves trajectòries vitals i professionals.

Tot i que Lola Cos va néixer el 1904 i els seus inicis periodístics se situen al voltant del 1926, cal començar parlant del periodisme català de finals del segle XIX -coincidint amb l'època en què va néixer Regina Opisso- i els consegüents canvis que va rebre la indústria en el canvi de segle. A més, és escaient dedicar un apartat del marc teòric per comentar com es van viure aquests períodes històrics en àrees menys urbanes i la seva diferència amb la metròpoli barcelonina. En últim lloc, resulta imprescindible fer un recorregut històric de les dones periodistes del segle XX abans de parlar de Lola Cos i Regina Opisso, ja que tant les predecessores com les coetànies van marcar la visió del món i la professió periodística de les dones com Cos i Opisso.

EL PERIODISME HISTÒRIC COM A OBJECTE D'ESTUDI

Per conèixer com interpretar la premsa històrica ens hem de situar dins les Teories de la Comunicació, les quals fan referència als fonaments i als processos de comunicació de les societats. Hi ha diferents maneres d'enfocar el periodisme com a objecte d'estudi, però en el present treball ens centrarem en l'anàlisi de contingut. Lasswell, Lerner i Pool (1952) van ser dels primers autors en definir aquesta disciplina:

L'anàlisi de contingut parteix de la visió que el comportament verbal és una forma de comportament humà, que el flux de símbols és una part del flux d'esdeveniments i que el procés de comunicació és un aspecte del procés històric. [...] L'anàlisi de contingut és una tècnica que té com a objectiu descriure, amb una objectivitat, precisió i generalitat òptimes, el que es diu sobre un tema determinat en un lloc determinat i en un moment determinat².

Per tant, s'entén el periodisme com una representació del context històric en què es troba. Ara bé, Mcnamara (2018) assenyala que aquesta perspectiva ha sigut àmpliament debatuda: els mitjans de comunicació reflecteixen l'opinió pública, les percepcions i la cultura existents, o s'encarreguen de crear-les? La majoria d'investigadors actuals coincideixen que, amb limitacions, el contingut dels mitjans de comunicació fa les dues coses³.

També existeix molta bibliografia acadèmica sobre quins mètodes de recerca s'han de fer servir a l'hora d'analitzar continguts comunicatius. Aquest Treball de Final de Grau concorda amb autors com Shoemaker i Reese (1996), els quals argumenten que l'anàlisi de contingut ha de ser tant quantitatiu com qualitatiu, perquè "reduir grans quantitats de text a dades quantitatives no proporciona una imatge completa del significat i dels codis contextuais, ja que els textos poden contenir moltes altres formes d'èmfasi a més de la pura repetició"⁴.

² Lasswell, H. D., Lerner, D., & Pool, I. d. S. (1952). *Comparative study of symbols: An introduction*. Stanford University Press. p. 34

³ Mcnamara, J. (2018). Content Analysis. En P. M. Napoli (Ed.), *Mediated Communication* (pp. 191-212). De Gruyter Mouton. p. 3

⁴ Shoemaker, P. & Reese, S. (1996). *Mediating the message: Theories of influences on mass media content*. Longman Publishers. p. 40

Segons Mcnamara (2018), l'anàlisi quantitativa de continguts fa servir el mètode inductiu, és a dir, identifica conceptes clau, temes i elements que existeixen en el text i després els agrupa en categories per identificar patrons i explorar el seu abast en altres continguts. De la mateixa manera, l'anàlisi qualitativa també utilitza aquest plantejament. Comença examinant les dades per identificar els temes, els problemes i els missatges que es produeixen amb més freqüència, i posteriorment busca identificar detalls en els textos per fer inferències sobre el que aquests elements poden revelar sobre els autors o els efectes en l'audiència⁵.

En conseqüència, la interpretació de la premsa històrica no només permet fer observacions sobre els textos analitzats i el context en què s'han escrit, sinó que es poden fer deduccions sobre els seus autors, així com establir similituds i diferències amb altres continguts de l'època.

Tot i que la premsa és una font indispensable en la investigació de la història contemporània, no és una font unívoca. Tuñón de Lara (1986) adverteix que la consulta d'una sola publicació periòdica pot induir a error sobre els fets si no es contrasta amb altres diaris i si l'historiador no té coneixements sobre "el caràcter i significació d'un diari, els seus redactors i propietaris, la seva inserció en l'entramat ideològic de l'època, etc."⁶.

Ara bé, Tuñón de Lara (1986) també afirma que no es tracta d'una problemàtica a la qual només s'enfrontin les fonts periodístiques, sinó que no hi ha cap mena de font que sigui la veritat pura i l'important és "una metodologia per interrogar històricament la premsa", ja que és "un problema del tractament de fonts, que no es dona menys en la lectura de discursos parlamentaris"⁷.

⁵ Mcnamara, J. (2018). Content Analysis. En P. M. Napoli (Ed.), *Mediated Communication* (pp. 191-212). De Gruyter Mouton. p. 10-11

⁶ Tuñón de Lara, M. (1986). *La prensa de los siglos XIX y XX: metodología, ideología e información. Aspectos económicos y tecnológicos*. Servicio editorial de la Universidad del País Vasco. p. 14

⁷ *Ibíd*em

Per últim, Tuñón de Lara (1986) resumeix la qüestió de la premsa com a objecte d'estudi amb la convicció que els diaris són com un microcosmos d'una formació social i històrica, des de les seves estructures empresarials i les seves possibles connexions amb altres branques de producció, fins als problemes jurídics i de relacions amb el Poder⁸.

EL PERIODISME CATALÀ DE FINALS DE SEGLE XIX I PRINCIPIS DEL XX

El segle XIX a Catalunya va estar marcat per períodes de guerra, inestabilitat política i control. No obstant això, el periodisme es va convertir en una eina d'expressió ideològica, si bé de manera interrompuda. D'acord amb Guillamet (2003), durant la Guerra del Francès (1808-1814) la premsa catalana de l'època demostra insubordinació contra l'ocupació:

La guerra produeix un desenvolupament diferent de la premsa a Catalunya, amb un ampli desplegament territorial en el qual les juntes locals descobreixen la utilitat de la premsa com a instrument de defensa i de propaganda i s'enfronten durant sis anys no solament dos exèrcits sinó també dos sistemes periodístics. [...] Amb la guerra contra Napoleó el periodisme per primera vegada va esdevenir polític⁹.

Cap a finals de segle el periodisme esdevé un element clau de transformació de la societat catalana. Tal com explica Guillamet (2003), entre 1879 i 1888 apareixen capçaleres que perduren el segle següent i que marquen el pas del periodisme liberal al periodisme empresarial. Els diaris comencen a presentar els trets històrics de la premsa catalana: estabilitat, pluralisme, creixent importància del català i una estructura i mercat propis a Barcelona i la xarxa de comarques¹⁰.

Segons Gómez Mompart (2016), durant l'època de la Mancomunitat (1914-1925) la premsa d'opinió –fonamentalment ideològica– va ser substituïda per diaris d'informació general, de caràcter industrial i organitzada al voltant de l'empresa

⁸ *Ibíd*em

⁹ Guillamet, J. (2003). *Història del Periodisme: notícies, periodistes i mitjans de comunicació*. Editorial Aldea Global. p. 92

¹⁰ *Ibíd*em, p. 98

periodística entesa com a negoci. El periodisme es basava en el gènere de la notícia i mostrava una nova societat i cultura que s'allunyava de la realitat del segle anterior. Aquest fet, juntament amb l'augment del nombre de periodistes i la creació d'un nou teixit socioeconòmic, va significar l'establiment de la premsa de masses i de la professió periodística tal com l'entenem actualment¹¹.

Toll (2021) també parla de la transformació de la premsa de curta tirada, dirigida a una minoria, en la premsa destinada a les masses. Aquesta nova forma de periodisme “pretenia assolir el major nombre de lectors utilitzant mitjans moderns d'impressió i amb el suport d'una empresa interessada en obtenir beneficis econòmics i no només influència política”¹².

Canosa (2016b) narra com la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930) va suposar la censura del catalanisme i la cultura catalana, amb multes de fins a 1.000 pessetes als periodistes i suspensions temporals. Tot i que anteriorment també hi havia hagut censura, aquesta passa a ser més generalitzada, ja que afecta les opinions i no tant a les informacions¹³.

Paradoxalment, va ser l'època en què van aparèixer més publicacions a Catalunya. Doria (2016) ho exemplifica així: “de les 66 publicacions del 1920 es passa a les 143 del 1927. [...] Davant la impossibilitat d'expressar-se políticament, per la censura prèvia, les noves capçaleres difonen els esports, el cinema, les arts i la cultura”.¹⁴ Entre els diaris en català que llista Doria, destaquen alguns que ja existien abans, com *La Publicitat* (1922) i *D'Ací i d'Allà* (1918), i altres que s'hi van afegir, com *Revista de Catalunya* (1924) i *Mirador* (1929)¹⁵.

¹¹ Gómez Mompert, J. L. (2016). La gènesi de la premsa diària. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 52-69). Sàpiens. p. 69

¹² Toll, G. (2021). *El Diluvio, la prensa y la Segunda República*. Icaria editorial. p. 43-44

¹³ Canosa, F. (2016b). República de periodistes: l'edat de les mirades daurades. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 180-196). Sàpiens. p. 181

¹⁴ Doria, S. (2016). Aparadors de la modernitat: de les il·lustracions als setmanaris d'actualitat. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 94-109). Sàpiens. p. 102

¹⁵ *Ibidem*

A més dels anys de la Mancomunitat anteriors a la dictadura de Primo de Rivera, l'altre gran període daurat pel periodisme històric català van ser els primers anys de la Segona República Espanyola (1931-1936). Es tracta d'una època de maduresa periodística, on Catalunya gaudeix d'un sistema comunicatiu propi que Canosa (2016b) descriu com “la República dels periodistes [...] basada en la visibilitat (noves narratives periodístiques i tecnològiques) i la identitat (la singularitat política i cultural d'una nació amb desig d'autogovern)”¹⁶. A més, afegeix:

Hi ha un periodisme de tuteig amb la realitat. [...] El país troba en el periodisme la seva fàbrica d'explicacions. Doncs sí, mig centenar de capçaleres, amb un tiratge de prop de 600.000 exemplars, per a una població de gairebé tres milions d'habitants i amb moltes ganes de llegir i viure¹⁷.

Això es tradueix en la popularització del reportatge periodístic per causa de la necessitat d'expressar i conèixer com era la nova societat cosmopolita que fruïa de més llibertats. Gómez Mompert (2016) l'anomena “societat i cultura de comunicació de masses”, i afirma que va significar “una nova forma de viure, acompanyada d'una manera de percebre i de representar la realitat gràcies als mitjans impresos, gràfics i audiovisuals, que consegüentment van començar a induir unes noves mentalitats”¹⁸.

De fet, Casasús (2014) assenyala que la proliferació de noves tècniques i gèneres periodístics és una de les característiques d'aquesta nova modernització tardana de la premsa catalana, concretament el periodisme d'investigació, el reportatge, la crònica literària, *varietés* i crítiques culturals. Un altre tret que demostra històricament la modernització que va comportar la República és l'aparició de les dones en l'esfera pública¹⁹, de la qual parlarem més endavant.

Però el periodisme d'aquella època no només parla de cultura i societat. Durant la República els diaris no amaguen la seva ideologia i fins i tot és comú que els periodistes siguin militants i activistes. Políticament, a la Catalunya republicana el

¹⁶ Canosa, F. (2016b). República de periodistes: l'edat de les mirades daurades. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 180-196). Sàpiens. p. 182

¹⁷ *Ibidem*, p. 184

¹⁸ Gómez Mompert, J. L. (2016). La gènesi de la premsa diària. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 52-69). Sàpiens. p. 52

¹⁹ Casasús, J. M. (2014). La premsa en català de 1868 a 1939. *Catalan Historical Review*, (4088), 161-170. p. 165

catalanisme és hegemònic i això es veu reflectit als mitjans de comunicació. Canosa (2016b) apunta que les primeres eleccions al Parlament el 20 de novembre de 1932 les guanya Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), seguida d'altres partits catalanistes. Alhora, durant els anys trenta la primera força mediàtica també és ERC²⁰. Es tracta d'un periodisme polític que fa guanyar eleccions:

Les publicacions catalanistes i en català (*La Veu* i *L'Instant* amb la Lliga Regionalista, o *L'Opinió*, *La Rambla*, *La Humanitat*, *Última Hora* amb ERC [...]) són les que han fet guanyar eleccions als seus partits, que mantenen l'hegemonia política des de principis de segle fins a la desfeta del 1939²¹.

GUERRA CIVIL I EXILI

Aquest periodisme històric, que després de tants anys d'impediments per fi havia culminat la seva maduresa i progressisme, aviat s'estronca amb l'esclat de la Guerra Civil (1936-1939). No obstant això, Guillamet (2003) puntualitza que "la integritat republicana del territori de Catalunya durant la major part de la guerra permeté la continuïtat dels principals diaris i periòdics, excepte els més significativament conservadors"²².

Ara bé, el material periodístic principal era la rebel·lió militar, la resistència popular republicana, el front, les col·lectivitzacions, els bombardejos, l'ocupació de territoris, etc., així com la diversitat de conflictes simultanis (marxisme vs. anarquisme, catalanisme vs. centralització, revolucionarisme vs. conservadorisme, anticristianisme vs. religiositat tradicional, etc.), tal com explica Figueres (2016)²³. L'autor també afegeix que, tot i que van excel·lir gèneres com la crònica de guerra, el fotoperiodisme, l'humorisme i els cartells, va comportar el pas de la informació a la propaganda, amb notes de premsa que no afavorien el debat d'idees²⁴.

²⁰ Canosa, F. (2016b). República de periodistes: l'edat de les mirades daurades. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 180-196). Sàpiens. p. 189

²¹ *Ibidem*, p. 191

²² Guillamet, J. (2003). *Història del Periodisme: notícies, periodistes i mitjans de comunicació*. Editorial Aldea Global. p. 152

²³ Figueres, J. M. (2016). La guerra del periodisme: de la informació a la propaganda. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 202-218). Sàpiens. p. 202

²⁴ *Ibidem*, p. 202-203

Pamplona i Pascual (2020) expliquen aquesta decadència del pluralisme polític de la següent manera:

Tant partits com sindicats, volien que la seva premsa arribés a les trinxeres per tal de fer arribar el seu missatge als combatents. I és que hi va haver una reorientació dels models de premsa que van passar a ser una de les eines propagandístiques més eficients²⁵.

Quan la Guerra Civil va concloure amb el triomf del bàndol insurgent, la majoria dels periodistes catalans es van veure obligats a exiliar-se. Segons Salgado (2016), el periodisme català es va interrompre de sobte i no va tornar fins als anys seixanta:

A mesura que les ciutats catalanes passaven a les mans de tropes franquistes, la depuració va sacsejar el que quedava de les redaccions. Bona part dels diaris i les instal·lacions van ser requisats, mentre molts periodistes patien les represàlies contemplades a la Llei de responsabilitats polítiques (1939)²⁶.

En la mateixa línia, Canosa (2016a) ho exemplifica dient que “el 1940 el 80% dels periodistes catalans estaven a l'exili”, mentre que el 20% restant estava format pels morts de la guerra, aquells que es van quedar a Catalunya i aquells que van marxar a l'Espanya nacional i després van tornar²⁷.

Si bé és cert que a Catalunya el govern franquista va imposar la censura prèvia i va establir la premsa doctrinària per perseguir el lliurepensament, els periodistes exiliats també van enfrontar-se a dificultats per continuar exercint la seva tasca professional en català. Guillaumon (2016) afirma que l'exili va suposar un tall per la cultura i llengua catalana:

²⁵ Pamplona, G. & Pascual, M. (2020). Periodisme de guerra i la cobertura dels primers combats al Front del Segre (març-abril de 1938). *Revista del Centre d'Estudis Comarcals del Segrià*, (7), 98-105. p. 100

²⁶ Salgado, F. (2016). Pròleg: periodisme a la foscor. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: la dictadura franquista* (pp. 6-7). Sàpiens. p. 6

²⁷ Canosa, F. (2016a). Presentació: un país, explicat. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (p. 7). Sàpiens

Perquè un periodista pugui fer la seva feina calen uns altres mitjans. Calen unes tribunes, una estructura mínimament professional, una distribució. Cal un públic: uns lectors amb qui establir una relació sovintejada, periòdica. Els primers estudiosos de l'exili van subratllar l'esforç que representava editar en català a França, a Mèxic, a Xile o a l'Argentina²⁸.

Tenint això en compte, no resulta estrany que alguns periodistes exiliats deixessin d'escriure o s'integressin en els mitjans de comunicació estrangers²⁹, moguts no tant per l'abandonament voluntari de la producció en català sinó fruit de la necessitat.

A més, cal tenir en compte la situació precària de moltes de les persones exiliades. Díaz (2003) assegura que París va intentar que la comunitat internacional accedís a rebre part dels emigrants republicans, però va fracassar. La democràcia liberal dels Estats Units només va permetre l'admissió de 252 refugiats, Gran Bretanya va acceptar al voltant de 300 catalans –la majoria intel·lectuals–, Suïssa només una dotzena de personalitats, l'URSS –tot i la seva ideologia del proletariat universal–, 2.000, etc. Els únics països que realment van acceptar rebre contingents considerables d'exiliats van ser els llatinoamericans, destacant Mèxic, la República Dominicana i Xile. A tot això cal sumar-hi l'esclat de la Segona Guerra Mundial, que va empitjorar encara més la ja precària situació dels exiliats a Europa³⁰.

Guillamon (2016) incideix en aquest fet a través de la carta que el periodista i advocat Josep Maria Lladó va escriure a Lluís Companys el 3 de febrer del 1940, on li demana ajuda pels “companys periodistes espanyols refugiats a França, la situació econòmica dels quals em consta que és autènticament precària”³¹.

²⁸ Guillamon, J. (2016). La diàspora del 1939: hi pot haver periodisme a l'exili? En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: la dictadura franquista* (pp. 34-52). Sàpiens. p. 36

²⁹ *Ibidem*, p. 37-48

³⁰ Díaz i Esculies, D. (2003). Ombres entre tenebres. *El Temps d'Història*, (987), 54-57. p. 56

³¹ Guillamon, J. (2016). La diàspora del 1939: hi pot haver periodisme a l'exili? En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: la dictadura franquista* (pp. 34-52). Sàpiens. p.46

LA PREMSA COMARCAL

Un cop fet el recorregut històric del periodisme català des de principis del segle XIX fins al franquisme, cal puntualitzar les diferències que va experimentar la premsa comarcal. A les acaballes del segle XIX, la premsa de Catalunya es va començar a encaminar cap al periodisme de masses, és a dir, centrada en la informació i la indústria periodística com a negoci. No obstant això, el fenomen només es va establir a la ciutat de Barcelona, caracteritzada en aquella època per l'urbanisme i les innovacions tecnològiques³². D'acord amb Costa (2016), a la resta de ciutats i pobles catalans la premsa no era tan pluralista:

Hi dominava una premsa amb un notable contingut polític, cultural i social, sense capacitat per construir potents projectes empresarials. La majoria dels diaris comarcals eren propietat de prohoms de la política local o nacional, o eren el resultat d'iniciatives engegades per particulars amb el propòsit de fer incursions modestes en la vida social, política i cultural dels seus municipis³³.

I no es tractava d'un fenomen aïllat. Segons Costa (2016), “fins acabada la Guerra Civil, el 1939, es publicaren 218 diaris a les ciutats comarcals, al costat dels 224 de la ciutat de Barcelona”³⁴. A més, Guillamet (1990) afegeix que, tot i que als anys 30 els diaris comarcals catalans no eren pas un “gènere menor”, la tradició periodística d'alguns d'aquests diaris va arrencar a mitjans del segle XIX, fent especial menció als exemplars de Figueres, Olot, Vilafranca del Penedès, Valls, Sant Feliu de Guíxols i Ripoll, ciutats importants en el periodisme històric català³⁵.

Un dels motius pels quals la premsa comarcal té interès històric és pel seu pes rellevant en la generalització del català. Més enllà de ser un element d'identitat de poblacions i comarques, produeix de manera fàcil i directa l'expansió de l'ús del català al llarg del segle XX i primers quaranta anys del segle XX (Company, Guillamet &

³² Costa, L. (2016). La premsa comarcal: a la recerca d'un model propi. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 74-89). Sàpiens. p. 74

³³ *Ibidem*, p. 76

³⁴ *Ibidem*, p. 80

³⁵ Guillamet, J. (1990). Premsa local i comarcal. *Anàlisi: Quaderns de comunicació i cultura*, (13), 117-119. p. 118

Martínez, 2012)³⁶. De fet, Costa (2016) apunta que diversos mitjans periodístics comarcals catalans denunciaven la preponderància de la premsa castellana a Catalunya³⁷. Concretament, menciona l'article de Jaume Raventós el 1907 a *Lo Geronés* sobre els diaris comarcals:

És que són fets per a córrer fora de Catalunya? Si són de caràcter local i fins porten les sessions de l'ajuntament, les disposicions dels alcaldes i les festes de l'Església del poble [...] Escriure en castellà vol dir no poder arribar mai al cor de qui llegeix³⁸.

Tot i que en moltes ocasions les capçaleres comarcals van ser efímeres o tenien tendència a imitar els diaris barcelonins per manca de referents, durant la Segona República "la xarxa comarcal de diaris, periòdics i revistes evoluciona, es consolida i esdevé un model de periodisme propi que només aturarà la guerra" (Costa, 2016)³⁹.

No obstant això, Guillamet (1990) afirma que fins ben avançada la Guerra Civil no es van deixar de publicar els principals diaris catalans de comarques, tot i la pèrdua de redactors, col·laboradors i paper⁴⁰:

D'ençà de la caiguda de Lleida, l'abril de 1938, coexistiren una premsa local franquista incipient i una premsa local republicana decadent. El mes de març de 1939 fou afusellat a Girona l'escriptor Carles Rahola, per uns articles publicats al diari republicà *L'Autonomista* propietat de la seva família i dirigit pel seu germà. Aquesta pena de mort per delictes de premsa tanca simbòlicament tota la història anterior de la premsa en català⁴¹.

³⁶ Company, A., Guillamet, J., & Martínez, F. A. (2012). La premsa comarcal: proximitat, pluralisme, identitat i llengua. *Plecs d'història local*, (147), 2-4.

³⁷ Costa, L. (2016). La premsa comarcal: a la recerca d'un model propi. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 74-89). Sàpiens. p. 82

³⁸ Raventós, J. (2 de novembre de 1907). Periòdics catalans en castellà. *Lo Geronés*. p. 2

³⁹ Costa, L. (2016). La premsa comarcal: a la recerca d'un model propi. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 74-89). Sàpiens. p. 89

⁴⁰ Guillamet, J. (1990). Premsa local i comarcal. *Anàlisi: Quaderns de comunicació i cultura*, (13), 117-119. p. 119

⁴¹ *Ibidem*

Abans de tancar aquest apartat, i alhora com a introducció del següent, és interessant un apunt que fa Carmaniu (2016) sobre com “a qualsevol poble o ciutat hi havia, com a mínim, un periòdic”, però que aquest fenomen va ser sobretot masculí: “Les poques dones que van aconseguir fer-se un lloc a la premsa de Catalunya eren gairebé totes de Barcelona. Si la República s’hagués consolidat, segurament haurien anat guanyant visibilitat a les capçaleres locals”⁴².

Tanmateix, tot i que no eren majoria, sí que estaven presents en la premsa comarcal. Cabaleiro (2000) va poder catalogar en la seva recerca de diaris comarcals del segle XX un total de seixanta autores i els seus dos-cents quaranta textos, de temàtiques variades. Parla de Ramona Pons, Joana Raspall o Agna Canalias, per esmentar-ne algunes⁴³.

LA DONA CATALANA DEL SEGLE XX

Als inicis del segle XX la situació de les dones a Catalunya estava molt endarrerida si la comparem amb el feminisme anglosaxó. Un dels fets que així ho demostra és la reivindicació del dret femení. D’acord amb Duch (2020), “el sufragisme català fou relativament tardà atès el context de desenvolupament com ara el pes del catolicisme i la debilitat successiva del liberalisme i la democràcia”⁴⁴.

No obstant això, la cultura potenciada pel modernisme noucentista i catalanista, així com l’abolició de les institucions autonòmiques que va comportar la inviabilitat de l’actuació política durant la dictadura del 1923, van provocar un desplaçament de l’acció cap a l’esfera pública (Real, 2006)⁴⁵. Aquest nou corrent d’institucionalització cultural va permetre l’entrada de la dona a l’escenari social i polític.

⁴² Carmaniu, X. (2016). Planter de periodistes. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (p. 84). Sàpiens

⁴³ Cabaleiro, J. (2000). L’escriptura de les dones en la premsa comarcal: una font per a la història. *Materials del Baix Llobregat*, (6), 167-174. p. 169

⁴⁴ Duch, M. (2020). Els feminismes del segle XX a Catalunya. *Butlletí de la Societat Catalana d’Estudis Històrics*, (31), 233-290. p. 236

⁴⁵ Real, N. (2006). *Dona i literatura a la Catalunya de preguerra*. Publicacions de l’Abadia de Montserrat. p. 17

La Constitució democràtica de la Segona República el 1931, amb l'aprovació del sufragi universal, va provocar que els sindicats i els partits polítics creessin seccions femenines per captar el col·lectiu femení, com la Secció Femenina d'Esquerra Republicana de Catalunya (1932) amb la participació de Rosa Maria Arquimbau, Maria Dolors Bargalló i Maria Teresa Gibert, entre d'altres. Tot aquest panorama polític i social va propiciar el reformisme, la visibilitat i la renegociació de les relacions socials entre gèneres, gràcies a dones de gran visibilitat pública com les diputades Clara Campoamor i Victoria Kent (Duch, 2020)⁴⁶. Es tracta de l'inici de "les dones com a massa de pes social i polític creixent, oficialitzat i reconegut per la legislació republicana" (Real, 2006)⁴⁷.

Cal fer un incís per puntualitzar que el moviment femení pel sufragi universal no només va tenir lloc nacionalment, sinó també a Catalunya. Duch (2020) explica que les associacions de dones van organitzar una recollida de firmes a favor del referèndum de l'Estatut de Núria:

Els ciutadans exclosos del cens electoral, les dones i els nouvinguts presentaren al president Macià àlbums de firmes, com a mecanisme subsidiari d'expressió de ciutadania, un total de 432.111 signatures de dones i 102.063 més d'immigrants. Una xifra important si tenim en compte que en el referèndum celebrat el 2 d'agost de 1931 es va obtenir un resultat de 593.691 vots favorables i 3.171 en contra⁴⁸.

Un altre fet rellevant va ser l'accés de les dones catalanes a l'educació. L'ensenyament era insuficient per a tota la població, però hi havia un clar biaix de gènere i per això es va convertir en un dels punts del discurs de l'època sobre l'emancipació femenina. Altés (2007) assenjala que a l'inici del segle XX l'índex d'analfabetisme femení arribava al 71%, mentre que el masculí era del 55,57%⁴⁹.

⁴⁶ Duch, M. (2020). Els feminismes del segle XX a Catalunya. *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, (31), 233-290. p. 256

⁴⁷ Real, N. (2006). *Dona i literatura a la Catalunya de preguerra*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p. 38

⁴⁸ Duch, M. (2020). Els feminismes del segle XX a Catalunya. *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, (31), 233-290. p. 259

⁴⁹ Altés, E. (2007). *Les periodistes en el temps de la república*. Col·legi de Periodistes de Catalunya. p. 22

Segons Real (2006), l'educació de la dona va ser possible gràcies a “les reformes legislatives espanyoles de l'ensenyament, l'establiment de centres d'instrucció per a dones i l'organització de biblioteques per part de la Mancomunitat”⁵⁰, entre d'altres. Flecha (2000) afirma que la creació d'escoles durant les primeres dècades del segle XX va contribuir a l'assistència escolar femenina i a la reducció dels índexs d'analfabetisme “els quals van anar baixant a poc a poc: el 1920 el percentatge era d'un 52%; el 1930, d'un 40%, i el 1940 s'havia reduït a un 28%”⁵¹.

LA PREMSA FEMENINA

El periodisme escrit va ser una de les pedres angulars de la situació de les dones durant el segle XX i especialment de la inferència de la dona en l'esfera política. Cal remetre's a la cultura anglosaxona per parlar de l'origen de les *Women's Page* dins dels diaris generalistes, suplementos femenins dedicats a la bellesa, la moda i la llar⁵².

Altés (2007) explica com aquest fenomen també va arribar a Catalunya i les pàgines femenines es van popularitzar als anys 20 i 30 del segle XX, ja que bona part de les publicacions d'informació general de diverses ideologies les va incloure. Una particularitat catalana és que les pàgines femenines sovint incorporaven escrits de dones il·lustrades, que van contribuir a la tasca pedagògica de transmetre una certa tradició feminista a través del periodisme⁵³. L'autora també remarca que les dones van poder publicar a la premsa generalista gràcies a l'experiència de les escriptores i periodistes predecessores, com Dolors Monserdà i Carme Karr⁵⁴. Dit d'una altra manera, el clima social i polític de la República va propiciar tant l'aparició de més dones dins el periodisme com una certa professionalització.

⁵⁰ Real, N. (2006). *Dona i literatura a la Catalunya de preguerra*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p. 31

⁵¹ Flecha, C. (2000). Educació de les dones i feminismes en el segle XX. *Temps d'Educació*, (24), 169-190. p. 173

⁵² Altés, E. (2007). *Les periodistes en el temps de la república*. Col·legi de Periodistes de Catalunya. p. 26

⁵³ *Ibídem*

⁵⁴ *Ibídem*, p. 15

Així doncs, la popularitat de les pàgines femenines també va donar pas a la premsa femenina i feminista, dos conceptes que sovint no coincidien. Figueras i Menéndez (2012) diferencien entre *revista femenina* i *revista dirigida a dones*:

Les primeres serien aquelles de temàtica femenina (dedicades a l'espai reproductiu i la mística femenina), mentre que les segones serien aquelles que estableixen a les dones com a públic objectiu i els interessos de les quals poden ser diferents, com seria el cas de les publicacions feministes⁵⁵.

Real (2006) mesura que, només en català, entre 1925 i 1935 van aparèixer a Barcelona més d'una desena de publicacions dirigides a les dones, i també fa una separació. D'una banda, publicacions com *La Dona Catalana* (1925), *Dona gentil* (1927) o *La Moda Pràctica* (1928). D'altra banda, *Portantveu del Club Femení i d'Esports de Barcelona* (1930), *Evolució* (1931) o *Acció Feminal* (1932). Assenyala que les primeres eren l'intent de captar lectores i la interrelació entre literatura popular i culta –fruit de la promoció cultural durant la dictadura de Primo de Rivera–, mentre que les segones eren de forma directa o indirecta la configuració ideològica al voltant de la feminitat –emmarcat dins la Segona República–⁵⁶.

D'acord amb Altés (2007), tot i que les revistes femenines transmetien valors tradicionals com moda, educació dels fills i decoració, “per aquesta petita escletxa s’hi van esmunyir altres veus, més lliures, que qüestionaven aquesta imatge de moble luxós a què es destinava la presència femenina a la societat” influenciades per les sufragistes angleses i americanes⁵⁷.

Tanmateix, les periodistes no només escrivien en revistes i pàgines femenines. Tant és així que el 1931 Rafael Folch i Capdevila iniciava el seu article *Les nostres dones* dient:

⁵⁵ Figueras, M. & Menéndez, M. I. (2012). La evolución de la prensa femenina en España: de La Pensadora Gaditana a los blogs. *Comunicació: revista de recerca i d'anàlisi*, 30(1), 25-48. p. 29

⁵⁶ Real, N. (2006). *Dona i literatura a la Catalunya de preguerra*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p. 42

⁵⁷ Altés, E. (2007). *Les periodistes en el temps de la república*. Col·legi de Periodistes de Catalunya. p. 23-24

D'un quant temps ençà creix de dia en dia l'aportació de la dona catalana a la nostra cultura. Cada dia se senten més veus femenines en la premsa i en conferències donant llurs opinions sobre els problemes de la vida i de l'estructuració de la societat⁵⁸.

De fet, moltes periodistes s'implicaven individualment i col·lectivament en diferents espais a través de la militància, la qual cosa els va proporcionar més possibilitats d'intervenció i projecció, situant-se a primera línia d'actualitat (Real, 2006)⁵⁹.

En aquest punt, cal preguntar-se quins són els criteris per etiquetar com a periodista a una dona que escrivia a la premsa en aquella època. Altés (2007) considera que a les característiques antigues del periodisme, com l'adscripció ideològica i/o el gust per l'escriptura, se li afegeixen altres com el desig de participar en el debat públic i el d'obtenir reconeixement social per una professió que estava guanyant prestigi. Tanmateix, incideix en la necessitat de tenir en compte, a més, el coneixement de l'ofici i la retribució econòmica⁶⁰. També cita les tres condicions que proposa Tavera (1999) per considerar periodistes les dones que escriuen als diaris: 1) que les dones siguin redactores fixes i corresponsals en periòdics i revistes; 2) que aquest treball sigui el seu mitjà de vida o part important dels seus ingressos; i 3) la professionalització ha de significar l'accés a l'espai públic en contraposició a l'espai domèstic⁶¹.

Tot i que hi va haver moltes dones que complien aquestes característiques i que el seu nom ha arribat a tenir cert prestigi en l'actualitat, com podria ser Irene Polo, Real (2006) apunta que la "moda" d'incloure dones a l'esfera cultural arrel de la Segona República també va suposar productes escrits "que no representaven cap contribució rellevant"⁶² fets per col·laboradores puntuals:

Els drets concedits en el període republicà van accentuar la urgència d'incorporar-les a les redaccions on encara no tenien presència, per bé que des d'un cert replantejament (tot i que amb fins de captació política) dels espais que

⁵⁸ Folch, R. (14 de novembre del 1931). Les nostres dones. *La Publicitat*. p. 1

⁵⁹ Real, N. (2006). *Dona i literatura a la Catalunya de preguerra*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p. 179

⁶⁰ Altés, E. (2007). *Les periodistes en el temps de la república*. Col·legi de Periodistes de Catalunya. p. 47

⁶¹ *Ibidem*

⁶² Real, N. (2006). *Dona i literatura a la Catalunya de preguerra*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p. 186

les publicacions periòdiques els dedicaven. No hi havia temps (ni massa possibilitats, vistes les mancances formatives generals malgrat el millorament) de triar, cosa que explica la inclusió de textos de col·laboradores espontànies, el recurs generalitzat a les militants dels partits corresponents⁶³.

No obstant això, en el present Treball de Final de Grau es revisaran els conceptes de “periodista”, “col·laboradores espontànies” i “aportacions irrelevantes”, els marges dels quals potser han omès una aglomeració de dones del món periodístic professional.

Arribant a les acaballes del context històric progressista, és interessant destacar que la Guerra Civil va radicalitzar les posicions polítiques i els diaris els hi van donar suport, facilitant així que les periodistes tinguessin més llibertats d'acció per obrir camins com a reporteress de guerra o directores de diari (Altés, 2007)⁶⁴.

Malauradament, el moviment femení del segle XX va tenir un èxit relatiu, en part per la conjuntura històrica i política (sobretot la insurrecció militar del 1936 i la posterior derrota del 1939), i a més perquè no va traspasar la cultura, pel fet que no incorporava les classes més baixes i pervivien els valors de gènere tradicionals en la societat⁶⁵. Tanmateix, va suposar un avenç respecte a les seves predecessores perquè van aconseguir relacionar la modernitat amb la joventut i la feminitat, així com fer-se lloc en la primera línia de la nova realitat (Real, 2006)⁶⁶.

⁶³ *Ibidem*, p. 187

⁶⁴ Altés, E. (2007). *Les periodistes en el temps de la república*. Col·legi de Periodistes de Catalunya. p. 17

⁶⁵ Real, N. (2006). *Dona i literatura a la Catalunya de preguerra*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p. 244-245

⁶⁶ *Ibidem*, p. 241

HIPÒTESIS I PREGUNTES DE RECERCA

Les preguntes de recerca que aquest treball pretén resoldre són sobre la vida i obra de Lola Cos i de Regina Opisso:

- Quina va ser la seva trajectòria vital?
- Quina era la visió del món que tenien les autores i com això impactava la seva obra?
- Sobre quines temàtiques escrivien i quin era el seu estil narratiu?
- Quines diferències i semblances trobem entre l'obra de Lola Cos i la de Regina Opisso?
- Es pot considerar que eren periodistes? I que la seva obra era periodística?

La meua hipòtesi és que les circumstàncies tant de Lola Cos com de Regina Opisso va estar íntimament relacionades amb els seus escrits, així com la seva perspectiva del món. A més, plantejo que es pot considerar que la seva obra té qualitat periodística.

METODOLOGIA

Aquesta recerca parteix metodològicament de les obres bibliogràfiques de referència sobre la història del periodisme a Catalunya, així com aquelles dedicades a la dona en la societat del segle XX i concretament en l'àmbit de la premsa escrita. Això ha permès situar contextualment la vida i l'obra de Lola Cos i Regina Opisso.

Les altres eines fonamentals d'aquest treball són, d'una banda, la documentació personal de Lola Cos que es troba recollida i digitalitzada al Museu Memorial de l'Exili a la Jonquera, juntament amb la informació obtinguda entrevistant als familiars de Lola Cos i aquella aportada pels historiadors Alfons Romero i Miquel Serrano. D'altra banda, s'han consultat de les publicacions d'època on va escriure Lola Cos (*L'Alt Empordà*, *La Veu de l'Empordà*, *La dansa més bella*, *D'Ací d'Allà*, *La Rambla*, *L'Opinió*, *Empordà Federal* i *Avant..!*), digitalitzades a diferents arxius històrics (Arxiu de Revistes Catalanes Antiques, Hemeroteca de la Fundació Josep Irla i Hemeroteca de Figueres - Biblioteca Fages de Climent).

Pel que fa a Regina Opisso, s'han extret els seus articles digitalitzats de l'Arxiu de Revistes Catalanes Antiques (*El Diluvio*), l'Arxiu Històric De La Ciutat De Barcelona (*Evolució*), la Biblioteca Virtual de la Premsa Històrica (*Mujeres españolas*, *La Calle* i *Destino*) i l'Hemeroteca de la Biblioteca Nacional de España (*Mundo Gráfico* i *Mujer*). A més, s'ha consultat presencialment la Biblioteca de Catalunya (*Catalans!*).

Per tant, el present Treball de Fi de Grau ha fet servir com a procediments metodològics tant una anàlisi quantitativa de l'obra de Lola Cos i Regina Opisso com una anàlisi qualitativa per resoldre les preguntes de recerca.

S'han aconseguit 40 articles escrits per Lola Cos entre 1922 i 1946, i 188 articles de Regina Opisso entre 1922 i 1958. S'han comptabilitzat i classificat segons la data, el diari de publicació, les pàgines on es troba l'escrit, el titular, la temàtica, l'àmbit geogràfic dels fets i l'enllaç web per consultar l'article. Es recolliran a les dades seguint el següent model de fitxa:

Data:	
Diari de publicació:	
Pàgina:	
Titular:	
Temàtica:	
Àmbit geogràfic:	
Enllaç:	
Observacions:	

Les finalitats d'aquestes categories són, en primer lloc, crear un recull d'articles de Lola Cos (ja que de moment no n'hi ha cap disponible) i un de Regina Opisso (perquè fins ara no hi ha cap recopilació extensa), i, en segon lloc, descriure els trets de caràcter més objectiu de la seva obra. A més, es confeccionarà un eix cronològic de les publicacions d'ambdues autores per veure de manera il·lustrada quines van ser les seves èpoques de més i menys activitat periodística i en quins diaris.

L'anàlisi qualitativa de les obres d'ambdues dones se centrarà en la motivació aparent dels escrits, el llenguatge emprat i la presència de discurs polític i feminista. La intenció és anar més enllà dels pocs estudis realitzats fins ara sobre les obres de Lola Cos i Regina Opisso per dibuixar una imatge més concreta sobre qui eren aquestes periodistes, com entenien l'articulisme i quines idees defensaven. A l'hora d'exposar els resultats de l'anàlisi dels articles de Regina Opisso i Lola Cos, es dividiran en apartats segons les següents temàtiques generals: política, social, feminisme i cultura. La decisió de dedicar una secció al feminisme, separant-lo d'altres qüestions socials, es deu al fet que ambdues periodistes van dedicar-li més quantitat de textos que a la resta de reivindicacions.

També es farà una comparació entre la vida i obra de Regina Opisso i la de Lola Cos per establir semblances i diferències. Sembla que ambdues van tenir trajectòries similars i van viure el mateix context històric, polític i social, de manera que pot ser interessant esbrinar com ho va experimentar cadascuna i com es va veure reflectit en els seus textos.

Com ja s'ha avançat al marc teòric, un dels propòsits d'aquesta recerca és determinar si l'obra de Lola Cos i de Regina Opisso es poden considerar periodístiques, així com si elles es poden classificar com a periodistes, o si, per contra, va ser col·laboradores puntuals. Parteix dels arguments que va fer servir Altés (2006) per afirmar que Lola Cos pertanyia a la categoria de "periodistes conjunturals", perquè "la seva activitat periodística sembla més una conseqüència de les circumstàncies que els va tocar viure que no pas del desig d'inserir-se en una professió"⁶⁷. En concret, afirma que Dolores Cos:

Va conrear una modalitat que es pot englobar en el *periodisme mundà*, ja que el seu objectiu no és convèncer sinó mostrar diverses situacions de l'actualitat sense donar cap solució com a única. En canvi, l'escrit de *La Rambla* presenta uns trets més característics de *l'articulisme d'orientació*⁶⁸.

A més, Altés (2006) puntualitza que potser en recerques posteriors apareguin un nombre més elevat de treballs d'algunes de les autores que esmenta, la qual cosa mostraria una activitat similar a aquelles que anomena "periodistes professionals"⁶⁹, però no es refereix a Lola Cos específicament.

En canvi, Altés (2006) considera que Regina Opisso se situa a la categoria de "periodistes professionals" basant-se en els criteris de "quantitat i qualitat de la seva producció periodística, diversitat de gèneres que han conreat i també la diversificació de publicacions en què han aparegut els seus treballs"⁷⁰. A més, conclou que l'obra d'Opisso es pot classificar dins *l'articulisme cultural i de costums*⁷¹.

⁶⁷ Altés, E. (2007). *Les periodistes en el temps de la república*. Col·legi de Periodistes de Catalunya. p. 96

⁶⁸ *Ibidem*, p. 101

⁶⁹ *Ibidem*, p. 97

⁷⁰ *Ibidem*, p. 57

⁷¹ *Ibidem*, p. 58

REGINA OPISSO I SALA

BIOGRAFIA

Regina Opisso i Sala va néixer el 1879 a Tarragona i va morir el 1965 a Barcelona. Va formar part d'una família il·lustrada. Exceptuant la seva mare, Antònia Sala i Gil, qui era mestressa de casa, la resta de familiars són personalitats amb cert reconeixement. El seu pare era Alfred Opisso i Vinyas (Tarragona, 1847 - Barcelona, 1924), metge, periodista, crític d'art i historiador⁷². Va ser codirector de *La Vanguardia*, juntament amb Ezequiel Boixet i Miquel dels Sants Oliver entre 1906 i 1916, fins que aquest últim es va anar convertint en l'únic director⁷³.

El seu avi patern, Josep Opisso i Roig, va ser periodista i director del *Diario de Tarragona*⁷⁴. I el seu germà, Ricard Opisso (Tarragona, 1880 - Barcelona, 1966), dibuixant i caricaturista, és considerat un dels millors cronistes gràfics de la societat barcelonina del període d'entreguerres⁷⁵.

Tanmateix, hi ha una membre de la família que continua sent pràcticament desconeguda encara que també va excel·lir al seu àmbit. La seva tieta, Antonia Opisso i Vinyas (Tarragona, 1855 – Barcelona, 1929), advocava per la lluita feminista i va ser poetessa, narradora, dramaturga i periodista. Quan tenia 27 anys, va escriure un estudi sobre el teatre espanyol modern, que va ser guardonat amb la Ploma d'Or de la Societat Romea de Barcelona⁷⁶.

A més, Regina Opisso es va casar el 1904 amb Orestes Llorens Domènech, membre del partit reformista i president de la Federació Catalana d'Escacs. També estava relacionat amb el món editorial. El matrimoni va tenir dos fills, Orestes i Artur. Aquest segon va ser periodista. Signava amb el pseudònim d'Artur Llopis i fou col·laborador de *La Vanguardia* i de *Destino*⁷⁷.

⁷² Güell, M. i Rovira, S. J. (2017). *Biografies de Tarragona*. Onada Edicions

⁷³ Payeras, M. (4 de febrer de 2020). Un segle sense Miquel dels Sants Oliver. *El temps*, 1860, 54-56

⁷⁴ Diccionari històric de periodistes catalans. (abril del 2022). *Regina Opisso Sala*

⁷⁵ Diccionari històric de periodistes catalans. (abril del 2022). *Ricard Opisso Sala*

⁷⁶ Palau, M. (2010). *Esriptores tarragonines*. Arola Editors

⁷⁷ Güell, M. i Rovira, S. J. (2017). *Biografies de Tarragona*. Onada Edicions

Influenciada pel seu entorn il·lustrat, Regina Opisso des de petita va tenir interès per la lectura, tal com explica en un dels seus articles: “mi abuelo materno, el gran fabulista Felipe Jacinto Sala, habíame hecho el regalo de unos cuentos de Grimm de Perrault y de Esopo y aquellos pequeños volúmenes constituían mi mayor tesoro”⁷⁸. Aquesta passió per la literatura va continuar creixent i d’adolescent ja llegia les novel·les de la biblioteca personal del seu pare.

A tot això cal sumar el fet que molts escriptors reconeguts visitaven sovint al seu pare a casa: “No olvido que por entonces visitaban a mi padre Eduardo Marquina, Zulueta, Blasco Ibáñez, Zamacois y otros muchos grandes poetas y literatos, como en mi infancia habíanle visitado Castro y Serrano, “Kasabal”, “Fernanflor”, Barrionuevo, Pompeyo Gener”⁷⁹.

La primera notícia de les activitats de Regina Opisso en el món de les lletres data del 1907, quan era col·laboradora d’*El Cuento Semanal*, una col·lecció setmanal de novel·les curtes espanyoles. Tanmateix, la seva producció es va incrementar molt els anys 20 i 30 del segle XX, en combinar les tasques periodístiques amb les de creació literària i conferències, amb les quals va esdevenir molt popular i un nom de referència⁸⁰. De fet, 1928 se li va retre un homenatge, en el qual el polític anarquista i escriptor Àngel Samblancat li va dedicar un discurs que posteriorment va aparèixer transcrit a *El Diluvio*⁸¹.

Pel que fa a la seva producció periodística, va treballar en diversos mitjans, tant en català com en castellà: *Las Noticias*, *El Diluvio*, *Or i Grana*, *Gema*, *Art Novell*, *Mundo Gráfico*, *Evolució*, *Mujer*, *Catalans*, *Renovación*, *Lecturas*, *Menage* o la *Revista Ford*. I també va col·laborar ocasionalment en la premsa tarragonina, a *Tarragona*, *La Tarde* i *La Voz de la Provincia*. Per aquest motiu se la considera una de les primeres dones catalanes professionals del periodisme⁸².

⁷⁸ Opisso, R. (7 d’octubre de 1927). El Día del Libro: el placer de la lectura. *El Diluvio*

⁷⁹ Ibídem

⁸⁰ Diccionari històric de periodistes catalans. (abril del 2022). *Regina Opisso Sala*

⁸¹ El “toast” de Samblancat en el banquete a Regina Opisso. (9 de febrer de 1928). *El Diluvio*

⁸² Güell, M. i Rovira, S. J. (2017). *Biografies de Tarragona*. Onada Edicions

Ara bé, Regina Opisso no només tenia un fort interès per l'escriptura, sinó que també per qüestions socials. Va mantenir un activisme públic notori per mitjà de les conferències, una pràctica molt destacada en aquells moments perquè era una forma de defensar les capacitats de les dones i del seu paper a la societat⁸³. Alguns dels exemples que he trobat de les seves conferències feministes són "Evolución de la mujer en nuestros últimos tiempos"⁸⁴, "La ola femenina"⁸⁵, "Imperiós deure que té la dona obrera d'instruir-se i associar-se"⁸⁶, "El llibre de la dona"⁸⁷, "Les dones d'Ibsen"⁸⁸, "Maternitat i feminisme"⁸⁹, "La dona moderna i la vida actual"⁹⁰, "La mujer del progreso"⁹¹, "La mujer en la obra cervantina"⁹², "Feminismo y feminidad"⁹³ i "La mujer en la obra de los grandes hombres"⁹⁴. A més, va fer conferències per divulgar l'obra d'alguns escriptors, com "Frederic Mistral"⁹⁵ i "La vida i obra de Goethe"⁹⁶.

Però l'activisme de Regina Opisso no es va limitar a les conferències, sinó que també va ser membre del consell directiu de l'Acadèmia de Sociologia i de l'Ateneu Barcelonès, i també va col·laborar en algunes activitats del Club Femení d'Esports de Barcelona i d'Acció Femenina. A més, durant la República es va declarar partidària i defensora del vot femení i va formar part de la Lliga Internacional Femenina per la Llibertat i la Pau⁹⁷. Així mateix, he trobat evidències de què va participar en els actes propagandístics a favor de l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 1932⁹⁸ i del desarmament universal⁹⁹.

⁸³ Diccionari històric de periodistes catalans. (abril del 2022). *Regina Opisso Sala*

⁸⁴ Gacetilla. (7 de febrer de 1925). *El Diluvio*

⁸⁵ Conferencia de doña Regina Opisso en el Ateneo Barcelonés. (17 d'abril de 1925). *El Diluvio*

⁸⁶ Erudició i cultura: conferències fetes. (21 de maig de 1925). *El Borinot*

⁸⁷ La festa del llibre a ràdio Barcelona. (7 d'octubre de 1927). *La Publicitat*

⁸⁸ Conferencia de Regina Opisso. (15 d'agost de 1928). *El Diluvio*

⁸⁹ Colomer, J. (1 de desembre de 1928). *La Campana de Gràcia*

⁹⁰ Regina Opisso de Llorens en el ateneo instructivo colomense. (23 de gener de 1929). *El Diluvio*

⁹¹ Una conferencia de doña Regina Opisso. (27 de gener de 1929). *El Diluvio*

⁹² Gacetilla. (3 de maig de 1939). *El Diluvio*

⁹³ Gacetilla. (12 d'octubre de 1930). *El Diluvio*

⁹⁴ Conferencia Regina Opisso. (3 de juny de 1932). Acció cooperatista

⁹⁵ Conferència Regina Opisso. (3 de juliol de 1930). *La Veu de Catalunya*

⁹⁶ Notícies curtes. (31 de març de 1932). *La Humanitat*

⁹⁷ Diccionari històric de periodistes catalans. (abril del 2022). *Regina Opisso Sala*

⁹⁸ Actos de propaganda pro Estatuto de Cataluña. (31 de juliol de 1931). *El Diluvio*

⁹⁹ Por el desarme. (15 de gener de 1932). *El Diluvio*

A partir dels anys trenta disminueix la producció periodística de Regina Opisso perquè es va concentrar en la publicació regular de poemes, narracions i novel·les curtes en castellà. Destaquen “Mar adentro” (1924), editada a la col·lecció “La Novela Femenina” dirigida per Aurora Bertrana i Carme Montoriol amb objectius didàctics i d’alliberació de les dones, i les tretze novel·letes per a la col·lecció “La Novela Ideal”, d’inspiració anarquista i dirigida per la família de Federica Montseny. Es considera que va ser una escriptora hàbil en la construcció de trames i en el llenguatge narratiu¹⁰⁰.

A la postguerra, i sobretot per necessitats econòmiques, Opisso va continuar publicant novel·les roses i sentimentals en editorials populars i distribuïdes als quioscs. També va escriure algunes obres destinades al públic infantil i juvenil, així com la traducció remarcable al castellà de *Les mil i una nits*. Va emprar diverses signatures i pseudònims: Regina Opisso, Regina Opisso de Llorens –el cognom del marit–, Rosa de Nancy, Lisette, Rosa González, Teresa Guzmán i Diana Roldán¹⁰¹.

Retrat de Regina Opisso. Fotografia extreta de la revista *Mundo Gráfico* (17 d’octubre de 1928)

OBRA

Regina Opisso va escriure un total de 188 articles a vuit mitjans de premsa escrita diferents: 137 textos a *El Diluvio*, 18 a *Catalans!*, 13 a *Mujeres españolas*, 11 a *Evolució*, 6 a *Mundo Gráfico*, 1 a *Mujer*, 1 a *La Calle*, 1 a *Destino*.

¹⁰⁰ Diccionari històric de periodistes catalans. (abril del 2022). *Regina Opisso Sala*

¹⁰¹ *Ibídem*

Pel que fa a les temàtiques dels seus textos, sobretot escrivia articles relacionats amb la cultura. He trobat 124 articles d'aquest àmbit. En concret parlava molt de literatura, comentant novel·les i poemes d'autors i autores tant de Catalunya com d'Espanya i l'estranger. La següent temàtica que més he observat és la social, amb 53 articles. Regina Opisso en els seus textos posava el focus en tota mena d'injustícies socials, en especial les que tenien lloc a Barcelona. Denunciava problemes estructurals de la societat, com l'analfabetisme, la criminalitat i legislació civil.

A més, va escriure 7 articles parlant de política. En específic, va redactar crítiques a l'actuació de determinats regidors i altres personalitats polítiques, així com alabances al govern de la Segona República Espanyola. Per acabar, hi ha 4 articles que he agrupat en la categoria de "mundà", ja que tractaven de temes més personals o quotidians.

En relació amb l'àmbit geogràfic dels fets dels quals escrivia Regina Opisso, la gran majoria se centrava en Espanya. Mentre que 153 articles eren d'àmbit nacional, 14 eren d'Europa, 10 de Barcelona, 8 de Catalunya i 3 de fora d'Europa.

Donada la gran quantitat de personalitats públiques a les quals menciona o dedica articles Regina Opisso, resulta interessant recopilar tots els noms i classificar-los segons gènere i nacionalitat per tal de conèixer en quins perfils es fixava i, per tant, promovia públicament. De les 262 mencions que fa a personatges públics, el 36,3% eren dones, mentre que la resta eren homes. A més, el 29% eren de Catalunya, el 30,2% de la resta d'Espanya i el 40,8% de l'estranger. En conseqüència, podem intuir una intenció de donar a veu a dones, així com un equilibri d'àmbits geogràfics.

Resulta interessant comparar els mitjans en què escrivia amb les temàtiques tractades. A la Taula 1 podem observar que a totes les capçaleres el tema que més es repetia als seus articles era la cultura. No obstant això, a *Evolució* es va centrar més en parlar de qüestions socials.

Taula 1

Relació entre premsa escrita i temàtiques dels articles

		Temàtica				Total
		Cultura	Política	Social	Mundà	
Mitjà	El Diluvio	86	6	41	4	137
	Evolució	1	1	9	0	11
	Mujeres españolas	13	0	0	0	13
	Mundo Gráfico	5	0	1	0	6
	Mujer	1	0	0	0	1
	La Calle	1	0	0	0	1
	Destino	1	0	0	0	1
	Catalans!	16	0	2	0	18
Total		124	7	53	4	188

Nota. Aquesta taula mostra les dades creuades entre les diferents capçaleres en què va escriure Regina Opisso i les temàtiques dels seus articles

De manera semblant, si comparem els mitjans de premsa escrita amb l'àmbit geogràfic dels fets dels quals parlava Regina Opisso, a la Taula 2 podem observar com a tots predominaven els successos nacionals. Tanmateix, a la revista *Catalans!* va comentar exclusivament fets d'àmbit europeu.

Taula 2

Relació entre premsa escrita i àmbit geogràfic dels articles

		Àmbit geogràfic					Total
		Barcelona	Catalunya	Espanya	Europa	Fora d'Europa	
Mitjà	El Diluvio	8	5	123	1	0	137
	Evolució	0	0	10	1	0	11
	Mujeres españolas	0	0	13	0	0	13
	Mundo Gráfico	1	2	3	0	0	6
	Mujer	0	0	1	0	0	1
	La Calle	0	0	1	0	0	1
	Destino	0	0	1	0	0	1
	Catalans!	1	1	1	12	3	18
Total		10	8	153	14	3	188

Nota. Aquesta taula mostra les dades creuades entre les diferents capçaleres en què va escriure Regina Opisso i l'àmbit geogràfic dels seus articles

Per poder tenir una visió més concreta de la producció de Regina Opisso, ha continuació es pot observar una línia cronològica dels articles que va escriure des de 1922 fins a 1958.

Eix cronològic dels articles:

1922	1923	1924	1925
6 articles a <i>El Diluvio</i>	14 articles a <i>El Diluvio</i>	33 articles a <i>El Diluvio</i>	31 articles a <i>El Diluvio</i>

1926	1927	1928	1929
18 articles a <i>El Diluvio</i>	15 articles a <i>El Diluvio</i>	16 articles a <i>El Diluvio</i>	4 articles a <i>El Diluvio</i>

1930	1931	1932	1934
7 articles a <i>Mujeres españolas</i> 3 articles a <i>Mundo Gráfico</i>	11 articles a <i>Evolució</i> 6 articles a <i>Mujeres españolas</i> 1 article a <i>Mujer</i>	1 article a <i>Mundo Gráfico</i> 1 article a <i>La calle</i>	2 articles a <i>Mundo Gráfico</i>

1938	1958
18 articles a <i>Catalans!</i>	1 article a <i>Destino</i>

Els seus primers 6 articles es van publicar l'any 1922, coincidint amb l'últim any del govern democràtic de Manuel García Prieto i el regnat d'Alfons XIII. L'any següent, tot i el cop d'estat i la dictadura de Primo de Rivera, va redactar 14 articles. La xifra continua augmentant el 1924, amb 33 articles, i el 1925, amb 31. A partir d'aquest moment, la producció disminueix: 18 articles el 1926, 15 el 1927 i 16 el 1928. El 1929 va baixar sobtadament, publicant només 4 textos.

L'últim any del règim de Primo de Rivera (1930), Regina Opisso va deixar d'escriure a *El Diluvio*, però va publicar 10 articles en total. El primer any de la Segona República Espanyola (1931) va concloure amb 18 textos. Des d'aquest moment, la producció de Regina Opisso va baixar dràsticament, publicant només dos articles el 1932 i altres dos el 1934. No obstant això, va tornar amb força el 1938 amb 18 articles. Després va deixar d'escriure, fins que vint anys després va publicar un sol article abans de desaparèixer dels mitjans.

Política

Tot i que la política no va ser el tema predominant en l'obra periodística de Regina Opisso, els articles dins d'aquest àmbit són explícits i contundents. No només donava suport la Segona República Espanyola, sinó que a més entenia la política com una eina que havia de vetllar per la justícia social.

Regina Opisso no denunciava males pràctiques polítiques de manera general, sinó ben al contrari. Assenyalava de forma concreta a personalitats del govern i institucions públiques. Un bon exemple és l'article que dedica al governador civil de Barcelona, Francisco Barber Sánchez, i al seu predecessor, Salvador Raventós Clivilles. Ambdós eren liberals, però monàrquics:

Es el señor Barber para nosotros un perfecto desconocido, un nombre oscuro y un hombre sin biografía; podría, pues, ser en lo político un hermano gemelo del fracasado Raventós [...] ¿Sabrá el señor Barber dar con la piedra filosofal? Si así fuere, la gratitud de nuestro pueblo sería inmensa; pero son tantos los zurriagazos que se le han infligido a nuestra ciudad que no podemos abrir el alma al optimismo¹⁰².

¹⁰² Opisso, R. (3 de juny de 1923). Salutació: morituri te salutant. *El Diluvio*

Al mateix text també afegeix una crítica àcida a José Francos Rodríguez, qui també va ser governador Civil de Barcelona i alcalde de Madrid, entre altres càrrecs: “Hubiera sido pecado imperdonable que el Gobierno nos hubiera “facturado” un Francos Rodríguez cualquiera, sin más ideales que los gastronómicos”¹⁰³.

Opisso també aprofitava les ressenyes literàries per parlar de política. Va comentar el llibre *El jefe político*, escrit per José María Carretero Novillo (amb el pseudònim de “El Caballero audaz”). Tot i que va tenir molta popularitat, Regina Opisso posa en dubte si aquest èxit es deu a la novel·la o a què la gent creia que era una crítica a Santiago Alba, ministre durant el regnat d’Alfons XIII. A més, aprofita per jutjar el Directori militar de Primo de Rivera:

No comprendemos que esa aureola de popularidad en que se ha envuelto la obra de Carretero haya sido por creerse biografiada el nefasto don Santiago Alba, cuando podía haberse atribuido a cualquier otro nefasto de los muchos que han figurado en la política española [...] Una de las debilidades del Directorio que nos gobierna fue dejar que el ex ministro señor Alba se pusiera a buen recaudo¹⁰⁴.

No només va criticar amb contundència a Santiago Alba, sinó també a l’autor del llibre, qui havia defensat anteriorment al ministre:

Y nos sorprende más aún que el propio autor haya dejado que la crítica y el público llamen a engaño, pues “El Caballero Audaz”, que ha sido un convencido, un furioso albista, no podía, no debía cebarse en este hombre que él encumbró, ensalzó y “bombeó” lo indecible, y con una constancia digna de mejor causa, en las páginas de un semanario batallador, madrileño, que se titulaba, si mal no recuerdo, “La Humanidad” que defendía con tesón el credo albista, y hasta nos bulle por el cerebro el recuerdo de que su nombre sonaba para representar un distrito en unas próximas elecciones de aquel entonces¹⁰⁵.

¹⁰³ Ibídem

¹⁰⁴ Opisso, R. (11 de desembre de 1923). *El jefe político*. *El Diluvio*

¹⁰⁵ Ibídem

En la mateixa línia, Regina Opisso va dedicar un article a un regidor de l'època, responsable de la pujada dels preus del lloguer. En aquesta ocasió, fa servir l'humor i el sarcasme:

Ni que decir tiene, pues, que, de ser atendidas las elocuentes palabras de Méndez, ya podemos disponernos a dormir bajo la luz de plata de las estrellas [...] De todas suertes bien podemos enorgullecernos de que España cuente con un hombre de tan extremo valor, sorprendiéndonos no haber leído aun en los rotativos madrileños la noticia de haber sido homenajeado el repetido señor Méndez con un banquete monstruo al que sin duda alguna habrán de acudir los agradecidos caseros, aunque en verdad consideramos lo más probable que ese homenaje se lo tributen las clases populares, a menos que Méndez, en su natural modestia, no lo rehúya, esquivando su paso por ciertas calles, para meditar sobre lo inocuo de su campaña allá en un rincón de las señoriles frondas de Retiro¹⁰⁶.

A més, en aquest text podem observar que Regina Opisso defensava de manera molt oberta la classe mitjana. Deia que no només era la que més patiria amb polítiques abusives com la que va proposar el regidor Méndez, sinó que a més es veia forçada a fingir tenir un estatus social més elevat:

Y no hay duda de que esta vez, como siempre, la clase más castigada habrá de ser esta pobre Cenicienta de la sociedad que hemos dado en llamar la clase media [...] y aun le precisa simular una holgura económica de que no goza, ya que [...] tienen que alternar, y hasta en muchos casos convivir, con "gente bien", dados los cargos que ocupan en lujosos comercios y en oficinas bancarias¹⁰⁷.

També amb vehemència va escriure un article per assenyalar la injustícia que comporta la desigualtat laboral i salarial de les dones:

¹⁰⁶ Opisso, R. (26 de gener de 1924). El valor de Méndez. *El Diluvio*

¹⁰⁷ *Ibíd*em

¿Acaso se retribuye la labor femenina al igual que la del hombre? No hay duda de que entre festonear pañales y coser a máquina, como hicieron nuestras abuelas, o teclear sobre la Underwood, es más ventajoso el rendimiento que nos da la mecanografía, pero nunca es bastante para hacer frente a la vida¹⁰⁸.

Un cop es va establir la Segona República Espanyola, Regina Opisso va escriure sobre com, entre altres qüestions, la Dictadura de Primo de Rivera havia ignorat el paper de la dona en la vida pública, al contrari que el govern republicà, tal com ho va demostrar la pressa de poder de Victòria Kent com a Directora de Presons:

Heus aquí com la República, en els seus gloriosos començaments, ha fet ja més per a la dona, que no ho feu el Directori durant els set anys de Dictadura. Llavors sols se'ns tiraven flors, i es parlava de la bellesa física femenina; avui, en canvi, podem començar a saborejar el fruit que equitativament posa en nostres mans el Govern de la República¹⁰⁹.

Però Regina Opisso no només va alabar el republicanisme a partir del 1931, sinó que ja el 1923 mencionava, per exemple, a Francesc Pi i Margall, segon president del govern de la Primera República Espanyola el 1873. A un article lamenta que la proposta d'alçar un monument en el seu honor quedés en l'oblit. Descriu a Margall com "el gran repúblico" i "el apóstol de la Verdad"¹¹⁰.

Tanmateix, he trobat un article en què podem extreure que, si bé Regina Opisso defensava el republicanisme, no estava a favor de l'autodeterminació de Catalunya. Va fer una ressenya del llibre *Història de l'hegemonia catalana en la política espanyola*, de Francesc Pujols, on hi ha diverses mencions despectives al "separatisme català":

Un catalán tan espiritualmente catalán como Pujols, que muchos teníamos por separatista, se nos demuestra en su obra un escrupuloso historiador de nuestro pueblo y, basado en hechos históricos de imposible refutación, prueba la constante hegemonía, la enérgica supremacía catalana en la política española,

¹⁰⁸ Ibídem

¹⁰⁹ Opisso, R. (25 d'abril de 1931). Nostra Donya Victòria. *Evolució*

¹¹⁰ Opisso, R. (21 de gener de 1923). Pensando en Pi y Margall: la atracción del momento. *El Diluvio*

no sólo en los tiempos actuales, si que también en los lejanos [...] prefiere Pujols lo que tantísimos catalanes preferimos: hacer sentir sobre la política de nuestra nación esa hegemonía indudable, más honrosa y más provechosa que ese separatismo en el cual creíamos comulgaba Francisco Pujols y que, muy al contrario, combate en su obra¹¹¹.

Per tant, potser Opisso estava en contra de la independència de Catalunya, però alhora era una fervorosa defensora de la política catalana i fins i tot la situava per sobre de l'espanyola.

Social

Regina Opisso va escriure sobre moltes qüestions socials, posant en relleu que li preocupava el que succeïa a la societat. Dels 53 articles que he trobat d'aquesta categoria, he volgut destacar aquells més reivindicatius.

Arran d'un desnonament recent a la ciutat de Barcelona, Opisso va escriure un text denunciant aquesta pràctica. Podem observar que fa referència al senyor Esteve, el protagonista de *L'auca del senyor Esteve* de Santiago Rusiñol. Es tracta del prototip de la petita burgesia catalana del segle XIX-XX, és a dir, una crítica a les persones que se centraven en el benefici econòmic en detriment de la moral:

De nuevo el desahucio arrojó bruscamente, despiadadamente, a una pobre familia de su nido [...] ¿Dónde albergarse cuando la codicia del señor Esteve tiene a bien desalojar los pisos de sus haciendas, excusándose de que le obliga a ello el mejoramiento de la finca, cuando en realidad sólo motívalo la ambición de multiplicar, triplicar y quintuplar los alquileres?¹¹²

¹¹¹ Opisso, R. (18 de setembre de 1926). Vida literaria. *El Diluvio*

¹¹² Opisso, R. (5 de novembre de 1922). El hogar deshecho. *El Diluvio*

A causa de la intoxicació alimentària que havia succeït recentment a Gràcia, Regina Opisso va escriure un article assenyalant les falles del sistema judicial i penal, ja que les persones que intoxicaven aliments per lucrar-se només havien de pagar una multa petita, encara que el Codi penal recollís càstigs més elevats per aquests casos:

Consideramos que es más criminal el que intoxica o adultera sustancias alimenticias, que el que hurta 38 pesetas, pongo por ejemplo. Pues bien: al responsable del hurto se le mete en la cárcel, se le procesa, se le juzga y se le condena, al fin y a la postre, con algunos meses en la celular, y ¡oh, paradoja muy española! Al envenenador, al intoxicador, al adulterador, que puede ocasionarnos un sinfín de graves perturbaciones y enfermedades intestinales y aun la muerte, a ese ser sin escrúpulos, sin conciencia, sin alma, a ese rufián, se le impone solamente una multita de unas miserables pesetas [...] Y nos sentiríamos satisfechos y se nos antoja que la justicia no quedaría maltrecha echando mano tan sólo de lo previsto y castigado por el Código Penal. Dice éste, en su artículo 356¹¹³.

De l'exemple anterior és important destacar que Regina Opisso no només comentava successos socials des de la subjectivitat, sinó que s'informava per donar la seva opinió.

Un altre article remarcable és un que tracta sobre el salari del professorat. Regina Opisso va comentar un anunci del Pósito Marítimo de Barcelona, el qual oferia una plaça de professor per 100 pessetes al mes, és a dir, 60 cèntims. A més de criticar la quantitat irrisòria, Opisso es pregunta per què no s'ha manifestat el col·lectiu docent i assenjala la importància indispensable de l'educació pel benestar de la societat:

Nos indignamos ante ese silencio demoledor de todo ideal y creemos que no tienen razón de ser ni de existir esas Sociedades constituidas por profesores que toleran se anuncie una plaza de maestro retribuida con la mezquina, abyecta, miserable, sarcástica y afrentosa cantidad mensual de cien pesetas [...] Lo llamado "el problema de España" es problema de educación, y hasta la

¹¹³ Opisso, R. (20 d'agost de 1924). La tolerancia en el castigo. *El Diluvio*

saciedad se ha repetido que si en nuestra nación hubiese escuelas dónde debiera haberlas, y si el presupuesto de Instrucción pública no fuere pobre y ridículo, mejoraría, no tan sólo el porvenir de España, si que también el presente, al disminuir el aplastante número de analfabetos¹¹⁴.

De fet, aquest no va ser l'únic article que va dedicar a parlar de l'analfabetisme. També va relacionar l'ensenyament amb el progrés i la rellevància internacional:

No cabe dudar que si nuestro pueblo estuviera educado, si nuestra clase media no adoleciera de una supina ignorancia, en todo tiempo y lugar puesta en evidencia, nuestra nación no hubiese sufrido el afrentoso retroceso que significa de ser dueños y conquistadores de medio mundo a ocupar un lugar irrisorio en el concierto de las naciones europeas¹¹⁵.

En comptes de limitar-se a parlar dels beneficis de reduir les altes taxes d'analfabets a Espanya, Regina Opisso també va assenyalar com aconseguir-ho, posant el focus en què l'ensenyament ha de ser gratuït perquè sigui accessible per a tota la població:

Comencemos consiguiendo que la enseñanza primaria a cargo del Estado sea verdaderamente gratuita, como así está instituido, porque hasta ahora eso es una leyenda [...] Dígase, pues, si el Bachillerato está asequible a los padres de la clase media; esos gastos, agregados a los de las matrículas, derechos de exámenes y otras gabelas, hacen la segunda enseñanza imposible para toda familia que tenga varios hijos, si los ingresos no son harto considerables¹¹⁶.

Regina Opisso se centrava molt en fer servir la premsa per defensar els drets i el benestar dels infants. La Inspecció Provincial de Sanitat de Barcelona va fer una circular per informar els nens de què és el roldor arran de l'incident que havia tingut lloc uns anys enrere. Una part dels nens de la ciutat es va intoxicar per menjar massa fruits de roldor i alguns fins i tot van morir. Regina Opisso critica el comunicat perquè havien fet servir un llenguatge massa culte, obviant l'objectiu principal:

¹¹⁴ Opisso, R. (19 de novembre de 1924). Un sarcasmo. *El Diluvio*

¹¹⁵ Opisso, R. (2 d'octubre de 1923). Enseñar al que no sabe. *El Diluvio*

¹¹⁶ *Ibíd*em

No es pedagógico enseñar a los alumnos complicando el léxico con palabras ininteligibles o echando mano de tecnicismos que no estén al alcance de los profanos en la materia. Ello significa casi una pedantería en el maestro, que en este caso hace dejación de cuanto significa magisterio, con el sólo fin de “etapar” al educando [...] Y después de la lectura de este parrafito, todo tecnicismo, y, por ende, todo oscuridad, levante el dedo el lector profano que mediante esos datos pueda no confundir el roldó con la mora¹¹⁷.

De la mateixa manera que Regina Opisso defensava els infants, també ho feia amb altres col·lectius vulnerables. Per exemple, va dedicar un article a abordar la problemàtica de les persones cegues. Inicia el text amb una cita d'Antonio Zozaya: “¿Qué estorban los ciegos el tránsito? Dudo que sea tanto como los automóviles de los ricos”¹¹⁸. És tota una declaració d'intencions, l'entrada a un article de caràcter social i en contra de les classes més benestants. Fa una crítica a la societat a través d'un sarcasme àcid i punyent:

¡Pobres! ¡Pobres cieguecitos! ¡Pobres ciegos que estorban con su presencia a los venturosos, a los felices, a los que jamás conocieron la trágica mueca de la penuria ni del dolor! ¡Oh, qué gran estorbo es para el hombre adinerado el que intercepte su paso la figura de un ciego al que plúgale instalarse cerca del lugar donde el venturoso sorbía el oro líquido de una cerveza espumeante en las “terrasse” de un café moderno! [...] ¡Hay que asilarlos!, palabra cruel que glosa la humana ingratitud para con nuestros pobres hermanos. Asilar a los ciegos es apartarlos de los suyos, de los seres queridos, de los hijos, de las madres, de las esposas, ¡de todos sus amores! Es arrebatárles su única dicha para hacer mayor la de los venturosos¹¹⁹.

Tot i que Regina Opisso reivindicés algunes qüestions amb humor i sarcasme, d'altres en parlava de manera molt solemne i alhora una mica subtil. Per exemple, com una dona barcelonina feia poc havia posat fi a la seva, Opisso va voler parlar del suïcidi i de com les dones tenien més risc que els homes: “Generalmente los suicidas

¹¹⁷ Opisso, R. (14 de juliol de 1928). Prevenir... no es eso. *El Diluvio*

¹¹⁸ Opisso, R. (16 de juny de 1927). *¿Que estorban los ciegos? El Diluvio*

¹¹⁹ *Ibíd*em

son seres hastiados de la vida en plena juventud. Casi siempre es la mujercita primaveral la que se despoja de la vida como pudiera hacerlo con un ropaje demasiado pesado para su débil cuerpo de mujer”¹²⁰. Ara bé, va remarcar que és més important evitar els suïcidis que debatre sobre els mètodes o els motius:

Pero lo interesante no es discutir qué muerte es la más decorativa, sino evitar que los suicidios se repitan con tanta frecuencia, y por ello sólo debemos llevar grabadas siempre en el pensamiento las sabias palabras del filósofo: ¡Serenidad, inalterable serenidad!¹²¹

La frase final segurament fa referència a Friedrich Nietzsche, qui manifestava que cal viure en una immensa i orgullosa serenitat, amb l’esperit alerta per no patir per estar en soledat¹²². És a dir, Regina Opisso considerava que les dones perdien les ganes de viure a l’estar soles i volia expressar a les seves lectures –entre línies– que la soledat no és dolenta, sinó que cal aprendre a gestionar-la.

També de manera subtil va pronunciar-se Regina Opisso sobre la guerra. Va escriure un article sobre la mort d’un soldat espanyol a Alhucemas. Tot i que no menciona el nom, diu que és jove i menciona que “esta vez la Invencible acaba de arrebatarse a un ser con la vida, la libertad, siempre más preciosa que la propia existencia”¹²³. Fa referència a l’Armada Invencible, el nom sarcàstic que va rebre l’exèrcit espanyol de Felip II el segle XVI.

A més, fa servir el verb “arrebatarse”, de manera que podem suposar que es tracta d’una crítica a la guerra i també al reclutament de joves per culpa del servei militar obligatori, ja que en un altre fragment se centra molt en el fet que el soldat encara era molt jove: “Sus ojos se han cerrado para siempre sin que hayan podido recoger el aletear del blanco pañuelo agitado por manos amadas, y sin que los brazos maternos le ahogaran de amor sobre su regazo”¹²⁴. Fins i tot el títol de l’article té molta força encara que no ho sembli, perquè fa referència a una cita de la novel·la *Jack*, d’Alphonse

¹²⁰ Opisso, R. (9 de desembre de 1928). Soledad, inalterable soledad. *El Diluvio*

¹²¹ *Ibíd*

¹²² Nietzsche, F. (2012). Más allá del bien y del mal. Plaza Editorial

¹²³ Opisso, R. (31 de gener de 1923). ¡Libertado! *El Diluvio*

¹²⁴ *Ibíd*

Daudet: “¿Muerto?... No... ¡Libertado!”¹²⁵, volent dir que el soldat no ha mort, sinó que per fi ha deixat de patir i és lliure.

Un altre tema semblant que va defensar Regina Opisso va ser l'absolució de Shum, pseudònim del dibuixant anarcosindicalista Joan Baptista Archer: “Acojámonos a la luz y no olvidemos a los que lloran, a los que sufren tras las lóbregas paredes de las penitenciarías, hasta conseguir una amnistía que sea libertad redentora para cuantos la perdieron en aras de un ideal”¹²⁶. No podem afirmar que Opisso estigués d'acord amb els ideals de Shum, però sembla clar que defensa la llibertat d'expressió i l'amnistia.

Feminisme

A través de l'anàlisi dels articles de Regina Opisso he pogut observar que opinava sobre qüestions eminentment feministes, com el vot femení. És molt interessant destacar que la majoria de fragments que afegiré a continuació, tot i parlar d'un feminisme vinculat a ideologies d'esquerres, van ser escrits i publicats durant la Dictadura de Primo de Rivera.

A un article publicat al diari *El Diluvio* el 1924, Opisso va dir de forma oberta que es considerava feminista, però que no estava d'acord amb el sufragi femení: “Soy feminista integral; pero, desgraciadamente, creo de modo rotundo, incontrovertible, que la mujer en España no está capacitada, ni tan siquiera educada para actuar en la vida pública”¹²⁷. Ara bé, no ho atribuïa a un defecte biològic inherent al sexe femení, sinó a la manca d'educació i als rols de gènere establerts:

¹²⁵ *Ibíd*em

¹²⁶ Opisso, R. (12 d'abril de 1924). La amada espera. *El Diluvio*

¹²⁷ Opisso, R. (5 de febrer de 1924). El voto femenino. *El Diluvio*

En España no se concibe a la mujer sino remendando calcetines o dando con el soplillo en los fogones, y como, desgraciadamente, en nuestro país ello es general, las mujeres españolas se dedican casi todas por entero a las labores propias de su sexo, estando por eso desprovistas de toda cultura¹²⁸.

No només assenyala les conseqüències que tindria el vot de la dona si no s'exerceix de manera lliure i informada, sinó que també proposa quines són les solucions:

Edúquese primero a las mujeres en forma y ambiente propicios a ese adelanto; considérenos a todas nosotras como algo más que la madre de nuestros hijos y la criada de nuestros hogares o como figurín de moda para orgullo de ciertos hombres que sólo eso saben ver en sus compañeras, y quizás entonces, cuando la fémina haya escalado el lugar que ocupa en otras naciones, donde todo respeto y toda consideración para ellas es poso, entonces, y sólo entonces, podremos hacer de ese tan cacareado voto el uso que nuestra libérrima voluntad y nuestra plenitud de conciencia nos dicte¹²⁹.

Una altra temàtica que aborda als seus articles són els feminicidis, és a dir, els assassinats de dones en mans d'homes, sovint les seves parelles. Regina Opisso condemna la violència masclista i l'incompliment de les lleis, ja que sovint els homes restaven sense càstig legal al·legant que no van poder evitar cedir als seus impulsos:

Son ya harto frecuentes los llamados crímenes pasionales, que, por tener el atenuante de la obcecación, no alcánzales la pena capital que antes ellos, implacables, infirieron a sus desventuradas víctimas. Tiempo fuera de que las leyes no se hiciesen tan maleables para esos delitos y que los juzgadores no se sintieran tan tolerantes para esos matadores de mujeres que quieren ser amados por la fuerza del matonismo¹³⁰.

¹²⁸ Ibídem

¹²⁹ Ibídem

¹³⁰ Opisso, R. (6 de maig de 1924). El peligro de amar. *El Diluvio*

Cal destacar, com ja s'ha fet anteriorment, que Regina Opisso no només opinava sobre fets d'actualitat basant-se en opinions subjectives, sinó que també s'informava per poder parlar sobre qüestions especialitzades, com el Codi penal. Concretament, va parlar de l'article 8, el qual afirmava que “no delinquen, y, por consiguiente, están exentos de responsabilidad criminal [...] el que obra violentado por una fuerza irresistible”¹³¹. Sota aquesta premissa no es condemnaven, per exemple, les agressions sexuals. A través del sarcasme i l'exageració, Opisso busca assenyalar l'absurditat de l'article 8:

Al infeliz joven que en Madrid, recientemente, y en la plataforma de un tranvía se arrojó sobre una linda muchacha para saciar su afán de besarla, no le cabe la menor culpa por el delito o falta cometido, ya que obró impulsado, es más, “obligado” por una fuerza “extraña”, imperiosa, avasalladora, que le llevó, con la atracción del vértigo, hacia aquella señorita que, sin duda, le indujo a ello con su hermosura, realzada por la indumentaria moderna¹³².

Continuant amb el tema de les violències masclistes, Regina Opisso va escriure un article defensant a Miguel Martínez Cardellán, qui —pel que podem entreveure al text— sembla que va haver de fer front a la justícia per haver comès algun tipus de crim contra l'home que va abusar sexualment de la seva germana. Opisso compara els fets amb la trama de la novel·la *Faust*, de Goethe. El llibre clàssic narra la història de Valentí, el germà de Margarida, una noia a qui Faust “sedueix” a través d'un pacte amb el diable. Valentí s'enfronta a Faust pel que li ha fet a la seva germana¹³³. Regina Opisso fa un símil entre Valentí i Miguel Martínez Cardellán, considerant-lo l'heroi i demanant que el jutgin dones feministes:

¡Con qué tremenda emoción escucharía el pobre mozo la tragedia de aquella rosa, roída por la baba viscosa y fría del sapo, que dejó en su carne de mujer el estigma de un rastro imborrable! No sabemos cómo se juzgará a Miguel Martínez, pero nosotros pediríamos defendiera esa causa Clara Campoamor o Victoria Kent, ya que la defensa del delito llevado a cabo por ese nuevo héroe

¹³¹ Opisso, R. (27 de juliol de 1924). El artículo octavo. *El Diluvio*

¹³² Ibídem

¹³³ Goethe, J. W. (2014). *Fausto*. Alianza Editorial

de Goethe debiera ser incumbencia de una voz femenina que clamara en nombre de la mujer en general y que supiera hablar en los intrincados recovecos del Código penal todas aquellas eximentes que fuesen menester para que el vengador de su hermana, para que el mozo justiciero pudiera seguir siempre velando por esa desventurada Margarita¹³⁴.

Així mateix, Regina Opisso es va posicionar a favor del divorci, entenent-lo com un mètode per alliberar la dona que es troba en un matrimoni que la fa infeliç:

“Colombine” en “La mal casada” ha expuesto valientemente el poder recobrar la libertad y salir de la tutela del marido cuando ya nada de común enlaza sus espíritus. He aquí la tesis de este libro, en el que se describe magistralmente y con razones poderosas y justas la esclavitud que todavía gravita sobre la desventurada mujer española¹³⁵.

Igual que defensava que el divorci servia per fer lliure la dona, Opisso propugnava que per aconseguir l'emancipació femenina calia advocar per la independència econòmica de les dones:

Gracias a su trabajo, estas mujercitas modernas pueden elegir al esposo sin esperar que venga a libertarlas de la tutela paterna el hombre a quien únicamente escogerían para resolver el problema económico, el cual solvéntanlo ahora ellas con su cotidiana labor de oficinistas [...] El trabajo, no sólo dignifica, sino que nos liberta de continuar siendo objeto de lujo perpetuamente sometidas al capricho y a las exigencias de la voluntad ajena¹³⁶.

Observem de nou aquesta idea a l'article que Regina Opisso dedica al seu amic, qui es queixa que no el contracten perquè a les empreses els resulta més fàcil triar una dona i pagar-li un sou inferior. Opisso defensa com les dones també estan preparades per ocupar aquells llocs de feina:

¹³⁴ Opisso, R. (12 de febrer de 1928). El héroe de Goethe. *El Diluvio*

¹³⁵ Opisso, R. (24 de maig de 1924). Éxitos literarios. *El Diluvio*

¹³⁶ Opisso, R. (14 de juny de 1924). Mujercitas modernas: la mecanógrafa. *El Diluvio*

I jo, dona, dec rompre una llança en pro de nosaltres, les dones, sempre vilipendiades, considerades tothora com objecte de luxe o de plaer, les més de les vegades com a pàries, com a esclaves de l'home i ben poques com a companya seva. Avui les dones les veureu pel carrer, als tramvies, a les oficines, amb els seus llibres preferits o llegint revistes i diaris, la qual cosa demostra llurs grans anhels d'aprendre, d'il·lustrar-se, i això ho fa la dona d'avui amb una fe gran i absoluta en els resultats¹³⁷.

En aquest últim article notem com Opisso té un discurs feminista encara més explícit que en altres exemples anteriors, probablement perquè el va escriure després de la Dictadura. Per això també va poder escriure'l en català. Observem com enllaça les dones treballadores amb el fet de consumir cultura, un tret indispensable, segons el feminisme de l'època, per a l'emancipació femenina. Això es deu, en part, a què la premsa del segle XX va ser un espai on discutir qüestions sobre la societat, incloent-hi el rol de la dona. Com diu Altés (2007), "és un moment en què es revisen costums i modes d'altres èpoques i, ni que sigui de forma difusa, la ciutadania percep que tot és susceptible de transformar-se"¹³⁸.

Tanmateix, Regina Opisso va escriure sobre com moltes dones no podien gaudir d'autonomia econòmica i havien de recórrer al treball sexual, deixant clar que no ho havien triat lliurement, sinó fruit de la necessitat:

La lluita constant en front el paorós problema econòmic obliga a la majoria de les vegades la fèmina a haver de refugiar-se en aquella vida de *plaer fictici*, l'únic amb què evitar morir-se de fam, acollir-se a la funesta solució del suïcidi [...] Tal vegada em direu que hi ha infinitat de treballs per a la dona; però... són tantes! tantes! Les joves que sol·liciten col·locacions en tallers i oficines, que gran nombre de dones han de vagar forçosament¹³⁹.

¹³⁷ Opisso, R. (22 de febrer de 1931). Dametes d'ara. *El Diluvio*

¹³⁸ Altés, E. (2007). *Les periodistes en el temps de la república*. Col·legi de Periodistes de Catalunya. p. 17

¹³⁹ Opisso, R. (8 d'agost de 1931). Les dones alegres. *El Diluvio*

Un altre dels grans temes relacionats amb el feminisme del qual parla Regina Opisso és la bellesa femenina. Fa un article en contra de les dietes i les modes que imposen idees irrealistes sobre el cos femení. Aprofita l'experiència d'una amiga seva, la Mágina, qui ha fet exercici i dietes per perdre pes i així adaptar-se a la moda d'aquell moment, en què triomfaven els vestits estrets i els cossos rectes. Descriu la vivència de l'amiga de forma despectiva, fent servir paraules que destil·len reticència a seguir modes femenines, que canvien amb tanta facilitat i obliguen les dones a canviar el seu cos per adaptar-se a l'ideal estètic:

Mi buena amiga sometió su cuerpo sano y robusto a una mal entendida gimnasia, a masajes torturadores y a un régimen alimenticio tan parco, tan frugal, que debía ser bastante todo ello para dar a sus carnes la flacidez necesaria para estar de consumo con los dictados de la Moda¹⁴⁰.

Durant el segle XIX i XX, era comú considerar que les dones eres histèriques per naturalesa, especialment a aquelles que es dedicaven a sectors relacionats exclusivament als homes. Tal com diu López Vale (2017), és "la imatge de les escriptores boges: l'associació del fet que aquelles que s'atrevien a escriure no eren dones normals, sinó desviades, patològiques, boges"¹⁴¹. Regina Opisso va escriure un article sobre com l'histerisme femení és una excusa per desacreditar les dones intel·lectuals:

Des que Basilio Álvarez va dir en ple Congrés que l'histerisme era una malaltia femenina, les dones no parem de protestar-ne d'aquesta opinió tan injusta i equivocada [...] Veritablement, pels homes antifeministes, en parlar de dones intel·lectuals, sempre acaben dient: Són unes histèriques! I el mot ofensiu s'atribueix a escriptores, advocades i doctores en medicina, a dones de veritable talent, i d'esperit depurat. I nosaltres, què en direm dels histèrics? És que, per ventura, no n'hi ha molts al món d'homes que pateixen un histerisme agut?¹⁴²

¹⁴⁰ Opisso, R. (14 de gener de 1926). La moda manda. *El Diluvio*

¹⁴¹ López Vale, A. (2017). De histèrica invàlida a escriptora transgresora: el caso de Alice James y la superación de los límites. *Asparkia. Investigación Feminista*, (29), 145-160. p. 157

¹⁴² Opisso, R. (10 d'octubre de 1931). ¡Histèriques! *Evolució*

A més, Opisso diu explícitament, amb humor i contundència, que les úniques dones que els homes masclistes toleren són aquelles que no intenten canviar l'estatu quo: “en llegir l'errònia opinió de Basilio Álvarez, vàrem pensar que és natural que hi hagi tantes i tantes analfabetes, úniques dones que els antifeministes deuen admirar amb veritable fervor perquè... no són histèriques!”¹⁴³.

Una dona important a la qual Regina Opisso li dedica un article és Victòria Kent. Opisso fa una crònica de l'acte on va prendre possessió de la Direcció de Presons. A més, va escriure una crítica a la Dictadura de Primo de Rivera envers el progressisme de la Segona República pel que fa al feminisme:

Heus aquí com la República, en els seus gloriosos començaments, ha fet ja més per a la dona, que no ho feu el Directori durant els set anys de Dictadura. Llavors sols se'ns tiraven flors, i es parlava de la bellesa física femenina; avui, en canvi, podem començar a saborejar el fruit que equitativament posa en nostres mans el Govern de la República¹⁴⁴.

De manera semblant va parlar de la diputada Margarida Nelken en un article en el qual, en primer lloc, reivindica la importància del llenguatge: “escric diputada en lloc de diputat perquè, segons diu ella, aquesta paraula en femení li és més agradosa”¹⁴⁵.

També fa una crítica a la religió vinculada a les ideologies conservadores:

Margarida Nelken ha tingut per nosaltres, les dones catalanes, grans i fervorosos elogis en dir-nos: que la dona culta a Catalunya és més culta que la dona culta de la resta d'Espanya, perquè el catolicisme nostre no és, diu, la cosa fanàtica i abominable de la catòlica espanyola en general. La religiositat és un sentiment més liberal de cara a la mar¹⁴⁶.

Opisso aprofita aquest article per defensar que l'emancipació femenina no implica la pèrdua de la feminitat:

¹⁴³ Ibídem

¹⁴⁴ Ibídem

¹⁴⁵ Opisso, R. (24 d'octubre de 1931). Margarida Nelken: ¡Diputat, no; Diputada! *El Diluvio*

¹⁴⁶ Ibídem

Aquest feminisme ben entès i net de tota vanitat, perquè feminisme no vol dir masculinitzar-se, sinó que essent cada dia més femenines, essent més dones, i més amigues de la llar, sapiguem posar-nos en el lloc que ens pertoca per a poder assolir els drets que de tants segles ens havien negat¹⁴⁷.

Es tracta d'una idea molt important en aquella època. La dona va sortir de l'àmbit privat i es va endinsar en el món laboral, la militància política i les activitats intel·lectuals, la qual cosa va despertar el rebuig de la societat. Es creia que aquest nou tipus de dona havia perdut la feminitat, abandonant les tasques de la llar i la criança dels fills.

Capmany (1973) explica que el principal crit de protesta contra el feminisme dels anys 30 va ser "la dona deserta de la llar. La dona es masculinitza. Cal feminitzar de nou aquest ésser humà que és la dona"¹⁴⁸. I per lluitar contra la creença que les dones emancipades s'havien masculinitzat, moltes feministes catalanes –com Regina Opisso– reivindicaven la feminitat de les dones intel·lectuals. Capmany (1973) ho resumeix així: "Intel·ligent, sense fer-ne gala, erudita però amb aires casolans, la dona emancipada dels anys trenta es disposa a demostrar que no ha perdut la feminitat. Observant l'estil de l'època, diries que n'ha adquirit una de supletòria"¹⁴⁹.

¹⁴⁷ Ibídem

¹⁴⁸ Capmany, M. A. (1973). El feminisme a Catalunya. Editorial Nova Terra. p. 125

¹⁴⁹ Ibídem, p. 126-127

Cultura

Allò que més destaca de l'obra periodística de Regina Opisso és la gran quantitat d'articles culturals que va escriure. Especialment, la secció anomenada "Vida literaria" que publicava sovint a *El Diluvio*, on comentava novel·les, poemes, textos teatrals i fins i tot llibres de divulgació. Feia ressenyes positives i negatives en les quals podem observar les seves capacitats d'anàlisi i el seu extens domini del llenguatge.

Una mostra d'això va ser la crítica amb to humorístic que va fer sobre la inintel·ligibilitat de les obres d'Eugeni Ors. En concret, va parlar de la novel·la *Cinco minutos de silencio*. Va fer comparar aquelles persones que afirmaven entendre les obres d'Eugeni Ors amb una anècdota d'un literat que just abans de morir va dir "Quiero haceros una revelación... ¡Me revienta el Dante!":

Y ese rasgo de sinceridad que en sus postreros instantes tuvo el genio a que aludimos tenemos por cosa cierta que han de tenerlo, a su vez, muchos, muchos de los que hoy dicen que entienden y se deleitan y se compenetran con las glosas orsianas¹⁵⁰.

Regina Opisso va advocar fermament per la defensa de la producció literària nacional. De fet, en els seus articles es va dirigir en moltes ocasions i de forma directa a l'Editorial Juventud. Els recriminava el fet que donessin més importància a les obres estrangeres que a les espanyoles:

Cuya casa, tras una serie interminable de autores extranjeros, ha recordado que en nuestro país existen también firmas que alcanzan en el mundo literario un nivel muy superior a las que generalmente nos sirve, traducidas bien a la ligera [...] Sería de desear que Editorial Juventud no supeditara todos sus esfuerzos a la idea de lucro e hiciera alguna concesión a la literatura y cultura patrias, ya que medios sobrados tiene para ello, y dejase de inundar el mercado con esas novelas adocenadas, vulgares, ramplonas, que tiene por costumbre publicar¹⁵¹.

¹⁵⁰ Opisso, R. (7 de febrer de 1926). Vida literaria. *El Diluvio*

¹⁵¹ Opisso, R. (18 d'agost de 1925). Vida literaria. *El Diluvio*

En canvi, al mateix article va alabar l'editorial valenciana Prometeo per publicar novel·les d'escriptors espanyols clàssics, i a més a preus assequibles per fomentar el consum de cultura al país:

Fuera ocioso comentar la valía de esos libros que vienen a enriquecer la Biblioteca Clásica de la Editorial Prometeo, que en su altísima labor cultural está popularizando las obras de Cervantes, Quevedo, Calderón y otros, sin olvidar la publicación de los mejores autores griegos y latinos. Muy digno de encomio es este esfuerzo editorial, por hacer asequibles con sus limitados precios esas obras maestras de la literatura mundial y las del siglo de oro de nuestras letras¹⁵².

Altres crítiques recurrents que feia Regina Opisso sobre la producció cultural espanyola se centraven en les anomenades "novelitas cortas". Com eren més fàcils de llegir i més barates que les novel·les tradicionals, van fomentar la lectura entre persones de classes més baixes. Alguns d'aquests lectors fins i tot van acabar llegint obres que abans "eran solo patrimonio de lectores exquisitos"¹⁵³. Encara que Regina Opisso posa en relleu aquest progrés cultural i social, també critica que las "novelitas" es van popularitzar "a costa de la moral, de la honestidad, del pudor, de las buenas costumbres"¹⁵⁴. Exposava obertament la seva opinió i es mostra contundent contra els escriptors d'aquest tipus d'obres: "Y si esos tuvieran dignidad literaria, antes debieran romper la pluma que labrar el porvenir de sus hijos destruyendo la moralidad de tantos otros"¹⁵⁵.

Pot semblar que Regina Opisso tenia una visió elitista de la literatura, fent distincions entre baixa i alta cultura. I potser és veritat. Tanmateix, considero que la seva intenció era que les classes més baixes no es limitessin a consumir obres senzilles que no transmetien idees complexes, sinó que també poguessin tenir accés als mateixos llibres que les classes benestants.

¹⁵² Ibídem

¹⁵³ Opisso, R. (20 de setembre de 1922). Industrialismo literario. *El Diluvio*

¹⁵⁴ Ibídem

¹⁵⁵ Ibídem

A més, no defensava productes culturals només pel fet de ser clàssics. De fet, va escriure un article criticant una pràctica molt tradicional a Espanya: les corregudes de bous. Regina Opisso va assistir a un d'aquests espectacles i va redactar una crònica on podem observar que considera que és una tradició bàrbara: “Hubo unos pocos destellos de puro arte y un mucho de bárbaro y repugnante mientras transcurrió la lidia de los seis cornúpetas”¹⁵⁶. Opisso lamenta que Espanya sigui coneguda com el país dels bous i no pas per ser una nació culta, literària i científica:

En todo el mundo se sabe que España es el país de los toros y de los toreros, de la fiesta sin par; se ignorará que España sea el país de Ramón y Cajal, de Torres Quevedo, del doctor Ferrán [...] Y como nosotros nos sentimos más y más españoles cada día, pese a nuestras desventuras, malandanzas y funestos Gobiernos, queremos que España sea admirada, conocida, discutida y recordada, aunque esos títulos tengan que proporcionárnoslos una fiesta llena de majeza y de barbarie¹⁵⁷.

Podríem afirmar, doncs, que Regina Opisso advocava perquè la cultura estigués lligada a l'ètica i no només a l'entreteniment. Seguint aquesta idea, té sentit que escrivís un article lamentant que molts escriptors no haguessin protestat contra la censura prèvia, ja que, segons ella, els interessaven més els beneficis econòmics que no pas vetllar per la qualitat de les novel·les i la transmissió de valors:

Pues a ellos les importa la cantidad, no la calidad, que en modo alguno puede obtenerse con esa fecundidad que hoy priva entre algunos mercaderes de la literatura. Y por esa causa, como fabricantes que son, no les hace mella la previa censura de sus productos, no ataca su dignidad, no ofende sus más caros sentimientos, porque están dispuestos a variar el procedimiento en su fabricación¹⁵⁸.

¹⁵⁶ Opisso, R. (6 de març de 1923). De la fiesta nacional: comentario halagüeño. *El Diluvio*

¹⁵⁷ Ibídem

¹⁵⁸ Opisso, R. (26 d'octubre de 1924). Fabricantes de novelas. *El Diluvio*

Totes aquestes crítiques es contraposen amb les lloances que dedica Regina Opisso als autors i autores que tenien interès per les qüestions socials del país. Per exemple, va analitzar l'obra de la poetessa Maria Emília Furnó, qui a més dirigia l'Institut Feminal:

La señorita Furnó es la directora de la conocida entidad «Institut Feminal»; su labor pedagógica tiene justo renombre y es elogiada por cuantos conocen esta Institución, de la cual ella, María Emilia, es alma. Mas hoy solo queremos hablar de su obra poética, bellamente lograda y cuyas estrofas cantan a la beatitud del paisaje catalán y a las típicas costumbres barcelonesas. Y todas sus poesías tienen matices vivos y vehementes¹⁵⁹.

De fet, el fragment pertany a un dels articles que va escriure Regina Opisso a la seva secció “Artistes catalanes” de la revista *Mujeres españolas*, on promovia l'obra artística de diferents dones de Catalunya. No només parlava de literatura, sinó que també comentava música, ball i representacions teatrals, entre altres àmbits creatius.

Posteriorment, a la revista *Catalans!* es va dedicar a escriure una sèrie de textos sobre les dones de la vida dels grans genis masculins. Per exemple, va explicar la història de Bettina Brentano, una dona intel·lectual i vivaç que admirava a Beethoven. El va arribar a conèixer i ambdós van sentir una gran admiració l'un per l'altre fins que els pares de Bettina la van obligar a casar-se amb el Comte d'Arnino. Regina Opisso amb aquests articles evidencia el pes que van tenir les dones en les obres de grans intel·lectuals.

Cada sonata que escriu porta l'empremta d'ella, el fi senyal del seu pas. Beethoven pensa en Bettina i Bettina pensa en Beethoven, però entre aquella adoració, entre aquell «crescendo», hi ha allò tan absurd, que es diu societat. Ningú no comprenia aquell amor entre ella, dolça, graciosa, gentil, amable, espiritualíssima, i Beethoven, trist, amarg, punyent, melancòlic, torturat i dissortat. Ningú a Viena no acceptaria una unió com aquella¹⁶⁰.

¹⁵⁹ Opisso, R. (22 de març de 1931). *Artistas catalanas: María Emilia Furnó. Mujeres españolas*

¹⁶⁰ Opisso, R. (20 de febrer del 1938). *Un moment de primavera. Catalans!*

A més d'entendre la cultura com un àmbit vinculat a les lluites socials de l'època, com el feminisme o la igualtat d'oportunitats culturals independentment de la classe social, Regina Opisso també defensava la producció i costums de Catalunya.

Ja hem vist que Opisso va donar a conèixer artistes catalanes a la revista *Mujeres españolas*. També va escriure a *Destino* un text extens que va guanyar el Premi de Reportatges Destino als Jocs Florals del Cercle Català de Madrid. Va explicar la trajectòria vital i professional d'Artur Cuyàs i Armengol, periodista i escriptor català. Entre els seus assoliments, destaca que Cuyàs va ser el fundador de la revista catalana editada des de Nord-amèrica *La Llumenera de Nova York*. Opisso la defineix així:

El corazón de la revista siempre latió al unísono con el de la patria lejana. No hubo desgracia ocurrida en la Península que no fuese lamentada y ayudada por Cuyás, ni acontecimiento literario, artístico o popular que no tuviera eco y glosa en «La Llumenera» que a la vez recogía con amorosa atención y divulgaba el triunfo de los artistas catalanes¹⁶¹.

Fins i tot durant la Dictadura de Primo de Rivera, Regina Opisso va defensar la cultura de Catalunya. Per exemple, va celebrar l'acollida positiva que va tenir la sardana a la resta d'Espanya: "La armonía netamente catalana del "flaviol" y la "tenora", al compás de cuyas notas va girando la humana rueda, ora en languideces de añoranzas, ya embravecida y rítmica como las olas de las rompientes de nuestra costa brava"¹⁶².

De la mateixa manera, en aquella època va lamentar la mort d'Àngel Guimerà, escriptor i polític català. Per a més inri, va afirmar que era l'ideal de Barcelona:

Hoy Barcelona está triste; nuestra ciudad viste de luto. Ha muerto su poeta, el lírico sublime, el cantor excelso, el glorioso dramaturgo, el cincelador formidable de nuestro idioma, el orfebre de la rima... y, lo que es más aun, la encarnación de nuestro ideal más puro¹⁶³.

¹⁶¹ Opisso, R. (17 de maig de 1958). Con la pluma defendió España: Arturo Cuyás, catalán de Norteamérica. *Destino*

¹⁶² Opisso, R. (19 de gener de 1924). El triunfo de la sardana. *El Diluvio*

¹⁶³ Opisso, R. (20 de juliol de 1924). La ciudad está triste. *El Diluvio*

DOLORS (LOLA) COS ROGET

BIOGRAFIA

Dolors Cos Roget va néixer a Figueres el 25 de juliol de 1904 i va morir a París el 28 de gener de 1992. Igual que ella, els seus familiars propers també van morir a l'exili: el seu pare, llauner i comerciant, Josep Cos Casademont (Figueres, 1868 – Montalban, 1944), la seva mare, Pilar Roget Oliveras (Figueres, 1867 – Montalban, 1941), i el seu germà, Rossend Cos Roget (Figueres, 1898 – París, 1967). Un altre familiar destacable va ser el seu tiet, fotògraf i polític figuerenc, Narcís Roget Oliveras (Figueres, 1873 – 1950)¹⁶⁴.

Es coneix que Lola Cos va treballar com a taquígrafa i traductora. A més, portava dues acadèmies on ensenyava anglès, francès i mecanografia:

LOLA COS ROGET
Lliçons d'anglès, francès, català
Mecanografia
Taquígrafia en tres mesos
Traduccions i còpies a màquina
LASAUCA, 10 i PERELADA, 54

Anunci a la premsa. Empordà Federal (14 de novembre de 1931)

El seu pare va ser militant d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). Ella a partir dels anys trenta va formar part del Grup Femení d'Esquerra, vinculat a ERC. En canvi, entre 1921 i 1922, havia presidit una associació catòlico-patriòtica, el pomell de joventut "Les Gràcies de L'Empordà" de Figueres¹⁶⁵.

A més de ser professora, va dur a terme conferències sobre el paper social i polític de la dona. Un exemple va ser "Empordaneses il·lustres a través dels segles", anunciada al diari "Empordà Federal"¹⁶⁶. De la seva militància política també destaca la seva participació activa a les campanyes a favor del vot femení i de l'Estatut de Catalunya de 1931.

¹⁶⁴ Serrano, M. i Romero, A. (2020). [Biografia de Lola Cos]. Fons del Museu Memorial de l'Exili

¹⁶⁵ Ibídem

¹⁶⁶ Noticiari. (31 de març de 1930). *Empordà Federal*

Propaganda del míting a favor del plebiscit femení. Empordà Federal (29 de juliol de 1931)

Va compaginar les classes i les conferències amb la publicació d'articles de temàtica cultural i política a diferents mitjans i rotatius, de Figueres i de Barcelona, com *La Veu de l'Empordà*, *Empordà Federal*, *La dansa més bella*, *La Rambla*, *L'Opinió* i *D'ací i d'allà*¹⁶⁷. La major part dels articles els va escriure entre 1929 i 1932, és a dir, abans de la Guerra Civil Espanyola.

Durant la Guerra Civil va treballar un temps com a administrativa interina a l'Ajuntament de Figueres, entre 1937 i 1939, i al final de la Guerra va marxar a l'exili amb els seus pares. Es van establir a Montalban i Tolosa de Llenguadoc, on Lola Cos va exercir de professora i mecanògrafa. Va col·laborar amb el Comité National Catholique de Secours aux Réfugiés d'Espagne i amb l'American Friends Service Committee - Quakers Américains entre 1941 i 1945¹⁶⁸. Per tant, observem que tant de jove com d'adult va ser una persona amb interessos socials i humanitaris.

El 1945 va marxar a viure a Voló, al Rosselló, des d'on va publicar una narració al setmanari *L'Espagne Républicaine: hebdomadaire politique et littéraire*, publicat a Tolosa de Llenguadoc. Aquest text, titulat "Hors cours" (Fora de circulació), la seva obra més extensa, està basat en la seva experiència personal de l'exili a Montalban i va ser publicat l'abril de 1946¹⁶⁹.

¹⁶⁷ Serrano, M. i Romero, A. (2020). [Biografia de Lola Cos]. Fons del Museu Memorial de l'Exili

¹⁶⁸ Ibídem

¹⁶⁹ Ibídem

A l'article explica amb detall com va exiliar-se amb els seus pares. La seva mare no volia allunyar-se de la seva terra, així que no van marxar al continent americà, sinó a França. Van caminar des de La Jonquera fins al Pertús. Des d'allà van compartir un taxi amb altres companys d'exili fins a Rosselló. Gràcies a l'hospitalitat dels antifeixistes francesos van poder refugiar-se a diferents llars. No obstant això, pràcticament no van poder conservar cap possessió abans d'exiliar-se. Van viure en condicions precàries, les quals van empitjorar amb l'hivern i les baixes temperatures. La situació va agreujar-se amb l'ocupació alemanya:

Els refugiats de Bèlgica, del nord de França, de París i nombrosos israelites arribaven a la ciutat, amb els nervis de punta per cada nit que havien hagut de dormir a una cadira, als passadissos dels hotels o a camions; pagaven sense regatejar per tenir un apartament. Guiats per l'avarícia, els propietaris de l'apartament ocupat pels nostres amics no van dubtar en tirar al carrer als inquilins d'ahir amb la finalitat de doblar els preus del lloguer als nous refugiats. El simple fet de tenir un aliat de Franco en el poder representava una protecció passiva a tots els atacs que es podien fer contra els rojos¹⁷⁰.

La seva mare es va posar malalta a causa del fred i va morir el 1941. Posteriorment, el 1944, el seu pare va morir en les mateixes circumstàncies. Lola Cos, després de viure un temps al Voló (1945-1946), el 1948 es va traslladar a París, on va viure la resta de la seva vida fins que va morir, el 1992¹⁷¹.

La vida i obra de Lola Cos van passar desapercibudes fins que el 2012 la família Cos va lliurar la seva documentació personal, provinent de França, al Museu Memorial de l'Exili. Actualment, el fons documental de l'exili de Lola Cos està conservat en aquest museu de la Jonquera i els historiadors empordanesos Alfons Romero i Miquel Serrano estan treballant en un estudi biogràfic i històric sobre Lola Cos Roget.

¹⁷⁰ Cos, L. (13 d'abril de 1946). Hor-cours. *L'Espagne Républicaine. Hebdomadaire politique et littéraire*

¹⁷¹ Serrano, M. i Romero, A. (2020). [Biografia de Lola Cos]. Fons del Museu Memorial de l'Exili

De moment, continua sent una incògnita què va ser de Lola Cos des que es va mudar a París, ja que cap familiar va tenir notícies seves. En parlar amb Françoise Derouard, cosina segona de Lola Cos, m'explica que "segurament es va tornar a mudar i no va voler posar-se en contacte. Potser no va voler demanar ajuda, tot i que segurament va passar dificultats".

El fill de Françoise Derouard, Joan Cos, m'ha proporcionat unes cartes inèdites de Lola Cos dirigides als seus cosins de París. Estan escrites en francès i tenen un contingut més personal. En una d'elles coneixem que Lola Cos va presenciar el funeral del president Francesc Macià:

El president Macià va morir el mateix matí de Nadal. Li van fer un gran funeral. Es calcula que més de mig milió d'ànimes van assistir al seu enterrament. Jo també hi vaig anar i us puc assegurar que va ser una cosa indescriptible. Hi va assistir el president de la República i perquè us feu una idea senzilla d'aquesta cerimònia us he de dir que l'enterrament va començar a les 10.30 del matí i va acabar a les 6 del vespre, i des de llavors la tomba on es troba enterrat que es troba al cim del preciós cementiri marí de Montjuïc, no ha deixat de ser visitada ni un sol moment¹⁷².

Una altra carta que considero rellevant és una que escriu l'11 d'abril de 1944, en la qual explica el seu estat de salut a l'exili:

Vaig caure en un estat de depressió tan fort que no hi havia manera de reaccionar. Sembla que al mateix temps vaig passar la tercera grip de l'hivern i vaig necessitar un gran nombre d'injeccions i una sobrealimentació per començar a reaccionar una mica. El metge va dir que tenia una anèmia molt greu i que s'havia d'anar molt amb compte perquè en l'estat en què em trobava podia agafar qualsevol malaltia¹⁷³.

¹⁷² Cos, L., comunicació personal, 3 de gener de 1934

¹⁷³ Cos, L., comunicació personal, 11 d'abril de 1944

Retrat de Regina Opisso. Fotografia extreta del fons del Museu Memorial de l'Exili

OBRA

Lola Cos va escriure un total de 40 articles a nou mitjans de premsa escrita diferents: 11 textos a *D'Ací d'allà*, 10 a *La dansa més bella*, 5 a *Empordà Federal*, 4 a *La Veu de l'Empordà*, 4 a *La Rambla*, 3 a *L'Opinió*, 1 a *Alt Empordà*, 1 a *Avant..!* i 1 a *L'Espagne Républicaine*.

Respecte a les temàtiques dels seus textos, Lola Cos escrivia per igual sobre cultura que sobre qüestions socials, ja que he trobat 13 articles de cada tema. Se centrava, d'una banda, en la cultura catalana i, d'altra banda, en intentar ajudar amb els seus escrits als infants, la gent gran i totes les persones víctimes de violència. La següent temàtica que més es repeteix és la política, amb 8 textos. Observem com defensa la república, tant espanyola com catalana, i critica la monarquia.

A més, va escriure 4 textos sobre moda femenina, en els quals advocava a favor d'una roba més còmoda i la llibertat de les dones per decidir sobre els seus cossos. Per acabar, he agrupat dos articles amb l'etiqueta de "mundà". Tot i que tracten d'escenes quotidianes, Lola Cos narra la bellesa que hi contempla.

Pel que fa a l'àmbit geogràfic dels fets dels quals escrivia Lola Cos, gran part s'enfocaven en el territori català. Dels 40 articles, 15 parlaven de Catalunya i 12 d'Espanya. No obstant això, cal sumar els 6 textos en què parla de la seva ciutat, Figueres, i els 2 de la comarca de l'Empordà. A més, va escriure 4 articles sobre qüestions europees i 1 de fora d'Europa.

A més, és rellevant comparar els mitjans en què escrivia amb les temàtiques tractades. A la Taula 3 podem observar que a la majoria de capçaleres el tema que més es repetia als seus articles era el social. No obstant això, a *La dansa més bella* es va centrar més en parlar de cultura catalana i a *Empordà Federal* es va centrar en la política. Ambdues coses tenen sentit, ja que *La dansa més bella* tenia l'objectiu de fomentar la sardana i *l'Empordà Federal* era el setmanari de la Unió Federal Nacionalista Republicana.

Taula 3

Relació entre premsa escrita i temàtiques dels articles

		Temàtica					Total
		Cultura	Política	Social	Moda	Mundà	
Mitjà	Alt Empordà	0	0	1	0	0	1
	La Veu de l'Empordà	1	0	2	0	1	4
	La dansa més bella	8	0	0	1	1	10
	D'ací d'allà	3	1	5	2	0	11
	La Rambla	0	1	2	1	0	4
	L'Opinió	0	1	2	0	0	3
	Avant..!	0	1	0	0	0	1
	Empordà Federal	1	4	0	0	0	5
	L'Espagne Républicaine	0	0	1	0	0	1
Total		13	8	13	4	2	40

Nota. Aquesta taula mostra les dades creuades entre les diferents capçaleres en què va escriure Lola Cos i les temàtiques dels seus articles

Si comparem els mitjans de premsa escrita amb l'àmbit geogràfic dels fets dels quals parlava Lola Cos, a la Taula 4 podem observar com hi ha certa diversitat. A *Alt Empordà* i *La Veu de l'Empordà* es va focalitzar en escriure sobre Figueres. A *La dansa més bella*, *L'Opinió* i *l'Empordà Federal* predomina tota Catalunya, mentre *D'Ací d'Allà* i *La Rambla* va tractar més l'àmbit espanyol.

Taula 4

Relació entre premsa escrita i àmbit geogràfic dels articles

		Àmbit geogràfic						Total
		Figueres	Empordà	Catalunya	Espanya	Europa	Fora d'Europa	
Mitjà	Alt Empordà	1	0	0	0	0	0	1
	La Veu de l'Empordà	3	0	1	0	0	0	4
	La dansa més bella	2	2	4	2	0	0	10
	D'ací d'allà	0	0	3	5	3	0	11
	La Rambla	0	0	1	3	0	0	4
	L'Opinió	0	0	2	0	0	1	3
	Avant..!	0	0	0	1	0	0	1
	Empordà Federal	0	0	4	1	0	0	5
	L'Espagne Républicaine	0	0	0	0	1	0	1
Total		6	2	15	12	4	1	40

Nota. Aquesta taula mostra les dades creuades entre les diferents capçaleres en què va escriure Lola Cos i l'àmbit geogràfic dels seus articles

Per poder tenir una visió més concreta de la producció de Lola Cos, ha continuació es pot observar una línia cronològica dels articles que va escriure des de 1922 fins a 1946.

Eix cronològic d'articles:

1922	1924	1925	1928
1 article a <i>Alt Empordà</i> 2 articles a <i>La Veu de l'Empordà</i>	1 article a <i>La Veu de l'Empordà</i>	1 article a <i>La Veu de l'Empordà</i>	3 articles a <i>La dansa més bella</i>

1929	1930	1931	1932
4 articles a <i>La dansa més bella</i> 3 articles a <i>D'Ací d'Allà</i>	2 articles a <i>La dansa més bella</i> 4 articles a <i>D'Ací d'Allà</i> 2 articles a <i>Empordà Federal</i>	1 article a <i>La dansa més bella</i> 4 articles a <i>D'Ací d'Allà</i> 1 article a <i>Avant..!</i>	4 articles a <i>La Rambla</i> 2 articles a <i>L'Opinió</i>

1933	1934	1936	1946
1 article a <i>L'Opinió</i>	2 articles a <i>Empordà Federal</i>	1 article a <i>Empordà Federal</i>	1 article a <i>L'Espagne Républicaine</i>

Lola Cos va començar la seva activitat a la premsa el 1922. Entre aquest any i el 1925 va escriure pocs articles. A més, tenien l'objectiu d'anunciar esdeveniments locals de Figueres i altres ciutats de l'Empordà. En canvi, a partir del 1928, va publicar 3 textos a *La dansa més bella*. Des d'aleshores va augmentar la seva producció d'articles: 7 el 1929, 8 el 1930, 6 el 1931 i 6 el 1932. No només va incrementar la quantitat de textos, sinó que també destaca per haver escrit a diferents mitjans. Cal mencionar que aquest fet va coincidir amb l'arribada de la Segona República Espanyola.

No obstant això, a partir del 1933 disminueix la seva publicació d'articles fins a gairebé desaparèixer amb la Guerra Civil i la posterior dictadura de Francisco Franco. Ara bé, va escriure un article el 1946 des de l'exili explicant la seva experiència.

Política

Lola Cos va parlar explícitament de política en diverses ocasions. Pel que podem llegir als seus articles, sabem que defensava la Segona República, tant espanyola com catalana. Per contra, es va mostrar acre contra la dictadura franquista i la monarquia.

El juliol de 1931 va expressar en un text la seva il·lusió per l'arribada de la república. A més, podem apreciar el seu estil narratiu pràcticament literari, personificant la república i la dictadura com si fossin individus:

La República esvelta i àgil, amb una empena perfectament deportiva i un somriure de joventut, ha fet sortir la monarquia, vella cortesana de línies espesses que se n'ha anat arrossegant al darrere del seu cos marcat pels senyals de les pràctiques més abominables, a la «claqué» permanent de les seves gràcies artificioses¹⁷⁴.

Al mateix article també destaca un altre fragment on compara la Segona República Espanyola amb la Revolució Francesa, en concret fa referència a com les aristòcrates espanyoles no patiran una repressió tan brutal com la que van patir les franceses el 1792. Resulta interessant fixar-se en el seu to humorístic:

Les dames de l'aristocràcia espanyola de 1931, no passaran a la història deixant-hi un somriure de màrtirs o una arrogància d'heroïnes. Millor per elles i millor encara per a nosaltres. Entre les aristòcrates franceses del 92 i les espanyoles del 31, la diferència serà un xic acusada. Aquelles se les havien d'haver amb les terribles figures de la Convenció; les d'ara simplement amb uns correctíssims carrabiners¹⁷⁵.

¹⁷⁴ Cos, L. (juliol de 1931). 1792...1931. *D'ací d'allà*

¹⁷⁵ *Ibídem*

També podem observar aquest recurs de les comparacions com a eina de crítica en un altre text. En aquesta ocasió, Lola Cos es dirigeix a totes les persones que van posicionar-se en contra de la Segona República i l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, però que un cop instaurats van demanar tenir llocs de poder al nou règim. De manera satírica i amb curiosa acidesa els compara amb les vedettes, les artistes de moda que actuaven a shows de cabaret:

No sé per què, aquesta gent em fa pensar en aquelles artistes de music-ball que en un temps foren vedettes aplaudidíssimes i ara, perduda la veu, perduda la gràcia, perduda la joventut amb una revifalla d'il·lusió que els dona encara el record dels antics aplaudiments, intenten actuar als escenaris de més ínfima categoria, explotant un nom que en altre temps tingué una gran sonoritat, sense tenir en compte, però, que també fou el dels primers fracassos, i el que escoltà les xiulades més imponents¹⁷⁶.

Similar simpatia li desperten aquells que es van mostrar en contra del govern democràtic i clamaven pel retorn de la monarquia i la repressió. Els caricaturitza com una mena de desubicats que es limiten a repetir el que llegeixen a la premsa:

Certs lectors de «La Vanguardia», del «Brusio», etc. els quals d'ençà de la caiguda de la monarquia continuen ignorant on són, diuen tot fent un gest de desaprovació cada vegada que el govern fa un acte democràtic, que al poble cal governar-lo amb mà de ferro. I amb això volen dir que cal etzibar-li de tant en tant una pluja de bales. Són gent, però, que no saben llegir només que en els caràcters d'impremta i encara ficats dins d'un escafandre¹⁷⁷.

Al mateix text també dedica un fragment a criticar la tasca decorativa de la família reial i a apuntar que, tot i haver-se instaurat la república, els partidaris de la monarquia no han canviat de bàndol. Però afirma que la solució no és utilitzar la violència, com ja hem vist anteriorment quan va fer referència a la Revolució Francesa:

¹⁷⁶ Cos, L. (15 d'octubre de 1932). Vedettes. *L'Opinió*

¹⁷⁷ Cos, L. (3 de juny de 1931). Renovació. *Avant..!*

Les columnes més visibles i representatives que sostenien l'edifici de la monarquia espanyola, esdevinguda ja de temps sinònim de tirania, han desaparegut. La República les ha fetes caure. Però l'edifici del sistema monàrquic que no estava aguantat solament per les decoratives columnes de la família reial, continua encara en peu. Seria absurd pretendre que els homes que formen el govern provisional de la República, amb un cop de guillotina haguessin intentat fer-les caure. No, la sang embruta sempre les mans dels que la vessen i els incapacita eternament per a tota redempció. A més llur eficàcia es força discutible¹⁷⁸.

Ara bé, Lola Cos també dedicava el seu altaveu a la premsa per brindar paraules de suport als polítics republicans, en especial als catalans. Com ja hem vist a la seva biografia, Lola Cos va assistir al funeral de Francesc Macià, president de la Generalitat de Catalunya. A més, va escriure un article sobre l'esdeveniment, mostrant el seu suport a la figura política:

El poble veritable, el poble vingut de tot Catalunya, malgrat la pluja i malgrat el fred, seguia les despulles del President Macià, de l'home que amb bocins de la seva vida havia aconseguit per la seva terra, allò que 20 anys enrere tan sols, semblava irrealitzable¹⁷⁹.

Amb la mateixa lleialtat va rebre la presidència de Lluís Companys com a successor de Francesc Macià:

En aquests moments en què uns homes insensats, renegant de la seva condició de catalans, ataquen covardament el nostre parlament, després de desertar-ne, i fan causa comú amb els enemics més aferrissats de Catalunya per a destruir tots els inicis de llibertat que la República atorgà a la terra catalana, ens plau tenir com a hoste d'honor a Lluís Companys per a repetir-li i ésser-ne escoltats ací, dintre el cor mateix de Catalunya, que és l'Empordà, segons la paraula il·luminada del poeta, la nostra fe cega i la nostra confiança

¹⁷⁸ Ibídem

¹⁷⁹ Cos, L. (30 de desembre de 1930). Vida heroica, vida exemplar... *Empordà Federal*

ardent, en què si hores de perill arriben, ell sabrà posar-se al cap del seu poble per a defensar i mantenir intangibles les seves llibertats¹⁸⁰.

Al fragment anterior Lola Cos parla d'un conflicte al parlament català. L'abril de 1934 es va aprovar la Llei de Contractes de Conreu. La Lliga Regionalista i els grans propietaris agrícoles es van posicionar en contra d'aquesta llei, aprofitant per posar en dubte l'autonomia catalana. Tal com explica López Esteve (2012), "un conflicte del camp català com la qüestió rabassaire passà a un primer pla de la política d'Estat, convertint-se en enfrontament constitucional entre el govern de la República i el govern de la Generalitat"¹⁸¹.

Aquest conflicte va precedir els anomenats fets d'octubre de 1934, sobre els quals Lola Cos també es va posicionar. Concretament, va escriure un article recolzant al polític català Josep Puig i Pujades, qui posteriorment va ser condemnat a trenta anys de presó per la seva implicació l'octubre de 1934¹⁸²:

Però vingueren hores de prova. Arribà la nit del 6 d'octubre, preludi dolorós del recobriment actual, i Puig Pujades sabé respondre lleialment al moment històric. Aquella nit el nostre ciutadà que ja de tants títols podia enorgullir-se, aconseguí el màxim a què pot aspirar un català: El títol de Patriota¹⁸³.

Tant Francesc Macià com Lluís Companys i Josep Puig i Pujades van ser polítics vinculats a Esquerra Republicana de Catalunya, de manera que podem intuir que Lola Cos simpatitzava amb aquest partit.

Tanmateix, no només va escriure articles donant suport a polítics catalans. Resulta destacable un text en el qual defensa al polític espanyol Manuel Azaña. De nou, podem observar com Lola Cos parlava dels detractors de la república amb certa burla, restant-los importància:

¹⁸⁰ Cos, L. (4 de maig de 1934). Dintre el cor de Catalunya. *Empordà Federal*

¹⁸¹ López Esteve, M. (2012). *Els fets d'octubre de 1934 a Catalunya: més enllà de l'acció governamental* [Tesis doctoral]. Universitat Pompeu Fabra. p. 86

¹⁸² Playà, J. (5 de gener de 2020). Reflexiones desde la prisión. *La Vanguardia*.

<https://www.lavanguardia.com/cultura/20200105/472713553367/puig-pujades-girona-prision-republica-guerra-civil.html>

¹⁸³ Cos, L. (11 d'abril de 1936). El millor títol. *Empordà Federal*

Que un monàrquic, un feixista, o un carlí, ens parlin amb ira contra Manuel Azaña, ho trobem lògic i ple de sentit comú. I fins i tot ens alegrem d'aquest odi, puix que ell ens aferra més en la nostra convicció de què Manuel Azaña, ha fet alguna cosa per la República, per la veritable República¹⁸⁴.

No obstant la tendència satírica de Lola Cos, resulta imprescindible parlar en aquest apartat de l'article més seriós i cru que va escriure, el qual també va ser l'últim. El 1946 va redactar un text explicant les seves vivències a l'exili. Entre les dificultats econòmiques que va patir, detalla com les condicions dels exiliats van empitjorar quan "un aliat de Franco" es va convertir en el cap d'Estat de França aliant-se amb l'Alemanya nazi. Es refereix a Philippe Pétain, qui havia col·laborat en ofensives militars al Marroc amb Franco¹⁸⁵. En aquest fragment Lola Cos narra la persecució dels espanyols a França:

Va ser un aliat de Franco qui es va convertir en cap d'Estat a França i aviat, sota la seva ombra protectora, els feixistes, que fins aleshores estaven limitats a murmurar fluixet, van començar a parlar alt. Es podia insultar impunement als ciutadans francesos que havien tendit una mà a tota la "xusma espanyola". Les lleis d'hospitalitat, grandesa moral de França, eren trepitjades, ninguna barrera impedia, ja que la policia del "caudillo" penetrés en territori francès per capturar a ciutadans espanyols, l'únic delicte dels quals havia sigut algun cop fidels als mandats democràtics¹⁸⁶.

¹⁸⁴ Cos, L. (25 d'agost de 1934). Un home austor. *Empordà Federal*

¹⁸⁵ Martínez Hoyos, F. (19 de maig de 2020). Pétain, de héroe nacional a colaborador de Hitler. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/historiayvida/historia-contemporanea/20200519/481242086566/petain-igmm-verdun-iigm-hitler-colaboracionista.html>

¹⁸⁶ Cos, L. (13 d'abril de 1946). Hor-cours [Fora de circulació]. *L'Espagne Républicaine*

Social

En els seus inicis a la premsa, Lola Cos es dedicava a fer una mena de cròniques sobre esdeveniments de la seva ciutat, en els quals ella mateixa participava. Concretament, parlava de les accions socials dels Pomells de Joventut, una organització fonamentada en uns ideals religiosos i patriòtics. A *Esplais literaris*, rotatiu creat pel Pomell "Aires del Montsacopa", podem observar una explicació dels principis que movien aquest tipus d'agrupaments:

Esmerar-se en parlar i escriure bé el català i procurar que els altres facin el mateix; ballar i fomentar la sardana; aprendre la nostra història i donar-la a conèixer als altres; cantar cançons patriòtiques; treballar per a l'Església, escola, taller o fàbrica, es resés, ensenyés, parlés i escrigués en català; celebrar amb més solemnitat les festes de Ntra. Dona de Montserrat i Sant Jordi; fer cada any commemoració de la data de l'11 de Setembre; afavorir i propagar la premsa catalana¹⁸⁷.

El primer article de Lola Cos a la premsa és una narració de la jornada que van organitzar els Pomells de Joventut a l'Asil Vilallonga. Se centra molt en l'acció social d'acompanyar els avis per tal que no se sentissin sols, així com la promoció de la cultura que van dur a terme durant l'esdeveniment a través de la lectura del poema *Joventut i Senectut*, del pare Barceló, i la representació d'un sainet, un gènere teatral que reproduïx els costums culturals, socials i lingüístics de les capes populars de la societat¹⁸⁸.

Com embellia els rostres venerables dels vellets i velletes de l'Asil Vilallonga el somriure amb què contemplaven la nombrosíssima gernació de jovincels i jovincel·les Pomellistes que havia envaït la seva casa! [...] No oblidarem mai tots els que hi vàrem assistir els moments de joia incomparable que ells a llur torn ens proporcionaren amb l'espectacle de la seva alegria [...]

¹⁸⁷ *Els Pomells de Joventut*. (abril de 1923). Esplais literaris

¹⁸⁸ Institut del Teatre (s/d). *Sainet*. <https://www.institutdelteatre.cat/publicacions/enciclopedia-arts-esqueniques/id2736/sainet.htm>

Començà la festa, amb la representació d'un divertit sainet interpretat de faisó insuperable pels joves Perxas, Sunyer, Vilà, Gonzàlez, Coll, Pomes. Tot seguit la damisel·la Anna Ubach, gentil com una fada i gaia com un ocell, donà lectura a una bellíssima poesia¹⁸⁹.

En una altra ocasió, Lola Cos va escriure com a presidenta dels Pomells de Joventut "Les Gràcies de l'Empordà". Comunica que l'organització està disposada a col·laborar amb altres joves, independentment de la classe social, per recaptar diners i donar-los a Rússia, la qual en aquella època patia fam i pobresa:

No fora doncs una molt bella gesta; que totes les joventuts de Figueres, sense excepció de classes, unides per l'amor a les vides dels nostres germans russos, organitzessin una festa aportant-t'hi tot son saber i son art? Seria verament formós que ço que es recaptés en ella pogués convertir-se en pa pels famèlics¹⁹⁰.

Podem observar com Lola Cos defensava el col·laboracionisme i animava la població a participar en l'ajuda humanitària. Per tant, entenia la premsa com un altaveu per fer arribar qüestions socials als lectors i fomentar la cooperació ciutadana. Al mateix article també es fa visible la seva visió religiosa de la moral. Defensava que la societat havia de ser solidària perquè així ho havia manat Déu:

És un deure el córrer en auxili de vint-i-cinc milions d'homes que se senten ferits en aquests moments per la punxada punyent de la fam. És un deure de tot home conscient, de tot cristià que es recordi de les paraules d'amor que brollaren dels llavis de son diví Mestre¹⁹¹.

En un text posterior va tornar a demanar la col·laboració del poble. En aquesta ocasió, el Pomell de Joventut havia organitzat un recapte de diners per proporcionar aliments als nens russos. De nou, Lola Cos apel·la a raons cristianes, però també reflexiona sobre com el més important no és el motiu pel qual hi ha fam i pobresa a Rússia, sinó ajudar a qui ho necessiti:

¹⁸⁹ Cos, L. (1 d'abril de 1922). Els Pomells a l'Asil Villalonga. *Alt Empordà*

¹⁹⁰ Cos, L. (4 de març de 1922). Els famolencs russos. *La Veu de l'Empordà*

¹⁹¹ *Ibídem*

Què ens ha d'importar que la causa sigui una secada, una revolució, o ambdues coses a un temps? Per què hem de refusar-los-hi el nostre ajut i per què els hi hem de dir: És a la misèria que us ha portat la vostra follia; aneu, aneu, somniant utopies? Verament aquestes paraules no són dignes d'un home conscient, ni menys d'un cristià. En primer lloc devem tenir en compte que és d'un gran atreviment el voler jutjar als altres. Sant Pau, i això que era un deixeble de Jesús, no s'hi atrevia. I segon lloc que l'«errar és propi dels homes»¹⁹².

Amb els anys, sembla que Lola Cos va deixar de parlar de moral cristiana i d'accions fetes pels Pomells de Joventut. En canvi, observem com la seva opinió social es torna més explícita i es vincula amb la política, especialment amb l'arribada de la Segona República. Per exemple, en un article fa una crítica a les dones de classe alta que van rebre el canvi de règim com un risc de perdre el seu poder econòmic i, per tant, el seu estatus social. Es tracta d'un article escrit amb acritud, humor i sarcasme, on també podem observar una forta consciència de classe:

El pànic, la por que els daltabaixos monetaris de les altres nacions tingui a casa nostra repercussions veritables, unit a la indigesta que els resulta a moltes dames la República, sota l'imperi de la qual creuen que de bona fe que s'han de produir totes les calamitats apocalíptiques, ha creat una nova malaltia, el nom de la qual em resultaria difícil de definir, però que tot i ésser deplorable no deixa d'estar revestida d'un caient grotesc que us fa riure tot pensant en la paradoxa que els que tenim "la sort" de no posseir res i per tant no correm el risc de perdre res, som realment una gent digna d'enveja¹⁹³.

Però sens dubte l'article on es fa més evident la seva percepció dels conflictes socials de l'època va ser l'últim que va escriure, en el qual coneixem les experiències que van viure els seus pares i ella en exiliar-se a França quan es va instaurar la Dictadura de Franco.

¹⁹² Cos, L. (27 de maig de 1922). L'alegria dels Infants. *La Veu de l'Empordà*

¹⁹³ Cos, L. (7 de març de 1932). Política de realitats. *La Rambla*

Van haver de travessar la frontera a peu i suportar condicions precàries a causa de la pobresa. Finalment, els seus pares van morir a conseqüència de les baixes temperatures. He escollit un fragment en què la mare de Lola Cos ja era morta i el seu pare i ella estaven malalts. En concret, narra com el pare va viure aquella època, amb la pèrdua de la seva muller, la precarietat i els primers anys de la Segona Guerra Mundial:

El doctor va predir que no veuria la primavera, però es va equivocar. Va viure suficient com per a conèixer una mica més de desgràcia. La fam, el fred, els llargs mesos de malaltia de l'únic ésser que li quedava al món, i el buit de les persecucions i les deportacions que es produïen al voltant d'ell no li van ser immunes. Ell pensaria que la seva dona havia triat el millor moment per partir. La seva sensibilitat tan refinada hauria sofert terriblement en veure amb quin desvergonyiment els nous colonitzadors enfonsaven els peus assassins sobre Europa sencera per tancar-la entre reixats d'un immens camp de concentració¹⁹⁴.

¹⁹⁴ Cos, L. (13 d'abril de 1946). Hor-cours [Fora de circulació]. *L'Espagne Républicaine*

Feminisme

Una de les temàtiques que tractava sovint Lola Cos als seus articles era el feminisme. Podem observar com parlava a favor de qüestions com l'emancipació de la dona i el trencament dels rols tradicionals imposats al gènere femení. Dins d'aquest àmbit, destaquen els articles dedicats a parlar de la moda, un assumpte que en aquella època encara suposava una càrrega per les dones perquè predominava l'estètica i la moral, no pas la comoditat.

Aquest aspecte es pot palpar fàcilment a la moda de bany femenina del segle XX. Fins aleshores, les peces de bany de les dones havien consistit en roba que cobria pràcticament tot el cos, inclosos els braços i les cames. A partir de 1920, la roba progressivament es va fer més agosarada. Les dones portaven samarretes amb mànigues de diferents llargades i pantalons fins als genolls, rebent crítiques per part dels moralistes de l'època¹⁹⁵. Lola Cos fa una crítica a aquest pensament retrògrad. A més, normalitza l'ús del maillot, assenyalant la importància que té la roba còmoda en la potenciació de l'esport femení i, en conseqüència, d'una societat més progressista:

Malgrat haver quedat palesament demostrat en el transcurs dels segles que la moral no té res a veure amb el vestit, és sols en certes platges on comença avui a acceptar-se pràcticament aquesta gran veritat. Arribar al nudisme en el fons del fons és una cosa que sols pot temptar a persones molt erudites si es vol, però completament desproveïdes d'imaginació [...] Si d'Eva ençà les nostres àvies no haguessin conegut altra vestimenta que el maillot, els esports femenins no serien avui una troballa moderna i la civilització estaria avançada d'unes dotzenes de segles¹⁹⁶.

De manera semblant, en un altre article Lola Cos relaciona el desús del ventall amb el fet que la moda cada cop era més còmoda i fresca:

¹⁹⁵ Iglesias, M. L. (2010). Una moral poco práctica para disfrutar la playa. *Coloquio de Historia Canario-Americana*, 18, 1352-1363. p.

¹⁹⁶ Cos, L. (setembre de 1930). Si Eva hagués conegut el maillot!... *D'ací d'allà*

Hom podia portar el ventall per coqueteria, com una joia més, per entreteniment, però és indiscutible que el veritable pretext era la calor i em fa l'efecte que les dones d'ahir, tenien, havien de tenir, el doble de calor que les d'avui. No és possible que els vestits que es portaven des de mitjans del segle passat fins ben entrat l'actual, fossin superats per xafogosos pels de qualsevol altra època¹⁹⁷.

A més, a través d'un estil narratiu sarcàstic i punyent, parla de l'abandonament del ventall com a signe que les dones ara tenen més llibertat i no han d'amagar les seves capacitats:

I s'enrojolaven i empal·lidien tan fàcilment, que el ventall els servia d'un vel graciós i pràctic alhora, per a amagar l'excessiva eloqüència de la seva epidermis. No és d'estranyar, doncs, la lenta agonia d'aquesta penyora femenina. Si les principals raons d'ésser de la seva existència van morint¹⁹⁸.

Una qüestió relacionada amb la moda és el cos femení. En aquells temps, igual que ara, les revistes, anuncis i modes mostraven l'ideal de bellesa de l'època. Per ajustar-se a les imposicions estètiques, les dones havien de seguir dietes i fer esport amb l'objectiu de fer que els seus cossos encaixessin en el pes i forma que marqués la societat. Ara bé, com diu Lola Cos, no és cert que totes les dones fessin dieta, sinó que es tractava d'una decisió que només es podien permetre aquelles que no havien de treballar per mantenir-se econòmicament:

Per la noia que ha de viure exclusivament del seu treball, aquest "hem guanyat tants quilos", és un argument irrefutable per justificar totes les altres molèsties. Seguir un règim per a guardar la línia, què rares vegades ho farà una noia d'aquestes que sap les dificultats que representa conservar en just equilibri el seu sistema nerviós i fuig horroritzada de tot el que de lluny o de prop amenaça amb les urpes de l'anèmia!¹⁹⁹

¹⁹⁷ Cos, L. (novembre de 1930). Ventalls. *D'ací d'allà*

¹⁹⁸ *Ibídem*

¹⁹⁹ Cos, L. (19 de setembre de 1932). Les noies que viuen en cases de dispeses. *La Rambla*

Amb aquesta mateixa eloqüència s'expressa Lola Cos sobre un assumpte que va tenir molta rellevància durant la Segona República Espanyola: el divorci. En aquest període es van posar a debat qüestions que entorpien la construcció d'una societat democràtica. Una d'elles va ser el matrimoni, que fins aleshores s'havia entès com una unió eterna a causa del model eclesiàstic. Els sectors més conservadors es van oposar a la Llei del divorci de 1932 perquè ho entenien com el trencament de la família tradicional²⁰⁰. En canvi, Lola Cos, un any abans de l'aprovació de la llei, va escriure un article on defensava que el divorci era necessari:

Per remeiar aquest tèrbol estat de coses, jo em posaré a cantar les excel·lències o a discutir els defectes del divorci? No, fa massa calor. A més que el divorci, igual que el matrimoni, no és, em sembla a mi, ni bo ni dolent en si mateix. Depèn de l'ús que se'n faci. És, però, indiscutiblement necessari²⁰¹.

Tot i que sembla que no vulgui aprofundir gaire en la seva opinió personal, la realitat és que al final de l'article fa una caricaturització humorística de la idea tradicional del matrimoni. Deixa clar que estar en contra del divorci equival a tenir una postura retrògrada del matrimoni, entenent-lo únicament com un tràmit obligatori per procrear:

Jo només us diré que penso de vegades: I qui sap si de no establir a temps com a mida d'higiene preventiva, el veritable divorci, no caldrà un altre dia arraconar definitivament el matrimoni mateix com una institució fòssil i mancada de crèdit, per a deixar pas a un novíssim sistema d'endegar les relacions sexuals entre els fills d'Adam i Eva amb residència a la Península Ibèrica²⁰².

Un altre punt que es va debatre durant la Segona República Espanyola va ser el sufragi femení. Lola Cos es va mostrar a favor del vot femení i va respondre amb loquacitat a les persones que defensaven que les dones són fàcils de manipular i acabarien votant els partits més extremistes:

²⁰⁰ Castaño, M. (2016). *El divorcio en la Segunda República española: antecedentes y desarrollo* [Tesis doctoral]. Universidad de Murcia

²⁰¹ Cos, L. (setembre de 1931). Qui sap... *D'ací d'allà*

²⁰² *Ibíd*em

Es parla amb temença que la dona no està preparada menys per a convertir-se en electora que en elegible, i el record dels moments passionals que precedeixen a tota elecció popular, i que algú qualifica de corrupció de menors col·lectiva, fan témer que sigui presa fàcil del propagandista extremista més afí al seu temperament, cosa en la qual, d'altra banda, no seria pas innovadora la dona, perquè ja som vells de veure-ho en l'home²⁰³.

A més, desmenteix activament que el gènere femení sigui extremista per naturalesa. Explica que, igual que tothom, la dona votarà a qui li sembli que millorarà la seva situació i la del seu entorn proper:

Si és que resulta veritat, que no càpiga cap dubte que per poc que pugui orientar-se, la dona no es decantarà sistemàticament cap a l'extrema dreta o cap a l'extrema esquerra, sinó del costat precís d'on vegi que surten realitats que serveixen per al millorament d'ella i benefici dels que estima²⁰⁴.

En un altre article posterior, Lola Cos va ampliar la seva perspectiva sobre les dones com a partícips en el mecanisme polític i la vida pública. En aquesta ocasió, va explicar per què no està a favor que la dona formi part de les Corts. Defensa que per aconseguir que el gènere femení tingui rellevància en les decisions polítiques, primer cal que estigui veritablement preparada i que se li permeti actuar, no només tenir un paper decoratiu:

Davant el dilema que a l'obertura d'aquestes Corts, la dona hi hagués anat deficientment preparada o no hi hagués anat, preferim això darrer, perquè sempre resultarà menys sufocant que al primer Parlament de Catalunya i en la feina d'estructurar la vida interna del nostre poble, [...] tot i una envejable intel·ligència, hi hagués passat sense poder-hi marcar una empremta eficaç, limitant-se a exercir-hi únicament un paper decoratiu, puix que no cal dir que aquest hauria estat el mal més greu que s'hauria pogut fer al feminisme naixent de casa nostra²⁰⁵.

²⁰³ Cos, L. (7 de març de 1932). Política de realitats. *La Rambla*

²⁰⁴ *Ibíd*em

²⁰⁵ Cos, L. (7 de gener de 1933). Les nostres lectores diuen... Decoració, no. Eficàcia, sí. *L'Opinió*

Cultura

A grans trets, podem resumir que els articles culturals de Lola Cos tenien l'objectiu de promoure les tradicions, formes de viure i productes catalans. Podem interpretar que entenia la cultura com un àmbit molt divers, on té cabuda tot allò que configura la identitat d'una comunitat, ja que sorgeix arran de les vivències dels seus membres. Per aquest motiu, els textos culturals de Lola Cos tenen trets de l'articulisme mundà.

Un exemple clar és l'article en què narra amb molts detalls una excursió des de Figueres a França, primer en autobús i després a peu. Observem les seves habilitats lingüístiques per descriure l'ambient, així com la voluntat de posar en relleu la cultura catalana:

Comencem l'ascensió al Ras. Camí difícil, però vorejat sempre de la més frondosa vegetació. El guia ens anuncia «La Reina de les Fonts», Efectivament, apareix darrere una cortina de pins mig rostits per un incendi recent. Quin encant! Aquesta Reina sola val el viatge. És un passatge de bucòlica encisador, un passatge que demana la música d'una sardana i un vers d'En Maragall²⁰⁶.

En la mateixa línia, Lola Cos va escriure una crònica de la festa major d'Alfar de feia dos o tres anys enrere. La seva tècnica narrativa exalta la bellesa de les festes populars catalanes, narrant l'esdeveniment de manera gairebé literària:

Els músics eren asseguts en bancs col·locats a peu pla. En els pedrissos uns vells de barretina amb aquella característica expressió concentrada en el rostre de l'home que compta, espiaven, implacables, la rodona del davant. Tres o quatre anelles integrades per nois i noies molt joves i alguns homes madurs... Infants que ho contemplaven embadalits agafats a les faldilles de les padrines... Tot plegat us feia evocar la gràcia esvaïda que devien tenir les festes majors dels poblets empordanesos, cinquanta anys enrere. Apreciava jo la sardana tal com era aleshores, no la música gloriosa d'avui, sinó la dansa estimada en la

²⁰⁶ Cos, L. (26 de juliol de 1924). Una bella excursió: El ras – La Torre d'en Manel – Requesens. *La Veu de l'Empordà*

més fonda Intimitat, per l'únic mèrit d'haver-la vist néixer i seguir pas a pas com el d'un infant, el procés del seu desenrotllament.

L'article anterior és una mostra excel·lent de quins són els elements més importants dels textos culturals de Lola Cos. Potser per reminiscències de la seva adolescència com a membre dels Pomells de Joventut, podem observar una clara predilecció per la cultura catalana, però sobretot s'enfocava en l'àmbit local i comarcal i les sardanes. De fet, va ser col·laboradora de la publicació *La dansa més bella*, el subtítol de la qual era "portantveu del foment de la sardana".

Va redactar un text reflexionant sobre per què en aquella època s'alabava la manera de vestir de les dones empordaneses. Lola Cos considera que, en part, aquest fet es deu que ballen sardanes. Ho explica amb bones habilitats lingüístiques, amb humor i defensant la cultura catalana i, en especial, l'empordanesa:

No accepteu mai definitivament un model sense abans haver-lo fet passar per la prova de la sardana. Cal remarcar com un vestit disgraciós sotmès al ritme de la nostra dansa, esdevé abominable. En canvi un vestit elegant en el sentit que d'etern té aquest mot, converteix la bona dansaire en una petita meravella de gràcia i embelleix, si possible és, la dansa mateixa. Jo crec, doncs, que el secret del vestir bé de les empordaneses estriba que escolleixen sempre el model dels seus vestits amb la preocupació inseparable que no els resultin impossibles per a ballar sardanes²⁰⁷.

En una altra ocasió, Lola Cos reflexiona sobre com l'art està fet per exposar-se a l'aire lliure i en concret argumenta que la sardana es gaudeix més a l'exterior, en contacte amb la natura:

La seva música és d'aquelles que no en deixen cap lloc a dubte de que el seu reialment ha d'ésser establert a ple aire. Igualment la plàstica dels que la dansen mai tindrà més adequat que sota el fullatge dels arbres, o sota la volta blavíssima del nostre cel²⁰⁸.

²⁰⁷ Cos, L. (1 d'octubre de 1928). Les sardanes i la moda. *La dansa més bella*

²⁰⁸ Cos, L. (maig 1929). El Parc d'En Pep Ventura? *La dansa més bella*

Al mateix text, Lola Cos argumenta que el Parc-Bosc de Figueres, on es ballen sardanes, s'hauria de batejar com el parc d'en Pep Ventura, conegut compositor i músic de sardanes:

Si al restaurador d'aquesta joia impreuada li devem el reconeixement etern, no podríem afegir, als molts honors que es mereix la seva memòria, el de donar el seu nom al jardí, on unint-se amb el cant dels ocells i la música dels pins hi puja condensat com un sospir, el remor de la ciutat quan treballa i quan es diverteix²⁰⁹.

Tot i que sobretot defensava la cultura local, Lola Cos també creia que la bellesa de la sardana es podia extrapolar fora de Catalunya. Segons ella, les temàtiques d'aquesta música feien possible que qualsevol persona s'hi sentís identificada, perquè la sardana expressa l'amor de la gent cap a la seva terra:

La sardana és nostra, essencialment nostra. Aquí ha nascut i aquí l'hem braçada quan era fràgil nineta de bolquers, però ara esdevinguda una dona, per la misteriosa fetilleria de les seves gràcies, arreu on vagi no es pot trobar estrangera. I és que canta a la terra i a l'amor, sentiments que són universals i eterns²¹⁰.

Per argumentar aquesta idea, Lola Cos narra un concert de la cobla "La Principal de La Bisbal" a una presó d'Alacant, en el qual van interpretar una sardana i els presos, tot i que no eren catalans, es van emocionar:

La cobla va atacar la sardana amb un braó difícil d'expressar. Els ulls dels músics guspirejaven. I misteriosament encomanats del seu entusiasme, quan varen acabar els darrers compassos, tots els reclosos –murciàns, andalusos, extremenys, etc.– (quasi bé tots eren delinqüents comuns) s'aixecaren de peus com un sol home i esclataren una ovació inenarrable²¹¹.

²⁰⁹ *Ibíd*em

²¹⁰ Cos, L. (1 de maig de 1930). La força emotiva de la sardana. *La dansa més bella*

²¹¹ *Ibíd*em

Malgrat que defensava la cultura com un element universal i que unia a persones de diferents comunitats, també tenia clar que la identitat catalana s'havia de protegir davant d'altres cultures estrangeres predominants. I per aquest motiu es va dedicar a fer crítiques punyents de certes tradicions i productes culturals estrangers. Un exemple d'això és l'article que va escriure sobre el tango argentí, un gènere musical importat i que, segons Lola Cos, tenia data de caducitat a Catalunya:

És un fet innegable que els tangos tenen un èxit esparverant a casa nostra. I el desagradable és que això ve a significar que sota una musiqueta enganxosa qualsevol pot triomfar el relat de tragèdies passionals amanides amb el més prostibulari dels sentimentalismes. No tinc temps ni paciència per a comprovar si la majoria dels tangos que es canten són ultramarins autèntics. Si així fos, hom hauria de constatar per centèsima vegada els fracassos de la producció pseudo-artística amb mires a l'exportació [...] Crec, sense que per afirmar-ho em calgui adoptar cap posat profètic, que la tangomania està condemnada a una mort no gaire llunyana²¹².

De manera semblant, Lola Cos va parlar de sobre les festes de Nadal i els costums importats. Fa servir un llenguatge lleuger, però carregat d'intenció. A més, reivindica les tradicions catalanes i recorda que Nadal coincideix amb una festa pagana, no només la cristiana:

En algunes llars d'una no excessiva personalitat hom ha intentat introduir el costum de l'arbre de Noel, costum que en els països on tingué origen, voltat de dolces llegendes i precedit d'una tradició secular té totes les gràcies, però que ací, hem de confessar amb sinceritat, no ens diu gaire res [...] El «tió» a casa nostra, la «bûche de Noel» a França, és, doncs, un testimoni, persistent malgrat tot, de l'antiga festa pagana i que degudament conservat i millorat no faria sinó enriquir i solemnitzar el sentit bellament familiar de l'actual festa nadalenca²¹³.

²¹² Cos, L. (agost de 1929). Tangomania. *D'ací d'allà*

²¹³ Cos, L. (desembre de 1930). Interpretacions nadalenques. *D'ací d'allà*

COMPARACIÓ ENTRE REGINA OPISSO I LOLA COS

VIDA I ENTORN FAMILIAR

Ambdues dones van escriure articles a la premsa durant la dictadura i la Segona República Espanyola, però no provenien del mateix entorn intel·lectual. Regina Opisso va pertànyer a una família il·lustrada, plena de personalitats destacades de diferents àmbits: el seu pare, Alfred Opisso i Vinyas, era metge, periodista, crític d'art i historiador; el seu avi patern, Josep Opisso i Roig, periodista i director del *Diario de Tarragona*; i el seu germà, Ricard Opisso, dibuixant i caricaturista. A més, va créixer envoltada pels amics il·lustres de la família, entre els quals destaquen noms com Blasco Ibáñez o Àngel Samblancat. Totes aquestes influències sens dubte van fomentar que Regina Opisso es dediqués al món artístic.

En canvi, Lola Cos sembla que va néixer a una família que, tot i també formar part de la petita burgesia catalana, no tenia relació amb les idees il·lustrades. Ara bé, haver-se instruït en mecanografia i traducció va permetre que Lola Cos es fes càrrec i ensenyés a dues acadèmies, treballés a l'Ajuntament de Figueres i exercís com a professora a l'exili, entre altres feines. Per tant, el seu origen social va facilitar que tingués autonomia econòmica, la qual cosa possiblement va afavorir que pogués escriure a la premsa.

Mentre que Regina Opisso es va mantenir en el món de les lletres al llarg de la seva vida, com a articulista i com a escriptora de novel·les, sembla que Lola Cos no va tornar a escriure des que es va exiliar a causa de la dictadura franquista.

Si bé van tenir trajectòries vitals i professionals diferents, tant Regina Opisso com Lola Cos van demostrar tenir un gran interès per les qüestions socials i polítiques de l'època. Ambdues van ser conferenciats i van fer divulgació a favor dels drets de les dones i de l'Estatut d'autonomia de Catalunya de 1932.

També van estar vinculades a organitzacions polítiques, tot i que Lola Cos hi formava part de manera més explícita. Regina Opisso va col·laborar en algunes activitats tant d'Acció Femenina com del Club Femení d'Esports de Barcelona, ambdós relacionats

amb el feminisme i el progressisme. En canvi, Lola Cos era membre de Grup Femení d'Esquerra, associat a Esquerra Republicana de Catalunya.

En qualsevol cas, ambdues dones es van expressar obertament a favor de la pau i de la cooperació social. Pel que fa a Lola Cos, des de ben jove va organitzar campanyes de recapte de diners per ajudar persones en situació de risc, ja que formava part del Pomell de Joventut "Les Gràcies de l'Empordà". A més, quan va estar exiliada a França també va col·laborar amb entitats humanitàries com el Comité National Catholique de Secours aux Réfugiés d'Espagne i l'American Friends Service Committee. En el cas de Regina Opisso, va formar part de la Lliga Internacional Femenina per la Llibertat i la Pau, i també fa participar en campanyes propagandístiques a favor del desarmament universal.

OBRA

En primer lloc, cal recordar que la comparació entre l'obra periodística de Regina Opisso i Lola Cos no es pot fer en cap cas des d'un punt de vista quantitatiu, ja que el corpus d'articles de Regina Opisso recollit en aquest treball consta de 188 textos, mentre que de Lola Cos només s'han pogut recopilar 40. No obstant això, considero que podem comparar les temàtiques que ambdues dones tractaven als seus articles, així com les seves habilitats narratives.

Si bé és cert que tant Regina Opisso com Lola Cos es van posicionar a favor de la Segona República Espanyola, cadascuna va parlar de política de manera diferent. Opisso entenia la política com un mecanisme que havia de vetllar pel benestar social de la població, i per aquest motiu feia servir la premsa com altaveu per assenyalar errors o pressionar a fer canvis a determinats personatges polítics de l'època. A més, celebrava l'arribada de les dones a posicions polítiques de poder, com el cas de Victòria Kent.

En canvi, Lola Cos sobretot es va centrar en parlar de la república i del progrés social que suposava. Va dedicar uns quants articles a argumentar en contra dels detractors de l'arribada de la república, els quals estaven a favor de fer servir la violència per

tornar al règim anterior. A més, als textos de Lola Cos predominava la política catalana i no pas l'espanyola. Va defensar de manera oberta a Francesc Macià i a Lluís Companys, ambdós d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Per tant, els textos polítics de Lola Cos tenien l'objectiu de donar a conèixer les seves opinions i simpaties, mentre que els de Regina Opisso, tot i que sovint també eren una expressió d'idees polítiques, també tenien una funció de denúncia vinculada a certes qüestions social.

Regina Opisso i Lola Cos van demostrar tenir un gran interès per les lluites socials de l'època. Podem observar com Regina Opisso va denunciar qüestions com l'analfabetisme, el suïcidi, el sistema judicial i la discriminació a les persones, entre d'altres. És a dir, feia servir la premsa com a eina per posar el focus del públic en les problemàtiques que tenien lloc al país, però sobretot a Barcelona.

Lola Cos també feia arribar problemes socials als lectors, però a més tenia el propòsit de fomentar la cooperació ciutadana. Anunciava campanyes de recaptas de diners organitzades pels Pomells de Joventut, intentant fomentar-hi la participació. Igualment, cal destacar que Cos va escriure un text explicant amb detall les seves vivències i dificultats com a exiliada durant la dictadura franquista, fent servir la seva història personal per denunciar tant qüestions polítiques com socials.

Dins de la categoria social, ambdues escriptores van donar molta importància a la lluita feminista. Tenien un discurs semblant, posicionant-se a favor del sufragi femení, el divorci, la igualtat salarial i l'accés de la dona a la vida pública. A més, Lola Cos va dedicar nombrosos articles a parlar de la moda femenina, assenyalant que els cànons estètics sovint només servien per reduir la dona a un objecte de consum en detriment de la seva pròpia comoditat. En canvi, va celebrar la funcionalitat i el progrés moral que va suposar l'arribada del vestit de bany femení. Pel que fa a Regina Opisso, va jutjar successos de violència masclista concrets que tenien lloc a la societat, com femicidis i agressions sexuals. I també va fer servir la premsa per posar en relleu tots els avenços del feminisme, com la presa de poder de la diputada Margarita Nelken.

En relació amb els articles culturals, Regina Opisso sobretot feia comentaris de tota mena de novel·les, poemes i obres teatrals. Les seves observacions eren pertinents, ja que ella també era escriptora. També podem observar que era capaç de ressenyar altres tipus de manifestacions artístiques, com la música, la dansa o les interpretacions teatrals. Un dels motius pels quals destaca Regina Opisso és perquè no es limita a analitzar obres culturals, sinó que vincula la cultura al progrés social. Es va mostrar obertament a favor de la democratització de la cultura, la protecció dels productes culturals nacionals envers els estrangers i de què les dones també participessin activament en la creació i el consum artístic.

De la mateixa manera que Regina Opisso defensava la producció cultural espanyola, Lola Cos vetllava per la catalana. Els seus articles culturals s'enfocaven en totes les manifestacions artístiques i les tradicions de Catalunya, identificant-les com a part fonamental de la identitat regional. Per tant, també entenia que la cultura no és quelcom independent de la població que la crea i la consum, igual que Regina Opisso.

CLASSIFICACIÓ PERIODÍSTICA

Per analitzar si es pot considerar periodística l'obra de Regina Opisso i la de Lola Cos, partiré de la metodologia que va fer servir Altés (2007). L'autora va analitzar part dels textos de moltes dones periodistes de la preguerra, entre les quals hi ha Opisso i Cos. Va concloure que Regina Opisso es podia classificar com a periodista professional atesa la quantitat i qualitat de la seva producció, la diversitat de gèneres que va escriure i la diversificació de les publicacions en què va aparèixer²¹⁴. A més, va assenyalar que els seus textos pertanyien a *l'articulisme cultural i de costums*²¹⁵.

Per contra, Altés (2007) va classificar Lola Cos com a periodista conjuntural perquè no semblava tenir el desig d'inserir-se a la professió, sinó que escrivia arran de les circumstàncies que va viure²¹⁶. Va considerar que la seva obra pertanyia al *periodisme mundà* perquè no tenia l'objectiu de convèncer al lector, tan sols volia mostrar diverses situacions de l'actualitat. No obstant això, va puntualitzar que als articles que va trobar de Lola Cos a *La Rambla* tenien trets més característics de *l'articulisme d'orientació*²¹⁷.

Abans de comentar les conclusions a les quals he arribat partint de l'estudi d'Altés (2007) i a través de l'anàlisi que he dut a terme de l'obra de Regina Opisso i de Lola Cos, cal definir què entenem per "la periodística". Altés (2007) va remetre a la definició de Casasús (1988), la qual a mi també em sembla escaient: la periodística està formada per diverses matèries, vinculades totes elles a les formes d'expressió escrita en l'exercici del periodisme. Aquestes matèries s'integren en el conjunt de coneixements coneguts com a redacció periodística i s'inclouen dins de les Ciències de la Informació²¹⁸.

²¹⁴ Altés, E. (2007). *Les periodistes en el temps de la república*. Col·legi de Periodistes de Catalunya. p. 57

²¹⁵ *Ibíd*em, p. 58

²¹⁶ *Ibíd*em, p. 96

²¹⁷ *Ibíd*em, p. 101

²¹⁸ Casasús, J. M. (1988). *El Periodisme a Catalunya*. Plaza & Janés

En primer lloc, parlaré de l'obra de Regina Opisso. Coincideixo amb Altés (2007) en el fet que podem considerar que Opisso era periodista. En aquest treball s'han recopilat 188 articles, escrits a vuit capçaleres de premsa diferents. A més, va escriure tant ressenyes i cròniques culturals, com articles d'opinió amb components de denúncia social i protestes polítiques. Tenint això en compte, podem afirmar que Regina Opisso feia *articulisme mundà*, definit per Casasús (1993) com:

El periodisme de les cròniques i notes de societat; [...] el de les crítiques de boxa, de cinema, de toros, de circ, de dansa, de music-hall; el dels comentaris de gastronomia, de tabac, de còctels i d'automobilisme; el dels articles sobre els *sportmen* del golf, l'equitació, l'esquí i el tennis, el dels reporters sobre moda i roba femenina; el de les recensions sobre la música lleugera, la vida nocturna, el turisme i les novetats²¹⁹.

De fet, Regina Opisso va escriure articles sobre moda, música, dansa, teatre i corregudes de bous, entre d'altres. A més, ho va fer lliure de prejudicis i amb eloqüència, però sense abandonar completament l'esperit crític. Aquesta perspectiva també s'alineja amb el que Casasús (1993) vincula a l'*articulisme mundà*:

Aquest periodisme que malda per elevar el to literari de la frivolitat exigeix de l'escriptor especialista un talent molt especial; una predisposició exempta d'inhibicions, de pretensions i de prejudicis; un esperit obert, tolerant i liberal; unes dosis lleus d'escepticisme, una elegància serena i natural²²⁰.

No obstant això, Regina Opisso sobretot va redactar ressenyes i comentaris de novel·les, poemes i tota mena de llibres, la qual cosa l'anomenaríem *articulisme cultural*, tal com diu Altés (2007). També coincideixo amb l'autora en què Opisso va escriure alguns *articles de costums*. Podem definir aquest tipus de text a través de les observacions que va fer Casasús (1993) sobre el periodista Robert Robert i Casacuberta:

²¹⁹ Casasús, J. M. (1993). *Periodística catalana comparada*. Pòrtic Mèdia. p. 107

²²⁰ *Ibíd*em, p. 108

És el resultat d'un doble joc de reducció i ampliació. El periodista localitza, identifica i aïlla l'objecte o el personatge triat per al seu article, redueix la vida a un fragment molt petit de la realitat, i el sotmet després a un tractament d'ampliació extremada de totes les minúscules parts que el componen²²¹.

Es poden advertir aquestes característiques, per exemple, en els textos de Regina Opisso en els quals reflexiona sobre la mort del seu pare, la rellevància que van tenir els llibres a la seva vida o com els cementiris només s'omplen de visites per Tots Sants.

Ara bé, m'agradaria afegir que en el recull d'articles de Regina Opisso del present treball es poden observar moltes mostres de què la periodista també va destacar en l'anomenat *articulisme d'orientació*, o polític. Casasús (1993) el descriu com:

Aquell que exerceix aquesta funció escriu al servei del seu públic, dels lectors, de la societat. Assenyala el camí que cal seguir per damunt dels interessos particulars dels individus, de la classe social, dels partits. Posa davant de tot el seu sentit cívic i patriòtic, i bandeja qualsevol temptació d'entrar en les lluites electorals o en les polèmiques conjunturals²²².

En total, Regina Opisso va escriure 60 articles de temàtica social i política. La seva intenció no era fomentar el vot a determinat partit ni mantenir els seus privilegis com a part de la burgesia catalana, sinó ben al contrari. Feia servir la premsa com un altaveu per posar en relleu problemàtiques que hi havia tant a Barcelona com a tota Espanya, especialment entre les classes més baixes. Per exemple, l'analfabetisme, els suïcidis i els feminicidis, entre moltes altres qüestions. A més, assenyala quins eren els polítics, les organitzacions i els actes de la població responsables de perpetrar tota mena de desigualtats.

²²¹ *Ibídem*, p. 96

²²² *Ibídem*, p. 75

Pel que fa a Lola Cos, considero que la recerca duta a terme en el present treball fa pensar que ella també era periodista. Coincideixo amb una part dels arguments d'Altés (2007), especialment pel que fa als paràmetres quantitius. Lola Cos va escriure 40 articles, la qual cosa sembla insuficient si ho comparem amb els gairebé dos-cents textos de la seva coetània, Regina Opisso. Ara bé, tenint en compte l'últim article que va publicar Cos el 1946, en el qual narra les condicions precàries que vivia com a exiliada a França, és possible que no continués escrivint a la premsa a causa del context històric que va viure i no pas per manca d'interès en inserir-se a la professió.

Tot i que l'obra periodística de Lola Cos no és abundant, sí que es pot defensar que té prou qualitat narrativa i de contingut. Observava els canvis en la societat, els costums, la cultura i la moral i els plasmava als seus articles de manera distesa, però amb solvència. D'altra banda, va publicar textos a nou mitjans diferents, de manera que compleix el criteri d'Altés (2007) de diversificació de les publicacions en què va aparèixer, igual que Regina Opisso. També trobem similituds en relació amb la diversitat de gèneres que va escriure, ja que a l'obra de Lola Cos podem detectar cròniques culturals, columnes d'opinió política i reivindicacions socials.

Considerades totes aquestes qüestions, l'anàlisi del present Treball de Final de Grau reafirma la interpretació que va fer Altés (2007) quan va afirmar que Lola Cos feia *articulisme mundà*. He reunit diversos articles en els quals la periodista escriu sobre moda femenina, dansa i esports, amb sensibilitat i bellesa, però també de manera polida. Sobretot observem un alt interès en parlar de la cultura popular catalana, com la sardana i les festes populars de l'Empordà.

Com ja va augurar Altés (2007), també es poden advertir tota una sèrie d'*articles d'orientació* a l'obra de Lola Cos, en els quals descriu i jutja situacions de la societat espanyola i catalana des del seu sentit cívic i patriòtic. Per exemple, es va situar en contra de les classes benestants que s'oposaven a l'arribada de la república, però sense vincular-se explícitament amb determinats partits polítics del nou règim. Ara bé, és cert que va dedicar altres articles a enaltir figures polítiques com Francesc Macià, Lluís Companys i Josep Puig i Pujades, tots tres vinculats a Esquerra Republicana de Catalunya, un partit amb què ella simpatitzava.

Tot i poder trobar alguns trets més propagandístics en alguns textos de Lola Cos, no considero que tinguin tanta presència com per dir que allunyen tota l'obra de Cos de *l'articulisme d'orientació*. Segons Casasús (1993), no s'ha de confondre el periodisme d'orientació amb altres manifestacions de l'escola periodística catalana de finals del segle XIX i principis del XX: "la del periodisme doctrinal combatiu, polèmic, apologètic i de debat; el periodisme compromès amb opcions polítiques concretes, amb les posicions d'un determinat partit o d'un grup de pressió"²²³. Encara que és una qüestió que es pot obrir a debat, considero que els articles polítics de Lola Cos responien a una intenció de fer servei públic i de narrar els canvis que vivia la societat, i no pas d'intentar interferir en decisions electorals. Tanmateix, examinant la seva obra podem conèixer quines eren les seves afinitats polítiques, de la mateixa manera que sabem que defensava la cultura catalana amb fervor i no tant l'espanyola.

Un altre assumpte destacable dels articles de Lola Cos són les seves reflexions sobre afers aparentment banals, quotidians i que passen desapercibuts. Per exemple, va meditar sobre com el ventall servia a les dones antigament per amagar els seus rostres intel·ligents, no només per treure's la calor. També va adonar-se, a través d'observar unes amigues de classe treballadora, que fer dieta és un privilegi que només es poden permetre les dones en una bona situació econòmica. Aquesta habilitat perceptiva l'aplicava a una gran diversitat de temàtiques i esdeveniments quotidians. Això, juntament amb un gran sentit de l'humor, feia que aquestes particularitats adquirissin interès pel públic. Per tant, es tracta del que Casasús (1993) anomena *articulisme de costums*.

²²³ Ibídem, p. 76

CONCLUSIONS

L'ínfima quantitat d'estudis previs sobre Regina Opisso i Lola Cos va ser tot un repte durant les primeres fases d'aquest treball de recerca perquè semblava que no podria plantejar preguntes massa ambiciosos o que algunes quedarien sense resposta. Afortunadament, la investigadora i periodista Elvira Altés i els historiadors Alfons Romero i Miquel Serrano van esdevenir un excel·lent punt de partida per dur a terme la present investigació.

Els professionals mencionats m'han permès conèixer la trajectòria vital i professional d'ambdues periodistes. Regina Opisso va néixer en una família il·lustrada, de la qual destaquen el seu avi patern, Josep Opisso i Roig, periodista i director del *Diario de Tarragona*; el seu pare, Alfred Opisso i Vinyas, metge, historiador, periodista i codirector de *La Vanguardia*; i el seu germà, Ricard Opisso, dibuixant reconegut. A més, la família tenia un gran nombre d'amistats destacables, com Blasco Ibáñez, Eduardo Zamacois i Àngel Samblancat. Aquesta conjuntura va incentivar l'interès de Regina Opisso per les lletres, a les quals es va dedicar al llarg de tota la seva vida, tant a la premsa com al món editorial.

Pel que fa a Lola Cos, tot i no estar envoltada de personatges il·lustrats, també va pertànyer a la petita burgesia catalana. Això li va permetre l'accés a una formació prou completa, de la qual va fer-ne bon ús treballant com mecanògrafa i traductora. A més, va estar a càrrec de dues acadèmies on formava a altres dones. També va fer una immersió destacable a la premsa comarcal escrivint íntegrament en català, fins i tot durant la dictadura de Primo de Rivera. Per tant, la seva tasca periodística va promoure l'ús de la llengua catalana durant l'època de la preguerra. Malauradament, l'esclat de la Guerra Civil sembla que va provocar l'allunyament de Lola Cos de l'àmbit periodístic.

Les circumstàncies d'aquell període, tant històriques com personals, van influir en les trajectòries vitals de Regina Opisso i Lola Cos i, en conseqüència, també a la seva professió. Tanmateix, encara que formessin part d'un estament social relativament benestant, van demostrar un gran interès per les desigualtats i conflictes socials que

sobretot afectaven les classes més baixes. Ambdues van advocar pel moviment feminista i republicà des d'un enfocament molt allunyat del seu origen burgès. Incorporaven en els seus ideals les classes treballadores i tota mena de col·lectius en situació de vulnerabilitat.

La visió del món que tenien Regina Opisso i Lola Cos es pot percebre als seus articles a la premsa. Però aquesta consciència social va traspasar el paper. Se sap que les dues periodistes van participar i pertànyer a diferents organitzacions. Regina Opisso va ser membre del consell directiu de l'Acadèmia de Sociologia i de l'Ateneu Barcelonès, va col·laborar en algunes activitats del Club Femení d'Esports de Barcelona i d'Acció Femenina, i durant la República es va declarar partidària i defensora del vot femení i va formar part de la Lliga Internacional Femenina per la Llibertat i la Pau. A més, va participar en els actes propagandístics a favor de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1932 i del desarmament universal.

Durant la seva adolescència, Lola Cos va presidir una associació d'idees catòliques i catalanistes, el pomell de joventut "Les Gràcies de L'Empordà" de Figueres. Com exiliada a França, va ajudar als organismes d'assistència als refugiats Comité National Catholique de Secours aux Réfugiés d'Espagne i l'American Friends Service. Igual que Regina Opisso, va formar part dels mítings a favor de l'Estatut d'Autonomia i del sufragi femení. A més, ambdues van dur a terme nombroses conferències sobre els drets de la dona i quin havia de ser el seu paper a la societat moderna.

Totes aquestes qüestions es veuen reflectides als seus articles. L'anàlisi de les seves obres ha determinat que els textos tant de Regina Opisso com de Lola Cos es poden classificar segons les següents categories temàtiques: política, social, feminisme i cultura. Ambdues van dedicar-se a l'articulisme d'orientació, de costums i mundà. És a dir, entenien el periodisme com un servei públic, defensaven els col·lectius desfavorits, vetllaven per generar debat sobre fets que tenien lloc a la societat, comentaven tota mena d'expressions culturals i reflexionaven sobre qüestions que generalment passaven desapercebudes.

Regina Opisso i Lola Cos van ser dues dones molt cultes, amb grans capacitats narratives i d'observació. A la premsa compartien introspeccions treballades que tenien l'objectiu d'influir en la societat per millorar-la, a través d'un llenguatge gairebé literari, escrit amb sensibilitat i elegància, però també amb altes dosis de sarcasme, acidesa i eloqüència.

Per tant, es fa evident que Regina Opisso i Lola Cos tenien moltes semblances pel que fa a origen social, idees sobre el món, solidaritat, temàtiques tractades als seus articles i estil narratiu. No obstant això, cadascuna demostra la seva individualitat. Ambdues defensaven la política i identitat catalanes, però Lola Cos, en estar vinculada a Esquerra Republicana de Catalunya, ho va fer de manera més notòria. Així mateix, Regina Opisso destaca per analitzar productes culturals menys massius, com novel·les clàssiques o poemaris complexos.

En relació amb la hipòtesi que Regina Opisso i Lola Cos es poden considerar periodistes i que els seus articles tenen qualitat periodística, la recerca feta al present Treball de Fi de Grau sembla corroborar-ho. Ambdues van tenir treballs aliens a la premsa, però durant anys van continuar col·laborant a diferents mitjans. Els seus textos van confeccionar un retrat històric, polític i social de la societat catalana i espanyola del primer terç del segle XX. A més, van afavorir al debat públic d'idees en una època de molts canvis i transformacions, en què les dones i les classes populars van gaudir de més poder a l'escenari públic.

Per tant, pel que fa als criteris d'avaluació de la qualitat de l'obra de Regina Opisso i Lola Cos, a excepció de la quantitat d'articles, podem afirmar que ambdues van contribuir de manera positiva a l'articulisme del segle XX. Si tenim en compte la possibilitat que Cos escrivís menys que Opisso a causa de les seves circumstàncies personals, és inevitable pensar en la quantitat de periodistes amb talent que podrien haver-se dedicat al món de la premsa si no fos, entre altres coses, per la Guerra Civil i la dictadura franquista. Encara que alguns dels seus noms siguin difícils de trobar, és pràcticament una obligació moral del periodisme actual treure'ls de l'oblit i posar en relleu les seves aportacions a la societat i a la premsa històrica.

BIBLIOGRAFIA

- Altés, E. (2007). *Les periodistes en el temps de la república*. Col·legi de Periodistes de Catalunya
- Altés, E. (2016). L'escriptura com a eina d'afirmació: Maria Perpinyà i Lola Cos, dues periodistes de l'època de la república. *Revista de Girona*, 299, 72-74
- Cabaleiro, J. (2000). L'escriptura de les dones en la premsa comarcal: una font per a la història. *Materials del Baix Llobregat*, (6), 167-174
- Canosa, F. (2016a). Presentació: un país, explicat. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (p. 7). Sàpiens
- Canosa, F. (2016b). República de periodistes: l'edat de les mirades daurades. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 180-196). Sàpiens
- Capmany, M. A. (1973). *El feminisme a Catalunya*. Editorial Nova Terra
- Carmaniu, X. (2016). Planter de periodistes. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (p. 84). Sàpiens
- Casasús, J. M. (1988). *El Periodisme a Catalunya*. Plaza & Janés
- Casasús, J. M. (1993). *Periodística catalana comparada*. Pòrtic Mèdia
- Casasús, J. M. (2014). La premsa en català de 1868 a 1939. *Catalan Historical Review*, (4088), 161-170
- Castaño, M. (2016). *El divorcio en la Segunda República española: antecedentes y desarrollo* [Tesis doctoral]. Universidad de Murcia
- Company, A., Guillamet, J., & Martínez, F. A. (2012). La premsa comarcal: proximitat, pluralisme, identitat i llengua. *Plecs d'història local*, (147), 2-4
- Cos, L. (4 de març de 1922). Els famolencs russos. *La Veu de l'Empordà*
- Cos, L. (1 d'abril de 1922). Els Pomells a l'Asil Villalonga. *Alt Empordà*

Cos, L. (27 de maig de 1922). L'alegria dels Infants. *La Veu de l'Empordà*

Cos, L. (26 de juliol de 1924). Una bella excursió: El ras – La Torre d'en Manel – Requesens. *La Veu de l'Empordà*

Cos, L. (1 d'octubre de 1928). Les sardanes i la moda. *La dansa més bella*

Cos, L. (maig 1929). El Parc d'En Pep Ventura? *La dansa més bella*

Cos, L. (agost de 1929). Tangomania. *D'ací d'allà*

Cos, L. (1 de maig de 1930). La força emotiva de la sardana. *La dansa més bella*

Cos, L. (setembre de 1930). Si Eva hagués conegut el maillot!... *D'ací d'allà*

Cos, L. (novembre de 1930). Ventalls. *D'ací d'allà*

Cos, L. (desembre de 1930). Interpretacions nadalenques. *D'ací d'allà*

Cos, L. (30 de desembre de 1930). Vida heroica, vida exemplar... *Empordà Federal*

Cos, L. (juliol de 1931). 1792...1931. *D'ací d'allà*

Cos, L. (3 de juny de 1931). Renovació. *Avant..!*

Cos, L. (setembre de 1931). Qui sap... *D'ací d'allà*

Cos, L. (7 de març de 1932). Política de realitats. *La Rambla*

Cos, L. (19 de setembre de 1932). Les noies que viuen en cases de dispeses. *La Rambla*

Cos, L. (15 d'octubre de 1932). Vedettes. *L'Opinió*

Cos, L. (7 de gener de 1933). Les nostres lectores diuen... Decoració, no. Eficàcia, sí. *L'Opinió*

Cos, L. (4 de maig de 1934). Dintre el cor de Catalunya. *Empordà Federal*

Cos, L. (25 d'agost de 1934). Un home austor. *Empordà Federal*

Cos, L. (11 d'abril de 1936). El millor títol. *Empordà Federal*

- Cos, L. (13 d'abril de 1946). Hor-cours. *L'Espagne Républicaine. Hebdomadaire politique et littéraire*
- Costa, L. (2013). Comunicación y propaganda durante la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930). *Historia y Comunicación Social*, 18, 385-396
http://dx.doi.org/10.5209/rev_HICS.2013.v18.44336
- Costa, L. (2016). La premsa comarcal: a la recerca d'un model propi. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 74-89). Sàpiens
- Cottin, L. (1991). *Deborah, Golda, and Me: Being Female and Jewish in America*. Crown Publishers
- Díaz i Esculies, D. (2003). Ombres entre tenebres. *El Temps d'Història*, (987), 54-57
- Diccionari històric de periodistes catalans. (abril del 2022). Ricard Opisso Sala.
https://dichpc.iec.cat/periodista_un.asp?id_persona=1130
- Diccionari històric de periodistes catalans. (abril del 2022). Regina Opisso Sala.
https://dichpc.iec.cat/periodista_un.asp?id_persona=1171
- Doria, S. (2016). Aparadors de la modernitat: de les il·lustracions als setmanaris d'actualitat. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 94-109). Sàpiens
- Duch, M. (2020). Els feminismes del segle XX a Catalunya. *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, (31), 233-290
- Els Pomells de Joventut*. (abril de 1923). Esplais literaris
- Figueras, M. & Menéndez, M. I. (2012). La evolució de la premsa femenina en Espanya: de La Pensadora Gaditana a los blogs. *Comunicació: revista de recerca i d'anàlisi*, 30(1), 25-48
- Figueres, J. M. (2016). *La guerra del periodisme: de la informació a la propaganda*. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 202-218). Sàpiens

- Flecha, C. (2000). Educació de les dones i feminismes en el segle XX. *Temps d'Educació*, (24), 169-190
- Folch, R. (14 de novembre del 1931). Les nostres dones. *La Publicitat*
- Gómez Mompert, J. L. (2016). La gènesi de la premsa diària. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: dels inicis a la Guerra Civil* (pp. 52-69). Sàpiens
- Güell, M. i Rovira, S. J. (2017). *Biografies de Tarragona*. Onada Edicions
- Guillamet, J. (1990). Premsa local i comarcal. *Anàlisi: Quaderns de comunicació i cultura*, (13), 117-119
- Guillamet, J. (2003). *Història del Periodisme: notícies, periodistes i mitjans de comunicació*. Editorial Aldea Global
- Guillamon, J. (2016). La diàspora del 1939: hi pot haver periodisme a l'exili? En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: la dictadura franquista* (pp. 34-52). Sàpiens
- Iglesias, M. L. (2010). Una moral poco práctica para disfrutar la playa. *Coloquio de Historia Canario-Americana*, 18, 1352-1363
- Institut del Teatre (s/d). *Sainet*.
<https://www.institutdelteatre.cat/publicacions/enciclopedia-arts-esqueniques/id2736/sainet.htm>
- Lasswell, H. D., Lerner, D., & Pool, I. d. S. (1952). Comparative study of symbols: An introduction. *Stanford University Press*
- López Esteve, M. (2012). *Els fets d'octubre de 1934 a Catalunya: més enllà de l'acció governamental* [Tesis doctoral]. Universitat Pompeu Fabra
- López Vale, A. (2017). De histèrica invàlida a escritora transgresora: el caso de Alice James y la superación de los límites. *Asparkía. Investigación Feminista*, (29), 145-160

- Mcnamara, J. (2018). Content Analysis. En P. M. Napoli (Ed.), *Mediated Communication* (pp. 191-212). De Gruyter Mouton
- Martínez Hoyos, F. (19 de maig de 2020). Pétain, de héroe nacional a colaborador de Hitler. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/historiayvida/historia-contemporanea/20200519/481242086566/petain-igm-verdun-iigm-hitler-colaboracionista.html>
- Muñoz, A. (2012). La revista "Feminal": paradigma de las publicaciones feministas españolas de principios del siglo XX. *El Futuro del Pasado: revista electrónica de historia*, (3), 91-105
- Palau, M. (2010). *Escripores tarragonines*. Arola Editors
- Pamplona, G. & Pascual, M. (2020). Periodisme de guerra i la cobertura dels primers combats al Front del Segre (març-abril de 1938). *Revista del Centre d'Estudis Comarcals del Segrià*, (7), 98-105
- Playà, J. (5 de gener de 2020). Reflexiones desde la prisión. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/cultura/20200105/472713553367/puig-pujades-girona-prision-republica-guerra-civil.html>
- Payeras, M. (4 de febrer de 2020). Un segle sense Miquel dels Sants Oliver. *El temps*, 1860, 54-56
- Raventós, J. (2 de noviembre de 1907). Periòdics catalans en castellà. *Lo Geronés*
- Real, N. (2006). *Dona i literatura a la Catalunya de preguerra*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat
- Salgado, F. (2016). Pròleg: periodisme a la foscor. En F. Canosa (Ed.), *Història del periodisme de Catalunya: la dictadura franquista* (pp. 6-7). Sàpiens
- Serrano, M. i Romero, A. (2020). [Biografia de Lola Cos]. Fons del Museu Memorial de l'Exili
- Shoemaker, P. & Reese, S. (1996). *Mediating the message: Theories of influences on mass media content*. Longman Publishers

Opisso, R. (20 de setembre de 1922). Industrialismo literario. *El Diluvio*

Opisso, R. (5 de novembre de 1922). El hogar deshecho. *El Diluvio*

Opisso, R. (21 de gener de 1923). Pensando en Pi y Margall: la atracción del momento.
El Diluvio

Opisso, R. (31 de gener de 1923). ¡Libertado! *El Diluvio*

Opisso, R. (6 de març de 1923). De la fiesta nacional: comentario halagüeño. *El Diluvio*

Opisso, R. (3 de juny de 1923). Salutación: morituri te salutant. *El Diluvio*

Opisso, R. (2 d'octubre de 1923). Enseñar al que no sabe. *El Diluvio*

Opisso, R. (11 de desembre de 1923). El jefe político. *El Diluvio*

Opisso, R. (19 de gener de 1924). El triunfo de la sardana. *El Diluvio*

Opisso, R. (26 de gener de 1924). El valor de Méndez. *El Diluvio*

Opisso, R. (5 de febrer de 1924). El voto femenino. *El Diluvio*

Opisso, R. (12 d'abril de 1924). La amada espera. *El Diluvio*

Opisso, R. (6 de maig de 1924). El peligro de amar. *El Diluvio*

Opisso, R. (24 de maig de 1924). Éxitos literarios. *El Diluvio*

Opisso, R. (14 de juny de 1924). Mujercitas modernas: la mecanógrafa. *El Diluvio*

Opisso, R. (20 de juliol de 1924). La ciudad está triste. *El Diluvio*

Opisso, R. (27 de juliol de 1924). El artículo octavo. *El Diluvio*

Opisso, R. (20 d'agost de 1924). La tolerancia en el castigo. *El Diluvio*

Opisso, R. (26 d'octubre de 1924). Fabricantes de novelas. *El Diluvio*

Opisso, R. (19 de novembre de 1924). Un sarcasmo. *El Diluvio*

Opisso, R. (18 d'agost de 1925). Vida literaria. *El Diluvio*

Opisso, R. (14 de gener de 1926). La moda manda. *El Diluvio*

- Opisso, R. (7 de febrer de 1926). Vida literaria. *El Diluvio*
- Opisso, R. (18 de setembre de 1926). Vida literaria. *El Diluvio*
- Opisso, R. (16 de juny de 1927). ¿Que estorban los ciegos? *El Diluvio*
- Opisso, R. (7 d'octubre de 1927). El Día del Libro: el placer de la lectura. *El Diluvio*
- Opisso, R. (12 de febrer de 1928). El héroe de Goethe. *El Diluvio*
- Opisso, R. (14 de juliol de 1928). Prevenir... no es eso. *El Diluvio*
- Opisso, R. (9 de desembre de 1928). Soledad, inalterable soledad. *El Diluvio*
- Opisso, R. (22 de febrer de 1931). Dametes d'ara. *El Diluvio*
- Opisso, R. (22 de març de 1931). Artistas catalanas: María Emilia Furnó. *Mujeres españolas*
- Opisso, R. (25 d'abril de 1931). Nostra Donya Victòria. *Evolució*
- Opisso, R. (8 d'agost de 1931). Les dones alegres. *El Diluvio*
- Opisso, R. (10 d'octubre de 1931). ¡Histèriques! *Evolució*
- Opisso, R. (24 d'octubre de 1931). Margarida Nelken: ¡Diputat, no; Diputada! *El Diluvio*
- Opisso, R. (20 de febrer del 1938). Un moment de primavera. *Catalans!*
- Opisso, R. (17 de maig de 1958). Con la pluma defendió España: Arturo Cuyás, catalán de Norteamérica. *Destino*
- Tavera, S. (1999). Feminismo y literatura en los inicios del periodismo profesional femenino: Carmen de Burgos y Federica Montseny. En C. Barrera (Ed.), *Del gacetero al profesional del periodismo: evolución histórica de los actores humanos del cuarto poder* (pp. 327-340). Fragua: Asociación de Historiadores de la Comunicación
- Toll, G. (2021). *El Diluvio, la prensa y la Segunda República*. Icaria editorial
- Tuñón de Lara, M. (1986). *La prensa de los siglos XIX y XX: metodología, ideología e información. Aspectos económicos y tecnológicos*. Servicio editorial de la Universidad del País Vasco

ANNEX 1: ARTICLES DE REGINA OPISSO

Data: 20 de setembre de 1922
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 10
Titular: Industrialismo literario
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407020&posicion=10&presentacion=pagin
Observacions: Parla de com les “novelitas cortas”, més fàcils de llegir i més barates que la novel·la tradicional, van aconseguir que a Espanya llegissin persones de classes més baixes (fins i tot que acabessin llegint literatura que abans “eran solo patrimonio de lectores exquisitos”). Però critica que las “novelitas” s’han popularitzat “a costa de la moral, de la honestidad, del pudor, de las buenas costumbres”. Exposa obertament la seva opinió i es mostra contundent contra els escriptors de “novelitas cortas”: “Y si esos tuvieran dignidad literaria, antes debieran romper la pluma que labrar el porvenir de sus hijos destruyendo la moralidad de tantos otros”. Fa referència a la importància que la literatura de qualitat en les dones: “para evitar así el daño en las costumbres y en la moral que están infiltrando con una tenacidad alarmante ese montón de novelas que ven la luz semanalmente y que solo sirven para desflorar sin piedad la rosa de tantos corazones femeniles”. Fa una llista d’autors i autores del país i l’estranger, demostrant que és una dona culta amb referents.

Data: 4 d’octubre de 1922
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 10
Titular: Barcelona es bona...
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Barcelona
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407042&posicion=10&presentacion=pagina
Observacions: Denúncia que, tot i la modernitat de Barcelona, hi ha molts robatoris. Intercala descripcions de la bellesa de Barcelona (imatge ideal) amb la descripció dura dels criminals (que de forma figurada embruten la ciutat). “Quisiéramos ver surgir en la ilusoria pantalla a Barcelona limpia de malhechores, desligada de toda acción opresora, gozando de aquella paz octaviana con la que la evocan nuestros abuelos, pero enriquecida con todos los adelantes modernos que hoy la hermocean”.

Data: 14 d’octubre de 1922
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: Al margen de un estreno
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407060&posicion=16&presentacion=pagina
Observacions: Comenta la crítica que fa Pompeyo Crehuet a través de l’obra de teatre “Palmas y llorers” als comediantes catalans que van marxar fora de Catalunya per actuar. Regina Opisso ho justifica dient que a Catalunya no es valora l’art català. “Nuestra aristocracia, dígame lo que se quiera en contra de nuestro aserto, ha desertado siempre de los teatros en que actuaban compañías

netamente catalanas [...] Si el propio Crehuet tuviese que esperar todo de su exquisita literatura catalana, qué pocos beneficios le reportaría su labor de gran poeta”. Crehuet va escriure un article responnent a aquest text, on reafirma que el teatre català està en decadència perquè els articles marxen de Catalunya.

Data: 5 de novembre de 1922
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 20
Titular: El hogar deshecho
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Barcelona
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407098&posicion=20&presentacion=pagina
Observacions: Condemna els desnonaments de la ciutat de Barcelona a partir de l'última que ha succeït (actualitat periodística): “De nuevo el desahucio arrojó bruscamente, despiadadamente, a una pobre familia de su nido [...] ¿Dónde albergarse cuando la codicia del senyor Esteve tiene a bien desalojar los pisos de sus haciendas, excusándose de que le obliga a ello el mejoramiento de la finca, cuando en realidad sólo motívalo la ambición de multiplicar, triplicar y quintuplar los alquileres?”. A més de posicionar-se obertament en contra de la situació econòmica del lloguer a Barcelona, trobem una referència a <i>L'auca del senyor Esteve</i> , una obra de Santiago Russinyol que critica la petita burgesia catalana. Tot i que es tracta d'una crítica política, no deixa de banda el seu estil literari: “Una Pepona cubierta con unos retales de vivos colorines, que sonreía impasible ante la tragedia de aquel hogar deshecho”.

Data: 19 de novembre de 1922
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 20
Titular: La marcha sin objeto
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Barcelona
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407122&posicion=20&presentacion=pagina
Observacions: Critica els cotxes que circulen massa ràpid per Barcelona i que provoquen accidents. Trobem una certa voluntat periodística, consciència que una de les seves màximes és l'actualitat: “Pero como el asunto -sin ser nuevo- es siempre de palpitante actualidad, he aquí que un deseo imperioso nos obligue a protestar una vez más”. Tot i això, informa de manera subjectiva i diu què cal fer (o què està bé) segons els seus judicis personals: “Todo castigo nos pareció mezquino para escarmiento de esas marchas sin objeto, que tantas veces han salpicado de sangre infantil las vías barcelonesas”.

Data: 6 de desembre de 1922
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 19
Titular: Reflexiones tristes: la soledad del maestro
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407150&posicion=19&presentacion=pagina
Observacions: Tracta de com es troba a Angel Guimerà pel carrer i li indigna veure'l sol, perquè ja és gran i necessita companyia. Critica a tots els seus alumnes que van aprendre amb ell i que després

no l'acompanyen quan és vell. "Se esfuman al disiparse el clamoreo y extinguirse el halagador ruido de los aplausos. ¡Triste es reconocer que siempre la hipocresía humana es la que preside todo afecto!". Finalment, se li acosta i li ofereix la seva companyia.

Data: 21 de gener de 1923
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 20
Titular: Pensando en Pi y Margall: la atracción del momento
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407230&posicion=20&presentacion=pagina
Observacions: A partir d'aquí signa com Regina Opisso de Llorens. Comença parlant de la popularització del "couplet", però el text ràpidament es transforma en una crítica a la popularització de tot allò que és breu, que no fa pensar. "Gustamos de la brevedad del canto, como gustamos de toda empresa que no nos obligue a pensar hondo y sentir firme. Nos dejamos llevar por la atracción del momento...". I així arriba finalment al tema de què vol parlar: "Únicamente así se comprende que haya quedado en el silencio el proyecto de erigir un monumento al gran tribuno Pi y Margall". "No podemos evitar la rebelión de nuestras ideas, protestando que solo se realizara aquel acto de corta duración". A més, descriu a Margall com "el gran repúblico" i "el apóstol de la Verdad", deixant veure la seva opinió política. Esmentar també que menciona i alaba a una dona artista: "Raquel Meller, la excelsa trágica de la canción breve, consiguió ahogar la risa cascabelera del couplet para hacer gemir el llanto de hondos desconsuelos y de triste amores".

Data: 31 de gener de 1923
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: ¡Libertado!
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407246&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Condemna la mort d'un soldat espanyol a Alhucemas. Tot i que no menciona el nom, diu que és jove i menciona que "esta vez la Invencible acaba de arrebatarse a un ser con la vida, la libertad, siempre más preciosa que la propia existencia", de manera que podem suposar que es tracta d'una crítica a la guerra i concretament al reclutament de joves: "Sus ojos se han cerrado para siempre sin que hayan podido recoger el aletear del blanco pañuelo agitado por manos amadas, y sin que los brazos maternales le ahogaran de amor sobre su regazo". El títol fa referència a una cita d'Alfonso Daudet a "Jack": "¿Muerto?... No... ¡Libertado!", volent dir que el soldat no ha mort, sinó que per fi ha deixat de patir.

Data: 21 de febrer de 1923
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: El préstamo del libro
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407282&posicion=16&presentacion=pagina

Observacions: Diu que a Espanya es manllevan més llibres que a altres països perquè el preu s'entén com massa elevat, tot i que estigui justificat perquè els autors han de viure d'això. "No es de extrañar que haya quien, ocupando una desahogada posición social, no vacile en llamar a nuestra puerta para suplicar-nos, por centésima vez, le prestemos su novela preferida [...] Solo así se comprende que en España el libro alcance generalmente una venta casi irrisoria".

Data: 6 de març de 1923

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 19

Titular: De la fiesta nacional: comentario halagüeño

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407304&posicion=19&presentacion=pagina

Observacions: És una crònica d'una correguda de bous, una pràctica que qualifica de barbàrie: "Hubo unos pocos destellos de puro arte y un mucho de bárbaro y repugnante mientras transcurrió la lidia de los seis cornúpetas". Observem, de nou, el seu llenguatge culte. Critica els costums espanyols, però valora l'Espanya culta, científica i literària: "En todo el mundo se sabe que España es el país de los toros y de los toreros, de la fiesta sin par; se ignorará que España sea el país de Ramón y Cajal, de Torres Quevedo, del doctor Ferrán". Aprofita per fer una crítica política: "Y como nosotros nos sentimos más y más españoles cada día, pese a nuestras desventuras, malandanzas y funestos Gobiernos, queremos que España sea admirada, conocida, discutida y recordada, aunque esos títulos tengan que proporcionárnoslos una fiesta llena de majeza y de barbarie".

Data: 3 de juny de 1923

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 17

Titular: Salutación: morituri te salutant

Temàtica: política

Àmbit geogràfic: Barcelona

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407458&posicion=17&presentacion=pagina

Observacions: Critica al governador Civil de Barcelona, Francisco Barber Sánchez, i al seu predecessor, Salvador Raventós Clivilles. Ambdós eren liberals, però monàrquics. "Es el señor Barber para nosotros un perfecto desconocido, un nombre oscuro y un hombre sin biografía; podría, pues, ser en lo político un hermano gemelo del fracasado Raventós". Observem una crítica més dura a José Francos Rodríguez, qui també va ser governador Civil de Barcelona i alcalde de Madrid, entre altres càrrecs. "Hubiera sido pecado imperdonable que el Gobierno nos hubiera "facturado" un Francos Rodríguez cualquiera, sin más ideales que los gastronómicos". Tot i això, no descarta que potser Barber faci una bona tasca política, però deixa clar que ho dubta. "¿Sabrá el señor Barber dar con la piedra filosofal? Si así fuere, la gratitud de nuestro pueblo sería inmensa; pero son tantos los zurriagazos que se le han infligido a nuestra Ciudad que no podemos abrir el alma al optimismo".

Data: 13 de juliol de 1923

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 14

Titular: Poetas contemporáneos: Xavier Bóveda

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407526&posicion=14&presentacion=pagina

Observacions: Es tracta d'un article alabant al poeta Xavier Bóveda. "Ya que cuantos hemos seguido de cerca su carrera triunfal auguramos de antemano las gloriosas jornadas que premiar debían la exquisita labor de quien hoy pone tan alta lírica española en tierras americanas [...] El caso de Xavier Bóveda es quizás único en los anales de la historia literaria; difícilmente podría registrarse un encumbramiento más rápido y justificado que el de este poeta que consagro por unanimidad la crítica y el público sin la menor discrepancia de ideas ni de conceptos". Es percep l'estil narratiu de Regina Opisso: "Al abrir un libro de Xavier Bóveda se nos antoja asomarnos a un amplio ventanal bañado de luna, desde el que contemplamos la turquesa del cielo galiciano, la exuberancia de sus campos, la fecundidad de sus frondes, el encanto de sus pazos o las aguas de sus rías, sobre cuyo cristal el poeta vió llorar una estrella...".

Data: 15 de juliol de 1923

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 26

Titular: La maternidad y la infancia

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407530&posicion=26&presentacion=pagina

Observacions: L'article parla de la importància que les mares cuidin als fills directament (donant el pit, afecte físic, passar temps junts...) en comptes de deixar-los a càrrec de les minyones. Es basa en una conferència que va fer prèviament sobre la maternitat. De nou, demostra tenir coneixements literaris en mencionar l'obra de Fray Luis De León sobre com ha de ser una dona virtuosa: "Desgraciadamente, ni todas las madres han leído "La Perfecta Casada" del sabio inmortal, ni aun las que lo han leído -salvo en excepciones muy honrosas- amamantan a sus hijos, algunas por imposibilidad física y otras -que forman legión- por rendir culto a la estética de sus cuerpos y a la frivolidad de la moda". Si bé és cert que Regina Opisso veu la maternitat de manera estereotípica ("bien podemos ostentar con orgullo el título de madre, que de modo incontrovertible es el que más encumbra y enaltece a la mujer"), també trobem que hi ha una certa crítica al rol femení de l'època, reduït a l'esfera privada i a qüestions estètiques i de relacions socials: "¿Qué enseñanzas podrán dar a los hijos la mayoría de las mujeres modernas, si aún les falta tiempo para cumplir con los innumerables compromisos sociales que las alejan de los hijuelos? [...] Y, en caso de que les dediquen instantes, ¿qué lecciones podrán darles? ¿Qué ejemplo podrán seguir viendo moverse a la que les dio el ser en un ambiente banal y casquivano, en donde el orden y el estudio no ocupan en el hogar paterno preferencia alguna?".

Data: 31 de juliol de 1923

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 8

Titular: Los reos de Menagalbón: Mater Dolorosa

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407556&posicion=8&presentacion=pagina

Observacions: L'article s'adsciu dins la campanya que va fer *El Diluvio* per l'indult dels reus de Menagalbón. Arran de les eleccions generals del 8 de març de 1914, a les quals va haver-hi disturbis entre la població i la Guàrdia Civil per la tradició de l'època de falsejar eleccions, va morir un guàrdia civil a Menagalbón. Es va acusar una família (pare, mare i fill) de l'assassinat i els van condemnar a mort. Els republicans van demanar l'amnistia i es va acabar aconseguint reduir la condemna a

cadena perpètua. En aquest article Regina Opisso se centra en la mare. Per cridar a l'acció, busca generar empatia. S'imagina com es deu sentir la dona i ho narra de forma literària: "A su luz el marchito rostro de esa madre infeliz se ha iluminado y sus exangües labios han sonreído con esa sonrisa de dulce beatitud, que es en el semblante de los que sufrieron hambre y sed de justicia el reflejo de un espiritual resurréxit". Interpel·la directament a les dones perquè se sumin a la causa: "Identifícaos con esas terribles amarguras, con esos grandes dolores, vosotras, mujeres españolas, y poco habrá de costaros aportar vuestro granito de arena para que sea pronto un hecho el éxito de esa empresa misericordiosa, humana y justiciera". També es dirigeix a les escriptores: "Me atrevo a hacer un llamamiento a mis compañeras de letras para que, desde sus respectivas tribunas, hablen en pro de esta Máter Dolorosa". Interpel·la a les seves amistats de forma directa: "Yo recabo de mis gloriosas amigas Sofía Casanova, Carmen de Burgos y Concha Espina para que dejen oír unas palabras piadosas para los reos de Benagalbón". Relaciona la feminitat amb els sentiments i l'empatia, i èmfasi en el fet que per ser mare l'acusada és pràcticament una santa (perquè ser mare dignifica): "Exterioricemos sin temor nuestra femenil ternura, unámonos en esa cruzada sentimental y honrosa para que nuestra voz llegue hasta los altos poderes, solicitando, infatigables, la libertad de esa mujer que, ante todo y sobre todo, va aureolada por el santo nombre de madre". No obstant això, està fent una crida perquè les dones s'organitzin i canviïn decisions dels alts càrrecs, de manera que estan sortint de l'esfera privada, fet indispensable per a l'emancipació femenina.

Data: 21 d'agost de 1923
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 17
Titular: La decadencia de Juan Español
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407592&posicion=17&presentacion=pagina
Observacions: L'article tracta del personatge arquetípic Juan Español del segle XVII, però realment fa la sensació que parla de la decadència de Juan Español com a recurs per parlar de la "decadència" del país fruit del modernisme: "La piqueta demoledora derribó las casones de las viejas callejas, y mientras surgen como por obra de magia palacios suntuosos y amplias avenidas, mientras la moderna urbe se ensancha, la figura de Juan Español se achica, se esfuma, se empequeñece hasta el punto de que solo guardamos de él un vago recuerdo".

Data: 28 d'agost de 1923
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 14
Titular: La bestia humana: ¡aquél pobre Pedrín!
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407604&posicion=14&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso condemna l'assassinat del nen Pedrín a mans d'un veterinari militar. Narra els esdeveniments de manera molt crua perquè la mort va ser molt sanguinària: "Hay que imaginarnos al débil cuerpo de Pedrín preso en las garres de aquel chimpancé, el cual, harto de darle punteras en las nalgas y después de haberle roto la columna vertebral, hundió sus velludas rodillas varias veces en el vientre del desventurado". Opina que haurien de ser les dones qui jutgessin el crim, la qual cosa és prou feminista perquè dota a les mares de la capacitat de decidir: "La muerte de este niño debería ser jugada por un tribunal compuesto de madres, ante las cuales se obligara a comparecer a ese monstruo". A més, trobem una crítica al tribunal i als homes que cometien crims: "Sería de lamentar que esta vez se diera -como acontece siempre- largas al asunto o que se buscasen atenuantes a ese horrendo crimen para desviar la justicia que un día tendrá que ejercer el

tribunal del Jurado sobre ese monstruo que acaba de patentizar que hay hombres peores que gorilas y gorilas más humanos que algunos hombres". La frase final és una crítica directa a la masculinitat exagerada dels homes que actuen de manera barbàrica.

Data: 2 d'octubre de 1923
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 17
Titular: Enseñar al que no sabe
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407664&posicion=17&presentacion=pagin
Observacions: Assenyala un problema d'aquella època: l'alt índex d'analfabetisme. "En nuestro país se estima la enseñanza como un artículo de lujo, de ahí que el porcentaje de analfabetos sea en España vergonzoso". Relaciona la importància de l'ensenyament amb la pèrdua de rellevància d'Espanya a Europa: "No cabe dudar que si nuestro pueblo estuviera educado, si nuestra clase media no adoleciera de una supina ignorancia, en todo tiempo y lugar puesta en evidencia, nuestra nación no hubiese sufrido el afrentoso retroceso que significa de ser dueños y conquistadores de medio mundo a ocupar un lugar irrisorio en el concierto de las naciones europeas". Proposa com solucionar-ho i fa una crítica a com funciona en aquell moment l'ensenyament: "Comencemos consiguiendo que la enseñanza primaria a cargo del Estado sea verdaderamente gratuita, como así está instituido, porque hasta ahora eso es una leyenda". Hi ha interès per la lluita de classes: "Dígase, pues, si el Bachillerato está asequible a los padres de la clase media; esos gastos, agregados a los de las matrículas, derechos de exámenes y otras gabelas, hacen la segunda enseñanza imposible para toda familia que tenga varios hijos, si los ingresos no son harto considerables".

Data: 23 d'octubre de 1923
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 12
Titular: Paradojas y sinrazones
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407700&posicion=12&presentacion=pagina
Observacions: En primer lloc, és interessant destacar que Regina Opisso s'autopercep com a col·laboradora de mitjans i revistes: "Todos cuantos, por razón de nuestro oficio o de nuestras aficiones, colaboramos, con más o menos asiduidad, en diarios y revistas". Arran d'un comentari que li fa arribar un lector, Regina Opisso escriu l'article per parlar de "l'absurd" que és que els professors hagin de fer oposicions per exercir. A més, afegeix una crítica al funcionament de les oposicions: "Dejando de lado el que no siempre las oposiciones han sido modelo de imparcialidad y justicia, diremos que sería suficiente que en las Normales se concedieran los títulos de maestro previos a unos ejercicios de reválida justos y rigurosos, que serían la mejor patente de la valía del graduado". Afegeix una crítica social: "Nuestro país está, no tan sólo falto de escuelas, sino que, también, de maestros, y ello se debe principalmente a esa cortapisa en el ejercicio de la profesión que significa el tener que hacer oposiciones para conseguir una pobre escuela en un mal pueblucho". Ho compara amb altres àmbits professionals: "y para estos difíciles menesteres no se exige más suficiencia que la que representa estar en posesión de un título universitario, debido muchas veces a la recomendación, a la influencia o a motivos menos confesables".

Data: 3 de novembre de 1923
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 18
Titular: Lágrimas
Temàtica: mundà
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407720&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: L'article comença sent una mena de crítica al fet que sovint els cementiris només reben visites el Dia dels Morts i la gent després se n'oblida. També parla de què li sembla que els cementiris estan recarregats d'ornaments: "Otra vez reina la soledad en las fúnebres avenidas que por breve tiempo fueron paseo de los que de la triste jornada hacen un día de fiesta y de asueto [...] Además, la humana vanidad desbórdase en un alarde ornamental de pésimo gusto y hay panteón cuya arquitectura desaparece bajo una pirámide inconcebible de cintajos, ramos, jarrones, cruces y lamparillas de vivos colorines que dan al sagrado recinto un aspecto policromo y teatral, rayando lo grotesco". Parla d'aquest escenari "grotesc" gairebé burlant-se. Fins i tot diu que si Hamlet (demostrant de nou que és una dona de lletres) tingués lloc a un cementiri com aquests seria irrisori: "¡Qué desplazada se nos antojaría la desconsoladora figura de Hamlet si Shakespeare nos la hubiese presentado al margen de un sarcófago recargado de esos adornos de dublé que convierten los sepulcros en sendos escaparates de bisutería!". Comenta que visitant el cementiri es va trobar una història inversemblant d'una dona que va comprar una corona de flors pel seu familiar, però que encara va trigar un temps en morir-se: "Y aun el propio enfermo, ya en plan convalecencia, ordeno que se colgara en su alcoba la corona magnífica, y al contemplarla y evocar la bien que hubiera estado sobre el féretro, arrastrando por las calles del villorrio las amplias cintas de negro moaré, con doradas letras, musitó doliente: -¡Qué lástima, qué lástima!".

Data: 11 de desembre de 1923
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 21
Titular: "El jefe político"
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407784&posicion=21&presentacion=pagina
Observacions: És un comentari de la novel·la <i>El jefe político</i> , escrita per "El Caballero audaz" (pseudònim de José María Carretero Novillo). L'obra es va fer popular. Regina Opisso posa en dubte si aquesta popularitat és merescuda, ja que percep que es deu a la gent es pensa que és una crítica a Santiago Alba, ministre durant el regnat d'Alfons XIII: "Y todo ello forma lo que bien pudiera llamarse "Historia vulgar y adocenada de un político español", y tan adocenada, a nuestro juicio, que no comprendemos que esa aureola de popularidad en que se ha envuelto la obra de Carretero haya sido por creerse biografiada el nefasto don Santiago Alba, cuando podía haberse atribuido a cualquier otro nefasto de los muchos que han figurado en la política española". De fet, posa en dubte que es tracti d'una crítica a Santiago Alba perquè José María Carrero l'havia estat venerant. Fa una crítica contundent: "Y nos sorprende más aún que el propio autor haya dejado que la crítica y el público llamen a engaño, pues "El Caballero Audaz", que ha sido un convencido, un furioso albista, no podía, no debía cebarse en este hombre que él encumbró, ensalzó y "bombeó" lo indecible, y con una constancia digna de mejor causa, en las páginas de un semanario batallador, madrileño, que se titulaba, si mal no recuerdo, "La Humanidad" que defendía con tesón el credo albista, y hasta nos bulle por el cerebro el recuerdo de que su nombre sonaba para representar un distrito en unas próximas elecciones de aquel entonces". I acaba fent una crítica al govern: "Una de las debilidades del Directorio que nos gobierna fue dejar que el ex ministro señor Alba se pusiera a buen recaudo, trastocándose los papeles".

Data: 1 de gener de 1924

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 23
Titular: Los espirituados
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407820&posicion=23&presentacion=pagina
Observacions: Afirma que Vicente Blasco Ibáñez, reconegut escriptor republicà, és el seu amic. Tal com ho narra, sembla una entrevista. “Es espantoso, terriblemente espantoso... -concluía el maestro, pálido el semblante, cual si se sintiera influido por aquellas visiones dantescas”. Parla d'aquelles persones que tenien atacs epilèptics i es pensaven que l'havia posseït el dimoni: “Sobre los fanáticos, sobre los que en su ignorancia supina y en su lamentable analfabetismo, se creen poseídos por el demonio, cuando en realidad no son más que unos pobres enfermos que arrastran el dolor de su epilepsia como una tradición infernal y satánica”. Menciona literatura femenina on es parla dels “espirituados”, la qual valora positivament i d'alguna manera la separa de la literatura feta per homes: “Colombine deja sentir sobre el lector la caricia de su mano de mujer, que va aromando de flores el pedregoso camino por donde más tarde recórtanse las siniestras siluetas de los espirituados [...] Si la aparición de esas deliciosas creaciones femeninas no fuera bastante para suavizar la aspereza de la brutal tragedia”.

Data: 19 de gener de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 19
Titular: El triunfo de la sardana
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407852&posicion=19&presentacion=pagina
Observacions: L'article parla de la positiva acollida que va tenir la sardana a Espanya. Regina Opisso ho narra de manera literària: “La armonía netamente catalana del “flaviol” y la “tenora”, al compás de cuyas notas va girando la humana rueda, ora en languideces de añoranzas, ya embravecida y rítmica como las olas de las rompientes de nuestra costa brava”. Es percep l'opinió de l'autora sobre la cultura catalana envers l'espanyola, sobretot aquella rebuda de l'estranger: “No es de extrañar, pues, el entusiasmo que la sardana ha despertado entre el público harto de “shimmys”, “onesteps” y “fox-trots” de “jazz-ban”, para el cual la aparición de esta típica danza habrá tenido el indiscutible triunfo que tendría la hermosura sin afeites de una hija del Alto Ampurdán sobre la belleza falsa y artificiosa de una fémina de rostro maquillado y oxigenados cabellos, ya que la primera encarnará siempre el corazón de un pueblo donde, sin distingos y hasta si se quiere con rudeza, se rindo culto al Trabajo, al Bien y a la Verdad”. A la part final veiem com Regina Opisso li dona més importància a què les dones tinguin apresos els valors de l'esforç i el bé abans que la bellesa.

Data: 26 de gener de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 19
Titular: El valor de Méndez
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407864&posicion=19&presentacion=pagina

Observacions: L'article té un to molt satíric i sarcàstic. Comença fent broma al títol, dient que no es refereix a la valentia del torer Méndez sinó a la "valentia" del regidor Méndez per apujar el preu del lloguer: "Un valor que deberíamos calificar de temerario, excepcional e inaudito, ya que es la formidable valentía de un hombre que, declarándose abiertamente enemigo del prójimo, levanta su voz para abogar por el aumento de los alquileres". Posa de relleu que qui més patirà l'augment de preus són les classes populars: "Y no hay duda de que esta vez, como siempre, la clase más castigada habrá de ser esta pobre Cenicienta de la sociedad que hemos dado en llamar la clase media [...] y aun le precisa simular una holgura económica de que no goza, ya que [...] tienen que alternar, y hasta en muchos casos convivir, con "gente bien", dados los cargos que ocupan en lujosos comercios y en oficinas bancarias". També parla de la injustícia de la desigualtat laboral i salarial de les dones: "Pero, acaso se retribuye la labor femenina al igual que la del hombre? No hay duda de que entre festonear pañales y coser a máquina, como hicieron nuestras abuelas, o teclear sobre la Underwood, es más ventajoso el rendimiento que nos da la mecanografía, pero nunca es bastante para hacer frente a la vida y más en el hogar falto del sueldo del jefe de familia a causa de una cesantía absurda e injustificada". A l'última frase torna a assenyalar les condicions precàries de l'època. Al final torna a criticar al regidor Méndez de manera molt eloqüent i divertida: "Ni que decir tiene, pues, que, de ser atendidas las elocuentes palabras de Méndez, ya podemos disponernos a dormir bajo la luz de plata de las estrellas [...] De todas suertes bien podemos enorgullecernos de que España cuente con un hombre de tan extremo valor, sorprendiéndonos no haber leído aun en los rotativos madrileños la noticia de haber sido homenajeado el repetido señor Méndez con un banquete monstruo al que sin duda alguna habrán de acudir los agradecidos caseros, aunque en verdad consideramos lo más probable que ese homenaje se lo tributen las clases populares, a menos que Méndez, en su natural modestia, no lo rehúya, esquivando su paso por ciertas calles, para meditar sobre lo inocuo de su campaña allá en un rincón de las señoriles frondas de Retiro".

Data: 5 de febrer de 1924

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 19

Titular: El voto femenino

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407880&posicion=19&presentacion=pagina

Observacions: Opina sobre el vot femení. Es considera obertament feminista i raona sobre els motius pels quals la dona encara no està preparada per votar, basant-se en el fet que per votar cal tenir llibertat i educació: "Soy feminista integral; pero, desgraciadamente, creo de modo rotundo, incontrovertible, que la mujer en España no está capacitada, ni tan siquiera educada para actuar en la vida pública [...] Escuchar lo que se habla en un grupo de damas de nuestra aristocracia y nos busquéis en sus "causeries" un rasgo de ingenio [...] Modas, peinados, críticas sajanas, bailes, la última película, alguna que otra obra teatral y todo ello es la base, tema y motivos de sus charlas. Las mujeres nacidas en la clase media y más aún, por lógicos defectos de educación y dificultades económicas, las que pertenecen a la clase obrera son mujeres carentes de toda base firme de cultura. Las pocas que por el ambiente en que han vivido, por sus aficiones especiales, por sus estudios continuos o su herencia de sangre han conseguido una solidez de conocimientos [...] son, por razones más bien de idiosincrasia de raza que por otras causas, motivos de críticas, a veces acerbas, pues en España no se concibe a la mujer sino remendando calcetines o dando con el soplillo en los fogones, y como, desgraciadamente, en nuestro país ello es general, las mujeres españolas se dedican casi todas por entero a las labores propias de su sexo, estando por eso desprovistas de toda cultura, no ya sólido, sí que tan solo superficial". Tenint tot això en compte, reflexiona sobre les conseqüències que pot tenir aprovar el vot femení en aquells moments i proposa solucions: "¿Se han meditado los perjuicios, los quebrantos, las aberraciones que causarán las mujeres con su voto, imbuídas, constreñidas, quizás obligadas por sus padres, hermanos, novios, amantes y... hasta por sus confesores? ¿Goza en nuestra patria la mujer de esa libertad, de ese respeto, de esa independencia precisa, indispensable, para intervenir con su voto en las cosas públicas? [...]"

Edúquese primero a las mujeres en forma y ambiente propicios a ese adelanto; considérenos a todas nosotras como algo más que la madre de nuestros hijos y la criada de nuestros hogares o como figurín de moda para orgullo de ciertos hombres que sólo eso saben ver en sus compañeras, y quizás entonces, cuando la fémica haya escalado el lugar que ocupa en otras naciones, donde todo respeto y toda consideración para ellas es poseso, entonces, y sólo entonces, podremos hacer de ese tan cacareado voto el uso que nuestra libérrima voluntad y nuestra plenitud de conciencia nos dicte". Sixto Espinosa Orozco va respondre a l'article de Regina Opisso dient que "La mujer tiene en la vida una labor sagrada que cumplir y llevarla a los pantanos de la política es absurdo y grosero".

Data: 16 de març de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 23
Titular: Retazos
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407950&posicion=23&presentacion=pagina
Observacions: Es tracta de textos breus sobre diferents temes. Regina Opisso critica obertament una sèrie d'injustícies. Per exemple, assenyala la perillositat de la parada de tramvia de Plaça Catalunya, on hi ha aglomeracions i la gent s'empenta per entrar. "Si la innovación de las porras le deja al señor Ribé un rato libre, lléguese al sitio indicado y se convencerá por su propios ojos que no logran encaramarse en aquellos desvencijados carruajes sino los individuos dotas por la Naturaleza de unos forzudos bíceps, o bien los que practican el boxeo, o bien los simplemente amantes del vigoroso empujón, razones suficientes para que ancianos, señoras y niños serán groseramente atropellados. ¡Y en esas paradas no estarían de más unos guardias con porras o bastones! Pero como ello es necesario... no lo dispondrá así el señor Ribé. ¿Nos apostamos algo?"

Data: 26 de març de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 15
Titular: El hechizo de la palabra
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407966&posicion=15&presentacion=pagina
Observacions: Crítica positiva al poeta Ernesto Jaumeandreu Opisso: "Y eso fue lo que hizo Ernesto Jaumeandreu; dejar que el pensamiento floreciese en sus labios, improvisando un juicio tan acabado y perfecto de la excelsa labor del genial maestro, que en breves y elocuentes palabras dejó tamañitos a los que alardean y se llaman ases de la crítica literaria contemporánea".

Data: 30 de març de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 26
Titular: Las estrellas de los niños
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407974&posicion=26&presentacion=pagina

Observacions: És una entrevista a la cantant Pilar Alonso i Moll. Tot i que en principi s'havien reunit per parlar dels infants més desfavorits, Regina Opisso li pregunta si està satisfeta amb la crítica i l'artista li respon: "Satisfechísima. Lo único que lamento es no haber podido agradecer las halagüeñas frases que un notable crítico barcelonés tuvo para mí a raíz del estreno del cuplé "Les caramelles". Yo, al primer impulso, quise enviarle mi retrato; pero me contuve temerosa de que ese rasgo de sincera gratitud pudiera alterar momentáneamente la paz conyugal. Nosotras, las artistas, despertamos sentimientos refractarios a todo espíritu mojigato y pusilánime". Aquest últim fragment resulta interessant perquè parla de com les dones haurien de tenir llibertat per interactuar amb homes sense que s'interpretés com un interès romàntic. Tot i que és una crítica a les dones casades, Opisso li dona veu a una dona i deixa que expressi la seva opinió obertament.

Data: 6 d'abril de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 21
Titular: Al margen de unos libros
Temàtica: cultura
Ambit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407986&posicion=21&presentacion=pagina
Observacions: Comentari literari de "Años de miseria y de risa", d'Eduardo Zamacois, i "Las hijas del Sol", de Joan Oliver Bauzá. En ambdós casos, se centra molt en els personatges femenins: "Huelga decir que el lector sigue con interés creciente la originalísima, la exótica aventura de aquella hija del Sol, la cual vemos franquear, heroica, cuantas vallas y obstáculos circundan el recato y decoro de la mujer".

Data: 12 d'abril de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 17
Titular: La amada espera
Temàtica: social
Ambit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1407996&posicion=17&presentacion=pagina
Observacions: Parla de l'absolució de "Shum", pseudònim del dibuixant anarcosindicalista Joan Baptista Archer. "¡Hosanna! ¡Hosanna! Nuestros ruegos han sido atendidos; no desfallezcamos, pues, en el camino; la senda es larga y penosa, pero en ella brilla el sol de un nuevo amanecer. Acojámonos a la luz y no olvidemos a los que lloran, a los que sufren tras las lóbregas paredes de las penitenciarías, hasta conseguir una amnistía que sea libertad redentora para cuantos la perdieron en aras de un ideal". Resulta interessant que Regina Opisso defensi una persona que manipulava explosius i va participar en atemptats, però no podem afirmar que Opisso coincideixi amb tots els actes i opinions de "Shum". De tota manera, sembla clar que defensa la llibertat d'expressió i la ideologia d'esquerres.

Data: 30 d'abril de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Lo de siempre
Temàtica: social
Ambit geogràfic: Espanya

Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408026&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Es tracta d'una resposta a un cronista anònim que va dir que "a la mujer debe bastarle con saber gobernar su casa y no andar muchas horas fuera de ella". Regina Opisso li respon amb arguments feministes: "la Historia no hablaría, para orgullo nuestro, de mujeres que fueron grandes pensadoras, excelsas poetisas, novelistas gloriosas y hasta de no pocas que influyeron acertadamente en la alta política, abogando por el bien del pueblo y dejando sentir a las multitudes la caricia de su voz de mujer [...] Bien que la mujer se ocupe solícita de su hogar; de acuerdo que sea ella la que prepare el baño tibio, la sopita caliente y los calcetines repasados con especial cuidado; pero... el día es largo y las horas muchas y las que huelgan pueden utilizarse para poder exteriorizar nuestras ideas en las páginas de los libros, en las revistas y hojas diarias". Acaba fent una crítica molt eloqüent al cronista anònim i als homes que pensen com ell: "Si la opinión del comentado cronista prevaleciera, fuera la mujer la "cosa" como en el período romano, una esclava como en la época feudal o una bestia de carga como aún lo es hoy entre las tribus huérfanas de la más rudimentaria civilización".

Data: 6 de maig de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 20
Titular: El peligro de amar
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408036&posicion=20&presentacion=pagina
Observacions: Reflexions feministes sobre l'amor i els feminicidis: "Actualmente ya no hay quien muera de saudades amorosas, pero sí abundan los amantes que matan llevados por un arranque de celos absurdos o por vengar, ansiosos, negativas femeninas". Concretament, fa referència a l'últim feminicidi al carrer Villarroel. Suposadament, es deia que l'home va matar la seva dona perquè l'havia enganyat, però Regina Opisso no ho considera un motiu vàlid: "Si otros amores pecaminosos la llevaron a pasar una noche alejada de su casa, ¿por qué pedir a una mujer de vida equívoca la honestidad y el recato que guardaría a su prometido una doncella casta y pudorosa? O ¿por qué pedir a esa mujer una firmeza, una constancia en su cariño, si tampoco él supo guardarla a la legítima compañera de su vida?". Finalment, demana canvis al sistema legal: "Son ya hartos frecuentes los llamados crímenes pasionales, que, por tener el atenuante de la obcecación, no alcánzales la pena capital que antes ellos, implacables, infirieron a sus desventuradas víctimas. Tiempo fuera de que las leyes no se hiciesen tan maleables para esos delitos y que los juzgadores no se sintieran tan tolerantes para esos matadores de mujeres que quieren ser amados por la fuerza del matonismo". Aquest article fa rebre el suport d'un altre articulista, Enrique Guardiola i Cardellach: "Dentro de ese proceso sentimental y comodón, ¿cómo va a admirarnos que salga libre y absuelto el matador "por pasión" de una mujer, cuando andan sueltos por la calle los zafios combatidores del feminismo? Es que el hombre, la masa de hombres, adivinan en el feminismo un enorme peligro: la emancipación de un animal doméstico más útil que el caballo y más fiel que el perro".

Data: 17 de maig de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 23
Titular: Indiscreciones
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408056&posicion=23&presentacion=pagina

Observacions: És una transcripció d'una conversa que va escoltar Regina Opisso entre dos homes que discutien sobre si les dones modernes (que es maquillaven i fumaven) eren bones mullers. Tot i que diu que concorda amb les opinions de l'home que està en contra: "Mi espíritu femenino, al desmenuzar más tare aquella "causerie", no puede por menos que comulgar con las ideas sanas, aunque ochocentistas, del joven X, el cual no podía suponer que sus razonables opiniones sirviesen de pretexto a la cronista para mal pergeñar su semanal articulejo", és probable que sigui sarcasme.

Data: 24 de maig de 1924

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 19

Titular: Éxitos literarios

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408068&posicion=19&presentacion=pagina

Observacions: Crítiques literàries positives, entre d'altres, al llibre "La mal casada", de Carmen de Burgos: "Si todas las obras de Carmen de Burgos no fuesen igualmente notables, afirmaríamos que su última producción es la mejor, ya que "La mal casada" tiene el máximo interés de los relatos verídicos, la amenidad de lo vivido y la insuperable belleza de los lienzos que nos legaron artistas excepcionales [...] Así, al abrir el libro que nos ocupa, se nos antoja habernos asomado a un amplio ventanal, desde donde nos es fácil admirar la ciudad andaluza vestida de fiesta, enjalbegadas sus casonas, colgados sus balcones con damascos y percalinas, endomingadas las damas y luciendo llamativos pañuelos de Manila las mocitas del pueblo, las cuales prenden en sus cabellos rojos claveles reventones". També alaba la premissa feminista del llibre: "Trazada de mano maestra, surge la figura de Antonio, del hombre encanallado, vicioso y ruin, del marido cruel que hace valer sus derechos de dueño absoluto con autoridad tirana y perversa". També es mostra a favor del divorci de la protagonista: "Hasta que un día sus ojos ven brillar una estrella; es el amor de Pepe, el joven abogado, el hombre caballeroso, noble y bueno que puede libertarla del tirano, facilitándole una superación judicial, pues que en España el divorcio perfecto no existe [...] "Colombine" en "La mal casada" ha expuesto valientemente el poder recobrar la libertad y salir de la tutela del marido cuando ya nada de común enlaza sus espíritus. He aquí la tesis de este libro, en el que se describe magistralmente y con razones poderosas y justas la esclavitud que todavía gravita sobre la desventurada mujer española".

Data: 29 de maig de 1924

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 23

Titular: Sección continua

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408076&posicion=23&presentacion=pagina

Observacions: Regina Opisso opina que l'ésser humà és dolent per naturalesa i ho defensa fent un repàs dels últims crims que han ocorregut: "Surge con toda repugnancia la hazaña de un sátiro que, parece ser, ha sido el secuestrador de tres tiernas niñas, cuyo paradero aún se ignora, y quien sabe los horrores que podrán averiguarse si se logra dar con las infelices criaturitas".

Data: 14 de juny de 1924

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 17

Titular: Mujercitas modernas: la mecanógrafa

Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408104&posicion=17&presentacion=pagina
Observacions: Com a resposta a una carta d'alabances que li envia una mecanògrafa, Regina Opisso dedica el seu article a les dones treballadores: "Así, alegre, gentil, esplendorosa de juventud, la hemos contemplado muchas veces; así la hemos admirado por la calle, con su paso menudo y firme de mujer española; así la evocamos ahora con su rostro inteligente, sus grandes ojos negros o azules como turquesas y su boca reidora, y al atractivo de su faz juvenil únese el de su figura gentilísima moldeada por las telas modestas de su traje, pero siempre cortadas bajo el patrón del último figurín". Es tracta d'una descripció molt progressista de les dones, ja que trenca amb els valors tradicionals femenins (bellesa, modèstia, submissió...). Remarca que les dones són atractives, però també intel·ligents i independents: "Regalo para los ojos del viandante es el paso de esta mujer tan mujer, aunque bajo su apariencia de "poupeé" la mecanógrafa ha sabido emanciparse hasta lograr ser dueña de sí misma. Gracias a su trabajo, estas mujercitas modernas pueden elegir al esposo sin esperar que venga a libertarlas de la tutela paterna el hombre a quien únicamente escogerían para resolver el problema económico, el cual solvéntanlo ahora ellas con su cotidiana labor de oficinistas [...] El trabajo, no sólo dignifica, sino que nos liberta de continuar siendo objeto de lujo perpetuamente sometidas al capricho y a las exigencias de la voluntad ajena".

Data: 21 de juny de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 17
Titular: Los clásicos
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408116&posicion=17&presentacion=pagina
Observacions: Comença dient que a Espanya es llegeix més que abans i sense distinció de classes, en part gràcies a les novel·les més fàcils de llegir. Tot i que entén la seva importància, reivindica la qualitat de les obres clàssiques: "De ahí, pues, que se produzcan hoy tantas y tantas novelas que, como fruto del ingenio, siendo numerosa su producción, forzosamente han de adolecer de las perfecciones reservadas tan sólo a las obras que van precedidas por una gestación cuidadosa". També alaba la versió que ha fet Carmen de Burgos del clàssic "Amadís de Gaula".

Data: 12 de juliol de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 13
Titular: Y sigue la vida: in memoriam
Temàtica: Mundà
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408152&posicion=13&presentacion=pagina
Observacions: Article fruit de la mort del pare de Regina Opisso. Descriu literàriament que, tot i que la vida continua a tot arreu, a casa seva sembla que el temps s'hagi detingut: "Sólo en algún rincón, en algún hogar, ese canto se trunca y llega el zarpazo del Destino y pone el llanto en los ojos, la amargura en el alma, porque la Helada, la Parca, la Pálida, la Inexorable, arrebatada despiadadamente a un ser todo bondad, todo honradez, todo dulzura... Pero ¡Qué sabe la Muerte de distinciones! ¡Qué sabe la Muerte de que, con sus obras, hiere, cruel, a muchos, al hacer presa en uno de sus elegidos!".

Data: 20 de juliol de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 17
Titular: La ciudad está triste
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408166&posicion=17&presentacion=pagina
Observacions: Article per la mort d'Àngel Guimerà: "Barcelona ha sufrido las amargas y cruentas consecuencias de problemas insolubles; pero todo lo ha sobrellevado con resignación estoica, con heroísmo espartano, con la sonrisa en los labios, reflejo de la esperanza que siempre anidó en su alma bella. Pero hoy Barcelona está triste; nuestra ciudad viste de luto. Ha muerto su poeta, el lírico sublime, el cantor excelso, el glorioso dramaturgo, el cincelador formidable de nuestro idioma, el orfebre de la rima... y, lo que es más aun, la encarnación de nuestro ideal más puro".

Data: 27 de juliol de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 13
Titular: El artículo octavo
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408178&posicion=13&presentacion=pagina
Observacions: Fa referència a l'article 8 del Codi Penal, pel qual "no delinquen, y, por consiguiente, están exentos de responsabilidad criminal [...] el que obra violentado por una fuerza irresistible". Ho explica per reflexionar sobre l'últim succés (intenció periodística): "por lo cual al infeliz joven que en Madrid, recientemente, y en la plataforma de un tranvía se arrojó sobre una linda muchacha para saciar su afán de besarla, no le cabe la menor culpa por el delito o falta cometido, ya que obró impulsado, es más, "obligado" por una fuerza "extraña", imperiosa, avasalladora, que le llevó, con la atracción del vértigo, hacia aquella señorita que, sin duda, le indujo a ello con su hermosura, realizada por la indumentaria moderna". A través del sarcasme deixa veure la seva opinió sobre l'article del Codi Penal, exposant que és absurd pensar que la culpa és de les dones i de com es vesteixin: "Así andamos hoy por el mundo las hijas de Eva, no desmintiendo el origen de nuestra madre primitiva, a la cual le bastó cubrirse con el manto de su abundosa cabellera y utilizar una espléndida hoja esmeraldina para creer que su "toilette" estaba terminada y completa".

Data: 20 d'agost de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 11
Titular: La tolerancia en el castigo
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408218&posicion=11&presentacion=pagina
Observacions: Arran de la intoxicació alimentària que havia succeït recentment a Gràcia, Regina Opisso assenyala les falles del sistema judicial i penal, ja que les persones que intoxicaven aliments per lucrar-se només havien de pagar una multa petita, encara que el Codi penal recollís càstigs més elevats per aquests casos: "Consideramos que es más criminal el que intoxica o adultera sustancias alimenticias, que el que hurta 38 pesetas, pongo por ejemplo. Pues bien: al responsable del hurto se le mete en la cárcel, se le procesa, se le juzga y se le condena, al fin y a la postre, con algunos meses en la celular, y ¡oh, paradoja muy española! Al envenenador, al intoxicador, al adulterador,

que puede ocasionarnos un sinfín de graves perturbaciones y enfermedades intestinales y aun la muerte, a ese ser sin escrúpulos, sin conciencia, sin alma, a ese rufián, se le impone solamente una multita de unas miserables pesetas [...] Y nos sentiríamos satisfechos y se nos antoja que la justicia no quedaría maltrecha echando mano tan sólo de lo previsto y castigado por el Código Penal. Dice éste, en su artículo 356". Amb això demostra que és una dona culta que coneix el Codi Penal i expressa de manera explícita que hi hagi injustícies. A més, està aportant informació més enllà del fet ocorregut, la qual cosa segueix la voluntat periodística de donar explicació als esdeveniments.

Data: 10 de setembre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 17
Titular: El asalto de las cabilas: para el jefe de la guardia urbana
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Barcelona
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408254&posicion=17&presentacion=pagina
Observacions: El cap de la guàrdia civil, Manuel Ribé i Labarta, va atendre la demanda que Regina Opisso havia expressat a un article anterior, on denunciava les empentes i la violència que tenien lloc a la parada de tramvia a Plaça Catalunya. No obstant això, la guàrdia urbana va estar poc temps al lloc i de seguida es van repetir les empentes: "El señor Ribé, repetimos, haciéndose perfecto cargo de lo justa y real de nuestra queja evitó ese deplorable espectáculo; pero aquellos guardas fueron flor de un día, ya que al poco tiempo los amables y enérgicos urbanos se dedicaron a otros menesteres, y hoy sigue, continúa y se repite el lamentable asalto que ocasionó recientemente el atropello de una dama extranjera, acompañada de unas niñas de corta edad". De nou, Regina Opisso reclama de manera directa al cap de la guàrdia civil que se'n faci càrrec de la situació: "Suponemos que esta vez, como la anterior, se nos atenderá, pero precisa que el remedio perdure y que la amabilidad del repetido señor Ribé no quede apeada por la inconstancia más manifiesta".

Data: 13 de setembre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 14
Titular: Divagaciones literarias
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408260&posicion=14&presentacion=pagina
Observacions: Valoració positiva del recull de narracions "Novelas de la Costa Azul", de Blasco Ibáñez: "Otra figura magistralmente descrita es la del doctor Pedraza, maravilloso estudio psicológico, en el que Blasco Ibáñez demuéstrase incomparable conocedor de las almas, ya que únicamente así puede demostrárnoslas diáfanos como las aguas de esos lagos de ensueño, sobre cuyo cristal se transparenta el azul". També valora positivament el recull de les millors poesies d'Edgar Allan Poe: "Creador de una poesía que ni tan siquiera ha tenido imitadores, quizás por las dificultades de remontarse a regiones en que el vértigo atosiga el espíritu y que sólo podía afrontar Poe en aquellos estados de inconsciencia en que su alma y su cerebro se hundían de continuo".

Data: 17 de setembre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 11-12
Titular: Anotaciones de un turista
Temàtica: mundà

Àmbit geogràfic: Barcelona
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408266&posicion=12&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso es troba un quadern amb anotacions en anglès a un taxi. El porta a un amic traductor i transcriu el contingut al seu article. El turista anglès va escriure un seguit de crítiques a la ciutat de Barcelona, sobretot dedicades als actes incívics de la població i a les decisions arquitectòniques (com fer estàtues de grans personatges cèlebres, però que estiguin a places llunyanes i desolades): “Decididamente los ídolos aquí los maltratan con sus monumentos”. Al final de l'article Opisso es mostra a favor: “¡Qué de sabrosas observaciones hubieran sido las continuadores de las ya descritas!”.

Data: 20 de setembre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 10
Titular: Maternidad
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408272&posicion=10&presentacion=pagina
Observacions: Valoració positiva de l'obra “Maternidad”, del noruec John Bojer, sobre una mare humil que cedeix el seu nadó a una família benestant, però se'n penedeix i busca al seu fill: “Es una narración de amor y de dolor que un novelista ilustre ha escrito para regalo de los espíritus selectos y para gloria de la literatura mundial”.

Data: 4 d'octubre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Libros nuevos
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408296&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Valoració positiva de “El circo”, de Ramón Gómez de la Serna: “convierte las cosas del circo en asuntos de gran interés y los trata con tal amor y cariño que nos sentimos cautivos del encanto de sus párrafos, en los que encierra un lirismo vibrante y personalísimo”. També valora positivament “El casamiento de Loti”, de Pierre Loti: “Otra vez, al leer a Pierre Loti, hemos creído vivir un episodio de las mil y una noches, extasiándonos ante las descripciones de esos países de ensueño que el insuperable narrador de bellas japerías hace desfilar ante nuestros ojos”. També fa una menció especial a una editorial que porta a Espanya moltes obres estrangeres traduïdes, tot i que Regina Opisso els insta a publicar més obres espanyoles: “La editorial Juventud ha publicado recientemente dos novelas, “La señorita Orlis”, de Henry Ardel, y “Las dos hermanas”, de Paúl Bourget. Plácemes merece la citada Empresa editora por su labor en pro de la cultura, poniendo al alcance de todos obras exquisitas, de sana moral, interés creciente y tramas y desarrollos impecables; pero esa labor que acomete editorial Juventud sería digna del unánime aplauso si fuera, a la part, labor patriótica, divulgando obras de autores españoles”.

Data: 11 d'octubre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Éxitos literarios

Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408308&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Crítica positiva a “Las luminarias de Hanukah”: “Cansino-Assens, con una labor formidable de documentación, haciendo gala y derroche de su vastísima cultura, ha compuesto una obra en loor al desgraciado pueblo de Israel y ha vertido sin tasa, sin regateos, el cuerno de la abundancia, hasta dejarlo exhausto, sobre los personajes de su narración”. También alaba “¡No tenéis corazón!”: “títulase la primera novela de la más joven de todas las literatas, Carlota O’Neill, y cómo su esplendorosa juventud de mujer es esa narración, en cuyas páginas creemos percibir el dulce aletear del alma femenina [...] Así el diálogo brota fácil, sencillo, fluido, con una naturalidad espontánea y encantadora, que da al relato aroma de juventud y calor de vida”.

Data: 18 d’octubre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: Libros nuevos
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408320&posicion=16&presentacion=pagina
Observacions: Crítica positiva a “Los ojos cerrados”, d’Emiliano Ramírez Angel: “Otra figura descrita de mano maestra es Encarna; esa mujer tiene aroma de albahaca, de azahares y claveles. Ella es el brazado de flores que Ramírez Angel ha puesto en la penumbra que envuelve la vida de Gabriel; antítesis de Rocío, Encara rehúye todo vanal amor”. También valora “La novela de Maddy”, del francés Pierre Alciète: “Es una fábula de muy escaso interés, pero de figuras notablemente dibujadas, que acusan en el citado literato unas dotes no comunes de exquisito observador. La novela se desenvuelve en un ambiente vasco, de irresistible simpatía, y todo ello, unido a un diálogo amenísimo, que ha sabido conservar cuidadosamente el traductor, Orts Ramos, hace que “La novela de Maddy”, aun sin intriga, sin interesante desarrollo y sin tema casi, se lea con gusto y delectación”. Acaba repetint una crítica que ja havia fet anteriorment a l’editorial Juventud: “también de autores extranjeros, ya que, por las trazas, esa Empresa debe ignorar la existencia de nuestros autores internacionales”.

Data: 26 d’octubre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 22
Titular: Fabricantes de novelas
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408334&posicion=22&presentacion=pagina
Observacions: Respon a l’article del periodista Fernández Florez en contra del fet que els novel·listes no s’hagin pronunciat en contra de la censura prèvia a les obres literàries. Regina Opisso està d’acord i li dona explicació dient que la majoria d’escriptors de l’època no diran res perquè escriuen per diners i la resta no els importa: “Pues a ellos les importa la cantidad, no la calidad, que en modo alguno puede obtenerse con esa fecundidad que hoy priva entre algunos mercaderes de la literatura. Y por esa causa, como fabricantes que son, no les hace mella la previa censura de sus productos, no ataca su dignidad, no ofende sus más caros sentimientos, porque están dispuestos a variar el procedimiento en su fabricación”.

Data: 1 de novembre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 24
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408344&posicion=24&presentacion=pagina
Observacions: Crítica positiva a “La pequeña Papacoda”, de Paúl Reboux: ““El dolor de envejecer” podría titularse también la obra de Paúl Reboux, pues que, al lado de la femenil silueta de Luisella, radiante de juventud y belleza, la imagen del pobre Gennaro es como una mancha negra sobre la albura de un ánfora de alabastro y cristal”.

Data: 9 de novembre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 26
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408358&posicion=26&presentacion=pagina
Observacions: Valoracions positives a alguns poemes de “Antología de poetas inéditos”, però també crítiques contundents a algunes altres: “Y sin embargo, no es oro todo lo que reluce en las páginas de ese libro singular, ya que la mayoría de versos insertos en sus páginas bien podemos calificarlos de un lirismo de “doublé”, pues que su rima mediocre, su pobreza de metros y la ignorancia en el medir se manifiesta mejor al lado de otras composiciones condensadoras de tan gran belleza que no desdeñarían firmarlas vates gloriosos y poetas consagrados”. Entre aquests últims poetes consagrats, destaca a Jimeno Navarro, entre d’altres: “Ha condensado en catorce versos toda la belleza que una puesta de sol agosteña imprime sobre la tierra”. I ha transcrit el mencionat poema perquè els lectors el puguin llegir. Al final es disculpa per no poder comentar tots els poemes del recull per culpa de la censura: “Nuestra pluma corre más fácil para el elogio que para la censura, por cuyo motivo condenamos a que no salgan de la penumbra esos otros versos escritos con una ilusión que nosotros no queremos arrebatar”.

Data: 16 de novembre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 26
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408370&posicion=26&presentacion=pagina
Observacions: Entre altres obres, Regina Opisso fa una crítica positiva a l’últim llibre de Gómez de la Serna, “La malicia de las acacias”: “Nihil novum sub sole, pero la literatura originalísima de Gómez de la Serna desmiente tal aforismo. Ramón Gómez de la Serna no será el mejor escritor contemporáneo, ni el más genial novelista, ni un cuentista de mérito supremo, pero sí es el literato más original que se conoce; observador sagaz, sus imágenes son únicas en el mundo de las letras”.

Data: 19 de novembre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 9
Titular: Un sarcasmo
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Barcelona
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408374&posicion=9&presentacion=pagina
Observacions: L'article comenta un anunci del Pósito Marítimo de Barcelona que ofereix una plaça de professor per 100 pessetes al mes. Regina Opisso critica que el sou sigui tan baix i se sorprèn que el col·lectiu de professors no s'hagi manifestat: "Nosotros, al fin y a la postre nietos de don Quijote, entre tantos descendientes de Sancho Panza, nos indignamos ante ese silencio demoledor de todo ideal y creemos que no tienen razón de ser ni de existir esas Sociedades constituidas por profesores que toleran se anuncie una plaza de maestro retribuida con la mezquina, abyecta, miserable, sarcástica y afrentosa cantidad mensual de cien pesetas".

Data: 27 de novembre de 1924
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 22
Titular: Actualidad literaria: una obra cumbre
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408388&posicion=22&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso dedica una plana sencera del diari per parlar del llibre divulgatiu d'Edmundo Perrier "La Tierra antes de la Historia". Li resulta especialment interessant perquè apropa conceptes científics complicats a tota la població: "Por todo ello se nos da ya hecha la materia fácilmente asimilable, exenta de toda aridez, ya que el doctor Perrier ha escrito la obra en lenguaje tan sencillo, exponiendo teorías y conceptos con tal claridad que se hace asequible a todas las inteligencias". Opisso aprofita el seu article per resumir les explicacions més fonamentals del llibre i per recomanar la seva lectura als lectors amb l'objectiu de promoure la cultura general a totes les classes socials: "Por todo cuanto anotado dejamos, repetimos que "La Tierra antes de la Historia" es una obra, no tan sólo de imprescindible consulta, si que también de amena lectura, de todos asequible y para todos asimilable [...] estimándose que esa obra formidable ejercerá profunda influencia en la cultura universal contemporánea".

Data: 1 de gener de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 27
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408448&posicion=27&presentacion=pagina
Observacions: Comença parlant de l'editor Ramon Tobella i Castelltort i lamenta que no li donin cap subvenció per la seva aportació a la literatura catalana: "Cuando los de "la terra" ejercían su poder omnímodo en Ayuntamientos, Diputaciones y Mancomunidad, no supieron o no quisieron lograr para su obra de cultura, netamente catalana, una mala subvención, aquí donde se han prodigado por cualquier motivo frívolo y banal, y ni tan si quiera esas corporaciones, ni otras entidades catalanas, recordaron el esfuerzo titánico del benemérito Tobella". Valora el treball de Tobella d'apropar la literatura tradicional a les noves generacions: "'Els sots feréstecs", de Raimundo Casellas, es obra

ya sobradamente conocida para que nosotros intentemos ocuparnos de ella; bien ha hecho Tobella en reeditarla para que la generación actual pueda saborearla". De nou, critica que la Editorial Juventud no editi escriptors nacionals: "Una vez más la Editorial Juventud ha publicado una obra extranjera, y una vez más lamentamos el vacío inmerecido que hace esa Empresa a los autores nacionales, completamente por ella olvidados".

Data: 10 de gener de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 15
Titular: Arte frívolo
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408464&posicion=15&presentacion=pagina
Observacions: Es tracta de dues cròniques d'espectacles culturals. Primer parla de la cantant Ramona Rovira Garriga: "El arte de Ramoncita Rovira es personalísimo; la alegría suena en sus labios, como esas bolitas de cristal que se agitan entre las plateadas hojas del árbol de Noel, o repercute en nuestro corazón como el eco de una campanita mañanera, en un amanecer festivo inundado de sol [...] Ramoncita Rovira no es, pues, una cupletista más, sino una gran tonadillera, una gran artista que siente la canción que interpreta, sin que, al pasar por sus labios, se pierda una sílaba de las musicadas palabras, ya que es Ramoncita una consumada maestra del fraseo". La segona crònica parla del pianista i compositor Enrique Pedro Delfino (Delfy): "De este modo dibújanse en la mente del espectador las siluetas concebidas por ese artista excepcional, adquiriendo tal veracidad, que diríase van desfilando realmente por el escenario".

Data: 14 de gener de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 15
Titular: Otra españolada
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408470&posicion=15&presentacion=pagina
Observacions: Narra com el públic d'un cinema, ella inclosa, va protestar i xisclar per la projecció d'una pel·lícula estrangera en què es mostrava Espanya de manera estereotipada i antiga: "Son ya demasiadas las veces que autores, novelitas y comediógrafos "descubren" a España sólo como país de las juergas, de la chulapería, de los analfabetos y de la pandereta [...] Así pensé yo en esa sesión de cine que comento, uniendo mi voz y mi taconeo a la justa y unánime protesta de aquel público que, para rebelarse contra la grotesca españolada, olvidó en aquel momento su condición de burgalés, extremeño, gallego, vizcaíno o catalán, para pensar tan sólo en el escarnio inferido a la patria común".

Data: 17 de gener de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408476&posicion=18&presentacion=pagina

Observacions: Torna a valorar positivament la col·lecció de divulgació científica “La Evolución de la Humanidad”, de Jaime Morgan. En aquest cas, parla del segon llibre “La Humanidad prehistorica”. També valora “Albas gris”, el poemari del peruà César Cáceres Santillana: “el cual debió escribirlo con el corazón absolutamente; por eso, sin duda, cuantas poesías contiene el pequeño volumen llegan al ánimo del lector con esa dulce espiritualidad que tienen siempre los amores silencioso y las palabras dichas en voz baja”.

Data: 25 de gener de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 24

Titular: Vida literaria

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408490&posicion=24&presentacion=pagina

Observacions: Ressenyes de diferents obres. “El niu del cucut”, d’Alejandro Font: “es una novela en la que el lector vive cuantas emociones pasan por el espíritu de sus personajes”. “Temple de acero”, de Muñoz Pabón: “se adueña seguidamente del lector, que sigue conmovido el desarrollo de unas escenas de pasmosa naturalidad, escritas con estilo fácil y ameno, con un lenguaje ajustado al ambiente pueblerino en que se desenvuelve la novela, y un estudio de los tipos y personajes, aun de los episódicos, que revela en Muñoz Pabón al sutil observador i profundo psicólogo”. “El vellocino de oro”, de Jean de Gourmont: “La obra de Gourmont, deliciosamente atrevida, tiene el encanto de un desnudo de Rubens, ya que la emoción estética ahoga y esfuma poderosamente la nota erótica”.

Data: 20 de febrer de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 25

Titular: Aurea Cruz

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408534&posicion=25&presentacion=pagina

Observacions: Crònica de l’actuació de la jove cantant Aurea Cruz: “tiene una perfecta escuela de canto, acompañada de una dicción clara y precisa, y sabe dar a cada cuplet los matices requeridos para que él llegue plenamente al espectador. Así nos deleita, entre otras, con el sentimentalismo exquisitamente femenino de “Amor y orgullo” y con la picardía deliciosa de “No me mire usted” [...] Aurea Cruz en sus canciones se nos muestra dulce sin empacho, candorosa sin ser insulsa, atrevida sin ser descocada, señorial siempre. Esperemos, pues, que Aurea llegue a poseer el pleno dominio de las tablas y las expresiones fisonómicas y el jugueteo de manos, que dan siempre una constante y larga actuación”. És interessant la perspectiva que adopta Regina Opisso quan fa cròniques o crítiques culturals a artistes femenines, ja que no se centra exclusivament en la seva aparença sinó que analitza en profunditat les seves virtuts i mancances.

Data: 28 de febrer de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 18

Titular: Vida literaria

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408548&posicion=18&presentacion=pagina

Observacions: Comença criticant les novel·les curtes que estaven de moda en aquella època, però reconeix que hi ha excepcions: “No obstante, de vez en cuando, entre la serie de novelitas insultas o procaces, aparece una novela notable, que es como joya de buena ley entre el sinnúmero de baratijas de “dublé” que hoy imperan”.

Una excepció és “L’home que tenia més d’una vida”, de Joan Puig i Ferrater: “Y también de mano maestra están trazadas las restantes figuras de esta novela, que ha de añadirse a la labor fecunda y vigorosa del insigne novelista catalán y popular dramaturgo”.

Després parla del llibre de receptes de Carmen de Burgos, “Nueva cocina pràctica”: “Yierra quien dijo que la mujer literata sólo se ocupa y sabe de sus escritos, pues que la ilustren Carmen de Burgos acaba de dar un mentís a tan equivocada opinión”. Resulta interessant veure com Regina Opisso defensa que les dones que es dediquen a les arts no tenen per què desconèixer les tasques de casa tradicionalment atribuïdes a les dones, com la cuina, trencant el prejudici d’època que les dones que treballen no són “femenines” o no saben fer-se càrrec de la llar.

Data: 4 de març de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 10

Titular: Reflejos: la romería de San Medín

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Barcelona

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408554&posicion=10&presentacion=pagina

Observacions: Article sobre la Romeria de San Medín, festa barcelonina: “¡Fiesta típica, fiesta nuestra, que tienes perfume de tomillo, de retama y romero, bendita seas, pues que tú eres la tradición que no se pierde, eres el consuelo de cuantos amamos la belleza de nuestras costumbres, sin modernos extranjerismos”. Es tracta de la reivindicació dels costums catalans envers els estrangers, l’anhel de no perdre la tradició.

Data: 7 de març de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 22

Titular: Vida literaria

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408560&posicion=22&presentacion=pagina

Observacions: Torna a parlar de la col·lecció de Joseph Vendryes “La evolución de la Humanidad”, en aquest cas del tercer volum “El lenguaje”, primer llibre en castellà dedicat a la lingüística. Valora que l’Editorial Juventud publiqui obres fetes per dones: “Sigue nutriendo sus colecciones “Aventura” y “La novela rosa” con nuevas obras, cuya característica es el ser de autores, por regla general extranjeros, y debidas a plumas femeninas”. Concretament, parla de “El drama Maison-dieu”, de madame Gouraud d’Ablancourt, i de “La sonada aventura”, d’Edith Warton.

Data: 20 de març de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 28

Titular: Vida literaria

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408582&posicion=28&presentacion=pagina
Observacions: Crítica literària positiva a “La derrota de la carne”, de Morales Sanmartín: “es una novela en la que el autor, para lanzar un grito de protesta contra la literatura erótica y pornográfica, nos envuelve en una ola de fuego más abrasadora”. Recomana la lectura a totes les dones perquè aprenguin de la protagonista: “debiera ser un libro preferido por las mujeres para que no les alcanzara la ceguera espiritual en que se ve sumida la humanamente divina María de los Dolores [...] libro en cuyas páginas la mujer debe mirarse como en un espejo para rechazar toda novela erótica, toda narración que enaltezca los pecados de amor, porque bien nos advierte el maestro que ellos son la muerte del espíritu, mil veces peor que la del cuerpo, ya que al leerlos perdemos lo único que nos hace llevadera la vida: la ilusión”. Tot i que sona a pensament tradicional (les dones han de ser castes), Regina Opisso el que fa és mostrar-se en contra de les relacions on la dona està subjugada mentalment i sexualment al seu marit. També recomana la biografia de César Napoleón Gaillard: “Es obra cuya adquisición recomendamos especialmente a los gerentes y jefes de Empresas comerciales que tengan a sus órdenes un cuerpo de agentes-productores, pues de la lectura de sus páginas deducirán enseñanzas positivas y de práctico interés”.

Data: 7 d'abril de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 22
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408612&posicion=22&presentacion=pagina
Observacions: En primer lloc, recomana el llibre “La cárcel”, de Paul Bourguet, sobretot a les mares: “Expone un trágico conflicto que de igual modo ha de emocionar a las madrecitas núbiles que a las madres que, en el crepúsculo de su vida, apóyanse gozosas en el brazo de su hijo mozo. A todas interesará la honda tragedia de María Vialis, personificación de la ternura, de la abnegación, del sacrificio; la figura de esa madre tiene tal grandiosidad que en torno suyo los restantes personajes parecen esfumarse, desvanecerse, para dar paso a la divina creación de esa “mater dolorosa””. De nou, valora les qualitats idíl·liques de les mares abnegades. També recomana una lectura a favor de l'homeopatia “Medicina natural homeopàtica”, de Constantino Hering: “Es obra de interés y de suma utilidad, no sólo para los médicos homeópatas, si que también para los profanos; es obra de divulgación, tan amena, tan repleta de datos demostrativos de la bondad de ese procedimiento curativo, que, a no dudar, de su lectura deducimos que si los libros de esa índole se propagaran, no estaría hoy en España tan postergada y olvidada la Homeopatía, antaño tan pujante y extendida”. Resulta curiós que Regina Opisso, una dona que podem considerar culta, defensí fervorosament una pseudociència, però ho podem atribuir a l'època.

Data: 16 d'abril de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 22
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408628&posicion=22&presentacion=pagina
Observacions: Recomana la biografia de Ganivet “Vida y obra de Angel Ganivet”, de Fernández Almagro: “Presentándonos su figura física y moral a través de sus vicisitudes todas y dándonos a

conocer innumerables anécdotas, a compás de las cuales se revela el verdadero carácter del malogrado granadino, un tanto tergiversado por unos y por otros". También recomienda "Desencanto", d'Antonio Guardiola: "Es una novela interesante y pulcramente escrita en correcto y limpio castellano. No obstante, todavía algunos de sus personajes se nos antojan falseados; entre ellos sobresale Luz, la protagonista, a quien quizás el autor, para dar más realce a la bondad excesiva del padre Miguel, hace perversa, mala y diabólica, como una heroína de Barbey D'Aurevilly". Fa una petita crítica a l'estereotip de dona malvada.

Data: 26 d'abril de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 26
Titular: Voces amigas: para "ellos"
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408646&posicion=26&presentacion=pagina
Observacions: L'article parla dels homes que estan a favor del feminisme: "Para nuestros alentadores, para nuestros amigos, para los camaradas y compañeros de la mujer van esas pobres divagaciones mías como gratitud a cuantos comulgan con el ideal de nuestra liberación de esclavas, de siervas, para elevarnos a la altura de mujeres, que ya es mucho [...] Hasta nosotras llegan las palabras amigas esparcidas en los grandes rotativos, en libros y revistas, en las hojas diarias, donde, hasta hace bien poco, habíase censurado nuestra honrada labor feminista". Concretament, esmenta alguns noms: Eduardo Zamacois, Insúa, Juan Ferragut, Martínez Sierra, Emilio Junoy, Santiago Vinardell, Carlos Costas, Ernesto Jaumeandreu, Enrique Rodríguez Solís i Àngel Ganivet.

Data: 1 de maig de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 15
Titular: ¡Soy español!
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408654&posicion=15&presentacion=pagina
Observacions: Parla de com Andrés Rafael Cayetano Corpus García de la Barga y Gómez de la Serna ("Corpus Barga"), tot i viure a França, encara es considera espanyol. Ho declara després que Regina Opisso l'anomeni escriptor estranger: "Congratulémonos de que, al amalgamar la cronista, descuidadamente, unos gloriosos nombres de literatos extranjeros, como comentadores de la obra de Àngel Ganivet, al citar el de "Corpus Barga" como a tal, haya servido para que ese español neto protestara rápido de tamaña confusión, ya que ello confirma que el alejarse de la patria no es óbice para que mengüe el amor que los hijos ausentes de ella sienten por su España adorada, pues que ha bastado ese lamentable yerro mío para que el gran escritor sevillano haya dejado escapar, enorgullecido, ese grito del alma... ¡soy español!".

Data: 9 de maig de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408668&posicion=18&presentacion=pagina

Observacions: Parla de “Tragicomedia de un hombre sin espíritu”, de Francisco Ayala. En primer lloc, Regina Opisso afirma que és imparcial valorant l’obra, tot i que tingui trets masculistes: “Es, sin duda, antifeminista; ello bien a las claras se desprende de las palabras que pone en labios de uno de los personajes de su obra [...] “¿Cree usted que las mujeres pueden tener el cerebro organizado de la misma manera que los hombres? ¿No le parece que, si bien el cabello que puede cortar, no se puede, en cambio, alargar las ideas?””. Diu que és una obra tendre i melancòlica, però malament plantejada: “Hay “incongruencias”, pasajes en los que “reina el mayor desorden” u lo que a todas luces huelga a nuestro juicio son unas escenas de vodevil en las que se deja harto malparado al caballero Cornelio”.

Valora positivament el poemari “Los luminaires”, de Ricardo de Mir: “Creemos vislumbrar a la musa de Ricardo de Mir vistiendo sedas y tules, aun cuando su canto vaya dirigido a las “midinetes” del barrio Latino o a nuestras pizpiretas obreritas, ya que para unas y para otras tiene el autor versos tan bellos”. Veiem que, tot i tractar-se de ressenyes literàries, Regina Opisso té tendència a analitzar-les sota el prisma del feminisme, o com a mínim centrant-se en les figures femenines, la qual cosa es pot considerar feminista tenint en compte que històricament el centre d’atenció acostuma a ser l’home.

Data: 24 de maig de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 26

Titular: Vida literaria

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408694&posicion=26&presentacion=pagina

Observacions: Valoració d’obres literàries, entre les quals trobem, com és comú en els articles de Regina Opisso, algunes escrites per dones: “Esperanzas”, de Matilde Alanic, i “Maestrita rural”, de María Luz Morales. Aquesta última és el primer número d’una nova publicació anomenada “La Novela Femenina”: “publicación que se hace necesaria, imprescindible, dado el incremento que va tomando el feminismo y la cantidad y calidad de las mujeres que hoy son ornato de nuestra literatura”.

Data: 11 de juny de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 16

Titular: Otra voz amiga

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408724&posicion=16&presentacion=pagina

Observacions: Arran de l’article on Regina Opisso va dir que Francisco Ayala era masculista pel que deien els seus personatges a “Tragicomedia de un hombre sin espíritu”, l’escriptor es posa en contacte amb Opisso per desmentir-ho, al·legant que era satíric. Regina Opisso fa públic el seu canvi d’opinió: “Gozosa he entresacado esos párrafos de la aludida misiva, porque ellos nos demuestran de una manera clara y evidente que don Francisco Ayala no es tan enemigo nuestro como así le calificamos, impresionados e imbuidos quizás por lo que dicen ciertos personajes de su novela, sino un aliado más a nuestra causa”.

Data: 16 de juny de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 10
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408732&posicion=10&presentacion=pagina
Observacions: Entre d'altres, fa una valoració de "Poesies", de Pablo Vergés: "Así es todo en este libro, en que la belleza del mar y del cielo, de los valles floridos y de los campos dorados de espigas enmarcan la figura de la bien amada, de la mujer que es musa, inspiradora y alma de ese breviario de amor, sobre cuyas páginas vibra un epitalamio que es brazado de azahares con que su autor aroma las hojas del volumen". Però Regina Opisso també feia crítiques literàries negatives, com és el cas de "¿Cuál de los dos?", de Clement D'Othe: "¡Ojalá fuera verdad tanta belleza! ¡Ojalá en la vida nos tropezáramos con seres que sientan, piensen y obre como los que desfilan por las páginas! [...] Pero la realidad es muy otra y por eso la fábula Clement d'Othe interesa, sí, como podría interesarnos un relato que se desarrollara en Marte o en la Luna. La Editorial Juventud no ha tenido esta vez un acierto de selección".

Data: 24 de juny de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 17
Titular: Visión
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408746&posicion=17&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso relata un somni que ha tingut. Es troba a un teatre on hi ha una llotja amb una bella actriu i una altra amb una escriptora molt dotada. Opisso s'horroritza mentre veu com un gran grup d'homes (periodistes, poetes, crítics) s'acosta a l'actriu per adular-la, però ningú s'acosta a l'escriptora: "La mujer, cuya fama pasó las fronteras de nuestro país, mujer admirada más allá de su patria chica, sigue -augusta la frente pensadora, nidal de bellísimos pensamientos, acariciadora la mirada, atrayente la sonrisa, acogedor el gesto- olvidada de aquellos -¡mentalidades pigmeas!-, que quizás entonarán ditirambos y agotarán elogios en las páginas de un diario, pero que hoy abandonan seducidos por la belleza de la discreta actriz". Considero que no es tracta d'un menyspreu a l'actriu per dir que la seva feina és menys rellevant que l'escriptura, sinó que Regina Opisso critica que els homes centrin la seva atenció i afalagaments en l'actriu perquè la trobem atractiva, ignorant els assoliments de l'escriptora.

Data: 27 de juny de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408752&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Diverses crítiques literàries, entre les quals trobem "Garras blancas", de Guillermo Díaz-Caneja: "Su autor nos demuestra que, cubriendo el esquema de una narración, en la que existan escenas pasionales, con el amplio ropaje de una prosa limpia y correcta, el novelista puede salvar cuantos escollos surjan en el desarrollo de la acción".

Data: 8 de juliol de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Vida literaria: poesia a granel
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408770&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Parla sobre la bona i la mala poesia: "Llega a nuestras manos un tomo de versos de los que hoy -salvo contadísimas excepciones- hacen gemir las prensas, nos sentimos perplejos, vacilantes, indecisos, pues no acertamos a comprender cómo sus autores se atreven a llamar versos a esa serie de renglones cortos sin metro y sin cadencia, sin sonoridad, sin alma, todo imágenes que obligan a su estudio para llegar a la comprensión de las mismas [...] Por parecer originales, queriendo huir de escuelas y estilos, caen en la más burda imitación o en la más grotesca ridiculez". De fet, posa tres exemples clars: "L'amor de les tres taronges i altres poemes", de Guillermo Colom; "L'anhel cantaire", de Plácido Vidal, y "A l'ombra del camí", d'Emilio Saleta.

Data: 18 d'agost de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 19
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408840&posicion=19&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya de "El secreto de Julia Godoy", d'Alberto Marín Alcalde. Abans de començar, Regina Opisso explica que és admiradora de l'escriptor. Fins i tot el seu autògraf forma part de la seva col·lecció personal: "Hijo de esa admiración bien sincera fue mi atrevimiento al solicitarle para mi valiosa colección de autógrafos un pensamiento, unas líneas, un nonada, algo avalorado por su firma, a la que yo auguraba para en breve sólida gloria en el campo de la literatura". Entre els afalagaments que fa al llibre, Opisso diu: "El asunto, tratado con sugestiva amenidad y con un interés que nunca decae; los personajes se mueven, sienten, viven intensamente que en ningún momento tiene nada de ficticio, no están desdibujados; hasta los de carácter episódico revelan los trazos vigorosos, el estilo fuertemente expresivo de su autor". Regina Opisso torna a criticar l'Editorial Juventud per no incloure més obres nacionals, i observem com cada cop és més contundent: "Cuya casa, tras una serie interminable de autores extranjeros, ha recordado que en nuestro país existen también firmas que alcanzan en el mundo literario un nivel muy superior a las que generalmente nos sirve, traducidas bien a la ligera [...] Sería de desear que Editorial Juventud no supeditara todos sus esfuerzos a la idea de lucro e hiciera alguna concesión a la literatura y cultura patrias, ya que medios sobrados tiene para ello, y dejase de inundar el mercado con esas novelas adocenadas, vulgares, ramplonas, que tiene por costumbre publicar". En contraposició, alaba la valenciana Editorial Prometeo per publicar més novel·les d'escriptors espanyols clàssics: "Fuera ocioso comentar la valía de esos libros que vienen a enriquecer la Biblioteca Clásica de la Editorial Prometeo, que en su altísima labor cultural está popularizando las obras de Cervantes, Quevedo, Calderón y otros, sin olvidar la publicación de los mejores autores griegos y latinos. Muy digno de encomio es este esfuerzo editorial, por hacer asequibles con sus limitados precios esas obras maestras de la literatura mundial y las del siglo de oro de nuestras letras".

Data: 29 d'agost de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 12

Titular: Vida literaria: novelas de mujeres
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408860&posicion=12&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya positiva de “Tunez la blanca”, de Myriam Harry, a la qual dedica elogis com a feminista i com a escriptora: “Entre las mujeres que figuran en las avanzadas del feminismo y, a su vez, a la cabeza de la literatura mundial, está indudablemente, por sus reconocidos méritos, Myriam Harry [...] Son sus novelas reflejos fidelísimos de esa vida que ha sabido narrarnos con un colorido y una realidad que ni aun Pierre Loti, el mago del color, ha podido alcanzar, ya que en Loti entra por mucho la fantasía en sus relatos del Islam, tanto que Myriam Harry, por su condición de mujer, ha podido penetrar en el recinto de las “desencantadas” y nutrir la literatura sobre “cosas” de Oriente hasta ahora ignoradas”. Observem com Regina Opisso posa en relleu que la perspectiva femenina no només és interessant, sinó que és necessària per parlar de la realitat: “Es una obra en que la genial escritora narra costumbres, usos, paisajes de la misteriosa vida árabe que ella ha vivido bien de cerca, penetrando en sus harenes y compartiendo sus horas con las “desencantadas”, dejando en las páginas de este volumen todo el sabor del orientalismo, con su pluma mágica, llena de luz y de color, y con su estilo incopiable, mezcla de ternuras y de vigorosos trazos”. També ressenya “Herències”, de María Doménech de Cañellas: “Libro que, como cuanto lleva escrito esta ilustre novelista catalana, sorprende por el acabado estudio psicológico que la autora hace de los personajes que giran en torno a la acción”.

Data: 4 de setembre de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 13
Titular: El folleto de Sanjuán: epílogo de una campaña
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408870&posicion=13&presentacion=pagina
Observacions: L'article parla del final de la campanya sobre els fets de Benagalbón. Regina Opisso exalta la tasca del company d'El Diluvio, el periodista Eduardo Sanjuán Albi, qui va fer un seguit d'articles sobre el tema fins a aconseguir l'alliberació de la família. Concretament, Regina Opisso recomana la compra del fulletó que recull aquests articles: “Yo, mujer, que he sentido mi alma contagiada fervientemente por el entusiasmo que en todo momento supo poner Sanjuán al servicio de su obra redentora, quisiera contagiaros a mi vez a vosotras, mujeres que me leáis, esos deseos míos en pro de que ese folleto se agote y sirva para llevar a los Roldán una nueva prueba de la bondad de Sanjuán”.

Data: 24 de setembre de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 20
Titular: Estampas galdosianas: Marianela
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408904&posicion=20&presentacion=pagina
Observacions: Parla de la novel·la “Marianela”, de Benito Pérez Galdós. No se centra en aspectes literaris, sinó en la humanitat de la protagonista, que es lamenta per no ser atractiva: “El hombre raras veces entiende esas manifestaciones espirituales que aroman la vida y busca mejor la estética de la carne, la hermosura sin tacha de un seno alabastrino, de unos brazos bien modelados, y

rechaza sin titubeos la rosa escarlata de un corazón de mujer que hubiera podido resumir la perfecta casada, la compañera ideal, la inspiradora, la endulzadora, la alentadora, la amante, que con su ternura hiciera grata la vida del hombre hasta el punto de que al acercarse las estaciones de los largos crepúsculos, de las noches interminables, la primavera rielara aún sobre la plata de sus cabellos". Amb aquest article Regina Opisso expressa com la bellesa no ho és tot, que els homes no haurien de centrar-se només en l'aparença per buscar muller, ignorant així altres qualitats que en realitat haurien de ser més desitjables que l'ideal de bellesa. Encara es fa més evident a l'últim fragment, quan diu de forma explícita que és una problemàtica que afecta moltes dones: "¿Comprendes, Marianela, por qué las mujercitas, muchas mujercitas, sabemos tanto de tu dolor?...".

Data: 27 de setembre de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 24
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408910&posicion=24&presentacion=pagina
Observacions: Fa ressenyes d'algunes novel·les, entre les quals observem el següent comentari, la temàtica del qual no és nova en els articles de Regina Opisso, qui ha defensat la producció cultural nacional en diverses ocasions: "Auguramos un éxito, no obstante, a este volumen de "La Novela Mensual", a cuya dirección queremos aconsejar no siga la norma de sus similares, que no es otra que la del abandono más absoluto de los autores españoles, lo que no cuadra bien a un Empresa que sólo vende en el mercado literario de nuestra patria".

Data: 10 d'octubre de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 20
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408932&posicion=20&presentacion=pagina
Observacions: Ressenyes de diferents novel·les, entre les quals es troba "La vuelta al mundo de un novelista", de Blasco Ibáñez: "al relatarnos sus viajes, ha hecho una gran obra cultural, legándonos una verdadera obra de consulta y facilitando a quienes aborrecen los estudios geográficos el poderse empapar de ellos con singular encanto leyendo esa narración de excepcional amenidad y de singular interés".

Data: 30 d'octubre de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 28
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408966&posicion=28&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya del llibre "La mayorazga de los cañaberales", de Julio Diniz. Comparteix l'afirmació que fa la traductora del llibre, Luz Morales, sobre la desconeixença que hi ha a Espanya de les obres artístiques de Portugal, a la qual Regina Opisso afegeix que també passa amb les obres

de les comunitats autònomes d'Espanya: "Es sensible ese desconocimiento de buena parte de literatos portugueses, aunque ello no debiera sorprender a la gentil compañera, pues que ese fenómeno acaece a la par en nuestra misma patria con las literaturas regionales".
Després comenta "El café cantante", de Paul Reboux, centrant-se també en Espanya: "Es de agradecer el que Reboux no haya ridiculizado nuestros usos y costumbres, siguiendo la moda imperante en la literatura de ese país, ya que, bien al contrario, "El café cantante" denota en su autor un acabado estudio, no solamente descriptivo, sino psicológico de tierras y tipos que parecen arrancados de la propia realidad".

Data: 12 de novembre de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 26

Titular: Vida literaria

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1408988&posicion=26&presentacion=pagina

Observacions: Regina Opisso recomana els llibres clàssics editats recentment per l'Editorial Prometeo, a la qual ja ha alabat anteriorment: "Plácemes merece la conocida editorial por dar obras a precios bien asequibles y sin cortes de ninguna clase, tal y como las escribieran sus autores, ya que así puede admirarse el cúmulo de bellezas que atesoran". Cal mencionar que digui "sin cortes de ninguna clase", ja que potser és una forma subtil de reivindicar la importància de comunicar-se sense cap mena de censura.

També parla de "La conquista de la dicha", de M. A. Bertille de Beuverand de la Loyère ("Champol"). Tot i que és una dona, sembla que Regina Opisso en aquella època no ho sabia, ja que parla d'ella en masculí. Critica que sigui famós per fer novel·la blanca: "Actualmente es, sin disputa, uno de los novelitas franceses más leídos por ese público, indiscutiblemente numeroso, que muestra sus preferencias por la novela blanca, preferencia en nada censurable hoy que son legión los novelistas (?) que cultivan la novela erótica, la narración pornográfica, que tanto estraga todo paladar literario". Observem de nou una crítica més o menys subtil a la censura quan Regina Opisso lamenta que la novel·la blanca i/o eròtica no pateix censura tot i que ella no ho consideri literatura de qualitat. Això últim ho deduïm per l'interrogant darrere de "novelistas".

Data: 25 de novembre de 1925

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 26

Titular: Vida literaria

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: España

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409010&posicion=26&presentacion=pagina

Observacions: Ressenya de "El último Quijote", de Federico Urales, on Regina Opisso fa una crítica contundent a la censura literària: "Ha creado una figura en la que ha puesto todo su amor, aun a riesgo de promover acerbas censuras que, sin duda, habrán de lanzar espíritus timoratos, deseosos de ocultar el deleite que en ellos pueda haber causado la belleza de un relato que deja en el ánimo del lector una estela de amargura y desconsuelo ante el calvario de su protagonista". Ressenya de "Te diré lo que es amor", d'Enrique González Fiol, en la qual Regina Opisso fa una crítica a la literatura eròtica de l'època: "Tarea harto difícil va haciéndose hoy escribir una novela rehuyendo la nota color esmeralda, y, sin embargo, González Fiol ha sabido recamar con suaves tintas la trama de una bellísima fábula sin precisarle recurrir a escenas eróticas ni a párrafos escabrosos para espolear el interés del lector". Finalment, parla de la nova Enciclopèdia Columbus, alabant-la per ser assequible: "Enciclopedias hay que constituyen un timbre de orgullo para las artes gráficas

españolas, pero no son asequibles a la mayoría de cuantos sienten necesidad de aquellas, y de ahí que, para subsanar esta deficiencia capital, haya lanzado a la publicidad la Sociedad General de Publicaciones la enciclopedia titulada "Columbus", que viene a ser un verdadero diccionario enciclopédico popular, dadas las condiciones de adquisición del mismo".

Data: 17 de desembre de 1925
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 24
Titular: Vida literaria: almohada de los sueños
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409048&posicion=24&presentacion=pagina
Observacions: Sobre "La almohada de los sueños", poemari de Raquel Sáenz: "Si cada valor nuevo que surge en el mundo femenino es motivo de orgullo y de vanagloria para nosotras, las mujeres, bien haremos hoy en echar al vuelo las campanas ante la consagración de Raquel Sáenz, cuyos méritos como poetisa evocan las divinas estrofas de aquellas grandes maestras [...] Y Raquel Sáenz, esa mujer sensitiva, cuyo portentoso lirismo se abre como un lirio de plata sobre el cielo de la poesía, no siente en sus versos únicamente las propias amarguras, sino que le aflige de igual el modo el dolor ajeno, el acervo dolor de los humildes, a los que compadece".

Data: 1 de gener de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 26
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409074&posicion=26&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya de "Jo! Memòries d'un metge filòsof", de Prudencio Bertrana, a la qual veiem les habilitats d'anàlisi literari de Regina Opisso: "Diríase de Bertrana que es orgullo de nuestra literatura regional y que si "Jo!" es una narración formidable, por lo depurado y rico de su léxico; por su estilo personal, fuerte, recio y vigoroso; por su humorismo, que va de la fina y sutil ironía al mazazo demoledor; por su impecable construcción; por lo bien acusados de sus personajes y por dibujo perfecto -mejor diríamos fotografía- del protagonista". També se centra en el fet que l'autor és català: "desmiente una vez más de lo que no hay novelistas en nuestra tierra". De "Jerusalén en Dalecarlia", de Selma Lagerlof, Regina Opisso també fa crítiques positives: "Nadie como Selma Lagerlof traza esos cuadros rurales, de rústica infantilidad, de sencillez paradisiaca y de una emotividad, sin embargo, tan perdurable".

Data: 14 de gener de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: La moda manda
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409096&posicion=16&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso explica que la seva amiga Mária va fer dieta i exercici per perdre pes i així adaptar-se a la moda d'aquell moment, en què triomfaven els vestits estrets i els cossos

rectes. Ho diu de forma despectiva i al llarg de l'article destil·lem que tant ella com la seva amiga estan en contra de les modes femenines, que canvien amb tanta facilitat i obliguen les dones a canviar el seu cos per adaptar-se a l'ideal estètic: "Mi buena amiga sometió su cuerpo sano y robusto a una mal entendida gimnasia, a masajes torturadores y a un régimen alimenticio tan parco, tan frugal, que debía ser bastante todo ello para dar a sus carnes la flacidez necesaria para estar de consumo con los dictados de la Moda".

Data: 19 de gener de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 25
Titular: Vida literaria: libros de mujeres
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409104&posicion=25&presentacion=pagina
Observacions: Ressenyes de llibres fets per dones. Per exemple, "Sembrad...", de Cristina de Arteaga: "Versos... ¡poca cosa! Ha dicho la joven poetisa, cuando cada una de sus estrofas encierra un poema anímico, las vibraciones de un corazón selecto, los anhelos de un alma nobilísima, de una mentalidad esclarecida que ha sabido rimar la belleza de un concepto con la lírica azul y luminosa que consagró a las grandes poetisas".

Data: 7 de febrer de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 30
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409138&posicion=30&presentacion=pagina
Observacions: Ressenyes de llibres. "Vuelos de golondrina", d'Emiliano Ramírez: "Es un libro que contiene cinco novelas de trama completamente distinta y aun siendo todas ellas de una encantadora amenidad, nosotros preferimos las que acusan con trazos más vigorosos la psicología de las hijas del pueblo, esas mujeres que el autor nos presenta palpitantes de vida y de amor". Un cop més, Regina Opisso valora i analitza la importància dels personatges femenins. Després fa una crítica amb to humorístic de la intel·ligibilitat de les obres d'Eugeni Ors, concretament de "Cinco minutos de silencio". Ho compara amb un literat que just abans de morir va dir "Quiero hacerlos una revelación... ¡Me revienta el Dante": "Y ese rasgo de sinceridad que en sus postreros instantes tuvo el genio a que aludimos tenemos por cosa cierta que han de tenerlo, a su vez, muchos, muchos de los que hoy dicen que entienden y se deleitan y se compenetran con las glosas orsianas".

Data: 10 d'abril de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: Vida literaria
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409244&posicion=16&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya de "Virginidad", de León Frapie: "Preconiza, pues, el autor del libro que comentamos que la mujer sabe amar, necesita amar a toda costa y que el amor sólo será un gran

pecado si conduce al placer estéril, pero no si lleva al a fémina a la maternidad”. És a dir, el llibre defensa que la felicitat màxima de la dona no és el matrimoni, sinó la maternitat, i per això no és pecat tenir relacions sexuals fora del matrimoni si la dona queda embarassada. Regina Opisso puntualitza aquesta tesi: “Libro es este que nos llevaría a escribir infinitas páginas para comentar debidamente su tesis, tesis que si en un principio sustentamos, no puede admitirse tal y como la desarrolla el autor, quien, por lo visto, comulga con la doctrina jesuítica del “fin justifica los medios””. Per tant, Opisso sí que creu que la maternitat és més important que el matrimoni per les dones, però no acaba d'estar d'acord amb ser mare per qualsevol mitjà.

Data: 21 d'abril de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: El señor Trías no era así
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409262&posicion=16&presentacion=pagina
Observacions: Parla del llibre “Servitud”, escrit per Joan Puig i Ferrater, sobre la vida del senyor Trías. Regina Opisso considera que el llibre embruta el nom del periodista abnegat: “Puig y Ferrater ha trazado el retrato del que fue maestro de periodistas cual si lo hubiese hecho mojando el lápiz con baba de caracol o con brochazos empapados de bilis, tal está de contrahecha, borrosa, imprecisa y esfumada la venerable figura de aquel hombre ejemplar”.

Data: 4 de maig de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 11
Titular: La ignorancia de Chesterton
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409284&posicion=11&presentacion=pagina
Observacions: L'escriptor anglès Gilbert Keith Chesterton visita Espanya i reconeix que no ha llegit cap llibre nacional perquè no sap castellà i no vol llegir traduccions. Regina Opisso valora l'obra de l'escriptor, però remarca el desencert de les seves afirmacions: “Creo que debemos mostrarnos corteses, atentos, hidalgos, caballerosos y hospitalarios con el novelista insular; pero no hemos de darle al botafumeiro con el ahínco que está haciéndose, pues que, a querer corresponder, comulgando con sus propias ideas, bien pocos serían los españoles que estuviesen percatados de que existe un literato inglés que se llama míster G. K. Chesterson”.

Data: 12 de maig de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 12
Titular: El público de los toros
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409298&posicion=12&presentacion=pagina
Observacions: Tot i que Regina Opisso ha declarat anteriorment que no és fan de les corregudes de bous, en aquest article trenca una llança a favor del públic, el qual se'l qualificava d'ignorant. Opisso no està d'acord amb aquest prejudici i posa com a exemple l'última correguda a la qual va

assistir, en què van aplaudir a l'obrer Rada, un mecànic d'aviació: "Cuando salimos del coso taurino una satisfacción gratísima invadió nuestro espíritu y un deseo irresistible de pregonar, de hacer patente la colectiva admiración, el unánime fervor con que fue acogida la presencia de Rada, hízonos pergeñar estos pobres comentarios, en los que hemos intentado dar un pálido reflejo de lo que es el "público de toros"".

Data: 20 de maig de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409312&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Ressenyes literàries, entre les quals observem un comentari que fa Regina Opisso als escriptors nacionals que no escriuen novel·les romàntiques i per això cal traduir les estrangeres. Es troba a la ressenya de "El castillo durmiente", de Jeanne-Caroline Violet-Dussap ("Guy Chantepierre"): "Es nueva prueba del pleno dominio que su autora ha adquirido de la novela blanca, esa fase de la literatura que, por no querer cultivar nuestros escritores, ha invadido el mercado literaria, hoy acaparado por la producción extranjera, mejor o peor traducida a nuestro idioma".

Data: 27 d'agost de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 10
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409482&posicion=10&presentacion=pagina
Observacions: En aquest article Regina Opisso fa gala de nou de les seves habilitats analítiques i d'escriptura. Ressenya "El canto de la tripulación", de Pedro Mac-Orlan: "Tiene el mérito -bien difícil ciertamente- de la verosimilitud y la originalidad. Ambos registros no se desvanecen en ningún momento durante la lectura de esta novela, escrita con amenidad sobresaliente, desfilando los personajes, reales todos ellos, y los episodios dramáticos y cómicos en bien unida trabazón, dando lugar a peripecias de una novedad extraordinaria". En canvi, fa una crítica contundent a "El hombre estúpido", del doctor Carlos Richet. Regina Opisso assenyala les incongruències de la seva narrativa, sense importar-li que el doctor tingui un premi Nobel: "Hay argumentaciones que en un principio se nos antojan de una lógica aplastante; pero, a poco que meditemos sobre las mismas, échase de ver que tales razonamientos caen de lleno en el campo de lo sofístico".

Data: 4 de setembre de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: "Colombine"
Temàtica: cultural
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409496&posicion=16&presentacion=pagina
Observacions: Visita de Carmen de Burgos a Barcelona, on es reuneix amb Regina Opisso. S'hi afegeixen Lolita Gómez de la Serna i María Luz Morales: "La charla se hace colectiva y una

camaradería franca y sincera nos une espiritualmente... Damos un mentís a quienes van pregonando que la amistad entre escritoras es algo imposible, un sueño...". Es tracta d'un article que, amb els detalls que està explicat i els fragments de la conversa que ha transcrit Opisso, podríem dir que entra en la categoria de crònica o entrevista.

Entre els temes de què parlen, Opisso li pregunta sobre feminisme a Carmen de Burgos: "Preguntando a "Colombine" su opinión sobre las consideraciones que el actual Gobierno tiene para la mujer, Carmen de Burgos celebra que se nos haya concedido el voto, pues aunque ahora nadie puede votar, ya es un derecho adquirido".

També podem veure, en la meua opinió, una metàfora de què les dones poden escollir no tenir parella, quan Regina Opisso li pregunta sobre la seva tórtora a Carmen de Burgos: "-¿A qué amado, pues, brindará sus arrullos?- pregunto, interesada. -Mi tortolita no conoce el amor- dice Carmen-; la tengo sin compañero desde que salió del nido".

Data: 18 de setembre de 1926

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 13

Titular: Vida literaria

Temàtica: política

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409520&posicion=13&presentacion=pagina

Observacions: "Història de l'hegemonia catalana en la política espanyola", de Francisco Pujols: "Un catalán tan espiritualmente catalán como Pujols, que muchos teníamos por separatista, se nos demuestra en su obra un escrupuloso historiador de nuestro pueblo y, basado en hechos históricos de imposible refutación, prueba la constante hegemonía, la enérgica supremacía catalana en la política española, no sólo en los tiempos actuales, si que también en los lejanos, y, orgulloso de esta supremacía domeñadora, prefiere Pujols lo que tantísimos catalanes preferimos: hacer sentir sobre la política de nuestra nación esa hegemonía indudable, más honrosa y más provechosa que ese separatismo en el cual creíamos comulgaba Francisco Pujols y que, muy al contrario, combate en su obra". Com observem, en dues ocasions parla de manera despectiva del "separatisme", referint-se a l'independentisme català. Regina Opisso, doncs, defensa la cultura i la política catalanes, però no l'autodeterminació.

Data: 6 d'octubre de 1926

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 13

Titular: El libro

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409550&posicion=13&presentacion=pagina

Observacions: A propòsit del dia del llibre, Regina Opisso dona diferents exemples de com els llibres donen llibertat, sobretot a les dones: "Esas observaciones nos las hizo ya Pierre Loti en "Las desencantadas", aquellas pobres mujercitas que en el narrador de orientales paisajes y de bellas japonerías nos presenta reclusas en un fastuoso harén de Estambul, las cuales seguramente hubiesen muerto de hastío si la lectura de libros escogidos no les hiciera llevadera la vida". Tanca l'article reivindicant la importància de la lectura assequible i de qualitat: "Hay que introducir el libro en todos los hogares, hay que lanzar al mercado literario libros buenos en ediciones económicas, prodigar de continuo nuestro libro cumbre, haciendo que nadie desconozca la obra maestra de Cervantes".

Data: 7 d'octubre de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: Lo que amamos
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409552&posicion=16&presentacion=pagina
Observacions: Article per desmentir la creença popular que els homes mutilats no poden enamorar a ningú: "Y es que la belleza varonil no reside en la parte física, sino en la moral, en algo que nos subyuga, en la elocuencia de la palabra, en la armonía de la voz, en la luz de los ojos, en fin... ¡en sabernos enamorar!". Regina Opisso parla de l'amor com una connexió que va més enllà del que és físic, la qual cosa es tradueix (encara que aquí no ho digui directament) en matrimonis per amor i no per obligació o necessitat.

Data: 26 d'octubre de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 26
Titular: Bajo el azul
Temàtica: cultural
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409584&posicion=26&presentacion=pagina
Observacions: Sobre l'esdeveniment organitzat en honor al dibuixant Ricardo Opisso, germà de Regina Opisso. Es podria considerar una crònica: "Estrechamos las manos de unos hombres en cuyas pupilas vimos reflejadas sus almas nobles, caballerosas y buenas, hombres cuya cultura, obtenidas tras ímprobos esfuerzos, ha dado en este acto de homenaje a un artista una lección de intelectualidad, de respeto a las ideas, de leal compañerismo y de sabia comprensión a cuantos en casos análogos olvidanse de la más elemental camaradería":

Data: 2 de novembre de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 22-23
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409596&posicion=23&presentacion=pagina
Observacions: Ressenyes literàries, entre les quals trobem, com ja ha passat anteriorment, una crítica a la novel·la blanca: "Se encierra una historia de amor, intensamente sentida, desarrollada con una singular originalidad y con un interés siempre creciente. Además es una obra moral sin la ñoñería que impera en la novela blanca y que por su amenidad cautiva en todas sus páginas". Parla de "Una familia inglesa", de Julio Diniz.

Data: 12 de novembre de 1926
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 15
Titular: «El Fantasma de Canterville»
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409614&posicion=15&presentacion=pagina

Observacions: L'article se centra en "El fantasma de Canterville", una novel·la d'Oscar Wilde. Però no només alaba l'autor, sinó que posa el focus en la traducció de José Donday i les il·lustracions de Shum, ambdós a la presó: "Bajo el famoso nombre de Oscar Wilde -autor de la obra- otros dos nombres de doloroso recuerdo y de triste celebridad; me refiero a los de Shum y Donday. Así, pues, la preciosa oferta no llegaba a mí desde maravillosas tierras orientales, sino desde la triste mansión del Dueso, donde aquellos espíritus selectos, cuyos nombres dejo apuntados, anhelan ver el azul de nuestro cielo sin el obstáculo de las rejas carceleras, tras que las que gimen por la adorada libertad, que esperan [...] Dejan en las páginas de ese volumen lujosísimo sus nombres enlazados, pues que de igual modo que los hermanó el Dolor, hoy los hermana el Arte, un arte grande, sano y fuerte; un arte que nos habla de cómo las almas superiores pueden y saben remontarse". Veiem que, com ja havia fet anteriorment, es mostra solidària amb els dos homes empresonats. "Shum" era anarcosindicalista i el van acusar de participar en atemptats amb explosius; i Donday va participar en l'assalt al tren d'Andalusia per pagar deutes d'apostes. Va ser un robatori del vagó de correus en què viatjaven els pagaments de diferents companyies colonials, en el qual van morir dues persones. Regina Opisso defensa la seva llibertat d'ambdós homes.

Data: 18 de desembre de 1926

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 16

Titular: Libros de mujeres

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409676&posicion=16&presentacion=pagina

Observacions: Com ha fet en més d'una ocasió, dedica un article exclusivament a comentar llibres escrits per dones: "Altar mayor", de Concha Espina; "El gran momento", d'Elinor Glyn; "El maravilloso viaje de Nils Holgersson a través de Suecia", de Selma Lagerlof; i "Las dames blancas de Worcester", de Florencia Barclay.

Data: 4 de gener de 1927

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 13

Titular: ¡Pobre! ¡Pobrecito!...

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409704&posicion=13&presentacion=pagina

Observacions: Regina Opisso va al cinema i es troba una mare que ignora al seu nadó: "¡No debe ser su madre!, pienso, deseosa de disculpar a la mujer. ¡No debe ser su madre!, me repito a mí misma; pero como el pequeñuelo empieza a lloriquear, la joven pretende ahogar su llanto y pone en la boquita desdentada del niño la poma de su pecho desnudo para que el "importuno" pueda sorber el néctar vital [...] Absorta en el "film", la joven no había desabrigado al nene y el pobrecito seguía con su tos seca y pertinaz". Tot i que critica a la dona per no atendre les demandes del nen, veiem que Opisso intenta excusar-la d'alguna manera, però no ho aconsegueix. Continua així: "Apenada, entristecida salí de aquel modesto "cine" y al pasar frente a otro de primera categoría vi salir grupos de niños lujosamente ataviados. Eran los hijos de las "madres bien", confiados a la servidumbre. Por los unos y por los otros sentí una piedad infinita y con hondo desconsuelo pensé que entre las madrazas, las madres y las madrejillas abundan, desgraciadamente, las últimas, madrejitas frívolas que no conceden a la maternidad ningún sacrificio, ni renuncian a atender al cuidado de los hijuelos

a unas horas de banales diversiones”. Observem, doncs, les reflexions d’Opisso sobre la protecció dels infants i les responsabilitats que hauria de comportar ser mare.

Data: 4 de febrer de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: “A los pies de Venus”
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409758&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya de “A los pies de Venus”, de Blasco Ibáñez: “Nos da una lección de Historia, servida con una amenidad nunca igualada, con un interés excepcional que no decae en ningún momento del relato, ya que éste lo salpica con unos trazos, unos brochazos de novela -que más no es necesaria-, pero brochazos de un colorido cegar y a través de los cuales obsérvase también la psicología de esas figuras episódicas por cuyas bocas fluyen los lances todos de esa época tan interesante, tan cautivadora y tan tergiversada de la historia pontificia”.

Data: 12 de febrer de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 12
Titular: Embrujamiento
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409772&posicion=12&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya del poemari “Embrujamiento”, d’Elisabeth Mulder: “Libro que tiene el encanto hondo y penetrante de las rimas audazmente bellas y hondamente dolorosas”.

Data: 4 de març de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409806&posicion=16&presentacion=pagina
Observacions: De nou, Regina Opisso dona lloc a la premsa a dones o novel·les feministes. Ressenya de “El precio de las cosas”, d’Elinor Glyn: “Novela interesante por cuyas páginas desfilan seres reales que sienten los zurriagazos de la lujuria, los espasmos de la voluptuosidad, las imponderables ternuras de un amor con quietudes de remanso, el agudo padecer de los celos, las tormentas producidas por el odio, el placer de la venganza, la muelle dulcedumbre de la paz. Elinor Glyn hace campear en esta novela, que interesa y apasiona, su brillante estilo, su desenfado de la literatura y de mujer modernas, unido a la ternura de su sexo”. També ressenya de “La victoria difícil”, de Max Constant: “He aquí una novel·la que en un principio se nos antoja un canto al feminismo; pero más tarde, y trascurriendo los capítulos, a ese feminismo va vencéndole el amor, y aunque la victoria de éste es harto difícil, victoria es al fin sobre los ideales que sustenta una mujercita bella, buena y sabia, pero sobre todo mujer”.

Data: 3 d'abril de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409858&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya del llibre "Eva Glaydthon", de Carlota O'Neill. Regina Opisso es fixa en el fet que la protagonista és una dona literata i ho considera feminista: "Pocas veces los autores han elegido para protagonistas de sus obras a mujeres literatas, cual si el mero hecho de que una mujer sepa exteriorizar sobre la albura de unas cuartillas sus observaciones acerca del amor, el dolor o la belleza restase encanto a sus tractivos femeninos. Sin embargo, Carlos O'Neill ha querido sacar a la mujer intelectual de esta postergación en que la tenían los novelistas y ha concebido a Eva Glaydthon, la novelista moderna, la mujer fuerte y de alma sensitiva".

Data: 21 de maig de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 24
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409940&posicion=24&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya el llibre "Los senderos de la locura", del doctor César Juarros, a la qual observem, un cop més, les habilitats lingüístiques de Regina Opisso: "Todo está descrito con una seductora y atractiva serenidad que diríase es cual un enorme cristal tras el que se transparentan los senderos que toman los pobres seres que, faltos de voluntad para retroceder en el camino, siguen su éxodo, la ruta que, a lo largo de los años, ha de conducirles a las oscuras cumbres de la locura".

Data: 2 de juny de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Ingratitudes
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409960&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Parla de com la germana de Marianao de Cavia i la neboda de mossèn Cinto Verdaguer han acabat al carrer pidolant tot i ser família de grans i coneguts personatges. Regina Opisso denuncia la manca d'empatia: "Y estas ingraticudes para con los familiares de los hombres idos no debieran tener razón de ser, que si aceptamos la herencia de gloria y orgullo que nos legan nuestros genios, deben aceptarse a la par las cargas de esos legados, y tales cargas no son otras que no permitir que la inanición y la miseria hagan presa en los seres allegados [...] Es lógico que homenajeeamos a los unos, pero no seamos ingratos ni olvidadizos para los otros, para los que no supieron o no pudieron legar a los suyos sino una herencia de renombre, de gloria y honor, que es muchas veces -por no decir siempre- herencia de lágrimas, tristezas, penurias y sinsabores". Per tant, Opisso declara que no és un cas excepcional, sinó la norma.

Data: 16 de juny de 1927

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: ¿Que estorban los ciegos?
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1409984&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Inicia l'article amb una cita d'Antonio Zozaya: "¿Qué estorban los ciegos el tránsito? Dudo que sea tanto como los automóviles de los ricos". És una declaració d'intencions, l'entrada a un article de caire social i en contra de les classes més benestants. Fa una crítica a la societat a través del sarcasme: "¡Pobres! ¡Pobres ciegucecitos! ¡Pobres ciegos que estorban con su presencia a los venturosos, a los felices, a los que jamás conocieron la trágica mueca de la penuria ni del dolor! ¡Oh, qué gran estorbo es para el hombre adinerado el que intercepte su paso la figura de un ciego al que plúgale instalarse cerca del lugar donde el venturoso sorbía el oro líquido de una cerveza espumeante en las "terrace" de un café moderno! [...] ¡Hay que asilarlos!, palabra cruel que glosa la humana ingratitud para con nuestros pobres hermanos. Asilar a los ciegos es apartarlos de los suyos, de los seres queridos, de los hijos, de las madres, de las esposas, ¡de todos sus amores! Es arrebatárles su única dicha para hacer mayor la de los venturosos".

Data: 31 de juliol de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 22
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410062&posicion=22&presentacion=pagina
Observacions: Ressenyes de llibres. Per exemple, "Las Mártires", de Federico Urales: "Federico Urales posee, ante todo, el arte de saber interesar, mejor aún, de emocionar al lector desde las primeras páginas de sus libros. Así, llevados por el dramatismo latente de sus relatos, buscamos con avidez el desenlace de sus bien planteados conflictos sociales, y jamás nos defrauda, pues siempre hallamos la solución lógica, noble y justísima a cuantos problemas expone en sus interesantes obras".

Data: 7 de setembre de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410124&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: Ressenyes de llibres, entre els quals hi ha "Los enigmas de María Luz", de Juan Aguilar Catena: "Limpio el estilo, claro y preciso, vastísimo el léxico, es una gran novela, mejor aún, una novela perfecta. Así, al terminar la lectura de libro tan notable, en gracia a esa excepcional maestría del autor, sabemos perdonarle unas frases despectivas para Barcelona, que quedan salpicando algunas páginas; pero, ¿qué importa que hallemos un zarzal en el camino si antes fue pródigo en ofrendarnos rosas?". Veiem com Regina Opisso analitza l'obra literària amb coneixement i alhora com defensa Barcelona.

Data: 21 de setembre de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 12
Titular: La fatalidad
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410148&posicion=12&presentacion=pagina
Observacions: Parla de la mort de la ballarina Isadora Duncan, qui, segons Regina Opisso, volia suïcidar-se, però va acabar morint en un accident de cotxe: "Quizás por eso, por haber visto defraudada aquella aventura sentimental, cierta noche, después de una cena en Niza y cuando el ámbar líquido del champán había dejado unas motitas áureas sobre los encendidos, pétalos de las rosas que decoraban la mesa, la Duncan quiso poner término a su existencia, lo que no llevó a cabo porque la Fatalidad aun anhelaba retener su presa para completar sus designios". A més dels assoliments que va aconseguir durant la seva carrera artística, Opisso remarca que havia patit desgràcies a la vida: "Y si como mujer fue famosa bailarina infinitamente desdichada, como madre conoció el máximo dolor de perder a dos hijos en un accidente automovilista por haber caído el coche que ocupaban en las aguas del Sena, en cuyo río perecieron los dos seres queridos. Ahora la Muerte acaba de libertarla de la Fatalidad". Per la temàtica i l'actualitat dels fets, es pot considerar un text periodístic informatiu.

Data: 7 d'octubre de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 24
Titular: El Día del Libro: el placer de la lectura
Temàtica: mundà
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410176&posicion=24&presentacion=pagina
Observacions: Es tracta d'un article per honrar la lectura el Dia del Llibre. A través d'aquest article podem conèixer com es va desenvolupar el gust per la literatura de Regina Opisso, gràcies a la seva família i entorn: "Yo recuerdo que desde muy niña he profesado al libro hondo y verdadero amor. En mis años infantiles, y cuando apenas podía darme cuenta de lo que era un libro, gustábame hojearlos y me embelesaba ante las estampas polícromas intercaladas en las novelas que por entonces se publicaban. En aquellos lejanos tiempos mi abuelo materno, el gran fabulista Felipe Jacinto Sala, habíame hecho el regalo de unos cuentos de Grimm de Perrault y de Esopo y aquellos pequeños volúmenes constituían mi mayor tesoro. Así en la cunita de mimbre donde dormían mis muñecas veíase siempre algunos de los libros ofrendados, y tal amor llegué a sentir por aquellos volúmenes, tal cariño me inspiraba el libro, que al engalanar a mi "Pepona" no olvidé jamás poner entre sus manecitas de cartón un libro diminuto confeccionado por las mías, un librito de hojas en blanco sobre las que escribía yo el nombre de mi muñeca preferida". Quan va créixer va continuar llegint: "Años después, en los albores de mi juventud y al recoger mis trenzas de niña sobre mi nuca de mujer núbil, hallé en la biblioteca paterna libros bastantes para saciar mi sed de lectura, y, como Tristana, lo mismo hiqué el diente a un tomo de Historia que a un Tratado de Filosofía [...] No olvido que por entonces visitaban a mi padre Eduardo Marquina, Zulueta, Blasco Ibáñez, Zamacois y otros muchos grandes poetas y literatos, como en mi infancia habíanle visitado Castro y Serrano, "Kasabal", "Fernanflor", Barrionuevo, Pompeyo Gener y tantos otros geniales maestros que yo admiraba como semidioses por el mero hecho de que habían escrito libros, que era para mí tanto como decir que habían cincelado joyas divinas". A més, Opisso defensa la importància de la lectura pels infants per la societat en general. Cita a Edmundo de Amicis: "El destino de numerosos Hombres depende de haber o no en su casa biblioteca". I afegeix: "El niño desde que deletrea el abecedario ha de ver en torno suyo y en recogimiento de su hogar libros, buenos libros, que sean para él promesa de futuros placeres y goces espirituales. Porque nadie ignora que hay moradas en las que sólo se encuentran

los libros de oraciones de la dueña de la casa; el breviario que las “damas bien” ostentan para asistir a misa los domingos, y aun en muchos casos ni entonces lo abren”.

Data: 9 d'octubre de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 16
Titular: Àngel Samblancat
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410180&posicion=16&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso alaba l'article de Samblancat sobre l'amor als llibres i ho fa de manera molt literària: "Samblancat ha levantado la copa rebotante de un vino maravilloso y nos ha brindado el rubí líquido de su contenido". Destaca la importància de la lectura per les dones, citant aquest fragment de l'escriptor: "Que de los ojos de tu amor no esté ausente el brillo de la inteligencia que dan los libros".

Data: 17 de novembre de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 14
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410246&posicion=14&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso comença aquest article aclarint que ella no fa crítiques, sinó comentaris: "Así, en mis humildes comentarios, procuro siempre hallar algo notable o bueno en el volumen leído, y eso lo consigo fácilmente, que no hay libro sin un destello de luz, y él bastara para hermostear el resto de la obra. Mi labor, pues, no es la de criticar el libro, sino la de comentario, lo cual hago rehuyendo siempre la acre opinión que en muchos, en infinitos casos, me sugiere alguno de los volúmenes que llegan a mis manos". Observem que, com acostuma a fer, valora la tasca dels traductors i traductores. Per exemple, comenta això de "El destino en un puño", de Virgilio Brocchi: "Al lado de cuyo nombre campea el de nuestro notabilísimo Rafael Cansinos-Assens, cuya labor de tradición es tan perfecta y cuidada que diríase que la obra del excelente narrador lombardo fue escrita en correcto y limpio castellano". D'aquesta novel·la també alaba com estan fets els personatges femenins: "Elena, Francesca, Graziella, Adriana, son tan humanas, tan bellamente humanas, que creemos vislumbrar en ellas a la mujer madre, a la amante a la amiga y a la esposa, que en ese libro vibran y palpitan como seres reales". Ara bé, tot i que Opisso valora molt les traduccions a l'espanyol, afirma que "El català de la Mancha perd qualitat en traduir-se del català al castellà: "No ha mucho recibí la edición castellana de esta novela de Santiago Rusiñol, y, a decir verdad, la traducción resta encanto al libro, pues que la gracia se esfuma a través de ella como por los orificios de una criba, perdiendo el aticismo que campea siempre en el estilo comaprable de nuestro gran artista".

Data: 13 de desembre de 1927
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 26
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: España

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410290&posicion=26&presentacion=pagina

Observacions: Ressenyes de llibres, entre les quals observem alabances a la ploma de Samblancat: "Se irguieran en el más recóndito rincón del mundo; aunque las plasmaran en mármoles y las fundieran en bronces, reconoceríamos siempre en ellas al genio creador que las dio vida. Porque las concepciones de Samblancat no precisan de la firma ilustre del escritor aragonés, ya que la fuerte, la sana, la vigorosa belleza que ostentan son pregón de una paternidad inconfundible".

Data: 12 de gener de 1928

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 20

Titular: Gustavo Adolfo

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410342&posicion=20&presentacion=pagina

Observacions: Article dins la secció "La mujer y el hogar", a càrrec de Leonor Martínez de Cervera. D'aquest article és interessant destacar que Opisso proporciona un llistat de dones literates: "En torno de Leonor agrúpase como satélites la encantadora Ana María Martínez Sagi, la espiritual Berta Fisac, la cultísima Alicia Creter, la hechicera María Teresa Gibert, la deliciosa Amparo Olmedo, la gentil Carmen Mora, la dulce Liliá Cervera, la hermosa Rafaelita Ferro, la misteriosa Lisette y otras tantas mujercitas saturadas de poesía que creemos ver resplandeciente como una llama en sus ojos de mujer". L'últim nom que menciona, Lisette, és, de fet, un dels seus pseudònims.

Data: 19 de gener de 1928

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 16

Titular: Vida literaria

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410354&posicion=16&presentacion=pagina

Observacions: Ressenya de llibres, entre les quals hi ha el poemari "Los cometas mártires", de J. Torres de Vidaurre. Regina Opisso reflexiona sobre la poesia vanguardista: "Hablar ahora de las nuevas tendencias poéticas que caracterizan los poemas del señor Vidaurre con el caluroso elogio que ellos nos sugieren es algo arriesgado, pues son muchos los que aún rehúyen esa libertad de rima que impera en la poesía vanguardista. Y, a pesar de todo, nos rinde la belleza de imágenes y la luminosidad de sus originales composiciones".

Data: 31 de gener de 1928

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 14-15

Titular: ¡El maestro ha muerto!

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410374&posicion=15&presentacion=pagina

Observacions: L'article parla de la mort de l'escriptor Blasco Ibáñez, a qui Regina Opisso coneixia personalment perquè tenia relació amb el pare. Entre els afalagaments que dedica a l'autor, Opisso

destaca els personatges femenins de l'obra de Blasco Ibáñez: "Y si en los albores de mi juventud seguí embelesada su producción literaria y me subyugó la belleza sin par de sus concepciones, transcurridos los años supe ahondar mejor en el alma de sus libros y las figuras femeninas que constelan la obra de Blasco Ibáñez surgieron ante mis ojos como seres pletóricos de vida y de verdad".

Data: 12 de febrer de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 26
Titular: Un héroe de Goethe
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410396&posicion=26&presentacion=pagina
Observacions: No ho diu de forma explícita, però sembla que l'article parla de com un home, Miguel Martínez Cardellán, ha matat o comès algun delictes contra l'home que ha abusat sexualment de la seva germana i ara s'ha d'enfrontar a la justícia. Regina Opisso el defensa comparant-lo amb el personatge Valentín del llibre <i>Faust</i> , de Goethe. Valentín és el germà de Margarita, una noia a qui Fausto sedueix a través d'un pacte amb el diable. Valentín s'enfronta a Fausto pel que li ha fet a la seva germana. Observem aquesta comparació i la visió feminista d'Opisso: "¡Con qué tremenda emoción escucharía el pobre mozo la tragedia de aquella rosa, roída por la baba viscosa y fría del sapo, que dejó en su carne de mujer el estigma de un rastro imborrable! No sabemos cómo se juzgará a Miguel Martínez, pero nosotros pediríamos defendiera esa causa Clara Campoamor o Victoria Kent, ya que la defensa del delito llevado a cabo por ese nuevo héroe de Goethe debiera ser incumbencia de una voz femenina que clamara en nombre de la mujer en general y que supiera hablar en los intrincados recovecos del Código penal todas aquellas eximentes que fuesen menester para que el vengador de su hermana, para que el mozo justiciero pudiera seguir siempre velando por esa desventurada Margarita...".

Data: 10 de març de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 27
Titular: La danzarina luminosa
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410442&posicion=27&presentacion=pagina
Observacions: Es tracta d'una crònica de l'actuació de la ballarina catalana Àurea de Sarrà: "Huelga la palabra, porque Aurea es el alma de la música y le basta un gesto, un mohín, la más pequeña expresión de su rostro para glosar el poema, que revive con deliciosa hechicería".

Data: 14 d'abril de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 24
Titular: Una émula de Grandet
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410502&posicion=24&presentacion=pagina

Observacions: Parla de les dones velles que tenen diners, però que són molt àvares, i que normalment acaben morint assaltades: “Hoy la Prensa registra un nuevo crimen del que es víctima otra anciana acomodada y traída que vivía en plena soledad en el barrio de Carrendela, de Villaviciosa, y es desconsolador ver cómo esas viejunas avariciosas acaban generalmente recibiendo la muerte de la espantosa manera [...] Así, por vivir en completa soledad, muchas veces estás émulas de Grandet acaban su vida con el cráneo magullado y sin dejar tras ellas otro sentimiento que el del pavor escalofriante y trágico que nos produce la nota negra y sangrante de los sucesos monstruosos y macabros que con tanta frecuencia enlutan las hojas de la Prensa diaria”. Observem, per tant, certa visió periodística perquè cobreix un fet d’actualitat. Ara bé, com dona la seva opinió (veiem certa crítica a les “velles avariciosos” de classes privilegiades), no estariem davant d’un text informatiu.

Data: 30 de maig de 1928

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 19

Titular: La perfecta casada

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410580&posicion=19&presentacion=pagina

Observacions: L’article l’escriu Regina Opisso arran d’una columna feta per un company d’El Diluvio (Hermes), en què diu que les dones haurien de llegir “La perfecta casada”, de Fray Luis de León. Tot i que pot semblar una visió paternalista, Opisso li dona la raó. No obstant això, alguns dels comentaris que fa Opisso són del tot feministes i d’esquerres: “¡Obra maravillosa la que nos legó el poeta inmortal! Libro en que la mujer aprenda a ser buena, sin que se tenga que pasar el día en el templo, pues según el sabio agustino “la casada no debe estar continuamente calentando el suelo de las Iglesias”. Además, aconseja se dé buen trato a los servidores, pues que hay, dice, muchas mujeres “que casi desconocen su carne y piensan que la suya es carne de ángel y la de sus sirvientas de perro” y como a tales las tratan y nos recuerda que señoras y criadas están hechas de la misma materia y son iguales ante la ley”.

Data: 14 de juliol de 1928

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 15

Titular: Prevenir... no es eso

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410658&posicion=15&presentacion=pagina

Observacions: Arran d’un incident d’uns anys enrere, en què una part dels infants de Barcelona es van intoxicar per menjar masses fruits de roldor i alguns fins i tot van morir, la Inspecció Provincial de Sanitat va fer una circular per informar als nens de què és el roldor i quines propietats té. Regina Opisso critica la circular perquè fa servir un llenguatge massa culte, obviant l’objectiu principal: “No es pedagógico enseñar a los alumnos complicando el léxico con palabras ininteligibles o echando mano de tecnicismos que no estén al alcance de los profanos en la materia. Ello significa casi una pedantería en el maestro, que en este caso hace dejación de cuanto significa magisterio, con el sólo fin de “etapar” al educando [...] Y después de la lectura de este parrafito [referint-se a la circular de Sanitat], todo tecnicismo, y, por ende, todo oscuridad, levante el dedo el lector profano que mediante esos datos pueda no confundir el roldó con la mora”. Per l’actualitat dels fets observem certa voluntat periodística.

Data: 26 d'agost de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 18
Titular: La tragedia de los bosques
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410732&posicion=18&presentacion=pagina
Observacions: L'article parla de l'incendi al bosc de l'Empordà. Regina Opisso narra l'esdeveniment tràgic de manera literària: "Y han crepitado los viejos troncos de las viejas encinas y los pinos centenarios y los pimpollos, los árboles nuevos, han gemido en un formidable lamento prolongado, desgarrador...". També se centra en les persones afectades i demana a la població que sigui empàtica: "Y ante esa espantosa tragedia de los bosques hemos creído oír la humana queja de los aparceros y terratenientes, que claman por sus cosechas perdidas, que ven sus casas derrumbadas por el fuego, carbonizados sus viñedos, calcinados sus frutales y ruina yérguese amenazadora sobre la montaña de mutilada arboleda y de tierra ennegrecida. Acerquémonos, pues, a prestar nuestra ayuda material a los humildes labradores y nuestro consuelo".

Data: 31 d'agost de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 49
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410740&posicion=49&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya d'obres literàries, entre les quals es troba "La religión de la música", de Camille Mauclair: "En esta obra nos habla, al corazón, de todo aquello que amamos tanto, de la música y de los músicos, pero sin los prejuicios y convencionalismos de una crítica fría y científica". Observem com Regina Opisso no només comenta literatura, sinó que també recomana llibres de divulgació cultural de tota mena.

Data: 14 de setembre de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 11
Titular: ¡Yo amo al libro!
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410764&posicion=11&presentacion=pagina
Observacions: L'article és un càntic a la importància de la lectura. Regina Opisso inicia parlant de com des de petita es va sentir atreta pels llibres: "Yo amo al libro porque de niña mi ojos se deslumbraron ante los orientales paisajes descritos por Pierre Loti... ¡Bellas estampas del Japón, que se desplegaban ante mis pupilas con la fastuosidad de un abanico de mágica maravilla!". També observem com Regina Opisso busca fomentar la lectura entre les dones: "¡Leed, amigas mías, compañeras mías, mujeres hermanas! ¡Leed, leed!... Enjoyad vuestras manos femeninas con un libro, ostentadlo en calles y paseos, mostradlo como un brazado de encendidas rosas a los ojos de los transeúntes, que hoy el libro va vestido de fiesta y lo debemos lucir como una palma en domingo de Ramos".

Data: 26 de setembre de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 10
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410784&posicion=10&presentacion=pagina
Observacions: Ressenya de “Los aldeanos de Vory”, de l'escriptor rus Leonidas Leonov: “Tal es la vida que imprimí a sus figuras este joven autor, que, dotado de singulares dotes de psicólogo, bucea en el alma de sus concepciones y nos sirve criaturas con sangre, carne, nervios, en que todo vibra, se mueve y se agita con justeza extraordinaria, sin que ni en un solo momento caiga Leonov en ese afán de crear simbolismos, a que tan dados se muestran los autores de su país”.

Data: 11 d'octubre de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 12
Titular: Ignacio Iglesias
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410810&posicion=12&presentacion=pagina
Observacions: Article sobre la mort del poeta Ignasi Iglesias Pujadas. Regina Opisso el descriu així: “Descanse en paz el dramaturgo glorioso, apóstol de la bondad, padres de los afligidos, amigo de los humildes. Descanse en paz, ya que al extinguirse la estela de su vida dejará en todos los corazones un surco hondo y profundísimo”.

Data: 26 d'octubre de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 13
Titular: La Fuente del Poeta
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410836&posicion=13&presentacion=pagina
Observacions: Sobre la iniciativa de construir una font en record d'Ignasi Iglesias: “Y en esa plazoleta nos congregaremos cuantos amamos la memoria de Iglesias; a ella acudirá el pueblo, ese pueblo que siguió el ataúd de nuestro poeta con lágrimas en los ojos y enlutado el corazón”.

Data: 4 de novembre de 1928
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 36
Titular: Vida literaria
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410852&posicion=36&presentacion=pagina

Observacions: Ressenya de “Elegies”, de Sebastián Sánchez Juan: “Es un poeta de rima noble y cautivadora; sus versos tienen una hermosa modernidad no esfumada con pinceladas “jeroglíficas”, sino que logra transmitirnos una honda sensación estética, una sensación de arte verdad”.

Data: 9 de desembre de 1928

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 31

Titular: Serenidad, inalterable serenidad

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410912&posicion=31&presentacion=pagina

Observacions: L'article parla del suïcidi arran que una dona feia poc es va treure la vida a la ciutat. Regina Opisso reflexiona sobre com acostumen a suïcidar-se més dones que homes: “Generalmente los suicidas son seres hastiados de la vida en plena juventud. Casi siempre es la mujercita primaveral la que se despoja de la vida como pudiera hacerlo con un ropaje demasiado pesado para su débil cuerpo de mujer”. I posa el focus en remarcar que és més important evitar que augmentin els suïcidis que debatre sobre els mètodes o els motius: “Pero lo interesante no es discutir qué muerte es la más decorativa, sino evitar que los suicidios se repitan con tanta frecuencia, y por ello sólo debemos llevar grabadas siempre en el pensamiento las sabias palabras del filósofo: ¡Serenidad, inalterable serenidad!”. Segurament fa referència a Nietzsche, qui defensa que cal viure en una immensa i orgullosa serenitat, amb l'esperit alerta per no patir per estar en soledat.

Data: 2 de gener de 1929

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 23

Titular: Hablando con Emilia Bernal

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410952&posicion=23&presentacion=pagina

Observacions: Regina Opisso narra la trobada amb la poetessa Irene Bernal: “Tiene una figura mayestática, diríase una walkyria ataviada a la moderna, refinadamente “chic”. Yo la miro envuelta en sedas y gasas, fulgurantes de gemas sus manos, calzados con áureos chapines sus pies pequeños de mujer cubana, e iluminado el rostro por unos ojos claros que contrastan con los oscuros cabellos que orlan su frente”. Ens transcriu fragments de la conversa, com quan Bernal parla de la mort del seu germà o de que li agrada molt la literatura catalana.

Data: 17 de gener de 1929

Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos

Pàgina: 23

Titular: Vida literaria

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1410978&posicion=23&presentacion=pagina

Observacions: Ressenya de “La costa de la muerte”, de José Mas: “José Mas, que indiscutiblemente y por encima de todo es un sutilísima y sagaz observador, lo confirma plenamente en esa novela, en que no tan sólo ha hecho un estudio completo del carácter y modo de ser de los

pescadores, sino que lo hace de esa costa brava, sin rival en el mundo, que se extiende a lo largo de la costa norte de la sugestiva Galicia”.

Data: 10 de febrer de 1929
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 35
Titular: ¡Medio siglo!
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1411020&posicion=35&presentacion=pagina
Observacions: L'article parla del 50è aniversari del diari El Diluvio: “Diez lustros en un rotativo es la afirmación lógica y concluyente de su gran valía, pregonada por el tiempo, comprobador inefable de la buena acogida, del cariño, del amor con que antaño lo leyeron nuestros abuelos y sigue leyéndolo el público de hoy”.

Data: 12 de febrer de 1929
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 35
Titular: Cosas de mujeres: la decadencia de Carmen
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1411022&posicion=35&presentacion=pagina
Observacions: A partir d'aquí signa com Regina Opisso (sense el cognom del seu marit) i escriu en català. Parla de com el nou ideal de bellesa femení és tenir el cabell ros i els ulls blaus: “Indudablemente el pelo rubio se impone; la enlutada cabellera de Carmen está ya tan pasada de moda como la falda larga y el antiestético moño de rodete. Hoy huimos de las sombras para vivir a plena luz. No toleramos el negro ni aún en las cabelleras femeninas. La moda actual es un desbordamiento, una orgía de color que parece creada para realzar la belleza rubia de la mujer moderna”. Reivindica la bellesa de la dona tradicional nacional parlant de la model espanyola Pepita Samper: “Congratulémonos de que la hermosura áurea de Pepita Samper muestre una belleza nueva a extranjeras tierras y rompa la leyenda de que en España sólo existe el tipo de mujer popularizado por Próspero Merimée y exhibido en los círculos de las panderetas, en las policromas cajas de pasas y en objetos de exportación”. Per tant, Regina Opisso reivindica la bellesa nacional i la tradició envers les modes europees i la modernització.

Data: 22 de febrer de 1931
Diari de publicació: Evolució
Pàgina: 2
Titular: Dametes d'ara
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024200
Observacions: L'article parla d'un amic de Regina Opisso, que es queixa de què no el contracten perquè a les empreses els resulta més fàcil contractar una dona i pagar-li un sou inferior. Opisso dona la seva opinió a favor de les dones treballadores: “I jo, dona, dec rompre una llança en pro de nosaltres, les dones, sempre vilipendiades, considerades tothora com objecte de luxe o de plaer, les més de les vegades com a pàries, com a esclaves de l'home i ben poques com a companya seva. Avui les dones les veureu pel carrer, als tramvies, a les oficines, amb els seus llibres preferits o llegint revistes i diaris, la qual cosa demostra llurs grans anhels d'aprendre, d'il·lustrar-se, i això ho fa la

dona d'avui amb una fe gran i absoluta en els resultats. I si això és així, si les dones generalment som més formiguetes, més previsoros que ells, ¡no es planyin els homes si nosaltres no parem de lluitar, perquè tenim la seguretat de vèncer!". Tot i que hem pogut observar les idees feministes de Regina Opisso en diverses ocasions, aquest últim és un discurs molt més explícit, probablement perquè l'escriu acabada la dictadura de Primo de Rivera.

Data: 25 d'abril de 1931
Diari de publicació: Evolució
Pàgina: 3
Titular: Nostra Donya Victòria
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024204
Observacions: L'article narra l'acte en què Victòria Kent va prendre possessió de la Direcció de Presons, per tant, és una crònica política-social: "Ferran de los Ríos pronuncià un entusiasta discurs fent ressaltar el jorn memorable en la Història d'Espanya, per ésser la primera vegada que la dona ha tingut accés a la vida administrativa. També digué que aquesta distinció feta als mèrits, al talent i a la gran bondat de la Ciutadana Kent, és base d'altres promeses de remoció d'obstacles legals que dificulten la incorporació de la dona espanyola a funcions reservades fins avui a l'home, i que la dona ha d'ésser també notària, registradora, etc. etc.". Ho acompanya d'una crítica a la dictadura de Primo de Rivera: "Heus aquí com la República, en els seus gloriosos començaments, ha fet ja més per a la dona, que no ho feu el Directori durant els set anys de Dictadura. Llavors sols se'ns tiraven flors, i es parlava de la bellesa física femenina; avui, en canvi, podem començar a saborejar el fruit que equitativament posa en nostres mans el Govern de la República".

Data: 11 de juliol de 1931
Diari de publicació: Evolució
Pàgina: 2-3
Titular: Impressions del moment: mares, marettes i marasses
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024209
Observacions: Es tracta d'una reescriptura d'un article que va fer pel diari El Diluvio sobre una mare que porta al nadó al cinema i li dona el pit perquè deixi de plorar i, com no s'hi fixa en ell, no s'adona que està passant molta calor perquè no li ha tret l'abric. En aquesta ocasió, Regina Opisso ho escriu en català, però manté la crítica cap a les mares de classes altes i les mares que no s'encarreguen dels seus fills, en general: "I al mateix temps que em compadia d'aquell nen, fill de pares humils, pensava en els petits de cases riques confiats a criadetes joves inconscients, que en tot pensaran menys en els infants que hom ha confiat a llur cura. Per als uns i per altres vaig sentir una pena íntima, una llàstima pregonna, perquè també són fills de marettes com la que ofega amb el seu pit el plor d'aquella pobra criatureta".

Data: 13 de juny de 1931
Diari de publicació: El Diluvio: diario político de avisos, noticias y decretos
Pàgina: 3-4
Titular: Victor Català
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024207
Observacions: Una amiga de Regina Opisso vol conèixer a Caterina Albert (Victor Català), i com Opisso la coneix personalment, organitza una trobada. Tot i que és l'amiga qui formula les preguntes, Opisso les transcriu en aquest article i considero que la motivació que hi ha darrere és periodística, ja que s'assembla a una entrevista. A l'article ens parla dels inicis literaris de Caterina Albert: "després

d'escriure els seus primers versos els amagava com si hagués comès un pecat mortal". Opisso explica com a Caterina Albert li preguntaven la seva identitat a la revista Joventut i com ella va respondre de manera contundent: "sempre evadia una resposta concreta, fins que un dia els digué que, si continuaven amb llurs preguntes, l'autor d'aquells treballs, que tant d'èxit havien obtingut, es veuria obligat a deixar córrer la seva col·laboració". Caterina Albert també els explica d'on prové el seu pseudònim: "-Doncs, molt senzillament: Jo llavors escrivia un dels contes que figuren a *Drames rurals*, i vaig adoptar el nom de Víctor Català per ésser precisament el del protagonista d'aquell relat. Ja veu vostè com el veritable autor de les meves obres és el personatge de què li parlo- digué somrient".

Data: 27 de juny de 1931
Diari de publicació: Evolució
Pàgina: 2-3
Titular: Les grans dones: roses de pietat
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024208
Observacions: Arran de què Victòria Kent fos Directora de Presons, Regina Opisso dedica aquest article a parlar d'altres dones que també han fet una gran tasca social. Explica les accions humanitàries a presons de Concepció Arenal, Florència Nightingale (ella en compte de presons visitava hospitals), Mistress Fry i Sara Martin.

Data: 8 d'agost de 1931
Diari de publicació: Evolució
Pàgina: 3
Titular: Les dones alegres
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024210
Observacions: L'article parla de la misèria de les prostitutes, en aquella època anomenades amb l'eufemisme de "dones alegres": "¡Es dolorós, lamentable, tràgic i desconsolador que moltes dones, a les quals erròniament anomenem <i>alegres</i> , segueixin llur via-crucis obligades a brindar a l'home un plaer del qual elles no participen mai i el qual sols servei per aguditzar la tortura de llurs pobres vides d'aventureres!". Regina Opisso posa en relleu que no es tracta d'un treball triat, sinó fruit de la necessitat: "La lluita constant en front el paorós problema econòmic obliguen a la majoria de les vegades la fèmina a haver de refugiar-se en aquella vida de <i>plaer fictici</i> , l'únic amb què evitar morir-se de fam, acollir-se a la funesta solució del suïcidi [...] Tal vegada em direu que hi ha infinitat de treballs per a la dona; però... són tantes! tantes! Les joves que sol·liciten col·locacions en tallers i oficines, que gran nombre de dones han de vagar forçosament".

Data: 22 d'agost de 1931
Diari de publicació: Evolució
Pàgina: 2
Titular: Maternitat
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024211
Observacions: Regina Opisso fa una crítica a les mares que no donen el pit als seus fills: "Totes les dones a les quals la salut els perpetuï, cal que siguin les dides de llurs fills, i així tindran ben guanyat el nom de mare". Ara bé, notem una diferència amb altres discursos similars que ha fet anteriorment, ja que té en compte les mares que no poden alletar els seus fills per problemes de salut: "pensem en tantes i tantes mares que han sostingut la cruenta lluita de voler criar els seus fillets, sense que la salut els ho permetés. Pobres dones minades per una anèmia deguda moltes vegades -quasi

sempre- a la manca de mitjans per poder-se alimentar. "Criar els fills és un deure que contrau la dona en ésser mare", va dir Frai Lluís de León, però el savi agustí feia referència a una dona forta i plena de salut, que del contrari és cometre un crim amamentar un infant, migrat i amb vistes a què més tard esdevingui un ésser tuberculós o sempre malaltís". Per tant, veiem un aclariment respecte a l'opinió que Opisso portava anys defensant: no critica a totes les mares per igual, sinó que té una clara perspectiva de classe i critica els privilegis de les mares benestants que trien no fer-se càrrec dels seus nadons.

Data: 12 de setembre de 1931
Diari de publicació: Evolució
Pàgina: 3
Titular: ¡Cultura, Cultura... i Cultura!
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024212
Observacions: Comença l'article agraïnt les paraules de Francesc Macià sobre la cultura i posant en relleu que les dones feia anys que lluitaven per l'ensenyament: "En arribar de Madrid el President Macià, digué aquestes paraules: «Llibertat, Justícia, Cultura, és el que nosaltres portarem a la nostra terra amb la llibertat de l'Estatut i amb la comprensió dels pobles ibèrics.» Heu-vos ací un nou motiu perquè la nostra gran devoció pel President de la Generalitat sigui més fervorosa en el cor de les dones, que des de fa tants i tants anys lluitem perquè s'acabi d'un cop i per a sempre el vergonyós analfabetisme de la nostra terra". Explica que la gran taxa d'analfabetisme es deu que molts infants viuen lluny de les escoles i fa una crítica contundent als governs anteriors: "Comprenem el per què de l'excessiu analfabetisme espanyol. Quasi totes les maseries, caserius, «pazos» i «cortijos» estan tan lluny del poble on radiquen les escoles, que els pares no volen que llurs filllets facin tan perilloses caminades. Aquestes eren casos que altres Governos no volien veure ni sabien resoldre, o, millor dit, no els <i>convenia</i> resoldre, puix que semblaven voler que el poble fos ignorant i incult, perquè si li hagués donat cultura, ¿què hauria estat d'aquells governants que <i>desgovernitzaven</i> el nostre país? Què hauria estat d'aquells homes si el poble hagués assolit la cultura que per dret propi li pertoca?".

Data: 26 de setembre de 1931
Diari de publicació: Evolució
Pàgina: 3-4
Titular: Gelosia infantil
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024213
Observacions: Regina Opisso parla sobre els infants que intenten ferir els seus germans o que se suïciden per gelosia, perquè les mares són més afectuoses amb uns que amb altres: "¡Com és important -diu el Dr Sicars- que els pares, sense motiu justificat s'abstingui de demostrar preferències ostensibles per algun de llurs fills, puix que les conseqüències d'aitals distincions poden ésser funestes i irreparables [...] Casos de nens que s'han suïcidat per gelosia podríem citar-ne infinits sols llegint les obres del savi doctor Linno Ferriani".

Data: 10 d'octubre de 1931
Diari de publicació: Evolució
Pàgina: 5
Titular: ¡Histèriques!
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024214

Observacions: Regina Opisso fa una crítica als homes que etiqueten les dones com a histèriques, deixant clar que és una forma pejorativa de dirigir-se a les dones feministes i cultes que assenyalen les injustícies: “Des que Basilio Álvarez, va dir en ple Congrés que l'histerisme era una malaltia femenina, les dones no parem de protestar-ne d'aquesta opinió tan injusta i equivocada [...] Veritablement, pels homes antifeministes, en parlar de dones intel·lectuals, sempre acaben dient: - Són unes histèriques! I el mot ofensiu s'atribueix a escriptores, advocades, i doctores en medicina, a dones de veritable talent, i d'esperit depurat. I nosaltres, què en direm dels *histèrics*? Es que, per ventura, no n'hi ha molts al món d'homes que pateixen un histerisme agut? [...] I quines coses pensen certs homes per ensorrar la nostra obra de redempció i de llibertat! Si fóssim unes histèriques, ¿com podríem arribar al cim de les nostres aspiracions, de les quals ja estem a mig camí? [...] ¿Què fariem doncs, si estiguéssim en el nostre seny complet i no fóssim unes histèriques, què fariem? Nosaltres, en llegir l'errònia opinió de Basilio Álvarez, vàrem pensar que és natural que hi hagi tantes i tantes analfabetes, úniques dones que els antifeministes deuen admirar amb veritable fervor perquè... no són histèriques!”.

Data: 24 d'octubre de 1931

Diari de publicació: Evolució

Pàgina: 2

Titular: Margarida Nelken: ¡Diputat, no; Diputada!

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç: <https://ahcbdigital.bcn.cat/ca/hemeroteca/visualitzador/ahcb-d024215>

Observacions: L'article parla de la diputada Margarida Nelken, qui va declarar que “estava resolta a posar tota la seva actuació al servei de la dona espanyola i dels infants espanyols”. Per exemple, va afirmar que “és més una qüestió de sensibilitat que no pas d'intel·ligència. Sobretot -quan es discuteixi la reforma agrària- tot el que afecta al treball agrícola de la dona”. Estava en contra del vot femení durant la República perquè “la majoria de dones espanyoles encara pensen segons el criteri dels altres”. Regina Opisso es refereix a Nelken com a diputada, fent una reivindicació feminista del llenguatge: “i escric *diputada* en lloc de diputat perquè, segons diu ella, aquesta paraula en femení li és més agradable”. Observem una crítica a la religió vinculada a les ideologies conservadores: “Margarida Nelken ha tingut per nosaltres, les dones catalanes, grans i fervorosos elogis en dir-nos: que la dona culta a Catalunya és més culta que la dona culta de la resta d'Espanya, perquè el catolicisme nostre no és, diu, la cosa fanàtica i abominable de la catòlica espanyola en general. La religiositat és un sentiment més liberal de cara a la mar”. Per acabar, Opisso reivindica que el feminisme no fa que les dones siguin menys femenines: “Aquest feminisme ben entès i net de tota vanitat, perquè feminisme no vol dir masculinitzar-se, sinó que essent cada dia més femenines, essent més dones, i més amigues de la llar, sapiguem posar-nos en el lloc que ens pertoca per a poder assolir els drets que de tants segles ens havien negat”.

Data: 7 de setembre de 1930

Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica

Pàgina: 18

Titular: Artistas catalanas: Ana María Martínez Sagí

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229865&posicion=18&presentacion=pagina

Observacions: En aquesta revista signa tant com “Regina Opisso de Llorens” com “Regina Opisso”. Ressenya sobre el poemari “Caminos”, d'Ana María Martínez Sagí: “Y todas sus composiciones tienen este dulce ritmo; todas están llenas de arma y de claridades, en todas se desborda la belleza de una sensibilidad depuradísima. Verdaderamente las estrofas que integran las páginas de “Caminos” solo podrían ser concebidas por un alma de mujer excepcional”. Veiem com Regina Opisso la valora com a dona i com a poetessa.

Data: 5 d'octubre de 1930
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 23
Titular: Artistas catalanas: Aurea de Sarrá
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229869&posicion=23&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso fa un repàs de la carrera artística d'Àurea de Sarrá: "Aurea siente el arte y lo practica en toda su intensidad, rindiéndole fervoroso y constante culto".

Data: 26 d'octubre de 1930
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 21
Titular: Artistas catalanas
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229872&posicion=21&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso parla de com Maria Teresa Vernet sembla una dona "ingènua": "Se nos antoja que María Teresa nos ha de hablarnos del bordado de un juego de cama, del encaje de bolillos, del tejido de un sweater". Però de seguida ho desmenteix: "María Teresa Vernet, toca al piano las obras de Beethoven, del que es devota apasionada, y nos habla familiarmente de los dramas de Shakespeare, de las obras de Dostoievski y de las novelas de Leónidas Andreiev, y discute con nosotras de los filósofos alemanes y tiene grandes ideas, ideas propias ,muy altas y muy suyas, de singular videncia, sobre el vanguardismo en arte y literatura". Per tant, està reivindicant el paper de les dones, que poden ser cultes i literates.

Data: 2 de novembre de 1930
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 29
Titular: Artistas catalanas: Manuelita Audera Forroll
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229873&posicion=29&presentacion=pagina
Observacions: L'article alaba a Manuelita Audera, l'escriptora que tenia en aquell moment quinze anys: "Su primera obra «María Rosa» es un brazado de flores de mayo, flores primaverales que la autora del volumen nos brinda, recién cortadas de su jardín espiritual. Tal vez por esto; tal vez, por no haberse detenido a darles forma de artístico ramo, la ofrenda fragante guarda todo el perfume, de que están ungidadas las rosas tempraneras. La evocación de esta poetisa gentil que llega a nosotras con una haldada de nardos, de lirios, de margaritas y girasoles para dejarlos en nuestro regazo como si fuesen estrellas de nueve y oro, nos llena de ternura y de admiración".

Data: 9 de novembre de 1930
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 11
Titular: Artistas catalanas: Giocasta K. Corma

Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229874&posicion=11&presentacion=pagina
Observacions: Article sobre la jove pianista Giocasta K. Corma: "Giocasta dio su primer concierto cuando solo contaba ¡dos años! ¡veinticuatro meses! La milagrosa artista, ya interpretaba, por entonces, magníficas obras de Bach. Su aparición en la Sala Mozart, fue, pues, un éxito imposible de relatarse".

Data: 14 de desembre de 1930
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 19
Titular: Artistas catalanas: Rosario Coscolla
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229879&posicion=19&presentacion=pagina
Observacions: Sobre l'actriu Rosario Coscolla: "En el magnífico poema griego «Deméter», esta deliciosa actriz hace una Proserpina insuperable. Y es que Rosario Coscolla pone siempre en el personaje que interpreta, un mucho de su alma de mujer. Así también nos cautiva en «Nausica», el poema homérico de tan acabada y alta belleza, en el cual Rosario Coscolla supo revivir, supo «ser» la heroína enamorada de Ulises. Y la emoción de aquel amor llegó al público, como si por la Sala se esparciese el aroma de un millón de rosas de primavera".

Data: 28 de desembre de 1930
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 7
Titular: Artistas catalanas: Pepita Paulet
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229881&posicion=7&presentacion=pagina
Observacions: Sobre Pepita Paulet: "Esta joven, y ya celebrada liederista catalana, ha conseguido, en poco tiempo, escalar un sitio preferente en el mundo del arte musical. Pepita Paulet es la feliz intérprete de hermosos liederes, de bellas tonadillas rusas, entre las que sobresale «A la Volga», de la cual Pepita hace una insuperable creación".

Data: 11 de gener de 1931
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 20
Titular: Artistas catalanas: Herminia y Nieve Gas
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229883&posicion=20&presentacion=pagina
Observacions: Sobre les germanes Herminia i Nieve Gas: "Nieves, es la maga del violín, la artista que hace llegar a nuestro espíritu las portentosas armonías que su arco arranca a las cuerdas, obediente siempre al impulso estético que les imprime el alma de esta joven violinista. La pureza de su técnica, limpia de toda artificiosa manifestación y de todo efectismo, es deleite para los devotos

de la música y para cuantos aman el Arte en general [...] La serena belleza de Herminia Gas, se transparente en la interpretación que da a las obras de los grandes maestros, ya que en ellas se desgranar, también *serenamente* y sin apasionadas precipitaciones, las melodías que sus manos prodigiosas saben arrancar de un «Pleyel».

Data: 25 de gener de 1931
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 29
Titular: Artistas catalanas: Enriqueta Mas
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229885&posicion=29&presentacion=pagina
Observacions: Sobre la cantant Enrique Más: “es solicitada para cantar en las principales poblaciones de Cataluña, porque ella es el alma de la canción regional. Discípula del maestro Ezequiel Martín, esta cantatriz da a conocer el arte de la canción nacida en tierras catalanas, estas canciones que huelen a retama y al tomillo que crece en las montañas montserratinas”.

Data: 22 de febrer de 1931
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 10
Titular: Artistas catalanas: María Morera
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229889&posicion=10&presentacion=pagina
Observacions: Sobre l'actriu María Morera: “He aquí un nombre que los catalanes pronunciamos con fervorosa devoción, porque en él parece condensarse el arte puro, «el arte de verdad»; arte que se manifiesta en cuantos personajes interpreta la actriz excelsa y querida. [...] Tiene la hechicería de sus ojos negros, a los que se asoman diversas emociones por las que pasa el corazón de la artista al representar, al encarnar los diversos personajes, a los que ella da vida”.

Data: 8 de març de 1931
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 17
Titular: Artistas catalanas: Concha de San Román
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229891&posicion=17&presentacion=pagina
Observacions: Sobre la poetessa i pintora Concha de San Román: “Gran imaginativa, nos da en sus relatos una gran diversidad de tipos y de imágenes insospechados en una novelista de tan radiante juventud. [...] Muchacha moderna, Concha de San Román, es una gentil oficinista, que aún después de terminada su cotidiana labor, después de teclear todo el día en su máquina escritora, aún le queda tiempo para cultivar su espíritu y remontarse a ese mundo ideal que nos hace grata la vida”.

Data: 22 de març de 1931
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica

Pàgina: 10
Titular: Artistas catalanas: María Emilia Furnó
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229893&posicion=10&presentacion=pagina
Observacions: Sobre la poetessa María Emilia Furnó: “la señorita Furnó es la directora de la conocida entidad «Institut Femenal»; su labor pedagógica tiene justo renombre y es elogiada por cuantos conocen esta Institución, de la cual ella, María Emilia, es alma. Mas hoy solo queremos hablar de su obra poética, bellamente lograda y cuyas estrofas cantan a la beatitud del paisaje catalán y a las típicas costumbres barcelonesas. Y todas sus poesías tienen matices vivos y vehementes”.

Data: 16 d'abril de 1931
Diari de publicació: Mujeres españolas: revista bisemanal exclusivamente patriótica
Pàgina: 8
Titular: Artistas catalanas: Genoveva Puig
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000229896&posicion=8&presentacion=pagina
Observacions: Sobre la cantant, compositora i poetessa Genoveva Puig: “En Barcelona se admira y se estima a Genoveva, como la artista exquisita, y a la vez portentosa, cuyas poesías y composiciones musicales, se esparcen como aroma de jazminero por los salones del gran mundo barcelonés. [...] Nosotras creemos que Genoveva es la artista que mejor supo cantar el hechizo del paisaje catalán, ya que nacida en la histórica Tárraco, su espíritu está saturado de todas las bellezas que encierra la inmoral ciudad”.

Data: juny 1930
Diari de publicació: Mundo Gráfico (republicat a la revista “Garbí”)
Pàgina: 37-38 (Garbí)
Titular: Progresos barceloneses: la Escuela del Mar
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Barcelona
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1067408&posicion=37&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso visita l'Escola del Mar de Barcelona i parla amb el director. Opisso descriu el mètode d'ensenyament, basat en aprendre jugant, com a molt positiu: “Y es verdad, repetimos, que los alumnos de esta escuela ideal deben tener el espíritu saturado de belleza. Niños viven en fraternal camaradería. Jóvenes maestros y maestras cuidan de la educación de los pequeños, los cuales se agrupan entorno de ellos, que más bien diríase el hermano mayor de sus discípulos”.

Data: 10 de setembre de 1930
Diari de publicació: Mundo Gráfico
Pàgina: 15
Titular: Artistas prodigiosos: Giocasta y Carlos K. Corma
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

<http://hemerotecadigital.bne.es/issue.vm?id=0002355222&page=15&search=%22regina+opisso%22&lang=es>

Observacions: Sobre els germans pianistes Giocasta y Carlos K. Corma: "Asombra y encanta ver a estos hermosos niños en pleno dominio de su arte divino, y produce intensa emoción estética escucharles en las interpretaciones impecables que dan a las más difíciles obras del pentagrama".

Data: 17 de desembre de 1930

Diari de publicació: Mundo Gráfico

Pàgina: 42

Titular: Figuras de relieve: Elisabeth Mulder

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

<http://hemerotecadigital.bne.es/issue.vm?id=0002359797&page=40&search=opisso&lang=es>

Observacions: Sobre la poetessa Elisabeth Mulder: "Congratulémonos, pues, de que aún existan mujeres que sepan soñar, porque en tanto no se extinga la cálida emoción de tejer versos, habrá arte y habrá belleza".

Data: 19 de gener de 1932

Diari de publicació: Mundo Gráfico

Pàgina: 6

Titular: Maravillas de la Costa Brava: el Port de la Selva

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Catalunya

Enllaç:

<http://hemerotecadigital.bne.es/issue.vm?id=0002375581&page=6&search=%22regina+opisso%22&lang=es>

Observacions: Regina Opisso escriu aquest article per parlar de la bellesa de Port de la Selva, posant en relleu la importància d'aquest emblemàtic destí català. Ho explica amb descripcions molt literàries que denoten el domini del llenguatge que té Opisso: "Desde Tossa a Cabo Cervera, siguiendo toda la Costa Brava, dorada por el sol, llena de salobre y de reflejos de escamas, no se encontraría otro pueblo más blanco, más lleno de luz y de bondad que este rincón de nuestra Cataluña. Port de la Selva tiene el dulce y raro hechizo de las cosas escondidas; enclavado en el ancho y majestuoso Golfo de León, oculto al humo de los trenes y a las miradas indiscretas de los pasajeros indiferentes, posee el tesoro de su recatado encanto, que hace de este pueblo claro y limpio un paraíso tranquilo lleno de esta dulce beatitud que trae siempre consigo el gran silencio de las cosas vivas".

Data: 31 de gener de 1934

Diari de publicació: Mundo Gráfico

Pàgina: 40

Titular: Elisabeth Mulder

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

<http://hemerotecadigital.bne.es/issue.vm?id=0002403705&page=40&search=%22regina+opisso%22&lang=es>

Observacions: Crítica positiva de "Paisajes y meditaciones", d'Elisabeth Mulder: "Labor gratísima es la de comentar un libro de Elisabeth, y que en sus páginas todo es diáfano y transparente, pues que la rima brota clara y limpia, como agua de fuente. [...] En los versos de Elisabeth no se oye la música ruidosa de la alegría, sino que está llena de dulces acordes, de suaves armonías; no es el

cascabeleo ensordecedor que hace florecer la risa en los labios, sino las notas dulces, penetrantes, de una sonata de Bach”.

Data: 2 de maig de 1934
Diari de publicació: Mundo Gráfico
Pàgina: 38
Titular: Una gran novelista catalana
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: http://hemerotecadigital.bne.es/issue.vm?id=0002405827&page=38&search=%22regina+opisso%22&lang=e
Observacions: Comentari positiu sobre “Final i Preludi”, de María Teresa Vernet: “Ha creado una figura de mujer de una realidad insospechada en una creación femenina, pues que María Teresa Vernet nos muestra a Agnés con el «alma desnuda». Agnés sobrepone el cálculo al amor; le horroriza pensar que después de casada con Raimond tendrá que carecer de lo que es más preciso: el lujo. [...] María Teresa Vernet describe con admirable sencillez y naturalidad la belleza de nuestras Ramblas: le bastan unas palabras para que el aroma de todas las flores que perfuman la primera vía barcelonesa llegue a nosotros intensamente. Le basta un breve párrafo para describir la belleza incomparable de nuestro puerto”.

Data: 25 de juliol de 1931
Diari de publicació: Mujer
Pàgina: 7
Titular: La mujer en la literatura: Elisabeth Mulder
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: http://hemerotecadigital.bne.es/issue.vm?id=0059464528&page=9&search=%22regina+opisso%22&lang=es
Observacions: Crítica positiva de “La hora emocionada”, d’Elisabeth Mulder: “Apasionadamente vamos leyendo las estrofas de este libro coruscante en que el poeta nos muestra imágenes llenas de color y de vida y sobre todo de luz. En este libro de Elisabeth, no hay la nota gris de un cielo lluvioso... todo lo inmuta y envuelve la claridad de oro del sol. Ella no ve la tierra viscosa de agua sucia, ni los caminos encharcados sino abrasados por la claridad solar y esta luz potente esfuma y apaga la saudad de su tarde gris”.

Data: 10 de juny de 1932
Diari de publicació: La calle
Pàgina: 21
Titular: Siluetas de mujer: Elisabeth Mulder
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1000372401&posicion=21&presentacion=pagina
Observacions: Regina Opisso alaba el talent de l’escriptora Elisabeth Mulder: “Elisabeth tiene los ojos verdes de tanto espejarse en el cristal de los lagos. Ella contempla el azul en la taza blanca de los surtidores y siente ansias de “beberse el cielo”, de sorberlo en la oquedad de su mano chiquita y enjoyada... Por eso, su aristocratismo trasciende a su prosa limpia y diáfana, como sus versos de maravilla”.

Data: 17 de maig de 1958
Diari de publicació: Destino
Pàgina: 7-10
Titular: Con la pluma defendió España: Arturo Cuyás, catalán de Norteamérica
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1338676&posicion=7&preseleccionacion=pagina
Observacions: Regina Opisso escriu aquest reportatge sobre Arturo Cuyás Armengol perquè “a pesar que Arturo Cuyás Armengol escribió mucho, apenas se ha escrito nada sobre su vida y su obra. El solitario paladín de España en la Norteamérica del 98 no tiene biógrafo”. El reportatge va guanyar el Premi de Reportatges Destino als Jocs Florals del Cercle Català de Madrid. Opisso explica amb molts detalls la trajectòria vital i professional d’Arturo Cuyás, fent-se evident que s’ha documentat de manera extensa per redactar aquest reportatge. Entre els seus assoliments, destaca que Cuyás va ser el fundador de la revista catalana editada des de Nord-amèrica “La Lluanera de Nova York”. Opisso la defineix així: “El corazón de la revista siempre latió al unísono con el de la patria lejana. No hubo desgracia ocurrida en la Península que no fuese lamentada y ayudada por Cuyás, ni acontecimiento literario, artístico o popular que no tuviera eco y glosa en «La Lluanera» que a la vez recogía con amorosa atención y divulgaba el triunfo de los artistas catalanes”.

Data: 20 de febrer del 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 28-43
Titular: Un moment de primavera
Temàtica: cultural
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Es tracta del primer número de la revista <i>Catalans! El magazine popular</i> Regina Opisso, amb aquest article, inicia una sèrie de textos dedicats a les dones de la vida dels grans genis masculins. En aquest cas, parla de Bettina Brentano, una dona intel·lectual i vivaç que admirava a Beethoven. El va conèixer i ambdós van sentir una gran admiració per l’altre fins que els pares de Bettina la van obligar a casar-se amb el Comte d’Arnino. Regina Opisso està fent un acte feminista amb aquesta sèrie d’articles perquè evidencia el pes que van tenir les dones en les obres de grans intel·lectuals. Opisso narra la història de manera literària i intentat expressar el que sentien les persones en cada moment: “Ella és lluny, com el més llunyà i bonic dels somnis. La seva cambra, és una cambra sense perfum. Només hi ha el record d’ella, la imatge de la dona absent que ho omple tot, que és la musa, la inspiradora de les obres del mestre. Ell la fa eterna. Cada sonata que escriu porta l’empremta d’ella, el fi senyal del seu pas. Beethoven pensa en Bettina i Bettina pensa en Beethoven, però entre aquella adoració, entre aquell «crescendo», hi ha allò tan absurd, que es diu societat. Ningú no comprenia aquell amor entre ella, dolça, graciosa, gentil, amable, espiritualíssima, i Beethoven, trist, amarg, punyent, melancòlic, torturat i dissortat. Ningú a Viena no acceptaria una unió com aquella”.

Data: 10 de març de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 10
Titular: Un amor de Goethe
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Sobre les diferents amants de l’escriptor Johann Wolfgang Goethe. Sobretot del seu amor de joventut, Federica Brion.

Data: 20 d'abril del 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 19-20
Titular: L'home que rebé més lletres d'amor
Temàtica: cultural
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Sobre la muller del novel·lista Honoré de Balzac, Evelina Hanska: "És un idil·li que dura nou anys; és una passió que sembla que res ni ningú no podrà mai rompre. Evelina Hanska, la dona que estima a través d'un llibre, se sent feliç perquè Honorat de Balzac, el geni de la novel·la, la comprèn i l'estima. L'estima, més perquè la compren que per altra cosa. Són nou anys sublims que tenen la facultat d'esborrar, diluir en l'espai i el temps les vicissituds viscudes pel novel·lista". Ara bé, en casar-se Balzac va deixar d'estimar-la. Va escriure novel·les en contra del matrimoni: "són les sàtires més punyents sobre aquesta institució social, a la qual l'home que havia rebut més cartes d'amor, no pogué sobreviure".

Data: 30 d'abril de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 25
Titular: "La Malvasia", la taverna d'en Ferrer i l'oasi de D. Angel
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Barcelona
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Regina Opisso de la taverna "La Malvasia" i d'altres semblants, on s'hi reunien freqüentment persones com Valle Inclán, Medina Vera, Zamacois, Sawa, Àngel Guimerà, Pompeu Gener...

Data: 10 de juny de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 43
Titular: Els germans que estimaren la mateixa dona
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Parla de Maria Antonieta, a qui els dos germans escriptors Edmond i Jules de Goncourd van estimar: "Dels Goncourd no és coneguda cap amant; a les seves memòries no se sent la fuetada d'una passió com la de Jeanne Duval encengué a la vida de Baudelaire, i malgrat això, els dos germans estimaven la mateixa dona: estimaven Maria Antonieta. La llar de Juli i Edmond estava curulla de retrats de la sobirana francesa. Cintes descolorides, ventalls de nacra i vori, miniatures valuoses, flors, i fins i tot una sabateta petita i blanca com la de la Ventafocs".

Data: 20 de juny de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 13
Titular: El "Rossinyol" dels Hospitals de Crimea
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Fora d'Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Florence Nightingale, coneguda com "el rossinyol dels hospitals de Crimea" per haver sigut infermera voluntària durant la guerra de Crimea. A més d'atendre als malalts, també se la coneixia per donar suport emocional als hospitals.

Data: 30 de juny de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: -
Titular: Una llàgrima de Victor Hugo
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Sobre l'actriu Sarah Bernhardt. La criticaven pel seu aspecte físic, però va arribar a ser exitosa. De fet, l'escriptor Victor Hugo n'era un admirador: "L'autor de «Els miserables» estava idealment enamorat de la gran tràgica i el matí següent li escriví una lletra acompanyada d'un estoig de vellut vermell. L'escriptor li deia que representant Donya Sol li havia fet vessar llàgrimes d'emoció i que acceptés la que li enviava. Aquella llàgrima era un puríssim diamant sostingut per una cadeneta d'or fi".

Data: 10 de juliol de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 22-23
Titular: L'amada desconeguda: la novel·la d'un poeta
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Sobre l'escriptor Lord Byron. Es coneix el nom de les seves amants, excepte una. Regina Opisso explica com hi ha la sospita de que era l'escriptora Maria Lluïsa Stael. Tot i que ella era més gran que ell, Opisso opina que la diferència d'edat no és important: "Va estimar, doncs, Byron als vint anys una dona que estava a la tardor de la vida? No fóra pas el primer cas. Recordem que Shakespeare es maridà amb Anna Hatheway quan l'autor de «Romeo y Julieta» tenia divuit anys i ella en tenia vint-i-nou". També remarca l'opinió que tenia Lord Byron d'Espanya: "Filles de la Ibèria teniu un clotet a les galtes com fet pel dir de l'amor...! Formoses dones d'Espanya, qui us ha vist? Podrà retornar al Nord a cercar bel·leses pàl·lides?".

Data: 20 de juliol de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 30
Titular: El gran amor de Stendhal
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Regina Opisso parla de totes les dones que van ser importants a la vida de l'escriptor Henri Beyle (Stendhal): moltes amants, la seva mare i la seva tieta.

Data: 10 d'agost de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 20-21
Titular: La nostra Caterina: Ella volia romandre en el misteri
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Regina Opisso parla de la seva amistat amb Caterina Albert i de la seva forma de ser: escriu perquè li agrada escriure, no per lucrar-se ni rebre elogis.

Data: 20 d'agost de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular

Pàgina: 2-26
Titular: La coixeta que comptava els estels: de la vida de Clarín
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Sobre l'escriptor Leopoldo Alas ("Clarín"). Era una persona molt crítica, però es va enamorar perdudament d'una dona coixa i amb ella es mostrava dolç.

Data: 20 de setembre de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 21-20
Titular: Anna Isabel de Noailles: la poetessa de les roses
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Sobre la poeta Anna Isabel de Noailles, qui escrivia poemes sobre les roses. A França li van dedicar el jardí de Amphion, on un dels rosers duu el nom de Francesc Macià, conegut d'Anna Isabel.

Data: 30 de setembre de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 12
Titular: Gelosies literària: un "amic" de Shakespeare
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Regina Opisso explica com l'amistat entre William Shakespeare i Benjamin Jonson es va acabar quan Shakespeare va tenir èxit i Jonson el criticava arran de la seva gelosia.

Data: 10 d'octubre de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 42-43
Titular: Les germanes de Bolívar: de la vida del Llibertador
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Fora d'Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Regina Opisso parla de la dona a qui més estimava el president de la República de Veneçuela, Simón Bolívar: la seva germana María Antonia, qui l'aconsellava amb freqüència. També menciona a l'altra germana, Joan Bolívar.

Data: 30 d'octubre de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 41-42
Titular: L'home que no mentí mai... de la vida de Rousseau
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Sobre l'escriptor Jean-Jacques Rousseau i una de les seves amants, Madame de Warens, qui tenia 16 anys més que ell.

Data: 20-30 de novembre de 1938
--

Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 2-12
Titular: Els que no coneixen la por de la mort: tombes vora el mar
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Regina Opisso parla de les tombes i dels desitjos de diferents homes i dones famosos respecte el seu enterrament. Acaba parlant de la tomba de Francesc Macià: “És una tomba que sempre està florida, com si tot l’any fos maig; l’oratge es deixa sentir de nit i de dia com si planyés de la mort d’aquell gran patrici la imatge del qual portem al cor tots els catalans”.

Data: 10 de desembre de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 43
Titular: El cant de Solveig: dones d’Ibsen
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Regina Opisso parla dels personatges femenins de l’escriptor Henrik Ibsen: “Creacions perfectes que escandalitzaren les dames vuitcentistes que criaven llurs filles per a maridar-les amb homes rics, o bé les feien senyoretetes inútils, sense ideals i sense anhels de llibertat”.

Data: 30 de desembre de 1938
Diari de publicació: Catalans! El magazine popular
Pàgina: 36-37
Titular: La tragèdia d’Edgar Allan Poe
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Fora d’Europa
Enllaç: disponible en físic a la Biblioteca de Catalunya
Observacions: Sobre la tràgica vida d’Edgar Allan Poe. Regina Opisso explica, per exemple, la mort de la muller de Poe.

ANNEX 2: ARTICLES DE LOLA COS

Data: 1 d'abril de 1922
Diari de publicació: Alt Empordà: periòdic setmanal nacionalista adherit a la Lliga Regionalista
Pàgina: 1-2
Titular: Els Pomells a l'Asil Vilallonga
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Figueres
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000063965&page=2&search=
Observacions: Signa com Lola Cos i narra amb detall la jornada que van organitzar els Pomells de Joventut a l'Asil Vilallonga. Recorda a una crònica periodística, ja que aporta informació de l'esdeveniment, però també la percepció de Cos com a participant i observadora: "Com embellia els rostres venerables dels vellets i velletes de l'Asil Vilallonga el somriure amb què contemplaven la nombrosíssima gernació de jovincels i jovincel-les Pomellistes que havia envaït la seva casa! Amb quina pregona atenció no escoltaven els diversos nombres de què estava compost el programa de la festa a ells dedicada. Oh! No oblidarem mai tots els que hi vàrem assistir els moments de joia incomparable que ells a llur torn ens proporcionaren amb l'espectacle de la seva alegria. [...] Finalment l'iniciador de la festa, el nostre conseller Mossèn Carles Vidal, deixà sentir sa paraula vibrant d'emoció com mai l'haviem sentida, essent son parlament alhora que un homenatge als vells una lliçó pels joves del respecte degut a les venerables testes que la neu dels anys ha esblanqueït".

Data: 4 de març de 1922
Diari de publicació: La Veu de l'Empordà: setmanari portaveu del "Centre Catalanista de Figueres"
Pàgina: 3
Titular: Els famolencs russos
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Figueres
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000120675&page=3&search=
Observacions: Lola Cos (aquí signa com Maria Dolors Cos) escriu com a presidenta dels Pomells de Joventut. Comunica que l'organització està disposada a col·laborar amb altres joves, independentment de la classe social, per recaptar diners i donar-los a Rússia, la qual en aquella època patia fam i pobresa: "No fóra doncs una molt bella gesta; que totes les joventuts de Figueres, sense excepció de classes, unides per l'amor a les vides dels nostres germans russos, organitzessin una festa aportant-t'hi tot son saber i són art? Seria verament formós que ço que es recaptés en ella pogués convertir-se en pa pels famèlics". També veiem referències a la religió: "És un deure de tot home conscient, de tot cristià que es recordi de les paraules d'amor que brollaren dels llavis de son diví Mestre".

Data: 27 de maig de 1922
Diari de publicació: La Veu de l'Empordà: setmanari portaveu del "Centre Catalanista de Figueres"
Pàgina: 3
Titular: L'alegria dels Infants
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Figueres
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000120783&page=3&search=
Observacions: Signa com Dolors Cos Roget. Rememora l'anterior diada pomellista, en què van recaptar diners per fer roba als infants de Figueres. Aquesta vegada, volen recaptar diners pels infants russos: "Aquesta volta ço que el vostre bon cor us faci tirar a la safata, no podrà convertir-se en vestides com en la festa d'enguany, però es convertirà en quelcom meravellós. Es transformarà en pa, que tornarà a la vida i amb ella a la felicitat a molts o pocs infants (això segons la vostra esplendidesa)". Reflexiona sobre com no és important el motiu pel qual hi ha fam i pobresa a Rússia,

sinó ajudar a qui ho necessiti. I aquesta opinió es basa en l'ideal cristià: "Què ens ha d'importar que la causa sigui una secada, una revolució, o ambdues coses a un temps? Per què hem de refusar-los-hi el nostre ajut i per què els hi hem de dir: Es a la misèria que us ha portat la vostra follia; aneu, aneu, somniant utopies? Verament aquestes paraules no són dignes d'un home conscient, ni menys d'un cristià. En primer lloc devem tenir en compte que és d'un gran atreviment el voler jutjar als altres. Sant Pau, i això que era un deixeble de Jesús, no s'hi atrevia. I segon lloc que l'«errar és propi dels homes»".

Data: 26 de juliol de 1924
Diari de publicació: La Veu de l'Empordà: setmanari portaveu del "Centre Catalanista de Figueres"
Pàgina: 3
Titular: Una bella excursió: El ras – La Torre d'en Manel – Requesens
Temàtica: cultural
Àmbit geogràfic: Figueres
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000121802&page=3&search=
Observacions: Maria Dolors Cos Roget (així signa) narra amb molts detalls una excursió des de Figueres a França, primer en autobús i després a peu. Observem les seves habilitats lingüístiques per descriure l'ambient, així com la voluntat de posar en relleu la cultura catalana: "Comencem l'ascensió al Ras. Camí difícil, però vorejat sempre de la més frondosa vegetació. El guia ens anuncia «La Reina de les Fonts», Efectivament, apareix darrera una cortina de pins mig rostits per un incendi recent. Quin encant! Aquesta Reina sola val el viatge. Es un passatge de bucòlica encisador, un passatge que demana la música d'una sardana i un vers d'En Maragall". També es poden captar frases amb to humorístic: "El propietari senyor Cardana es pot felicitar d'un bon conductor, ja que tots hem arribat vius [...] Els guies tenen un rellotge, segons sembla, en el qual una hora consta de 180 minuts. Quan ells diuen és qüestió d'una horeta... cal pensar en tres o tres i mitja".

Data: 25 de juliol de 1925
Diari de publicació: La Veu de l'Empordà: setmanari portaveu del "Centre Catalanista de Figueres"
Pàgina: 5-6
Titular: Impressions
Temàtica: mundana
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000122300&page=6&search=
Observacions: Es tracta d'un article sobre una excursió al mar, però Dolors Cos narra l'experiència de manera literària. Podríem dir que és una "romantització" d'una experiència mundana, sembla que estiguem llegint un text literari: "La meva companya i jo deixem planar damunt nostre tot l'encís del cel, de la mar i de la terra, benèvols i acollidors aquest matí de juny. Com que la mar és d'aquell color tan bonic que té quan és quieta i el cel clar, acceptem la invitació que sembla fer-nos i resseguim les platges, enfilant-nos damunt les roques i mullant-nos les robes [...] Som lluny del poble i com que no sentim damunt els nostres braços la nosa de cap estúpid i pretensions atuell d'amidar el temps i si la cremor cada volta més intensa del sol, decidim tornar enrere per si no fos llunyana l'hora del dinar". Observem que no només és el retrat literari d'una escena quotidiana, sinó que també es posa en relleu la identitat catalana: "La sola visió d'una taronja ens fa enjoiar l'esguard i quan la mengem, deixem reflectir damunt nostre tot el plaer que ens causa. Una taronja no és qualsevol cosa, és com un boci do sol tancat a dics el líquid més lluminós de la terra, és un veritable miracle fet per apagar delitosaament la set més abusadora. Es un fruit de meravella que o es menja amb desig o no es menja. Planyeria de tot cor un català que mengés una taronja posant la cara d'indiferència d'un anglès". També es fixa en com es comuniquen els anglesos a Catalunya, els quals només parlen en el seu idioma i no volen gesticular: "Resulta no res menys que demanava cigarretes. Que confongui una farmàcia amb un estanc passa, però veient que no l'entenen que s'estigui allí més d'un quart sense dignar-se fer el gest senzillíssim d'imitar un fumador o d'assenyalar la cigarreta del senyor que té al davant és... res, molt anglès".

Data: 1 d'octubre de 1928
Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana
Pàgina: 11-12
Titular: Les sardanes i la moda
Temàtica: moda
Àmbit geogràfic: Empordà
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=3060578&posicion=12&presentacion=pagina
Observacions: Signa com Lola Cos Roget. Arran de l'article de Brunet, "La moda de l'Alt Empordà", en el qual alaba l'estil de vestir de les dones empordaneses, Cos escriu aquest article per dir que, en part, aquest estil es deu que ballen sardanes. Ho explica amb bones habilitats lingüístiques, amb humor i defensant la cultura catalana i, sobretot, l'empordanesa: "No accepteu mai definitivament un model sense abans haver-lo fet passar per la prova de la sardana. Cal remarcar com un vestit disgraciós sotmès al ritme de la nostra dansa, esdevé abominable. En canvi un vestit elegant en el sentit que d'etern té aquest mot, converteix la bona dansaire en una petita meravella de gràcia i embelleix, si possible és, la dansa mateixa. Jo crec, doncs, que el secret del vestir bé de les empordaneses estriba que escolleixen sempre el model dels seus vestits amb la preocupació inseparable que no els resultin impossibles per a ballar sardanes". A l'últim paràgraf parla de la moda femenina i com ha canviat: "No ens en podem enorgullir, però, ja que mai, com ara, la moda s'havia mostrat més respectuosa per la forma i partint d'aquest principi menys tirana i inflexible. La llibertat simplifica notablement la selecció, treient-li tot el mèrit que aquesta hagués pogut tenir en altre temps". Pel que sembla, Cos parla del fet que la roba femenina ara és més simple, té més en compte la forma del cos i, com és més fàcil triar, ja no resulta tan complicat triar roba que permeti ballar sardanes.

Data: 1 de desembre de 1928
Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana
Pàgina: 14
Titular: L'instrument invisible
Temàtica: cultural
Àmbit geogràfic: Empordà
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000093447&page=1&search=
Observacions: Crònica de la festa major d'Alfar de feia dos o tres anys enrere. Lola Cos exalta la bellesa de les festes populars catalanes, narrant l'esdeveniment de manera gairebé literària: "Els músics eren asseguts en bancs col·locats a peu pla. En els pedrissos uns vells de barretina amb aquella característica expressió concentrada en el rostre de l'home que compta, espiaven, implacables, la rodona del davant. Tres o quatre anelles integrades per nois i noies molt joves i alguns homes madurs... Infants que ho contemplaven embadalits agafats a les faldilles de les padrines... Tot plegat us feia evocar la gràcia esvaïda que devien tenir les festes majors dels poblets empordanesos, cinquanta anys enrere. Apreciava jo la sardana tal com era aleshores, no la música gloriosa d'avui, sinó la dansa estimada en la més fonda Intimitat, per l'únic mèrit d'haver-la vist néixer i seguir pas a pas com el d'un infant, el procés del seu desenrotllament".

Data: 17 de novembre de 1928
Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana
Pàgina: 12
Titular: Llàntia sagrada
Temàtica: cultural
Àmbit geogràfic: Catalunya

Enllaç:

https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=3060579&posicion=12&presentacion=pagina

Observacions: L'article parla de la mort d'Ignasi Iglésies, escriptor català. Lola Cos honra la seva personalitat i la seva obra: "Des del punt de vista artístic i humà un home com l'Ignasi Iglésies, en qualsevol altra terra s'hauria convertit en una glòria nacional, en un d'aquells nobles motius d'orgull que com més el temps passa més creixen. Però, a casa nostra, per les especialíssimes característiques del nostre poble, a més de tot això encara, l'existència d'homes com ell tenen un valor de miracle, són una veritable benedicció de Déu".

Data: 1 de març de 1929

Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana

Pàgina: 11-12

Titular: El braser

Temàtica: mundana

Àmbit geogràfic: Catalunya

Enllaç:

https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=3060582&posicion=12&presentacion=pagina

Observacions: Lola Cos reflexiona sobre els temps freds i els mètodes per escalfar la casa, amb esquitxades d'humor i d'alguna manera reivindicant la realitat envers els ideals moderns: "Si a la casa hi ha un escalfa-panxes, hom tregina la llenya necessària i les emprèn per encendre un gran foc, un foc d'aquells que en la literatura tenen el major prestigi, i que en la realitat resulten tan catastròfics com la confecció d'una recepta culinària de magazine americà. [...] Descomptant la calefacció central, elèctrica i altres que per el seu preu estan sols a l'abast de les classes riques es podria dir que Catalunya s'ha escalfar físicament -i moralment?- en un migrat foc de braser".
 Compara els avenços de la llum amb els de la calefacció i reflexiona sobre com afecten aquests invents a les relacions intrafamiliars: "Recordo haver llegit en l'Idearium de Ganivet -no tinc el llibre a l'abast ara per assegurar-me de la fidelitat de la meva memòria- que la vulgarització de l'electricitat havia estat una de les principals causes de la dissolució de la família. El quinqué, el llum de petroli, obligaven a tots els membres a juntar-se al voltant de la taula. En canvi la llum elèctrica aclarint tots els angles, permetia que tothom campés per allà on volgués [...] Al voltant del braser encerclat per la copa de caoba fosca, brillantment clavetejada, o de la més modesta fusta del país, és indispensable que tots els membres hi formin un rotllo ben apretat. El que se senti misantrop, i vulgui allunyar-se'n es veurà completament privat dels seus benifets i haurà de pagar el seu caprici pelant-se de fret".

Data: maig 1929

Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana

Pàgina: 6-7

Titular: El Parc d'En Pep Ventura?

Temàtica: cultural

Àmbit geogràfic: Europa

Enllaç:

https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=3060584&posicion=7&presentacion=pagina

Observacions: Visita París i fa una mena de crònica/reflexió cultural sobre com l'art hauria d'exposar-se a l'aire lliure: "Pesi la seva reconeguda utilitat els museus són sempre tristos. La fragilitat de molts objectes que guarden els justifica, se'm podrà objectar. Certament, però i les belles escultures, aquells marbres que són meravelles d'harmonia no serien doblement admirables sota la lluminositat del cel, sorgint entre les tofes de verd d'un jardí, o perfilant-se en el fons blau del mar?".
 Compara l'art dels museus amb l'art de la sardana: "La seva música és d'aquelles que no en deixen cap lloc a dubte de que el seu realment ha d'ésser establert a ple aire. Igualment la plàstica dels que la dansen mai tindrà més adequat que sota el fullatge dels arbres, o sota la volta blavíssima del

nostre cel". Acaba parlant de les sardanes que ballen a Figueres al Parc-Bosc, i Cos proposa que el bategin com el parc de Pep Ventura, compositor i músic de sardanes.

Data: 1 d'agost de 1929
Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana
Pàgina: 12
Titular: Comentaris
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Figueres
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000093591&page=1&search=
Observacions: Lola Cos explica perquè, segons ella, la sardana és molt especial a l'Empordà: "El nostre Empordà que té el vici o la virtut, aneu-ho a saber, d'esguardar-se totes les coses amb aires de tant se me'n dona, resultat tal volta d'haver-se capficat massa en èpoques pretèrites, amb la sardana fa una excepció. Vulgues que no, la seva música li desplega el rictus escèptic del llavi i li encén als ulls una flameta de passió".

Data: 1 de novembre de 1929
Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana
Pàgina: 10
Titular: Boixos de Novembre
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000093644&page=1&search=
Observacions: Lola Cos narra un record d'infància, quan una dona gran li va dir que quan morís continuaria ballant sardanes: "Qualsevol altra dansa que haguessin volgut fer ballar als morts ho hauria pogut ésser d'irreverent, però la sardana?... Si encara a hores d'ara estic convençuda de que és l'única dansa que poden ballar els esperits sense perdre una engruna de llur dignitat".

Data: 1 de maig de 1930
Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana
Pàgina: 8
Titular: La força emotiva de la sardana
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000093756&page=1&search=
Observacions: Sobre la popularització de la sardana fora de Catalunya: "La sardana és nostra, essencialment nostra. Aquí ha nascut i aquí l'hem braçada quan era fràgil nineta de bolquers, però ara esdevinguda una dona, per la misteriosa fetilleria de les seves gràcies, arreu on vagi no es pot trobar estrangera. I és que canta a la terra i a l'amor, sentiments que són universals i eterns". També explica el concert de la cobla "La Principal de La Bisbal" a una presó d'Alacant, en què van tocar una sardana: "La cobla va atacar la sardana amb un braó difícil d'expressar. Els ulls dels músics guspirejaven. I misteriosament encomanats del seu entusiasme, quan varen acabar els darrers compassos, tots els reclosos –murciàns, andalusos, extremenyos, etc.– (quasi bé tots eren delinqüents comuns) s'aixecaren de peus com un sol home i esclataren una ovació inenarrable".

Data: 1 de novembre de 1930
Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana
Pàgina: 11-12
Titular: El meu horitzó
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Figueres
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000093862&page=1&search=

Observacions: Es tracta d'un article en el qual Lola Cos narra una escena quotidiana, en concret, les cabres que veu des de la seva finestra. Tanmateix, inclou un pensament polític: "Veieu, les de davant de casa meva, tot i tenir els carrers amplament oberts i ésser inexperimentades no hi ha cap perill que s'escapin, però ja us he dit que aquestes eren nascudes al corral, i, hom a llurs mares, el cabrer les hi ha ensenyat, ja des d'un principi, a moure's dins una llibertat relativa, ai las! perfectament d'acord amb els nostres temps".

Data: maig de 1931

Diari de publicació: La dansa més bella : portantveu del foment de la sardana

Pàgina: 6

Titular: La darrera voluntat d'en Pep

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Catalunya

Enllaç: <https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000002642&page=3&search=>

Observacions: Sobre el músic i compositor de sardanes i cobles, Josep Maria Ventura i Casas. El seu últim desig abans de morir va ser que els seus companys toquessin una sardana mentre duien el taüt al cementiri. Però el dia va coincidir amb Dijous Sant, així que no van poder tocar per respecte a la resta de difunts. Lola Cos reflexiona sobre el fet: "Si la dansa és, segons afirmen, d'origen religiós i si la mateixa sardana curta fins ben entrada l'edat mitjana formava part de moltes cerimònies de l'església catòlica, els seus sons al vibrar en els carrers silenciosos de la nostra vila no haurien significat cap profanació".

Data: febrer de 1929

Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual

Pàgina: 60

Titular: Llibres

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Catalunya

Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001833

Observacions: Parla d'una anècdota de quan era petita. Li van regalar un llibre i va voler desgastarlo perquè tingués l'aspecte d'un llibre vell. Però les monges de l'escola la van castigar: "Un dia la monja se n'adonà i, avergonyint-me davant les altres, les de l'insípid llibre nou encara, aixecant irrespectuosament el volum com un trofeu, atribuï a incúria, deixadesa, a desordre, allò que jo amb tant d'amor havia procurat... Recordo que s'havien de repartir uns caramels acabada la lectura, i en càstig jo en vaig ésser privada".

Data: maig de 1929

Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual

Pàgina: 170

Titular: Faldilles llargues o curtes?

Temàtica: moda

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001839

Observacions: Lola Cos parla de com la moda ja no és tan rígida: "Es podria dir que en el món transcendentalment frívol de la modisteria han caigut els imperialismes i triomfen les petites nacionalitats. Cada una d'aquestes està regida per un gran modista que crea, amanyagant-la i defensant-la, una línia distinta de la dels seus col·legues, d'on neix una ampla llibertat de la qual beneficien les dones de bon gust". A més, parla a favor de les faldilles curtes, que en principi només les podien portar dones amb cames boniques: "Jo estic segura que després d'un parell o tres de generacions seguides, fidels a la faldilla curta, no es podrà trobar ni com a record històric una cama imperfecta. I en quina misteriosa influència confio per parlar en aquesta forma? em podreu preguntar. Doncs en la que sols es pot desprendre del desig de plaure femení, esdevingut, en acumular-se a través dels anys una força poderosa".

Data: agost de 1929
Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual
Pàgina: 266
Titular: Tangomania
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001845
Observacions: Sobre el tango com a exemple de cultura importada i que, segons Lola Cos, no sempre estarà de moda a Catalunya. Ho exposa de forma amena i humorística: “Crec, sense que per afirmar-ho em calgui adoptar cap posat profètic, que la tangomania està condemnada a una mort no gaire llunyana. No sé si això val la pena de considerar-ho com un símptoma, però jo tinc una amigueta que ha descobert com un mitjà infal·lible, per obtenir la realització de qualsevol caprici, al qual els seus parcs es mostren difícils: l'amenaça de cantar-los-hi un tango”.

Data: febrer de 1930
Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual
Pàgina: 24
Titular: Els films i la moda
Temàtica: moda
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001857
Observacions: Lola Cos explica com la moda s'havia democratitzat, però ara torna a estar subjugada a les actrius famoses. Per exemple, parla de Greta Garbo: “La seva manera de portar el capell, els seus vestits antiesportivament apretats, el seu pentinat, aquest pentinat que encomana als rostres que l'adopten uns terribles aires d'anèmia... les seves besades finalment, frueixen avui d'una popularitat atüidora. Veient treballar aquesta actriu jo he tremolat davant la por de retornar a una època que creia esvaïda, i amb satisfacció per sempre més”.

Data: setembre de 1930
Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual
Pàgina: 318
Titular: Si Eva hagués conegut el maillot!...
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001873
Observacions: Lola Cos reflexiona sobre la moda de bany femenina i els esports femenins: “Malgrat haver quedat palesament demostrat en el transcurs dels segles que la moral no té res a veure amb el vestit, és sols en certes platges on comença avui a acceptar-se pràcticament aquesta gran veritat. Arribar al nudisme en el fons del fons és una cosa que sols pot temptar a persones molt erudites si es vol, però completament desproveïdes d'imaginació”. Normalitza l'ús del maillot i el relaciona amb el progrés: “Si d'Eva ençà les nostres àvies no haguessin conegut altra vestimenta que el maillot, els esports femenins no serien avui una troballa moderna i la civilització estaria avançada d'unes dotzenes de segles”.

Data: novembre de 1930
Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual
Pàgina: 371-396
Titular: Ventalls
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001877

Observacions: Lola Cos parla de per què el ventall ja no es fa servir. Segons ella, perquè la moda actual és més còmoda i fresca: "Hom podia portar el ventall per coqueteria, com una joia més, per entreteniment, però és indiscutible que el veritable pretext era la calor i em fa l'efecte que les dones d'ahir, tenien, havien de tenir, el doble de calor que les d'avui. No és possible que els vestits que es portaven des de mitjans del segle passat fins ben entrat l'actual, fossin superats per xafogosos pels de qualsevol altra època. Cal arribar als extrems més grossos per a provocar una reacció i en aquest cas en representen una els vestits actuals, que deixen travessar fàcilment l'aire i el sol, que saben servir per embellir el cos femení, mai per estrafer-lo disfressant-ne absurdament les formes". A més, relaciona la desaparició del ventall amb un canvi social, ja que les dones tenien més llibertat que abans: "I s'enrojolaven i empal·lidien tan fàcilment, que el ventall els servia d'un vel graciós i pràctic alhora, per a amagar l'excessiva eloqüència de la seva epidermis. No és d'estranyar, doncs, la lenta agonia d'aquesta penyora femenina. Si les principals raons d'ésser de la seva existència van morir".

Data: desembre de 1930

Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual

Pàgina: 407

Titular: Interpretacions nadalenques

Temàtica: cultura

Àmbit geogràfic: Catalunya

Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001879

Observacions: A través d'un llenguatge lleuger, però carregat d'intenció, Lola Cos parla sobre les festes de Nadal i els costums importats: "En algunes llars d'una no excessiva personalitat hom ha intentat introduir el costum de l'arbre de Noel, costum que en els països on tingué origen, voltat de dolces llegendes i precedit d'una tradició secular té totes les gràcies, però que ací, hem de confessar amb sinceritat, no ens diu gaire res". Reivindica les tradicions catalanes i recorda que Nadal coincideix amb una festa pagana, no només la cristiana: "El «tió» a casa nostra, la «bûche de Noel» a França, és, doncs, un testimoni, persistent malgrat tot, de l'antiga festa pagana i que degudament conservat i millorat no faria sinó enriquir i solemnitzar el sentit bellament familiar de l'actual festa nadalenca".

Data: març de 1931

Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual

Pàgina: 110

Titular: Fum...

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001885

Observacions: Sobre com les dones van començar a fumar, però lentament moltes ho van deixar: "Comentant això, algun greu lector tot flairés de tabac anglès dirà potser: Bah! Una demostració més de la inconstància femenina. Aquesta vegada, però, els seus aires de superioritat no li escauen, perquè caldria objectar-li que això no és sinó una nova magnífica prova de la ductilitat femenina. A que ell, no que fos en nom de la moda, sinó de coses més transcendents, no podria imitar amb una desimboltura semblant el gest de llençar la seva Abdulla o el seu Khedive?". Lola Cos desmenteix amb eloqüència estereotips masculistes.

Data: juliol de 1931

Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual

Pàgina: 250

Titular: 1792...1931

Temàtica: política

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001893

Observacions: Lola Cos parla de Segona República Espanyola: “La República esvelta i àgil, amb una empena perfectament deportiva i un somriure de joventut, ha fet sortir la monarquia, vella cortesana de línies espesses que se n'ha anat arrossegant al darrera del seu cos marcat pels senyals de les pràctiques més abominables, a la «claque» permanent de les seves gràcies artificioses”. A més, compara les dones aristòcrates espanyoles amb les de la Revolució Francesa: “Les dames de l'aristocràcia espanyola de 1931, no passaran a la història deixant-hi un somriure de màrtirs o una arrogància d'heroïnes. Millor per elles i millor encara per a nosaltres. Entre les aristòcrates franceses del 92 i les espanyoles del 31, la diferència serà un xic acusada. Aquelles se les havien d'haver amb les terribles figures de la Convenció; les d'ara simplement amb uns correctíssims carrabiners”.

Data: setembre de 1931

Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual

Pàgina: 341

Titular: Qui sap...

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001897

Observacions: Punt de vista a favor del divorci, però explica amb humor i eloquència: “Per remeiar aquest tèrbol estat de coses, jo em posaré a cantar les excel·lències o a discutir els defectes del divorci? No, fa massa calor. A més que el divorci, igual que el matrimoni, no és, em sembla a mi, ni bo ni dolent en si mateix. Depèn de l'ús que se'n faci. És, però, indiscutiblement necessari”. Acaba l'article caricaturitzant el matrimoni: “Jo només us diré que penso de vegades: I qui sap si de no establir a temps com a mida d'higiene preventiva, el veritable divorci, no caldrà un altre dia arraconar definitivament el matrimoni mateix com una institució fòssil i mancada de crèdit, per a deixar pas a un novíssim sistema d'endegar les relacions sexuals entre els fills d'Adam i Eva amb residència a la Península Ibèrica”.

Data: octubre de 1931

Diari de publicació: D'ací d'allà: magazine mensual

Pàgina: 386

Titular: Bagatel·les

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Europa

Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1001899

Observacions: Sobre el Comissari del departament d'higiene dels Estats Units, Charles Vaughan Craster: “El principal objecte de la vinguda a Europa d'aquest senyor, sembla que és el de desplegar una enèrgica campanya contra la pintura dels llavis. Quina tràgica idea deu tenir aquest home dels estralls que higiènicament parlant pot produir la màgica barreta de «rouge», perquè tan decididament travessi el mar arriscant-se a un fracàs segur si no a quelcom de pitjor [...]El senyor Vaughan sembla que és solter. Ho fem constar per descàrrec seu. Una dona podria haver-lo convençut de la inutilitat de la seva abnegació, o almenys haver-li suggerit alguna idea per fer-la menys antipàtica. Per exemple, la que mantenint discret el seu punt de vista higienista, s'hagués decantat a combatre el «rouge» en nom de l'estètica”. Lola Cos critica al comissari a través de l'humor.

Data: 7 de març de 1932

Diari de publicació: La Rambla: Esport i Ciutadania

Pàgina: 7

Titular: Política de realitats

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç: https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1038430&posicion=7&presentacion=pagina

Observacions: Lola Cos parla de les dones de classe alta: "El pànic, la por que els daltabaixos monetaris de les altres nacions tingui a casa nostra repercussions veritables, unit a la indigesta que els resulta a moltes dames la República, sota l'imperi de la qual creuen que de bona fe que s'han de produir totes les calamitats apocalíptiques, ha creat una nova malaltia, el nom de la qual em resultaria difícil de definir, però que tot i ésser deplorable no deixa d'estar revestida d'un caient grotesc que us fa riure tot pensant en la paradoxa que els que tenim "la sort" de no posseir res i per tant no correm el risc de perdre res, som realment una gent digna d'enveja". També opina sobre el vot femení: "Es parla amb temença que la dona no està preparada menys per a convertir-se en electora que en elegible, i el record dels moments passionals que precedeixen a tota elecció popular, i que algú qualifica de corrupció de menors col·lectiva, fan témer que sigui presa fàcil del propagandista extremista més afí al seu temperament, cosa en la qual, d'altra banda, no seria pas innovadora la dona, perquè ja som vells de veure-ho en l'home". I desmenteix que la dona sigui extremista per naturalesa: "Si és que resulta veritat, que no càpiga cap dubte que per poc que pugui orientar-se, la dona no es decantarà sistemàticament cap a l'extrema dreta o cap a l'extrema esquerra, sinó del costat precís d'on vegi que surten realitats que serveixen per al millorament d'ella i benefici dels que estima".

Data: 14 de març de 1932

Diari de publicació: La Rambla: Esport i Ciutadania

Pàgina: 6

Titular: Celles

Temàtica: moda

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1038432&posicion=6&presentacion=pagina

Observacions: Sobre les celles: "Hi ha gent que teoritza amb aplom sobre les celles, i us inclina a creure que amb ajuda de les pinces els podeu fer expressar allò que us sembli més interessant". No obstant això, Lola Cos no està gaire convençuda: "Tenim amigues que són models de paciència, més dolces que un anyell i segons el llenguatge de les seves celles al natural, les hauríem de creure d'una duresa esfereïdora i promptes a la ira. D'altres, en canvi, amb unes celles que presenten com a models de feblesa i submissió, i que saben de la manera més graciosa fer-se fer les lleis".

Data: 30 de maig de 1932

Diari de publicació: La Rambla: Esport i Ciutadania

Pàgina: 13

Titular: En el llindar de la política

Temàtica: política

Àmbit geogràfic: Espanya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1038454&posicion=13&presentacion=pagina

Observacions: Es tracta d'un article ja publicat prèviament al mateix diari: "Política de realitats".

Data: 19 de setembre de 1932

Diari de publicació: La Rambla: Esport i Ciutadania

Pàgina: 5

Titular: Les noies que viuen en cases de dispeses

Temàtica: social

Àmbit geogràfic: Catalunya

Enllaç:

https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1038486&posicion=5&presentacion=pagina

Observacions: Sobre les dones treballadores de Barcelona que no tenen un sou tan elevat com per viure còmodament, de manera que viuen a dispeses religioses (amb normes estrictes i passant gana) o a dispeses laiques (amb menys higiene). Dels convents Lola Cos diu, amb humor: “El que aquests convents que es dediquen a la indústria hotelera, siguin les dispeses més econòmiques és una veritat força problemàtica. El que sí és indiscutible és que baten el rècord, en l’art de fer filigranes un dia per enganyar l’estómac i l’altre per allunyar la gana, cosa que no deixa de tenir el seu mèrit”. Entrevista a unes amigues d’una dispesa laica, les quals li expliquen que han guanyat pes: “Tenien raó. Tota la raó. Per la noia que ha de viure exclusivament del seu treball, aquest “hem guanyat tants quilos”, és un argument irrefutable per justificar totes les altres molèsties. Seguir un règim per a guardar la línia, què rares vegades ho farà una noia d’aquestes que sap les dificultats que representa conservar en just equilibri el seu sistema nerviós i fugir horroritzada de tot el que de lluny o de prop amenaça amb les urpes de l’anèmia!”. Per tant, deixa clar que fer dieta és un privilegi de les dones benestants.

Data: 15 d'octubre de 1932
Diari de publicació: L'Opinió: Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya
Pàgina: 8
Titular: «Vedettes»
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://pandora.irla.cat/pandora/viewer.vm?id=0000061817&page=8&search=
Observacions: Lola Cos fa una crítica a aquells que estaven en contra de la República i l'Estatut, però que un cop instaurada van demanar tenir llocs de poder. Els compara amb les vedettes: “No sé per què, aquesta gent em fa pensar en aquelles artistes de music-ball que en un temps foren vedettes aplaudidíssimes i ara, perduda la veu, perduda la gràcia, perduda la joventut amb una revifalla d'il·lusionisme que els dona encara el record dels antics aplaudiments, intenten actuar als escenaris de més ínfima categoria, explotant un nom que en altre temps tingué una gran sonoritat, sense tenir en compte, però, que també fou el dels primers fracassos, i el que escoltà les xiulades més imponents”.

Data: 26 de novembre de 1932
Diari de publicació: L'Opinió: Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya
Pàgina: 7
Titular: Una església dalt d'un gratacel
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Fora d'Europa
Enllaç: https://pandora.irla.cat/pandora/viewer.vm?id=0000062469&page=7&search=
Observacions: Arran d'una fotografia d'una boda celebrada dalt d'un gratacel a Manhattan, Lola Cos reflexiona sobre la religió: “A cada graó que pujarien, l'espectacularitat de la qual es volta la cerimònia religiosa, s'aniria esvaint de tal manera que en arribar a dalt quedaria reduïda al no-res. I despullada d'espectacularitat la religió és una cosa tan íntima i tan útil com vulgueu, però que la majoria dels practicants religiosos d'aquesta riba del Mediterrani (i de l'altra) no arribaran a comprendre mai”.

Data: 7 de gener de 1933
Diari de publicació: L'Opinió: Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya
Pàgina: 7
Titular: Les nostres lectores diuen... Decoració, no. Eficàcia, sí
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://pandora.irla.cat/pandora/viewer.vm?id=0000063107&page=7&search=
Observacions: Lola Cos opina que és millor que no hi hagi cap dona al Parlament a què només serveixi de decoració “Davant el dilema que a l'obertura d'aquestes Corts, la dona hi hagués anat deficientment preparada o no hi hagués anat, preferim això darrer, perquè sempre resultarà menys sufocant que al primer Parlament de Catalunya i en la feina d'estructurar la vida interna del nostre

poble, la dona s'hi hagi trobat absent, que no pas per una, fins i a cert punt justificada imprevisió, en especialitzar-se en determinats estudis, tot i una envejable intel·ligència, hi hagués passat sense poder-hi marcar una empremta eficaç, limitant-se a exercir-hi únicament un paper decoratiu, puix que no cal dir que aquest hauria estat el mal més greu que s'hauria pogut fer al feminisme naixent de casa nostra”.

Data: 3 de juny de 1931
Diari de publicació: Avant..! Periòdic provincial de joventuts
Pàgina: 7
Titular: Renovació
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=3061906&posicion=7&presentacion=pagina
Observacions: A favor de la República: “Les columnes més visibles i representatives que sostenien l'edifici de la monarquia espanyola, esdevinguda ja de temps sinònim de tirania, han desaparegut. La República les ha fetes caure. Però l'edifici del sistema monàrquic que no estava aguantat solament per les decoratives columnes de la família reial, continua encara en peu. Seria absurd pretendre que els homes que formen el govern provisional de la República, amb un cop de guillotina haguessin intentat fer-les caure. No, la sang embruta sempre les mans dels que la vessen i els incapacita eternament per a tota redempció. A més llur eficàcia es força discutible”. Fa una crítica directa als lectors de certs diaris: “Certs lectors de «La Vanguardia», del «Brusio», etc. els quals d'ençà de la caiguda de la monarquia continuen ignorant on són, diuen tot fent un gest de desaprovació cada vegada que el govern fa un acte democràtic, que al poble cal governar-lo amb mà de ferro. I amb això volen dir que cal etzibar-li de tant en tant una pluja de bales. Són gent, però, que no saben llegir només que en els caràcters d'impremta i encara ficats dins d'un escafandre”.

Data: 8 de novembre de 1930
Diari de publicació: Empordà Federal: setmanari d'U.F.N.R.
Pàgina: 2-3
Titular: Camins de Cultura
Temàtica: cultura
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000098712&page=3&search=
Observacions: A favor de la literatura més fàcil de llegir: “Ultra obres originals catalanes surten ara cada dia traduccions de novel·les llegívoles, que forçosament han d'interessar els públics menys iniciats. Això significa ja una magnífica arma per a fomentar la curiositat del lector insipient”.

Data: 30 de desembre de 1930
Diari de publicació: Empordà Federal: setmanari d'U.F.N.R.
Pàgina: 7
Titular: Vida heroica, vida exemplar...
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000097502&page=7&search=
Observacions: Sobre l'enterrament de Francesc Macià: “el poble veritable, el poble vingut de tot Catalunya, malgrat la pluja i malgrat el fred, seguia les despulles del President Macià, de l'home que amb bocins de la seva vida havia aconseguit per la seva terra, allò que 20 anys enrere tan sols, semblava irrealitzable”.

Data: 4 de maig de 1934
Diari de publicació: Empordà Federal: setmanari d'U.F.N.R.
Pàgina: 3
Titular: Dintre el cor de Catalunya
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000097529&page=3&search=
Observacions: Sobre el segon president de la República catalana, Lluís Companys: "En aquests moments en què uns homes insensats, renegant de la seva condició de catalans, ataquen covardament el nostre parlament, després de desertar-ne, i fan causa comú amb els enemics més aferrissats de Catalunya per a destruir tots els inicis de llibertat que la República atorgà a la terra catalana, ens plau tenir com a hoste d'honor a Lluís Companys per a repetir-li i ésser-ne escoltats ací, dintre el cor mateix de Catalunya, que és l'Empordà, segons la paraula il·luminada del poeta, la nostra fe cega i la nostra confiança ardent, en què si hores de perill arriben, ell sabrà posar-se al cap del seu poble per a defensar i mantenir intangibles les seves llibertats".

Data: 25 d'agost de 1934
Diari de publicació: Empordà Federal: setmanari d'U.F.N.R.
Pàgina: 4
Titular: Un home auster
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Espanya
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000097556&page=4&search=
Observacions: Lola Cos parla a favor del polític Manuel Azaña: "Que un monàrquic, un feixista, o un carlí, ens parlin amb ira contra Manuel Azaña, ho trobem lògic i ple de sentit comú. I fins i tot ens alegrem d'aquest odi, puix que ell ens aferra més en la nostra convicció de què Manuel Azaña, ha fet alguna cosa per la República, per la veritable República".

Data: 11 d'abril de 1936
Diari de publicació: Empordà Federal: setmanari d'U.F.N.R.
Pàgina: 8
Titular: El millor títol
Temàtica: política
Àmbit geogràfic: Catalunya
Enllaç: https://www.bibgirona.cat/pandora/viewer.vm?id=0000097736&page=8&search=
Observacions: A favor del polític català Josep Puig i Pujades, qui va participar en els fets d'octubre de 1934: "Però vingueren hores de prova. Arribà la nit del 6 d'octubre, preludi dolorós del recobriment actual, i Puig Pujades sabé respondre lleialment al moment històric. Aquella nit el nostre ciutadà que ja de tants títols podia enorgullir-se, aconseguí el màxim a què pot aspirar un català: El títol de Patriota".

Data: 13 d'abril de 1946
Diari de publicació: L'Espagne Républicaine. Hebdomadaire politique et littéraire
Pàgina: -
Titular: Hor-cours (Fora de circulació)
Temàtica: social
Àmbit geogràfic: Europa
Enllaç: disponible en físic al Museu Memorial de l'Exili
Observacions: Lola Cos narra, en francès, les experiències que van viure els seus pares i ella en exiliar-se a França quan es va instaurar la Dictadura de Franco. Van haver de travessar la frontera a peu i suportar condicions precàries a causa de la pobresa. Els seus pares van morir a conseqüència de les baixes temperatures.